

DAMPERLİ İBRAHİM EFENDİ

ONA RUKUMDAN ÜFLEDİM

Aşksız ve
sevgisiz bir alemi,
Allah yerle bir eder!

MELAMET
SOHBETLERİ
1

HAZIRLAYANLAR
ÖZKAN GÜNAL
EMİNE AYTÜL EROL

emek
yayınevi

Ona Ruhundan Üfledim

Melamet Sohbetleri 1

**Nam-ı Damperli
İbrahim Efendi**

EMEK YAYINLARI

**Ona Ruhumdan Üfledim
Melamet Sohbetleri 1**

Yazar: Özkan Günal
Derleyen: Emine Aytül Erol
Editör: Özkan Günal
Kapak: İlker Kurtuldu
1. Basım: Mayıs 2016
ISBN: 978-605-66229-3-9

EMEK YAYINEVİ

Reyhan mah. Cumhuriyet cad. Doruk işh. No: 150 D:1B/38
Osmangazi BURSA
Tel : 0(224) 221 03 22
Sertifika No: 31634

Baskı:

EMEK DİJİTAL MATBAA

Hoşnudiye Mh.Cengiz Topel Cd. No.13/A ESKİŞEHİR
Tel: 0(222) 231 65 62 - Fax : 0(222) 231 65 61
Sertifika No: 32580

info@emekyayinevi.com
info@emekdijitalmatbaa.com
www.emekyayinevi.com
www.emekdijitalmatbaa.com

©2016 Emek Yayınevi

Eserin tüm yayın hakları Emek Yayınevi'ne aittir.
Yazılı izin olmadan kısmen veya tamamen hiçbir yolla
kopya edilemez, çoğaltılamaz ve dağıtılamaz.

İçindekiler

Nam-ı Damperli İbrahim Efendi hayatı	4
Giriş	7
Aşk Baki	9
Muhammed Ali Ocağı	22
Bir Ömür Oruçlu	27
Bedava Sevgi Yok	44
Aç Kulağını	51
İşte Secde Ettin!	53
Taklit İman Budur	71
Âşık İçin Kolay	76
Allah İnsanla Sevişti	85
Nefislerini Yaşadılar	104
Edep Erkân, Yol Yücedir!	108
Mümine Mirat Mümin Olur Ancak	113
Vuslat-ı Canan	118
Hakikat Aşk Makamıdır	126
İkrar İmandır	142
Melamet Aklın Ötesidir	165
Kur'an ve Ehlibeytim	175
Kur'anî Ruh	192
Ruh Allah'ın Sırrıdır	201
Muhammedî Tedrisat	220
Ben Senin Taptıklarına Tapmam	230
Sen Neye Şahit Oldun Bu Âlemde?	240
İnsan Allah'ın Ziynetidir	258
Gönül Satılmaz	269
Cehaletin Üzerinde İman Yeşermez	279
Nereden Aldık Biz Bu Ölçüleri?	294
Kâinat Hz Muhammed'in Ümmetidir	301
Kâinat Bu Sırrullah İle Yazıldı	307
Marifettullah	317
Edeb-i Resulullah	331
Gönül Dili	340
Yazarın Diğer Kitapları	354

Nam-ı Damperli İbrahim Efendi

Zahiren, 1947 yılı Bursa, Mudanya doğumludur.

12 yaşında annesini ve babasını yitirmiş olup, o yaşında tek başına kalıp türbelerde hizmetkar olarak yaşamaya başlamıştır. Gündüzleri, kimi zaman limon satmış, kimi zaman simit, kimi zamanda ayakkabı boyacılığı ve askıcılık yaparak geçimini sağlamıştır.

15 yaşında manada Şems Hz. kendisini çağırır. Konyaya giderek 6 ay Şems Hz. Türbesinde hizmet eder. Bir gece yine manada kendisini Hacı Bektaşî Veli Hz. çağırır. Oradan Hacı Bektaşî Veli Hz'nin türbesine gidip, 3 ay hizmet ettikten sonra Bursa'ya döner. 16 yaşında Bursa'da İnsan-ı Kamil olan Sabit baba ile tanışır. Bu dostluk, Sabit baba ile birlikte handa yaşayarak üç yıl sürmüştür. Sabit baba terk-i dünya olunca, İstanbul'a gitmiştir.

19 yaşında İstanbul'da üçüncü devre Melami piri, Seyit Pir Muhammed Nurü'l Arabî Hazretlerinin torunu ve Halifesi Kemal efendinin tek halifesi olan, Melami Mürşid-i Kâmilî, Mustafa Nuri Hz. ile tanışmış, onunla birlikte Tokat iline gidip, hanesinde kalmaya ve zahir batın hizmet etmeye başlayarak, hizmet görmüştür. Bu hizmetin neticesinde, Mustafa Nuri Hz'nin halifesi olarak 27 yaşında Bursa'ya dönüp irşad vazifesine başlamıştır.

Bu vazifesini, 2013 yılının 25 Aralığında terki dünya olup, sevdiklerine kavuşuncaya kadar toplam, 40 sene sürdürmüştür. Bildirmiş olduğu Melamet ilminin, zevkinin ve neşesinin ispatı olarak yaşamış olup, eminlik makamında, bildirdiğinin ve muhabbetlerinin tecellisine varıldığında, kendisiyle kucaklaşılan olmuştur.

O, yaşantısının her alanında, Ehlibeyt sevgisini, aşlamıştır.
O, Ehlibeyt efendilerimizi anlatırken gözyaşı dökerek, döktüğü göz yaşı ile kalpleri Ehlibeyt sevgisine layık hale getirmek için paklayandır. Tüm zahiri ömrü, Hak ile Hakk'a hizmet anlamında geçmiştir.

O, içinde kendisinin olmadığı namaz kılan ve kıldırandır.

O, Hakk'ın Kendisini bildirdiğidir.

O, her daim taliplerinde ilahi âşkı uyandıracak hizmeti yapandır.

O, kendisine değil, Hakka tabi kıldır.

Onun hayatında, Cenabı Allah, Cenabı Resulullah, Ehlibeyt ve tevhid en değerli, en sevilen, en öncelikli olmuştur. Bu hali, bize, tevhidin hayatımızdaki en değerli olgu olmadan tevhid eri olunamayacağının hal cihetiyle muhabbetidir.

O, cehalet ve şirk karanlığımıza doğan irfaniyet nurudur.

Bizler, O gelince insanlığı görür olduk.

O'nun doğumunun Şükrü, Onu doğurmaktır.

Onu doğurmak, O'nun gözleriyle bakıp, doğunun da, batının da sahibi olan Hakk'ı, her nereye yönelsek görmektir.

Cenabı Allah, Melami Mürşid-i Kamilimiz, gönüller sultanı nam-ı Damperli Halil İbrahim Baki Hz.'nden, Kendisini sevmeye, Kendisini zikretmeye, Kendisini muhabbet etmeye gayretimizi daim eylesin. Sevdikleriyle hem dem eylesin.

Kendi çalışmalarının bir araya getirildiği **Aşktır Tevhid-i İnsan** isimli eseri de yayınevimiz tarafından 2015 yılında yayınlanmıştır.

Aşk u niyazlarımızla

Damperli İbrahim Efendi

**ÂŞIKLIK YOLUNDAKİ TÜM CANLARA
SELAM OLSUN**

*Sevmenin adı Mecnun Sevilmenin adı Leyla'ysa,
Gönülleri birleştiren Muhabbeti sevdaysa,
Takdir eden Mevla'ysa,
Cümle cihan var oldu Aşk-ı sevdayı meşk için.*

GİRİŞ

Bu eser, Damperli İbrahim Efendinin yapmış olduğu irfan sohbetlerinden derlenip “*Ona Ruhundan Üfledim*” isimli serinin birinci eseridir. Bu sohbetler, melamet irfâniyetiyle tevhidi taliplerinde oluşturarak Allah’ın insan diye tanımladığı insanlıklarını kendilerinde zahire getirmelerinin yolunda ışıktır.

Kitabın isminin Ona Ruhundan Üfledim olması yapılan muhabbetlerin ruhlu olmasıyla dinleyenleri ruhlandırmasındandır. Tevhidin muhabbet sunumuyla idraklere üflenmesi, tevhide yani kendi hakikatine gafil olanların kendi hakikatlerini tanımaya başlayarak bu hakikat ile görmeye, işitmeye, zikretmeye ve fikretmeye başlamalarından dolayıdır. Bu sebeple tevhit muhabbeti muhabbet edileni ruhlar denilmiştir. Bu gerçeklik Secde suresi 9 ayette,

Sonra, onu düzenledi ve onun içine ruhundan üfürdü ve sizler için işitme özelliği, görme özelliği ve idrak etme özelliği kıldı. Ne kadar az şükrediyorsunuz.

denilerek beyan edilmektedir. Ayetten anlıyoruz ki görebilme, işitebilme ve idrak edebilme var olmuş olmakla değil var olana ruhun üfürülmesiyle yani görür, işitir, idrak eder hale getirilmesiyle mümkündür. İşte bizler gafil olduğumuz tevhit gerçekliğini, işitebilir, görebilir ve idrak edebilir değil haldeyken bize tevhidin muhabbet edilerek işitebilir, görebilir ve idrak edebilir hale getirilişimiz, bizlere tevhidin üfürülerek tevhitle ruhlanamamızdır. Okumaya başladığımız bu eser bizlere nasıl tevhitle ruhlanıp Allah’ın insan dediğinden olacağımızın yolunu göstermektedir.

Aşk u niyazlarımla.

Ona Ruhumdan Üfledim

Melamet Sohbetleri 1

**Nam-ı Damperli
İbrahim Efendi**

Aşk Baki

*“Aşksız sevgisiz bir âlemi
Allah yerle bir eder!”*

Zuhuru kâinatın sebebi aşk! Yunus Emre Hazretleri neden sevelim sevillelim diyor? Aşk için tabi ki. Ne mutlu o aşkı oluşturana, ne mutlu o aşkı yaşayabilene. Her şey fani, aşk baki...

Bir güzelin meftunuyum erenler, inanmazsanız gidin Allah’a sorun diyor âşık. Bulurlarsa sorarlar! Aşığın ondan başka sevgilisi yoktur. Zaten ondan başka sevgilisi varsa âşık değildir, dalga geçiyordur, oyun oynuyordur. Aşığın bir tane sevgilisi olur yüz tane değil.

Hasan’ül Basri Hz Rabiya’tül Adeviye hazretlerine sıırıslıklam âşık. Serenatlar yapıyor, beyitler yazıyor onun için. Bir gün kırdı Rabiya önde Hasan’ül Basri arkada giderlerken, yine methiyeler düzüyor Rabiya’ya.

- *Ya Hasan Basri benim bir kız kardeşim var. Beni on kere satın alır güzellikte her yönüyle. Bir de onu görersen.*
- *Bana senden başkası lazım değil, diyor Hasan Basri.*
- *İyi ama ben onu bu gün çağırdım. Gel seni de bir görsün dedim, bak arkada, diyor. Hasan Basri dönüp bakıyor.*
- *Ne oldu Ya Hasan, döndün arkaya baktın.*

Mal mülk sevgisi, para sevgisi, çocuk sevgisi dolu, kırkambar. Bu sevgililerin içerisinde Mahbuba yer kalmıyor ki zaten. Onun için Hak erenleri,

*Sür çıkart gayrıyı gönülden ta tecelli ede Hak,
Hane mamur olmadan konmaz o saraya padişah*

demişler. O Aşk değil mi Mecnun'u Leyla derdiyle çöllere düşüren, o Aşk değil mi Ferhat'a Şirin için dağı deldiren, o Aşk değil mi Kerem'e Aslı için 32 dişini çektiren. Aşk yeni icat edilmiş, Resulullah'la meydana çıkmış bir şey değil. İlk insanın var oluşuyla beraber o aşk hep var. Hep var! Kimi zaman Nuh'ta gözüktü, kimi zaman İsa'da gözüktü, kimi zaman Yakup'ta gözüktü, kimi zaman Yusuf'ta gözüktü. Hep o Aşk! Dünya var olduğu müddetçe de o aşk hep var olacak. Olmazsa olmaz.

Aşksız ve sevgisiz bir âlemi Allah yerle bir eder.

Hiç mümkün değil. Bu bazen çoğalır bazen azalır. Bu devreden kâinat, semah eden bu kâinat hep aşk için dönmekte. Bilsin bilmesin hep o aşkın zuhurudur kâinat. Meydanlar aşk için açıldı. Dervişler aşk için yollara düştü. Kur'an aşk için yazıldı. Nebiler, resuller aşktan haber vermek için geldi, veliler kâmiller hepsi aşkı anlatmaya çalıştı. Her şey yalan, her şey fani emin olun ki aşk baki! Çünkü aşkta ölüm yok. Aşk ölümsüzlüğün üfürmesidir, nefhasıdır. O Âdem'e üflenen, aşk nefhasıdır. Aşk ve sevdayı nefh etti, onu üfürdü. O gönül oluştu o nefha ile. Ben Âdem'e üfledim diyor. Aşkı sevdayı, muhabbeti üfledi. Âdem'in gönül toprağında o aşk o sevda o muhabbet oluştu. Aşk için! Hangi veliyullahın perdesini aralasanız buram buram aşk kokar. Git Ankara'ya Hacı Bayram Veli Hazretlerine perdesini arala bak ne diyor!

*Noldu bu gönlüm Noldu bu gönlüm
Derdi gamınla doldu bu gönlüm
Yandı bu gönlüm yandı bu gönlüm
Yanmada derman buldu bu gönlüm*

*Gerçi ki yandı gerçeğe yandı
Cümle âlem aşka boyandı*

Gir, âşık ol demeyeyle âşık olunmaz o aşk sonradan da koyulmaz. Hamurunda, mayasında, toprağında olması lazım... Meydanlar sendeki o aşkın zahire çıkmasına sebeptir, bir vesiledir. Kişide o aşk yoksa dışarıdan satın alınıp koyulmaz.

Ah! Ne güzeldir o sevdalı baş. Ne güzeldir ne güzel. Hakka âşık olan kulların eğlencesi tevhit olur. Sultan'ül aşk.

“Ben insanı en güzel sıfatta yarattım”

diyor Mevla, Ahsen'i takvim. Sonra onu aşağıların aşağısına çevirdim, indirdim diyor.

İşte, insan ilk yaradılışıyla mükemmel, kâinata kible olabilecek, kâinatın imreneceği şekilde yaratıldı ruh cihetiyle. Ama orada kalmadı ki, orada kalınmış olsaydı hiçbir şeye gerek yoktu zaten. Orada kalınmadı. Esfele gönderdim demekle Mevla onu dünya varlığıyla bedenledim diyor. İnsanın ruhunun bir tenle, bir bedenle bedenlenmesinin adıdır esfel.

İşte o ruh bedenlenmemiş olsaydı hep manada bulunacaktı. Bedenlendiği an esfele indi anlamını taşıyor. Esfelde şimdi. Ruhun bedenlenmesiyle bu beden gerçeği görmeye perde oldu. Karanlıklar içerisinde simsiyah kalıverdi. Siccin diyor ona Kur'an. Ey ruh! Aslına dön çağrısı ve daveti bunun için gerekti. Kimisi bedenlendi aslını unuttu beden ikliminde zevki sefa peşinde, tahsis edilen ömrü bedene hizmetle tüketti gitti. Bunlar yaşamları esfelde kalanlar. Davetçiler, aslına dön emrini açıklayanlar bu gerçeği izah ve ifadeyle bir şeyi tespit etmeye çalışıyorlar insanoğluna.

Ey insan! Senin asli vatanın ve görevin bu değil. Sen bunun için halk olunmadın. Senin asli görevin seni yaratan ilahi kudrete muhatap ve mazhar olmaktır. Seni Rabbim bedenledi ve dedi ki,

“Sakın aramıza bunu sokma aramızda bir engel teşkil etmesin. Bu beden bu ten seni benden uzak ve mahrum hale getirmesin. Bedene bağlı bir yaşam bezm-i eleste verdiği ikrarı unutturmasın”

Kendine gel. Bu gaflet ve delalet uykusundan uyan. Onun için Kur'an *“Ey insan! Aslına dön.”* diyor. Öyleyse tene bağlı bir yaşam aslından kopuk, gerçeklerden mahrum, hakikate kör ve sağır bir yaşamdır. İşte imtihan denilmesindeki sebab-i hikmet budur. O ten mülkünden uruç. Salıklar, bu tespitin sonucunda uyandılar ve bir gerçeğe talip oldular. Yollarda kalan olur ama bir aslına dönüş yolculuğudur sülük ü tevhit. Bir kâmilin nezaretinde, onun eşliğinde ve ondan istifade ederek ruhun bedende tutsaklığından kurtulup gerçek hürriyetine ermesidir seyr ü sülûkun anlamı. Çünkü bir gün zor tokmağıyla ona döndürüleceksin. Müminler ölmezden evvel ölüme talip olanlardır. Yunus onun için diyor,

*Bunda iken öldür beni
Yarın anda varıp ölmeyeyim*

Resulullah da diyor ki , *“Hak yolunda ölenlere öldü demeyin onlar Hayy'dir.”* Ölene nasıl öldü demeyeceğiz? Çünkü onlar gerçek hürriyete kavuştular. Neye benzer, bir hapisanede hapis yatana benzer. Hapishane yıkılmaya kalkarsa mahkûm; Neden yıkıyorsunuz dokunmayın mı der, oh ne iyi oldu kurtulacağım mı der? Herhalde yıkmayın demez.

Ŗu beden mülkünü de yıkıp tarumar etmedikçe, ruh Ŗu beden hapiŖhanesinden özgürlüğüne hiçbir zaman kavuŖamayacak. Hz Mevlana bu hususu rubailerinde Ŗöyle bir menkıbeyle anlatıyor,

Bir tüccar Hindistan'a gidecekmiŖ, evdeki herkese ihtiyaçlarını sorar, oradan ne getireyim istersiniz der. Bir de kafeste papağan türü konuŖan bir Tuti kuŖu varmiŖ. GitmiŖ ona, çok da seviyor Tuti kuŖunu.

- *Ey Tuti kuŖu! Sen oralardan ne istiyorsun, sana ne getireyim?* demiŖ. Tuti kuŖu da,
- *Efendim oralarda benim cinsimden uçan Tuti kuŖlarından görürsen de ki, benim evde sizin cinsinizden bir kuŖ var kafeste, size çok selamı var, unutma sakın.* der.

Peki der. Gider Hindistan'a, ticaretini yapar, çoluk çocuğunun alışveriŖini yapar, bakınır Tuti kuŖlarından görebilecek miyim diye. Çünkü Tuti kuŖu benim cinsimden dedi. KuŖ çok ama onun cinsinden yok. BakmiŖ bir yerde kalabalık bir kuŖ topluluğu uçuyor. Evet, demiŖ bu benim kafesteki Tuti kuŖumdan. Hemen bağıır;

- *Hey Tuti kuŖları, benim evde kafeste sizin cinsinizden bir kuŖ var. Size çok selam söyledi.*

Bi bakar bir tanesi hop düşer ölür. Allah Allah! Hikmeti hüda. Gelir evine herkesin hediyelelerini verir. Tuti kuŖunun yanına gider. Buldum senin cinsinden havada uçanları. Senin selamını söyledim bir tanesi düŖtü öldü der. KuŖ Allah razı olsun beyim der. Ertesi gün bey bakar ki Tuti kuŖu kafeste soluksuz yatıyor. Eyvah ölmüş bizim Tuti kuŖu 30 senelik arkadaŖlığımız var tüh, eceli gelmiŖ der. Alır kuŖu camdan atar. Atmasıyla beraber Tuti kuŖu canlanır. KarŖısına konar. *"Ne oldu Ŗimdi?"* der bey.

- *Ah be beyim hastalandım acaba salar mı beni kafesten dedim salmadın, ötmedim salmadın, konuşmadım salmadın. Her şeyi denedim bu kafesten kurtulmak için bulamadım. Ben bir mesaj yolladım benim cinsimden olanlara seninle. Bak, sana kafeste dedirttirdim. Onlar anladılar mesajımı. Onlar da bana seninle bir mesaj yolladılar. **Öl de kurtul dediler.** Hani bir tanesi düşüp ölmüş ya işte o bana mesajdı, ben de senin elinden başka türlü kurtulamayacağımı anladım ve öldüm. Hadi Allahımsarladık dostluğumuz bitti,*

demiş ve uçmuş gitmiş. İşte, ruh bu beden kafesinde hür değil. Cuma namazına üç şart koymuş Allah resulü. Şeriat, hakikati anlatır. Hakikat ehli şeriatın verdiği mesajı alır. Hakikat ehli değilse şeriatı şeriatla zikretmeye kalkar hiçbir şey anlamaz. Ne diyor Cuma namazının üç şartında; er olmak, buluğa ermek, hür olmak. Bu üç şarta haiz olan Cuma namazını kılar. Bunun zahir batın anlamı var. Zahirdeki cumayı zahirdeki anlamına ulaşan kılar. Çünkü eri erkek olarak alıyorlar, buluğa ermeyi 13 yaşını doldurmuş olmak olarak alıyorlar, hür olmayı da vatanının düşman istilasını altında olmaması olarak alıyorlar. Zahirde böyle aldığı için Cuma namazını ben kılabilirim diyor. Ama hakikatte anlam değişir. Er olmak; bir meydandan nasiptar olmak, bir meydana ikrar vermek demektir. Akıl baliğ olmak; demek gerçeklere uyanmak, hak sırrını gerçekleri duymaya başlamak, uyanmak demektir. Hür olmak; bedene bağlı tene bağlı bir yaşamdan azat olmak kurtulmak demektir. Bu üç şartı bir meydana oluşturabilen talip gerçeğin Cumasını kılar. Bu üç şartı oluşturamadıysa gerçeğin Cumasını kılamayacak.

Albay ölmüş emir eri var o zaman asker. Cenaze namazında O'da bulunmuş albayı olduğu için. Cemaat namazda hazır, hoca, "Er kişi niyetine" deyince, "Dur! Er değildi o albaydı. Albay kişi niyetine diyeceksin." demiş.

Hayır demiş hoca, buraya geldiği zaman er kişi niyetine olur albaylığı bitti onun. Meydan erliğinde dişilik erkeklik yoktur. Dişilik erkeklik o zahir yorumlardadır. Burada erlik vardır. Bacı erdir. Neden? İkrar bent olmuştur çünkü bir meydana baş koymuştur. Teslim olmuştur er olmuştur. O dişilik erkeklik çıkartanlarda haremlik selamlık olur. Hak erenlerinin meclisinde ve deminde dişilik erkeklik yoktur, erlik vardır. Kim o erliği hak edebildiyse o erdir.

İşte, hür olabilmek ruhun tene, bedene bağlı bir yaşamdan özgürlüğe doğru gitmesi demektir. Ne diyor? Allah'tan geldiniz yine Allah'a döndürüleceksiniz. Öyleyse bir gelip gitme var. Niyazi Mısri Hazretleri bu hususta ne diyor,

*Kanden gelir yolun senin, ya kande varır menzilin,
Nereden gelip nereye gittiğini anlamayan meğer hayvan imiş*

bize bir mesaj veriyor Niyazi sultan, uyarıyor bizi. Dönüşünüz ancak Allah'adır.

Seni hocanın yıkayıp talkın vermesini beklemeyeceksin. Bu gün fırsat eldeyken ona dönüş yolunu arayıp soracaksın ve “*Ya Allah destur!*” deyip o yola gireceksin. Allah'a dönüş yolu tevhit yoludur. Bu yolculuk nasıl bir şeydir. Bu tevhit yolculuğunun Melami seyr ü sülüküne göre iki ciheti vardır.

Bir; halktan Hakk'a uruc; iki, Hak'tan halka nüzul. Melamilik açısından tevhit ilmi ve irfaniyeti bunun üzerine inşa edilmiştir. Diğer tarikatlarda nasıl bir yolculuk yapıyor bizi ilgilendirmez. Benim alanım değil. Biz talibi olduğumuz, dervişi olduğumuz, aşığı olduğumuz Melamiligi tahsil etmekle mesulüz. Bu nedenle o yollar hakkında yorum getirmek bile abesle işigaldir. Sen kendi yoluna arif oldun mu, kendi yolunu hak ettin mi ki diğer yollar hakkında yorum yapıyorsun derlerse mahcup oluruz.

Görev verilirken, hizmet verilirken o hizmet kâğıdında şöyle bir ifade var; “*Kendisini Melamiliğin neşri hususunda vazifedar ilan ettim*” diyor. Yani Melamiliği tebliğ edecek, bildirecek. Kime? Melamiliğe talip olana, olmayana bildirme yok. O halde bu seyr ü sülük insanın aslına dönüş yolculuğudur yani o bedenle bedenlendi ismine esfel denildi, esfelden alaya yüceliş ve yükseliştir. Kur’an buna ilahileşin diyor. Bu yolculuk manevi bir yolculuk, mecazda bir yerden bir yere gitmeye denir ya yolculuk, tevhitte de mana yolculuğudur. Bu yolculuk bedenle olmadığına göre, mana yolculuğu olduğuna göre nedir bu?

Bunun adına idrak yolculuğu denir. Anlayışımızı yani idrakimizi esfelden alaya yüceltmektir, mecazi bir manada gökyüzüne değil. Mecazi manada bir yerden bir yere gitmek olarak değil, anlayışımızı idrakimizi o esfel anlayışından alıp tevhit ilmi ve irfanıyetiyle âlâ anlayışı haline getirmektir. İşte buna seferilik demişlerdir. Şeriattaki seferilik şekil ve bedeni bir yerden bir yere götürmek, hakikatteki seferilik idraki alt boyuttan istenilen boyuta çıkartmaktır. Bu, otururken, yan yatarken, arka üstü yatarken olur.

Bu seferiliğin zaman ve mekân dilimiyle alakası yoktur. İşte bunun için Kur’an şu ayetle bize ışık tutuyor, onlar gezerken dolaşırken yani ayakta beni zikrederler, otururken beni zikrederler, yan yatarken beni zikrederler, her yönde beni zikrederler ve de düşünürler yerlerin ve göklerin yaradılışını. İkisinin arasındaki yaradılışı yaratılıştaki hikmetleri, yaratılıştaki sırrı ve esrarı tefekkür ederler. İşte bu manevi uruç, manevi yolculuk bir zaman ve mekân dilimini değiştirmek değil, bedeni başka bir yere taşımak anlamında değil, idrakini başka yere taşıyacaksın, görmeni başka yere taşıyacaksın, iştmeni başka yere taşıyacaksın yani esfelden âlâya yükseliştir. Beden esfeli temsil ediyor, ruh da alayı temsil ediyor.

Bedene bağımlı bir yaşam kişiyi esfelde bırakır ve orasının zevkini muhabbet ettirir. Ruha bağımlı bir yaşam alayı zikrettirir ve oranın zevkini ve neşesini oluşturur.

İstenilen âlâda o sırrullahı zevk ve müşahede edebilmektir. Nedir âlâ? Allah'ın kâinatı çepeçevre kuşattığı yerdir. Kişi idrakini esfelden kurtarıp da âlâya yücelttiği zaman görür ki ***“Şehid Allahu enne hu lailaheilla hu”*** ayetinin sırrı açılır. Artık o esfel görüşünü terk etti, ala görüşüne ulaştı ve nazar eder ki hüsnü güzelliği kâinatı kuşatmış çepeçevre. Onun güzelliğinden başka bir şey yok, hatta ondan başka bir şey yok. ***Küllü şeyyin halikun illa vechehu*** diyor ayet. Ne oldu? Aslına dön emri gereği aslına döndü ve mümin anılır oldu.

Artık oraya, o Müminliğe vasıl olan ruh mümin oldu. Cennetin kapısını kim açacak? Müminler açacak. Cennete kim girecek? Müminler girecek olarak ifade ediliyor. Der ki rabbi ona, ***“Ben senden razı”*** Neden razı oldu Allah? Çünkü emri ilahiye uydun, onun senden istediklerini yerine getirdin, cümle esfeldeki nispeti benliğini terk ettin, ölmezden evvel ölüm tahakkuk etti ve huzuru Hak'ta oldun. Ben senden razı oldum diyecek. Mümkün mü olmaması? Bunu istiyor.

Ey mümin! Sen de benden razı mısın?

Razıyım ya rabbi. Razıyım ki buradayım. Öyleyse ben senden razı sen de benden razı olarak ***“irci”*** gir şimdi cennetime. O mana insanı, o gönül insanı, o mümin Lailaheillallah kelimeyi tevhit olan o birliğin şuuruna ve idrakine erdi. İkilikten kurtuldu, sevdâyı aşk ile yoğruldu ve daha bu âlemdeyken idraken o cennete girdi. Cennet ki hüsnü güzelliğinin müşahede ve seyir edildiği alandı. İdrak cennetine girdi. Ve neye nazar etse ol sevgiliyi mahbubun cemalini görür hale geldi.

İşte, seyr ü sülük ve tevhit yolculuğu, insanı bu aslına dönüş yolculuğunu gerçekleştirebilip her iki âlemde cennet ve Cemalullah zevkine erdirmek içindir. Hak erenler bu alanda cümlemizin yardımcısı olsun.

Bu bildirilenler ışığında bakılınca sülük ü tevhit talip olana lazım mı değil mi? Bu meydana, bu ilme irfaniyete arkasını dönen kendisine arkasını döner, sarılan da kendi selameti için sarılmış olur kimse başkası için değil herkes kendisi için. Böyle bir yolculukta aslına, gerçeğe ermek isteyen kendisi için talip oldu. Talebinde rıza gösterir, sadakat gösterir, ahdi vefa gösterir, **akıbet onu hüsnü cemal bekliyor**. Rıza göstermez sadakatsizlik yapar, akıbetinde ceennem bekliyor. İkisinden birisini seç. Zorlamak ve emrivaki din ve iman boyutunda yok. Allah “*Sen tebliğ et inanıp inanmadıklarına karışma*” diyor.

Dünya yaşamını, ten yaşamını her şeyin üstünde görürse Allah eyvallah mübarek olsun ama akıbetine katlan. Sen fenası olan bir boyutu ön plana aldıysan, onu her şeyin üstünde tutuyorsan akıbetine katlanırsın. Yok, ben seksen senelik bir yaşama ebedi yaşamı tercih ediyorum, ebedi yaşamda huzur mutluluk istiyorum, herkesin yandım Allah dediği yerde, ben Hak erenleri ile Allah dostlarıyla Cemalullah zevki ve muhabbetinde bulunmak istiyorum diyorsan, **bir bedeli var**. Bir gün birisine bir misal verdim. İki tane küp koydular önüne, birisinde yakut zümrüt pırlanta, altın dolu, diğesinde de Allah dostlarının zevkleri dolu. Birisinde mevki, makam, itibar, şan, şöhret var dünyalık her şey var. Diğesine talip olursan dünyalık hiçbir şey yok daha çok eza, cefa, itilme, kakılma var. Hangisini alırsın? dedim. Tercihini yap bakalım. İkisini de alsam olmaz mı dedi. Kâfir, bunu alırım diyemedi. Diğelerini gözüm bile görmez diyemedi.

Allah resulü Fatıma'tül Zehra anamızı, kızını evlendiriyor Ali'ye! Keremallahu veçhe efendimizle Allah'ın aslanı Ali. Söz kesilecek helva yapılacak. Un yok, şeker yok, yağ yok. Ya Ali! Pazara git malzemeleri al da akşama söz kesilecek helva yapar dağıtırız gelenlere. O **“Şah illallah!”** diye bağıyoruz ya deyişleri söylerken, işte o **Hız Ali'ye** işaret. O şahı velayet un alacak, şeker alacak, yağ alacak parası yok. Savaşlarda giydiği zırhını götürüp pazarlarda satıyor, o parayla un yağ şeker alıyor. Akşama iki cihan serverinin kızıyla söz kesilecek. Onlar kellelerini koydular bu iman için, bu dini Mübin için, biz hazır bulduk değerini onun için bilmiyoruz. Biraz çölde susuzluktan dudakların patlasın, başlayasın su su... O harareten her tarafta serap görmeye, birisi bir bardak su ikram etsin, o suyun değerini sen bilirsin.

Terlemek tefekkür âlemine işarettir. Alın insanın tefekkür âleminin yeridir. Ter ise o tefekkür âleminde zahire çıkan muhabbete, zevke işarettir. Hani derler ya *“Evliyaullah'ın yüzü suyu hürmetine”*, yüzünün suyu alınının teridir, onun hürmetine, bedavadan geçinme yok. Sen de şu alınını terlet, hak et, başkasının sırtından geçinmeye kalkma.

Pişmek, olgunlaşmak, kemale ermek hemen oluverecek bir şey değil. Sabır, sebat, kanaat ister ve lokmaya rıza ister. Bunlar olmazsa tekâmül hemen oluverecek diye beklersin, olmadığı zaman üzülürsün. Yeter ki bu manevi yolculukta bir gayret, hizmet ve arayış bizde gözüksün. O bizi maksada doğru götürür zaten.

Bir gün efendi babaya *“Efendim, âşıklar hep bir mürşit, bir efendi arıyor, aramadan bulunmaz mı?”* dedim. *“Sen Mevlana gibi âşık olursan Şems gelir seni bulur”* dedi. Ama sen o hali sergileyemiyorsan sen onu arayıp bulacaksın. Aramakla yükümlüsün.

Bir bahsi daha dile getirelim. Hikmet. Hikmet nedir? Meydanda olup, var olup, icraatta olup, zuhurda olup çözülemeyene denir. Herkes hikmet eri olamaz. Mesela Hz Musa'nın Hızır'la yol arkadaşlığı yapmasında Hızır'ın yaptığı işler, Musa'ya ters gelir. Diyor ki, durup dururken gemiyi neden deldin? Musa'ya ters geliyor, Musa'nın anlayışına ters geliyor. Hızır'ın yaptığında terslik yok ama Musa'ya ters geliyor, çünkü Hızır'ın yaptığının hikmetini bilmiyor Musa. İtiraz buradan.

İkincisi, bir evde misafir oldular, o ev halkı çok salih amelli insanlardı ama bir çocukları vardı ki çok asi. Hızır o çocuğun kafasını koparttı, Musa artık buna dayanamadı ve yetti artık dedi. Yetti! Feryat etti. Bu hane halkı bize böyle izzet ikram etti sen ne yaptın, çocuklarının kafasını koparttın, bu kadar da olmaz dedi. Neden itiraz etti? Hızır'ın ne yapmak istediğini görmediği için, hikmetini bilmediği için. Şimdi biz, bu kâinattaki oluşumlara neden itiraz ediyoruz? Oluşumlardaki gizli olan hikmeti bilmediğimiz için. Musa'dan ne farkımız var o zaman! Oysa Hızır'ın yaptıklarının hikmetini bilseydi Musa, itiraz eder miydi? Hayır.

Üçüncüsü, bir köye gidiyorlar, kimse izzet ikram etmiyor. Orada yıkılmakta olan bir duvarı düzeltiyor, çamurunu da Musa'ya kardırıyor. Musa diyor ki *“Bu köy bize selam bile vermedi, aç mısın tok musun demedi sen bu köye iyilik yapıyorsun.”* Musa'nın itirazı neden? Hızır'ın yaptığının hikmetini bilmediği için.

Hikmeti nedir diye soruyor Musa. Hızır diyor ki, gemiyi deldim itiraz ettin değil mi? Evet. İtirazın yersiz ve anlamsızdı çünkü sen benim ne yapmak istediğimi anlamadın ki. Bu üç oluşumun hikmetini sana söyleyeceğim ama yolumuz ayrılacak, onu kabul et önce. Peki, diyor Musa.

O gemiyle bir adanın yanından geçecektik, orada tek gözü kör bir korsan vardı. Geçmekte olan yeni gemileri zapt ediyor, kendisine esir alıyor, ömrü billah esaretinde köle olarak kullanıyor. Ben bunu biliyordum. Gemiye deldim ki bu gemi su alıyor, batmak üzere benim işime bu yaramaz desin de korsana esir düşmeden geçelim istedim. “*Ay ne güzel yapmışsın!*” dedi Musa, ama hikmetini anlatınca. O çok salih amelli karı koca vardı ya, onların o çocukları yarın büyüyünce annesini ve babasını helak edecekti. Birisinin ölümüne sebep olacak, diğerini de zindanlara düşürecekti. Ben onların salih kişiler olduğunu görünce o çocuğun kafasını kestim ve rabbime sen bunlara hayırlı bir evlat ver diye dua ettim. “*Ay ne güzel yapmışsın!*” diyor Musa. Neden itiraz ettin o halde? Hikmetini bilmediğin için. Gelelim üçüncü şıkka diyor Hızır. Duvarı düzeltirken itiraz ettin, anlatayım. Orada oynayan yetimler vardı ya, babaları âlemini değiştirirken o duvara bir küp hazine saklamıştı. Çocuklar buluşa ermemiş daha, duvar da yıkılmak üzere, yıkılırsa çocuklara ait olan hazineyi layık olmayanlar alacaktı. Ben o duvarı tamir ettim ki bu çocuklar yarın büyüyünce kendi duvarlarındaki hazineyi bulup da çıkartsınlar, kimseye muhtaç olmasınlar diye. “*Ay ne iyi yapmışsın!*” dedi yine Musa, ama hikmetini anlatınca.

İşte biz de bu âlemde olup bitenin arkasındaki ilahi güzelliği görmüş olsaydık, ant olsun ki hiçbir şeye itirazımız kalmazdı. Arkasındaki ilahi güzelliği, gerçekleri görmediğimiz için kendi nispeti benliğimizle bakıp yorumladığımız için hep itirazdayız. İşte hikmet ehli olmak, olayların ve hadiselerin arkasındakini görebilmektir.

Olup bitenin ne için olduğunu görmeye başladığımız zaman, itirazımız kalmaz her şeyi kucklamaya başlarız. Rabbim bizi bu hikmet üzere hikmet eri yapsın inşallah. Sadakallahül azim. Hu

Muhammed Ali Ocağı

*“Din bir beden, bir kalıpsa
Tasavvuf onun içinde ruhtur.”*

Bir şeyler olup duruyor etrafımızda, onu seyretmek kolay iş değil. Tevhidi yaşamak...

Sülük ü tevhitte bulunmanın amacı, gayesi nedir?

Bir maksat, bir amaç, bir gaye olması lazım. Amacı olmadık bir yerde bulunulmaz. Niyazi Sultan tek kelimeyle cevaplıyor bu soruyu;

“Bu tevhitte murat ancak cemal-i yâre ermek imiş”

diyor. Akılla bulunmaz ama yaklaşırsın biraz, evet, Allah var dersin, ama akıl pazarında Allah bulunmaz, akılla Allah görülmez. Akıl yaratılmıştır çünkü mahlûktur, mahlûkun hâlikini tanıması, bulması zor. Akl-ı maaş, Akl-ı maat, Akl-ı kül. Aklın en üst mertebesi olan akl-ı kül Cebrail’i temsil eder, o bile sidretül münteha da kaldı, ben buradan ileri bir karınca boyu geçemem dedi. Hz Resulullah *“Ey kardeşim Cibril! Senin geçemediğin yere, buradan ileriye ben nasıl geçeceğim?”* dedi. Sen buradan ileri aşkullah ile geçeceksin diyor.

Yani Allah’a varanlar, Allah’la tanışanlar, Allah gerçeğini keşfedenler hep Aşk yüzüyle, Aşk boyutuyla vardılar o yana. Kimde var aşkın nişanı akıbet maşukunu o bulur. Aşk, sevda bir gönlü oluşturur.

Aşksız, Allah gerçeğine ulaşmak kimsenin haddi değildir. Bir meydana aşksız girebilirsin ama o meydanın ilmi irfaniyeti, muhabbeti ile o aşkı oluşturmak zorundasın. Hasbel kader girersin bir meydana, hiçbir arayışın da yoktur bir meydanın kapısı açılıverir girersin içeriye, eyvallah. Ama girdiğin gibi kalmayacaksın, girdiğin gibi kalıyorsan, değişmiyorsan bir meydana bulunmanın hiçbir anlamı yok.

Mevlana ne olursan ol yine gel diyor. Ateşe de tapsan, puta da tapsan, yüz sefer tövbe edip bozmuşta olsan gel, eyvallah gel. Ama geldiğin gibi kal demek değil bu. Gel! Ne için gel? Davet ne içindir? Ezan da bir davet, avam-ı nası tevhide davet ediyor. Ezanın sonu neyle bitiyor? Lailaheillallah. Okuyor okuyor en sonunda Lailaheillallah diyor yani Allah'tan başkasının olmadığı yere çağırıyor ezan-ı Muhammediye'yi iyi bir kulakla dinlediğin zaman. Mevlana da gel diyor ama nereye gel diyor?

Kişi bir meydana dâhil olurken neye talip olduğunu bilmemiş olabilir. Ne istediğini de bilmemiş olabilir, herkes bir meydana bir altyapı, bir bilinç, bir aşkla gitmez. Vesileler hâsıl olmuş olabilir. Âşık ve gözü yaşlı olarak, ben Cemalullah'ı arıyorum bana cemalini gösterecek bir yer arıyorum diyerek gelen çok nadirdir. Hepimiz hasbelkader bir meydana dâhil olduk, Allah'ın lütfu ihsanıdır. Ama insan bir yere dâhil olduğu zaman sorumluluk yüklenir, nasıl ki askere dâhil olduğumuzda o elbiseyle beraber bir sorumluluk ve mükellefiyet yükleniyoruz, artık siviller gibi hareket edemezsin, sivillerin gittiği yerlere gidemezsin, elini ayağını birçok şeyden mecburen çekiyorsun. Bir meydana, Muhammed Ali meydanına dâhil olmak da böyledir, insana mükellefiyet yükler, sorumluluk yükler. Evvela yüklendiğimiz sorumluluk ve mükellefiyeti çok iyi bilmemiz lazım, bunun tespiti yapılması lazım. Nedir benim sorumluluğum?

Sen askersin, beş altı tane de sivil arkadaşın var, bir yerde oturuyorsunuz. Oradan bir yüz başı geçiyor, sen ne yaparsın? Kalkıp selam verirsin. Öbürleri, öbürlerini ilgilendirmez ama seni ilgilendirir neden? Sen çünkü ordunun malısın, o geçen de ordunun malı. Bunlar neden kalkıp selam vermiyor diyemezsin. Onlar asker değil ki ne selam verecekler. Ee ben de vermeyeyim. Verme de göreyim. Gel buraya bakalım diye hesap sorar, bir de tokat atar. Onlara vurmaz, sen yüklediğin sorumluluğu yerine getirmedi.

Sen Muhammed Ali ocağına teslim oldun mu? Oldun. Sen artık sivil değilsin farklısın. Sen onların konuştuğu gibi konuşamazsın, onların davrandığı gibi davranamazsın, onların gittiği yerlere gidemezsin, onlar gibi düşünemezsin. Senin bir farkın var artık. Sen Muhammed Ali ocağını temsil ediyorsun. En büyük sorumluluk bu. Nerede olursan ol sen artık kendini temsil etmiyorsun, o ocağı ve onları temsilen bulunduğun için sen mükellefiyeti giydin. Bu hafife alınacak, hiçe sayılacak, oyun oynanacak bir iş değil. Ben artık Muhammed Ali ocağına dâhil oldum, bu ocağın eri oldum, bu elbiseyi giydim öyleyse ben bu elbiseyi her yerde koruyacağım, bu birinci şart olmazsa olmaz. Bunu insan kendisi kabullenip içine sindirdiyse, o insan her yerde kendisini kontrol eder artık.

Geldik bir ocağa nasiptar olduk, bu Allah'ın lütfudur. Çünkü Allah Kur'an da diyor ki ben dilediğimi kendime yakın ederim dilediğimi de uzak ederim. Dilediğimi diyor, layık olan veya olmayan geçmiyor ayette. Allah kimi dilerse kendisine yakın eder, kimi dilerse uzak eder. Bunu neden yakın ettin, bunu neden uzak ettin hesap soramazsın.

Kimileri peygamber zamanında tasavvuf denilen bir şey yoktu der, haşa. O kişiye sormak lazım, şu tasavvufu bir anlatır mısın, yok mu var mı biz bulalım.

Tasavvuf kelimesinin anlamını bilen peygamber zamanında tasavvuf yoktu demeye edep eder. Bunu söyleyen peygamberden sonra bu uyduruldu demek istiyor. Peki, ashab-ı suffe neydi o zaman söylesinler bana. Mescit zaten vardı, Hz Resulullah neden mescidin arkasına ayrı bir yer yaptırdı ve seçilmiş ashap, ashab-ı suffe, ashabın içinden tek tek seçti, siz bu tarafa dedi. Neden? Eğer sadece mescit var başka bir şey yoksa peygamber bunları neden seçti o zaman? Bunlara özel eğitim, özel terbiye, özel bilgi verdi. Mescitte herkese verdiği gibi verirdi, neden buna ihtiyaç duydu? İnkâr edilemez, olmadı böyle bir şey diyemezler. Ashab-ı suffe tarihe geçti. Yetmiş kişi oldular. Hatta oraya seçilemeyenler dedikoduya başladılar. Torpilliler seçildi diye. Allah Resulüne dedikodu yapmaya başladılar. Ayet inzal oldu *“Allah dilediğini kendisine seçer,”* onlara bir tokat indirdi Allah. Utanmazlar, terbiyesizler siz Allah resulünün arkasından gıybet etmeye utanmıyor musunuz? Allah’ın kendine seçmesi ne demektir? Bu apaçık ayet, acabası yok.

Dini yalnızca yatıp kalkma, aç durma dini haline getirirsen bu insanlar bu hale gelir işte. Müslümanlar dünyada terörist olarak gösterilmeye başlar. Şekilciler suretçiler insanlığı bu hale sokuyor. Tasavvuf şuna benzer, misali iyi anlamak gerekir, din bir beden, bir kalıpsa tasavvuf onun içinde ruhtur. Ruhsuz cesedin nasıl bir hükmü yoksa tasavvufsuz dinin de hiçbir hükmü yoktur. Dini yaşatan, gönüllere nakşeden, gönüllere işleyen hep tasavvuf büyükleri olmuştur. Gittikleri beldelerde insanları akın akın Allah yoluna sevk edenler hep o gönül adamları olmuştur, cami hocaları değil. Hacı Bektaşî Veliler, Hacı Bayram Veliler, Mevlanalar, Yunus Emreler hep gönül adamları, bu mübarekler insanlara Allah’ı sevdirmişler, Allah’a yöneltmişler. Hoca, camisine gelen cemaate namaz kıldırır, halkın içine girdiği var mı? Devletten maaşını alır, evini verir, gider ezanını okur on beş dakika yatıp kaldırır sonra bakar kendi haline.

Belli devlet memuru imam değil. Emekli olur, tazminatını alır, ben şu kadar namaz kıldırdım tazminatımı ver bakalım der. Eğer Müslümanlık bunlara kaldıysa Müslümanlık bitti. Peki, meyhanedekini, kerhanedekini, kumarhanedekini kim alacak. Hoca, camime gel namaz kıldırayım diyor. Gelmeyenle hiçbir irtibatı yok. Peki, buraya düşmüş olanlar, bu halde olanları kim oradan kurtaracak? Kim onlara el uzatacak? Kim onları o bataktan çekecek? Diyanet işleri makamında oturuyor, müftü makamında oturuyor, hoca camiye gelene namaz kıldırıyor, bunlara kim el atacak? Kim alacak oradan?

Kalsın mı onlar orada? Onların bulunduğu yere kim inecek onu oradan almak için? Kadrolular yapmıyor o işi, yapanlara da çamur atıyorlar. Misal olsun, Mevlana gitmiş hayat kadınlarına “*Ey benim Rabialarım!*” diyor. Mollalar bu adam temelli üşüttü kafayı, hayat kadınlarını İslam’ın mukaddes kadınının adıyla anıyor. Ama bir şey var burada, Mevlana o kadınların içinde bulunduğu yerden mütevellit Rabia demiyor ki onlara, onun özündeki paklığa, güzelliğe sesleniyor ve onlara el uzatıyor oradan çıkartıyor, nasuh nusuh tövbesi yaptırıp Allah yoluna sokuyor. Kim el uzatacak onlara? “*Sen benim camime gel ben sana namaz kıldırayım.*” Ben senin camine gelecek kadar bir inancı taşımıyorum ki, sen hazırlanmış arıyorsun. Peki, git bakalım onların yerine, onlarla bir haldaş olsana, elinden tutsana. Bu gayret içerisinde bulunanları da asıp kesmişler hep. Onların düşündüğü gibi düşünmüyorsan, onların anladığı gibi anlamıyorsan, onların yaptıkları gibi yapmıyorsan din dışı ilan ediverirler hemen, elinin tersiyle itiverirler. Ölçüleri bu, onlar gibi yaparsan evet iyisin. Hayır, ben senin anladığın gibi anlamayacağım, düşündüğün gibi düşünmeyeceğim dediğin an zındık, sapık damgasını vururlar. Tarih boyu böyle olmuş, bir derviş bir hoca asmamış ama hocalar çok derviş asmışlar. Tarih bunlarla dolu... Hu

Bir Ömür Oruçlu

*“Kâinat ayakta alkışladı
Âdem zuhura geldiği zaman!”*

Şeriat ikidir, birisi nübüvvetin şeriatı diğeri velayetin şeriatı. Muhittin Arabi Hz ona şeriat-ı sugra (küçük şeriat), şeriat-ı kübra (büyük şeriat) diyor. Nübüvvetin şeriatı kolay, biz velayetin şeriatı ile insan olma gayretindeyiz. Nübüvvetin şeriatında ulemayı kebir olsa, gelsin şu velayetin şeriatıyla amel etsin de göreyim.

Ne fark var arada? Nübüvvetin şeriatında senede bir ay sağlığın yerindeyse oruç tutacaksın. Peki, velayetin şeriatındaki oruç ne? Halktan Hakk’a yükseliştir, onun ayı günü saati, Ramazan’ı Recep’i Şaban’ı yok. Peki, o nasıl tutulur? Zahirine bakalım. Zahir orucu tutmanın üç şartı var;

Bir: Niyet. *“Ben sizin amellerinizden önce niyetlerinize bakarım”* diyor Allah. Demek ki niyet çok önemli. Niyet temiz, salih, samimi olacak. Kalplerinize nazar ederim diyor Allah.

İki: Belirli bir vakitten belirli bir vakte kadar yiyip içmemek

Üç: Cinsi temasta bulunmamak

Şeriat hakikatsiz anlaşılmaz. Şeriatta bulunan şeriatın ne anlam taşıdığını bilmez. Hakikate varınca şeriatın ifade ettiği anlamı görmeye başlar. Sadece şeriat boyutunda bulunan şeriatı da yaşamasını bilmez.

Peki, velayetin şeriatında oruç ne? Niyet edeceksin, neye? Orucun kelime anlamı ne? Daha o bilinmiyor. Oruç derken adam yememek, içmemek ve cinsi münasebette bulunmamak anlıyor. O orucun tadili erkânı, oruç ne? Bunu açıklayan yok. Namaz. Namaz nedir? Kıyam, rükû, secde, kade'de bir müddet bulunmak. Hayır, bunlar namaz değil, namazın tadili erkânı, namaz nedir? Taç marifet tacıdır sanma gayrı taç ola, taklit ile tok olan hakikatte aç ola. Madem her şey şeriatsa bana anlat bunu.

Evvelinde şeriat bilgisiyle üst mertebelere çıkmış olan Niyazi Hazretleri, Mısır el Asar üniversitesini bitirdi, fıkıh, kelim, hadis alanında söz sahibiydi. Niyazi Sultan bile, “*Şeriatın sözleri hakikatsiz bilinmez, hakikatin sözleri tarikatsiz bulunmaz, darbî zikir olmadan gönül pası silinmez*” diyor. Ümmü Sinan’a Antalya Elmalı’da yolu uğrayınca, zahir bilgilerde her şeyi bildiğini zanneden Niyazi hiçbir şey bilmediğini anladı. Nereden anlıyoruz,

*Din diyanet âdeti şöhret vardı yele
Ey Niyazi ne oldu sana kaydı dindar da kalmadı*

Yıkıldı kalayı fikrim, o anlayışım o bildiklerim o şehirde pazarım kalmadı diyor. O anlayışta bulunan o pazarı da terk etmiş. Bunlar haşa ahmak mıydı? Mevlana bu günkü tabirle Selçuk üniversitesinin dekanıydı, medresede çocuk yetiştiriyor, icazet veriyor, bunlardan az bilgisi mi vardı da bir duvarcı ustası Şemsi Tebrizi’ye “*Bu fakir seni bulmasaydı ne dini ne imanı olurdu*” dedi. Açıklasınlar bana tasavvufu inkâr edenler. Senede bir ay oruç tutmak kolay, biz daha zor olanına soyunduk. Belki bir ömür oruçlu... Evvela sağlam niyet edeceksin. Neye niyet ediyorsun? Oruç tutmaya, anlamı, yani yemeyeceğim içmeyeceğim cinsi temasta bulunmayacağım. Bu nübüvvet pazarına ait görüş, yanlış mı? Hayır, yanlış değil ama oraya ait.

Velayete göre niyetin anlamı nedir? Ya Rabbi oruca niyetleniyorum. Ne dedin sen bunu derken? Ya rabbi ben pazarı halkiyetten hakikate doğru seyr ü sefer edeceğim, ben halktan Hakk'a uruç etmek, yücelmek istiyorum, halkı görmekten kurtulup her yerde seni bulmak istiyorum, niyetim bu ya rabbi.

Onun niyeti ile dervişin niyeti farklıdır, daha yolun başında ayrılıyorlar. Niyetler farklı olunca ameller de farklı olacak. Nasıl anlaşacağız şimdi, bir arada nasıl olacağız, niyet farklı amel farklı, olmaz. Birisi Kayseri'ye gitmek istiyor, birisi Adapazarı'na nasıl aynı otobüste olacak? Ya o benim yönüme gelecek ya ben onun yönüne başka türlü olmaz. Sen bin Kayseri'ye giden otobüse güle güle, ben Adapazarı'na gideceğim kardeşim. Yok, sen de ille Kayseri'ye gel, gelmiyorum ne işim var Kayseri'de. Buna benzer. Bir arada olamayışın temelinde yatanlar bunlar. Şeriatsız meydan mı olur?

Şeriatsız meydan olmaz, biz şeriatsız değiliz ki. Sen şeriat denilince Ramazan gelince oruç tutmak, ezan okununca namaz kılmak anlıyorsan evvela şeriatın ne olduğunu anlamamışsın demek ki. Git önce şeriat derken ne konuşuyorsun onu öğren sonra gel tekrar konuşalım. Akıl balığ olmadık çocuklarla, üniversite talebesi bir yerde eğitim görmez. Eğitimi verirken ilkokul talebesine göre verirsen üniversite talebesi sıkılır, üniversite talebesine göre ders verirsen o çocuğa ters gelir. İkisi bir arada olmaz.

Ya rabbi niyet etim. Niyetin anlamı; arzu, istek, talep demektir. Konuştuğun kelimelerin anlamını bilerek konuşacaksın ezberden değil. Konuştuğunu sana sorarlar mahcup olursun, ne konuştuğunu bilerek konuşacaksın. Niyet, arzu şu; *“Ya rabbi sana ulaşmak, sana kavuşmak, sana vasil olmak, didarını seyretmek istiyorum, niyetim bu”*

diyor âşık, bunun için ben bir yola girdim. Gaye bu, gaye çok önemlidir bir gayen yoksa o yolda göstermelik bulunursun kukla gibi. Oradan bir sürü ilim aldın, sır aldın ne yapacaksın bunu derlerse, lazım olur bizde de bulunsun dersin olmaz. Bir ocakta bulunmak bu değil, bu kişiyi hiçbir yere götürmez, otuz sene de bulunsan seni hiçbir yere götürmez. Çünkü görüşmek buluşmak niyetin yok. Aldığın ilim ne işine yarar! Tasavvuf tarihine baktığımız zaman bu irfaniyet, bu sır bu aşk için kelleler verildi, deriler yüzüldü. İsmail Maşuki oğlanlar şeyhi olarak geçiyor İstanbul’da yirmi beş yaşında, Melami âşıklarından. Bir gün konuşurken başlamış cezbeye “*Benim Allah, benim Allah*” demeye. Vay! Hemen şeyhül islama bildirmişler, bu kafayı yedi, benim Allah diyor. Yaka paça mahkeme kurulur,

- *Sen “Benim Allah” demişsin. O Allah benim Allah’ım mı demek istedin, ben Allah’ım mı demek istedin?*
- *İkisi de aynı yere çıkar.*

demiş mübarek. On iki tane müridiyle beraber Fatih camiinin avlusunda asıldılar. Kimseyi soymamış, kimsenin ırzına geçmemiş. Söylediği bir sözden mütevellit astılar. Neden asıyorsun, eğer bu adam yanlışsa sen bunu buradan geçir, kurtar. Asmakla gözdağı veriyor, “*Sakın siz bu görüşü paylaşmayın*” diyor. Hırsızlık yapanın elini kesmeye benzer. Bu elin ne suçu var el yapmıyor ki onu anlayış yapıyor. Sen benim bu anlayışımı düzelt el masum, melek. Eli kestin benim kafamdaki hırsızlığı kesebilecek misin? Diğer elimle çalarım. Ayağımla çalarım, gözümle çalarım. Sen benim çalma düşüncemi yok et elimi ne kesiyorsun. Bir sözünden mütevellit astığın İsmail Maşuki Hazretlerini eğer o söz Kur’an’a aykırıysa oradan geçir, adamı neden asıyorsun, etrafındaki on iki kişiyi neden asıyorsun? Halka gözdağı veriyor.

Asılmışlar, kesilmişler, yüzülmüşler. Bu gün türbelerine koşuşturdukları insanların hayatlarını biliyor mu halk acaba? O türbelerde yatan zatlar bu halktan neler çekmiş. Kimsenin bildiği yok. “*Kim bu?*” diye soruyorum türbedeki insanlara, büyük veli Hacı Bayram Veli diyor. Anasından veli olarak mı doğdu, kim bu, bu adamın düşüncesi, anlayışı, görüşü ne, neler söylemiş? Bilinmiyor... Neden geliyorsun peki türbesine, ne işin var burada. Çocuğum olmuyor çocuk isteyeceğim, para isteyeceğim, eş isteyeceğim... Hangi alanda kullanıyor bak, nefesine alet etmeye çalışıyor Allah dostlarını. Bu zihniyette olanlara ne verilebilir, hiçbir şey verilemez. Akıl balığ olmadık çocuk.

Zamanın birinde bir çerhçi varmış, at arabasına inci boncuk, kumaş ne varsa doldurur köy köy gezermiş. Gittiği her köyde önce o köyün kabristanlığını ziyaret edermiş. Ruhlarına Fatiha okuyup köy meydanına satışa gidermiş. Yine bir gün bir köye gitmiş, kabristanlığı ziyaret etmiş bir de ne görsün, koca koca iki metrelik mezarlar, mezar taşında bir sene yaşadı öldü, öbür mezar taşına bakmış üç sene yaşadı öldü, diğerine bakmış beş sene yaşadı öldü aklını yiyecek. Bir yaşında çocuğa iki metre mezar yapılır mı, üç yaşında öldü diyor iki metre mezar. Çerhçinin kafası karışmış. Mezarlıktan çıkmış köye doğru giderken bir köylüye rastlamış ve bu işin hikmetini sormuş. Üç sene yaşadı, beş sene yaşadı öldü yazıyor, üç yaşındaki çocuğa iki metre mezar olur mu deyince adam gülmüş. “*Efendi, bu bir sene yaşadı öldü diye yazan kabirdeki zahir seksen yaşında âlemini değiştirdi ama Allah ile bir sene yaşayabilmiş, diğeri Allah ile üç sene yaşayabilmiş zahir yaşı yetmiş. Bu yaşlar Allah ile olma yaşları*” demiş çerhçi. “*Eyvah amca be ben ölürsem benim mezar taşıma yaşamadan öldü yazın*” demiş.

Bizim bu cihana insan bedeniyle bedenlenmemizdeki maksat ve amaç neydi?

Allah bir hayvan bedeniyle de bedenlendirirdi. Ama Allah insan bedeniyle bedenlendirmiş, bu büyük bir lütuftur. Bunun hamdını şükrünü yapmakta aciz kalırız. Peki, ne istedi muradı ilahi? Bu kadar şerefli bir elbiseyi insan boşu boşuna giyemez, insanın bu elbisenin hakkını vermesi lazım. Nasıl vereceğiz bu insan elbisesinin hakkını, ne istiyor Rabbin, neyi tanıyacaksın? Tabi ki onu tanımak mecburiyeti var.

Örneğin birisi sana yüzbaşı elbisesi, hâkim elbisesi, avukat elbisesi giydirse ve sen onu tanımasan ve onunla hiç ünsiyetin ve muhabbetin olmasa, bir teşekkürün dahi olmasa bu edebe aykırı değil midir? Onu gördüğün her yerde hürmet edersin, hatırını sorarsın. Peki, bizi varlık boyutunda en şerefli insan elbisesi giydirip bizi insan eyleyen Halik-i mutlağa karşı bir teşekkürümüz olamayacak mı? İkincisi, bu elbiseyi giymenin Allah katındaki sorumluluk ve mükellefiyetinin ne olduğunu bilmeyecek miyiz?

Üçüncüsü, o sorumluluk ve mükellefiyet bizden nasıl bir amel istiyor? Bu amelde bulunmayacak mıyız? Eğer bunların dışında yaşıyorsak o elbiseyi giyip taşımış olmak bir şey ifade etmez. *“Onlar dört bacaklı sürüler gibidir hatta daha aşığıdır”* diyor bakara suresinde, o elbiseye layık olmadılar. Mesela bir subay çok şerefli bir görev yapıyor, orduya mensup vatani bekliyor, bizim namusumuzun bekçiliğini yapıyor ama o elbisenin altında bir bakıyorsun dolandırıcılık yapmış, ırz düşmanlığı yapmış. Bu elbiseyi taşıyana bu amel yakışır mı? Herkes yazıklar olsun der.

Ey insan! Sen bu elbisenin altında neler yapıyorsun acaba? Sana da sorarlarsa *“yakiştı mı?”* diye, ne diyeceksin? *“Sen taşıdığın elbisenin değerini bilmiyorsun demek, sen taşıdığın bu elbiseye layık olmadın demek, yazıklar olsun sana.”* demezler mi bir gün.

Bir doktor mukaddes bir iş yapıyor, Allah'ın “Ya şafi” esması çalışıyor orada, ulvi bir hizmet yapıyor. Dertlilere deva olmaya çalışıyor. Sen artık numuneyi misalsin Ey doktor! Sen artık sıradan birisi değilsin, senin toplum içerisindeki yerin bir başka, bir farkın var senin. Ama o elbiseyi taşıyan o doktor o elbiseye layık değilse o elbisenin altında neler yapar. “Yazıklar olsun sana, sıradan birisi yapsa hoş görürüz de sana yazıklar olsun” demiyor muyuz?

Peki, şu varlık boyutunda en şerefli elbiseyi giyen insan hayvaniyete düşmüş, yazıklar olsun sana denilmeyecek mi? Ömrü, nasıl para kazanırımla, yiyip içip gezmekle geçen, kendisini halk eden halik-i mutlağa en ufak bir bağı muhabbeti aşkı sevdası yoksa onu insan eyleyen ilahi kudretten bir nebze bir feyiz ve bereket alayım gayretinde değilse, parayla yatıp parayla kalkan bir düşünceye sahipse Mevlana'nın dediği gibi

“Kedinin akli fare tutmaya yarar, tilkinin akli kümeslerden tavuk tutmaya yarar, kurdun akli koyun sürülerinden koyun çalmaya yarar. Senin aklın ne işe yarar?”

Para kazanmaktan, yiyip içmekten, gezip tozmaktan başka bir düşüncen yoksa senin çakaldan kurttan tilkiden ne farkın var? Hani sen o en mukaddes elbiseyi giydin insan denildin ya! Sen daha taşıdığın bu elbisenin ne olduğunu bilmedin. Bu elbisenin yüceliğini, ulviyetini, kutsiyetini anlamdın daha sen. Sen sıradan bir canlı değilsin. Senin Allah katında bir değer var, değer olmasaydı sana o elbiseyi giydirmezlerdi zaten. Sen Allah katındaki değerini de bilmiyorsun. Varlık boyutunda insan olmanın kutsiyetini bile anlamadın sen. Yazıklar olsun. Hayıf bana, yazık bana, yuh bana diyor Yunus Emre Hazretleri. Yaşamı yalnız egolarını tatmin aracı olarak görmek, yaşamı yalnız egoları için değerlendirmek insanın hüsrandır, helakidir.

Kur'an and olsun ki insanlar hüsrandır diyor. Yemin olsun ki insanlar hüsrandır ancak iman edip ameli salih işleyenler müstesna diyor. İşte insan hüsrandır. Hüsrân onun felaketidir. İnsan eşrefi mahlûkat yaratılmışlık âleminde en şerefli kılındı. İnsan sıradan bir canlı değil varlık planında programında varlığı tanzim ve terkip eden kudretullahın katında bir değeri, yeri, anlamı var.

Âdem varlık boyutunda en son olarak yaratılandır. Önce alt boyutlar cemadat âlemi, nebadat âlemi, hayvanlar âlemi, melekût âlemi en son Âdem vücuda geldi. Neden en son ilk değil? Çünkü Allah alt yapıyı yapıyor. Alt kadro. Bizim gençliğimizde meşhur Taksim gazinosu vardı. İnsanlar gelir, program saat sekizde başlar. Gelen o insanların yüzde doksan dokuzu Hamiyet Yüceses için geliyorlar. Önce alt kadro çıkar, tek tek programlarını icra ederler. Nihayet gece on iki olur en son Hamiyet Yüceses sahneye çıktığı zaman bütün herkes ayakta alkışlar onu. İşte Âdem'de bunun gibi, kâinat ayakta alkışladı Âdem zuhura geldiği zaman. Alt kadro tamam cemadat, nebadat, hayvanat, melekût şimdi bu âlemin içerisinde bir insan gerek, buna yön verecek, bunu tanzim edecek, bunu yerli yerine koyacak birisi lazım, işte o Âdem.

Ey insan! Sen kendin için yaşama lüksüne sahip değilsin, sen kendin için yaratılmadın, sen bir gaye için insan oldun. Niyazi Sultan burada,

*Kanden gelir yolun senin, ya kande varır menzilin
Nereden gelip nereye gittiğini anlamayan meğer hayvan imiş*

diyor. Benim dediğimi diyor. Nereden gelir yolun senin? Hocaya sor “Allah’tan geldik Allah’a gideceğiz” bu kadar basit mi bu? Şu Allaha tan geliş yolculuğunu bana bir anlat bakalım. Allah’tan gelmek ne demektir?

Allah'a gitmek ne demektir? Kelimesi bu, bu kadar basit mi bu iş. Kayseri'den geldim Kayseri'ye gidiyorum desen bile adama sorarlar bu iş nasıl oldu diye. Taklit ile tok olan hakikatte aç ola. İnsaniyete, taşıdığı elbiseye layık olmak gerek. Elbise insan elbisesi ama anlayışı, görüşü, işitişi ve konuşmasına bakalım, nereyi temsil ediyor. Çok inat mesela öyle bir anlayışı var keçi tabiatıdır. İnsanlardaki, duyguların, hislerin, tabiatların hayvanlar âleminde bir örneği vardır. Uzun kulak mesela merkepte vardır. Oradan buradan çok laf dinleyen insanlar uzun kulaklı insanlardır misali merkep. Uzun kulakların da anırması hiç bitmez. Öyleyse taşıdığı o elbiseye layık bir görüş oluşmamış daha.

İşte, Nuh'un gemisine eşiği de bindi, yılanı da bindi, akrebi de bindi. O gemiye eşek olarak binilir de eşek olarak inmemek lazım. O eşeklikten kurtulup insanlığımızı bularak karşı sahile inmek lazım. Nuh'un gemisi bir meydana gelen insanların hangi ahlak ve tabiatlarla geldiklerini anlatıyor. Resulullah diyor ki ehlibeytim Nuh'un gemisi gibidir kim o gemiye binerse tufandan kurtulur. Öyleyse Hak erenlerin meydanları bizim eşekliğimizden insanlığa geçmemiz için kurulmuş meydanlardır. Bu örnekleri vermemizdeki sebep biz bir şeyleri fark edelim dyledir. Eğer bizde de bu ahlak ve tabiatlar varsa derhal onları terk edeceğiz. İnsanda insana yakışır ahlak bulunacak. Hoşgörü, tevazu, tenezzül, sabır, sebat, kanaat, aşk, sevgi, muhabbetullah insanda bunlar gözükecek. İnsan bu sıfatları taşıyana denir.

İşte bu insan kâinatın oluşumunun sebebidir. İnsanın alt kadrosu bu insan için var oldu. Peki, sen görünüşte insan diye zikredilen sen! Şu elbiseye layık mısın acaba, kendine bunu sordun mu? Haset sende, buğuz sende, kin sende, inat sende, hoşgürsüzlük sende, tenezzülsüzlük sende, tevazusuzluk sende, hep ben biliyorum zannı içerisinde ukalalık sende insanın tarifi bu değil.

Başladığımız yere getirdi Mevla, biz bir meydana Muhammed Ali ocağına insan olmak için girdik evvela çünkü insanlığını bulmadan insanlığa ermeden ama gerçek manada elbise cihetiyle değil Allah'a ulaşılmaz. Kişi hayvaniyeti yaşarken Allah'a ulaşamaz.

Var mı hayvanlardan Allaha ulaşmış olan? Kişi anlayışıyla, görüşüyle, hissiyle hayvanlığı yaşarken, hayvaniyette dolaşırken Allah'a kavuşması mümkün değildir. Öyleyse birinci şart, kişi önce insanlığa ulaşacak. Yani üzerinde bulunmaması gereken ne varsa hepsini atacak, safraları atacak, feragat-ı nefis, arınmak denilen bunlar. Bu ahlak ve tabiatlar, bu anlayış bu görüş var olduğu müddetçe bu görüşleri taşıyan bir kişi aynı zamanda gerçeklere hiçbir zaman ulaşamayacak. İşte insanlığa ulaştığımız an alametler gözükmeye başlar, o alametleri gören “*Bu güzelleşmiş*” der. Mevlana “*Yeniden doğdum dersin derya olur gidersin*” diye anlatıyor bunu. Şu anlatılanların değerini kadrini kıymetini bilmek lazım. Ne olur canım değişmezsek. Değişmek istemeyene hiç söyleyecek bir sözüm yok. Değişmek istemeyen bir meydana dâhil olmasın.

Fail, mevsuf, mevcut tarifi insanadır. Bu tarif insanı aslına ulaştırır, hayvanı ulaştırmaz. Kırk bin kere de fail, mevsuf, mevcudu tarif etsen kişi hayvaniyeti aşmadıysa bu tarif onu hiçbir yere götürmez. Merkep gibi yine anıracak. Neden? Çünkü bu tarif insanadır. Ey insan aslına dön diyor ayette, ey hayvan aslına dön demiyor. İnsana sesleniyor Allah. Bu tarif insanı aslına döndürmek içindir.

Gaflet delalet ve cehalet pazarında dolaşan birisi bu tarifi ne kadar duyarsa duysun bir yere gidemez. Cebinde durur öylece. Yedek stepne. Kendi lastiği patlayınca bu stepneyi takar geçici olarak, kendi lastiğini yaptırır sonra stepneyi çıkartır yine kendi lastiğini takar.

Adamın savaşta bilekten eli kopmuş ağlamaya başlamış bezle boğmuş kan fişkııyor. Çok mu acıdı demişler hayır deyince neden ağlıyorsun o zaman deyince o an Allah'tan gafildim ona ağlıyorum demiş.

Talip olduğumuz değer çok yüce. İnsan talip olduğu değerın kutsiyetini ve değerini bilirse ne yapması gerektiğini de bilmeye başlar. Bir diğer örnek, evde ucuz değersiz bir şey kaybetsek bir iki yere bakarız bulamazsak gider bir diğerini satın alırız, fazla aramayız ama yakut, pırlanta yüzüğünü kaybet bakalım evde. O evin altını üstüne getirirsin. Didik didik köşe bucak ararsın, neden? Çünkü çok değerli bir şey kaybettin. Arayış değişir mi değişmez mi? Gözlerimiz fal taşı olur vallahi. Peki, Allah arayışımız nasıl bizim? Kül tabağını arar gibi mi arıyorsun yoksa bir pırlanta yüzük arar gibi mi arıyoruz? Herkes sorsun kendine. Bir arayışımız var mı acaba?

İnsan bir şeyi kaybettiğini fark ederse arar, fark etmezse aramaz. Bir şeyi kaybetmiş olman için o şeyin sende daha evvelden var olmuş olması lazım. Daha evvel Allah'taydık, insan Allah'ta idi ama oradan uzaklaştık, oradan koptuk ayrıldık. Şimdi bu ayrılığın, bu kopmanın farkında mıyız değil miyiz? Güneşin sıcaklığıyla denizin buhara dönüşüp denizden uzaklaşması gibi. Bulut ismini aldı, deryadan bir ayrılık peyda oldu. O bulut tekrar nasıl aslına varacak acaba? O su, düştü cematat âleminde kaldı, yok mu bir yol ben tekrar aslıma gideyim diyor. Bütün su damlaları toplanıp dereyi oluşturuyorlar ve koştura koştura deryaya gitmeye çalışıyorlar, insan da bunun gibidir. Aslından ayrı düştüğünün uzak düştüğünün farkında mı? Değilse evvela onu öğretmek lazım ki bir şeyden ayrı düştüğünü fark etsin ki firkatte olmanın aşkı ve ateşiyle aslına dönüş yolculuğunu talep etsin.

Ben giderim yane yane aşk boyadı beni kane.

Nereye gidiyor Yunus? Aslına doğru gidiyor. Gurbetten ayrılıktan aslına doğru gidiş yolculuğunda. Ben giderim yane yane, yana yana diyor.

*Aşk boyadı beni kana ne akilem ne divane
Gel gör beni aşk neyledi.*

Neyledi onu aşk! Hüda davet eder elhamdülillah bu can dosta gider elhamdülillah. İdrak âlemini Allaha doğru götürüyor. Bu cismani bir gidiş geliş değil. İdrakta olup bitecek her şey. Mirac idrak yolculuğudur cisim yolculuğu değil. Bir şeyi kaybettiğini bileceksin ki arayışın olsun. Allah'ı kaybetmişsin.

İstanbul Aksaray'da Hamdi baba diye birisi var dediler gittik bulduk. Bir iş hanının zemin katında, sığınak, camı çerçevesi yok, zifiri karanlık, iki üç karton yaymış, saç sakala karışmış, üstünde bir yorgan kedi yalasa doyar. Gittim buldum seneler evvel. Selamın aleyküm dedim. Yatıyor, yorgan üstünde örtülü. “Allah’ın selameti senin üzerine oldu mu ki bana selamet diliyorsun” dedi. Ne cevap vereyim şimdi, ok gibi batırdı. Meydanlarda pişmek, olgunlaşmak öyle bir köşede oturmakla olmaz. Düz çöktüm başucuna. “Ne arıyorsun, ne işin var buralarda, ben berduştum. Bak benim halime, git beylerin yanına zenginlerin yanına, fayda onlardan gelir benden sana fayda gelmez, benim kendime faydam yok” dedi. “Ne arıyorsun?” “Allah’ı arıyorum” dedim. Dedi ki “Nerede kaybettiysen orada ara”. Bu adam fakr u zaruret içerisinde, aç, ahbap olunca üç gündür bir şey yememiş olduğunu öğrendim. Gittim ekmek, peynir, domates getirdim, gazeteyi yaydım. Bak ne halde! Ama ağzından çıkanlar zümrüt, yakut, pırlanta.

Nerede kaybettiysen orada ara dedi Hamdi baba. “Nerede kaybettiğimi bilseydim orada arardım ve buraya da gelmezdim, üç gündür seni arıyorum” dedim. “Aferin hoşuma gitti evlat” dedi, o zamanlar gencim. “Söyleyeyim o zaman, sen sende kaybetmişsin sen sende bulacaksın” dedi. Söz Yakut, zümrüt ehline ama. Adamcağızın bulunduğu yere bak, evlat üç gündür oruçluyuz, var mı paran bir lokma bir şey boğazımızdan geçsin dedi. Bende de yok, ne varsa bir somun ekmek, biraz peynir, biraz domates...

“Sen sende kaybettin sen sende bulacaksın” dedi ama ne dedi acaba, nedir bu sözün mahiyeti? Bu sözün taşıdığı anlam için elli senedir koşuşturuyorum. Bu söz Kur’an’ın özü.

İşte kişi neyi kaybettiğini nerede kaybettiğini ve nasıl bulunacağını formüllerini iyi kavraması lazım. Eğer o ey insan aslına dön hitabını duyduysa tabi. Musa senelerce Tur dağına gitti geldi, gitti geldi rabbisiyle konuştu. Hiç demedi “göster cemalin göreyim”. Ama bir gün yine gitti öyle bir hitap duydu ki şimşekler çaktı kafasında, göster cemalin göreyim seni diye bağırmaya başladı. Neden bunca sene gitti geldi de demedi onu?

İnsan bir meydana gelir gider gelir gider de bir gün bir bakmışsın göster cemalin göreyim seni diye tutuşmaya başlamış. “Göster cemalin göreyim seni” aşkı sevdası ve talebi oluşmadan bu meydanların muhabbeti de kişiye zevk vermez. Hatır için dinler, laf olsun diye dinler, ben de bileyim diye dinler bu dinlemek değil. Ehli dünya dünyada ehli ukba ukbada her birisi bir sevdada bana Allah’ım gerek bana süphanım gerek.

Ey, cemaline talip olan âşıklar!
Ey, cemalini arzulayan âşıklar!

Ey, göster cemalin deyip zikriyle ağzından alev çıkan âşıklar!

Âşık gözü dolu yaş gerek, koyundan da yavaş gerek diyor Yunus Emre Hz, ele geleni yersin, dile geleni dersin, böyle dervişlik dursun, sen derviş olamazsın sen Hakk'ı bulamazsın diyor. Âşık, derviş mülayim olacak, ani parlamayacak, duygularına hâkim olacak, kırmayacak, incitmeyecek, nazik olacak, yerini bilecek bunlar âşıklığın dervişliğin alametleridir. Hayt huvt yapmaz âşık. “*Söz vardır yılanı ininden çıkarttırır, söz vardır dininden imanından çıkarttırır*” demişlerdir.

Derviş kibar, hoş sözlü, tevazulu, tenezüllü olur. Derviş kimseye tepeden bakmaz, kapı eşiğidir en alt, herkes üstüne basar geçer de o Allah eyvallah der. Bu hali bu elbiseyi giyene derviş denir, lafını söyleyene derviş denmez. Kitapta da o bilgi var ama kitaba derviş denilmiyor çünkü kitap ruhsuzdur yaşantısı yoktur. Sende de o bilgi yazıldıysa ve hayatına sokamadıysan derviş denmez sana kitap denir.

İşte dostlar, bir meydanda bir ocakta bulunmanın alameti, bizde çok şeyler değişmiş olması lazım. Mevlana'ya efendim hayatınızı anlatır mısınız demişler. Peki demiş. Şimdi bir başlarsa en az üç gün üç gece anlatır diye pür dikkat beklerken soranlar, O “*İyi dinleyin dostlar*” demiş, “*Çiğdim piştim yandım hayatım bu*”. Oldum yok yandım. Olanlar oldum demez, bulanlar buldum demez, görenler gördüm demez. Bulan ol kendi imiş, gören ol kendi imiş onun için bulan buldum gören gördüm demez. Çiğdik ama bu çiğlikte kalınmayacak. Düşüncemiz anlayışımız karakterimiz bunların hepsinin değişmesi lazım, ne için, eğer insan birisini severse değişir. Değişmiyorsa gerçekte seni sevmemiş demektir. Hiç başka lafa gerek yok.

Seven sevdiğine benzer hiç başka alternatifi yok. Sıbkatullah diyor Kur'an. Allah'ın boyasıyla boyanın. Ne diyor Allah'a benzeyin diyor. Boya ne demektir, onun rengine bürünmek demektir. Allah'ın rengi nedir? Buradaki renkten maksat nedir? Kırmızı, yeşil, mavi... hayır. Allah bir şeyi anlatırken biz daha iyi kavrayalım diye misallendirerek anlatıyor. Teşbihle anlatıyor. Sen o teşbihten yola çıkarak hakikati bulacaksın, teşbihte kalmayacaksın. Bunun için imanın üç mertebesi vardır. Tenzih, teşbih ve tevhit. Nerede tenzih edilir, nasıl teşbih edilir, nasıl tevhit edilir buna ehil olmaya çalışacaksın birbirine karıştırmadan. Kemalat ister. Allah onun rengine bürünmemizi istiyor.

Mesela Allah'ın bir rengi esirgeyen ve bağışlayan mıdır? Evet. Sen de bir şeyleri esirgeyip bağışlamaya başladığın zaman Allah'ın rengiyle renklendin demektir, Allah benziyorsun. Allah lütuf sahibi midir? Evet. Sen de etrafındakilere bir şeyler lütfederken bak ona benzedin. İşte bunun gibi. Benzeye benzeye bir bakarsın ki bunlar Allah'a ait öyleyse sen yoksun bir bakarsın varlığından Allah tecellide. Mesela, bir fare yağ küpüne düşsün kapat ağzını kurk gün sonra aç fareyi bulamazsın eritir. Fare yok oldu. İnsan da tevhit küpüne, Allah küpüne düştüğü zaman cümle varlığından erir yok olur. Katremizi ummana saldı biz bu gün katre nice anlasın ummana varan anlar bizi diyor Niyazi Sultan. Yani sen kendini haktan ve hakikatten ayrı ve müstakil zannederken katresin. Ama bu anlayışını bir tevhit seyri sülüküyle Hakk'a vasıl edersen katrenizi ummana saldı biz bu gün, ummanın içerisinde katre fark edilmez artık ayırt edilmez, ummana gark oldu. İşte orada enel haklar, ene mevcude illallahlar patlamış hep. O anın o demin kelimeleri bunlar, ama o demi hissetmeyen, fark etmeyenlere göre bu sözler hep küfür telakki edilmiş. Ehline malum diye onun için demişlerdir.

Cismaniyet denilen yaşamın maddesel boyutudur. Sen bir şeyin maddesine değil manasına nazar edeceksin artık. Bu velayetin şeriatındaki oruçtur. Ya rabbi ben sana ulaşmak, sana kavuşmak, seninle bilişmek, buluşmak amaç ve gayesindeyim diyerek yola çıktığın zaman yapacağın, cismaniyete temastan uzak durmaktır. Artık bir şeyin maddesel boyutuna nazar etme, manasına nazar et. Oruç ne? Allah'a yücelmek. Allah'a böyle yücelinilir. İki, o pazardan bir şey içeriye sokma yani yeme içmeden kasıt budur. Bu kesretten içeriye bir şey sokma ve kendine bir şeyi nispet etme, edersen bu yolculuk, oruç bozulur bana ulaşamazsınız diyor. Bu âlemden hiçbir şeyi kendimize nispet etmeyeceğiz. Benim arabam, benim evim, benim tarlam, benim eşim, benim benim benim... sen oruçlu değilsin. Bu velayetin orucuna göre ama şeriatın orucuna göre değil. Bize orucu yok diyenler gelsinler bu orucu tutsunlar da görelim. Sahiplenmek demek içeri sokmak demektir.

İçeriden dışarıya kusmakta yok. Ne dışarıdan içeriye bir şeyi nispet edeceksin ne de içeriden dışarıya nispet çıkartacaksın. Allah'a böyle ulaşılır, böyle uruc edilir. Ramazan bir ay, gelip gidiyor, buna ömür yeter mi bilmem. Aşıka demişler oruçlu musun? Elhamdülillah demiş. Peki, ne kadar oldu? Yirmi sene oldu demiş. Ne zaman iftar edeceksin demişler. Hakk'ın cemaline vasil olduğum zaman demiş. Bunun Recep'i Şaban'ı, günü ayı yok.

Şimdi, bunun lafında kalmamak lazım, mademki sana bu sır açıldı sen bu alandan mükellefsin, hesaba çekilirsin. Zahir ulema şeriatla hesaba çekilecek, sen de burada hesaba çekileceksin. Anladım oruç buymuş, anladın da sen neresindesin bu orucun? Oruç tutmayı bayram sabahı teknenin altına kapatırlar bayram yaptırılmazmış. Yani sen de bu alanda bayramı yapamazsın yoksa. Bayramım imdi, bayramım imdi, yar ile bayram zamanı şimdi.

İşte bu oruç bizi Hak nuruna hal cemaline eriştirecek, aşkın maşukuna kavuştuğu bayramıdır. Şeriatı sugra, şeriat-ı kübra.

Nübüvvetin şeriatındaki oruç, velayetin şeriatındaki oruç

Biz en ağırına talip olduk. Evvel kolay sandım aldandım, bu aşkın narına kat be kat yandım diyor Niyazi sultan bunun için. Nübüvvet orucunun sonunda bir bayram var, elbise bayramı, eşi dostu ziyaret bayramı, seneye bir daha tekrarı ama kimsenin bir şeye kavuştuğu yok. Yeni elbiselere, yeni ayakkabılara kavuşuyor. Velayetin orucunun sonunda bir şeye kavuşma var. Hangisini istiyorsun? Ben cemale talibim diyorsan üzerine düşeni yap. Rabbim bu gerçekleri yaşamayı nasibi müesser etsin inşallah. Hu

Bedava Sevgi Yok

*“İki cihanı senin için yarattım,
Dediğine bak, ne halde!”*

Tamda bu iş bitti dediği yerde, sıfırı tükettiği yerde Mirac olayı gerçekleşmiş, hikmeti Hüda. Yunus as’ın hayatına bak. Bir gemiye binmiş, gemi fırtınaya tutulmuş, kaptan demiş ki *“Kaçak bir yolcu var bu gemide, izinsiz binmiş”*. Arayıp saklandığı yerden bulurlar. Uzun bu kıssa, karga tulumba açık denizlerde gemiden atarlar, ne bir can simidi var ne bir ufak sandal var. Bitti, artık kesin ölür başka yolu yok. O ana kadar bekliyor, umutsuzluğa düşecek mi? Acabaya düşecek mi? O ana kadar bekliyor bu kadar da olmaz ya hu! Kıldan ince kılıçtan da keskince köprü. Eğer biraz şüphesi varsa boğulacak mümkünü yok. En ufak bir şüpheye, acabaya düşmeden teslimiyet içerisinde. Bu denizde boğulmamız emrolunduysa Allah Eyvallah. İmanından en ufak bir sallantı yok. Hadi diyor balığa, al bunu kursağına selamete çıkart.

Nemrut yakmış koca bir ateş, Hz İbrahim’i mancınığa koymuş yakacak. Bak şimdi Allah ne yapıyor, rüzgâr meleğine *“Git yardım isterse yardım et”* diyor. Tuzağa bak. Geliyor melek, *“Ya İbrahim ben rüzgâr meleğiyim, benden yardım dilersen bütün rüzgârları çevireyim Nemrut’un ateşini söndüreyim”*. Hz İbrahim *“Rabbim benim ne hal üzere olduğumu biliyor mu?”* diyor. Evet biliyor. Çekil o halde aramdan diyor Hz İbrahim. Arkadan yağmur meleğine *“Git yardım isterse yardım et”* diyor. Yağmur meleği geliyor, *“Ben yağmur meleğiyim, bütün yağmur yüklü bulutları ateşin üzerine çevireyim selamete çık.”*

Hız İbrahim ona da “*Rabbim benim ne hal üzere olduğumu biliyor mu?*” diyor. Tabii ki biliyor. Teşekkür ederim o zaman bak sen işine diyor İbrahim.

Biz olsak aman daha ne duruyorsun kardeşim be yağdıracak mısın, estirecek misin söndür şu ateşi deriz. Kolay İbrahim olunmuyor. İpi kesiveriyor Nemrut, Hız İbrahim ateşin içine doğru gidiyor. “*Biz onun kalbine nazar ettik ne şaştı ne şaşırды, imanından da aşmadı*” diyor. O ana kadar bekliyor. Bakalım ne yapacak yalpa yapacak mı yapmayacak mı? Hız İbrahim’de değişiklik yok, tam teslimiyet. En ufak bir yalpalama yok. Tam o anda “*Selamen berden, Selamete çıkart, yakma dondurma da, selamete çıkart!*” Ateş güllük gülüstanlık oluveriyor. Çok enteresan. Oradan Mirac gerçekleşiyor. Hız Yunus’un balığın karnında miracı gerçekleşiyor. Hız İbrahim’in ateşin içerisinde miracı gerçekleşiyor. Gelelim şimdi Muhammed as’a.

Mekke’de müşrikler eza ve cefada arşı alaya çıkmışlar. Dayanılmaz bir hal. Bunların hiç birisi Nemrut’u, Firavun’u karşısına almadı. Hak için hakikat için düşman oldular. Burada kişilerin nefsanî isteklerinden mütevellit başlarına bunlar gelmiş değil. Eziyet eza ve cefa Mekke’de doruğa çıktı.

Hız Hatice’nin devrisaadetinde yardımcısı, dert ortağı vardı. Onun dizine biraz yattığı zaman dinleniyordu, bir tarafı beşer. Hüzün yılları, çölde muhasaraya aldılar altmış derece sıcaklığın altında. O Hatice’yi Kübra odun külünden ekmek yaptı yediler. Eza ve cefaya bak. Biraz ona sığınıyordu, yok yok dedi Hatice’yi aldı. Benden başkasına sığınma yok dedi. Amcası Ebu Talip’e sığınıyordu, O onu her yerde koruyordu. Ebu Talip varken pek fazla üstüne gidemiyorlardı. O’da Ebu Talibe ister istemez dayanıyordu. Hayır dedi Ebu Talip’i de aldı.

Ebu Talip geçeli üç gün oldu Mekke’de haremî şerifte beytullahta secde halindeyken bir müşrik üzerine idrarını yaptı. Döndü ve “*Ah amcam, gittiğin ne çabuk belli oldu*” dedi. Eza diz boyu başladı ve hakkında ölüm fermanı çıkarttılar. Görüldüğü yerde öldürüle. Üç gün üç gece gözünü kırpmamış. Evinde uyuyamıyor her an basabilirler, dostlarının evine gidemiyor, hepsi mimli belli, buradadır diye basabilirler. Takat kalmamış, ne yapsın, melek değil, insan. Nereye gitti? Kendisine cephe almış, iman etmemiş Ümmühan isminde amcasının kızının evine gitti bir gece karanlığında. Ümmühan çıktı kapıya şaşırdı.

- *Ne var ya Muhammet?*
- *Biz seninle aynı kanı taşıyor muyuz?*
- *Evet, taşıyoruz.*
- *Benim babam senin babanla kardeş mi?*
- *Evet.*
- *Biz kardeş çocuklarıyız. Senin bana iman edip etmediğin hiç önemli değil. Üç gündür gözümü yummadım, artık yürüyecek takatim kalmadı. Ben bu gün buraya bana haneni açıp biraz istirahat etmemi sağlaman için geldim. Senden başka hiçbir şey istemiyorum.*

dedi. Neden oraya gitti? Hiçbir müşrik oraya gideceğini tahmin edemez çünkü. İki cihanı senin için yarattım dediğine bak ne halde!

- *Geleceğini haber verseydin hazırlık yapardım.*
- *Hiçbir hazırlık istemiyorum. Bir kenara kıvrılayım, şu bedeni biraz dinlendireyim.*

Ümmühan evine alacak ama ya müşrikler takip ettilerse, buraya geldiğini birisi haber verirse, buraya da gelip onu öldürmek isterlerse ben ne yaparım diye düşünüyor.

Neden böyle düşünüyor? Arap adetlerinde birisini evine aldığı zaman kelleni vereceksin emaneti vermeyeceksin, bunu biliyor Ümmühan. Senin hanenden ayrıldıktan sonra ne yaparlarsa yaparlar. Ama senin hanendeyken veremezsin bu gelenek vardır Araplarda. Düşündü Ümmühan ve sonunda aldı içeriye.

- *Yatak sereyim.*
- *Sen bana kıyıda köşede bir yer göster, toprak bir zemine, karanlık bir odada.*

Ümmühan giysisinin içerisine kılıcını taktı, sokakta nöbet tutuyor, herhangi bir saldırı olmasın diye. İşte Ümmühan'ın evinde geldi Nagehan diyor ya Süleyman çelebi Hz.

Bakın, Resulullah da en zor en sıkıntılı dönemde, muhasaraya alınmış, Haticesi gitmiş, Ebu Talip gitmiş. Yıkılmış her taraftan, yıkılmış. Bu hal üzere, *“Ey Cibril! Git habibimi kendi katıma davet et, onu çok üzdük.”* İşte bu halde, sıfırı tüketme anında bir mükâfat, bir güzellik açılmış. Biz hiçbir belaya uğramadan, hiçbir sıkıntıya, eza ve cefaya uğramadan Firavun gibi yaşayacağız ve bizde de o gerçekler tahakkuk edecek sanmayalım. Böyle düşünen varsa yanılıyor. Öyle olmamış, Firavunlar öyle yaşamış, müminler *“Çoktur ezası ve cefası yarın ahirette olacak zevki sefası”* diyorlar ya işte öyle yaşamışlar.

Resulullah'a birisi gelmiş, *“Ey Allah'ın Resülü! Ben Allah'ı çok sevmeye başladım.”* demiş. Resulullah, eyvah belalara hazır ol demiş. Öyle bedava sevgi yok. Başka bir gün ben Allah resulünü çok sevmeye başladım diyen birisine eyvah fakirliğe soyun demiş. Şimdi bunlar gözümüzden kaçarsa biz Firavun gibi yaşayıp Muhammed gibi zevki sefaya erelim isteriz. Bunlar bizim yolumuzda önemli tespitlerdir.

İşte, son ana kadar bekliyor, bakalım ne yapacak diye. Allah bir kulunu kendisine bedelsiz dost kılmaz bedel ödettirir. Şemsi Tebrizi Hz bir dost arıyor, bir toprak arıyor. O deryayı taşıyacak bir toprak arıyor. Toprak çok da Şems'i taşıyacak toprak yok. Diyar diyar geziyor. O gönlü arıyor Şems. Kimi duyuysa koşuyor. En son diyorlar ki senin aradığın o dostun nerede olduğunu söyler ve seni onunla tanıştırsak Hak katında diyet olarak ne verirsin diyorlar. Bende dünyalık hiçbir şey yok ama bir başım var uğruna feda olsun veririm diyor. Verdi de, dimi? Diyet. Bu diyet istendiği zaman diyeti veremeyeceksen talip olmayacaksın iyi düşüneceksin.

*Kıyamazsan başı cana uzak dur girme bu meydana
Bu meydana nice başlar kesildi hiç soran dahi olmadı*

Hız İbrahim'in çocuğu olmuyor. Yetmiş küsur yaşından sonra İsmail oluverince büyük bir aşk ve sevdıyla yöneldi İsmail'e. Ya İbrahim ne oldu? Sen çocuk hasreti ile yanıyordun, bizim sana bu yaşa kadar çocuk vermememizde bir hikmet vardı ama sen çok ısrar ettin İsmail'i aramıza soktun. Kes o İsmail'i dedi, kes. Başını kopart demedi, aramızdan kes dedi. Aramıza sokma çıkart, Allah kıskançtır. Ant olsun ki kıskançtır.

Şemsi Tebrizi Hz Konya çarşısına çıkamıyor, Konyalılardan mütevellit küfür eden, taş atan, hakaret eden... sen bizim Mevlana'mızı sapıttırdın, mahvettin. Senden evvel medrese âlimiydi, çocuklarımızı okutuyordu, diploma veriyordu sen bunla tanıştın bu adamın kafasını karıştırdın. Artık eski söylediklerini yalanlar oldu. Bizim kiblemiz Mekke değil bizim kiblemiz dost yüzüdür diyor, nereden çıkıyor bunlar. Eskiden kiblemiz orası diye öğretiyordu bize şimdi eski söylediklerini yalanlıyor. Bizim rabbimiz Mekke'deki o taş binada oturmuyor gönüller Kâbe'sinde oturuyor diyor, nereden çıkıyor bunlar. Hep sen yaptın diyorlar Şems'e.

Yine bir gün çarşıya çıkmış taş atanlar, tükürenler, küfür edenler. O başı önünde gidiyor.

Ben de evden çıkıyordum bir zamanlar. Dervişan da beni bekliyor. Tam kahvelerin önünden geçerken insanlar küfürler ediyor, ağza alınmadık sözler sarf ediyorlardı. Ben duymuyordum, gidiyordum Hak muhabbet ediyordum canlara onların hiç haberi olmuyordu. Ne küfürler duydum ben bu köyde, yanımdan geçerken tükürürlerdi. Kimsenin malına, ırzına, namusuna yan bakmadık. O insanlar karşılıklı oturup benimle bire bir sohbet etmiş de değiller. Oradan buradan işittikleriyle bize not verdiler. Sonra özür dileyenler de oldu.

Yine bir gün Şems çıkar hakaret diz boyu. Mevlana'nın oğlu Bahattin Velet rast gelmiş. Bir bakmış insanlar Şems'e hakaretler diyorlar. Ağlayarak eve gelir. Mevlana da avluda oturuyor, neden ağladığını sorar. *"Ah bu Konya halkı! Şems'e küfürler ediyorlar"* diye anlatınca Mevlana sorar, *"O ne yaptı?"* *"O başı önünde yürüyordu"* demiş. *"Neden Şemsimize bunu reva görüyorlar, Şems ne yaptı onlara?"* *"Gel buraya sana bir sır vereyim, bak oğlum Allah bir kulunu sevdimi onu çok kıskanır, kendisinden başka onu kimse sevmesin ister, kendisinden başka kimsenin onu sevmemesi için onu herkese rezil kepaze gösterir ki onu kimse sevmesin. Onun gerçek yüzünü herkesten saklar. Onu öyle bir lanse eder ki halka, tutulacak yeri yok. Onu herkesten kıskandı, kimseye yüzünü açmadı da bir bu fakirden kıskanmadı, bir bu babana açtı yüzünü"* demiş. Hadi ağlayıp durma demiş. Bunu akılla mantıkla nasıl tarif edecekler. Allah da kıskanır mıymış canım! Evet, o bir sevdi mi öyle bir kıskanır ki. Nerden geliyor kullardaki kıskançlık, kadının kocasını kocanın kadını kıskanması, bunlar nereden geliyor acaba.

Nasıl ki ilişkilerde insan sevdiğini başkasının sevmesine rıza göstermez, paylaşamaz Allah'ta böyledir, paylaşamaz. Bazı boyutlar vardır ki akıl ve mantık oradan içeriye bir adım atamaz. Pazarı aşk, sevdayı muhabbet. Aşk yolunda çile çekenler, o çilelerin bitmesini itemez, işte bu sebepten “*El çek tabip el çek yaremden*” denilmiştir. Derdine deva olursa unutup gidecek, istemiyor bırak yaram kanasın diyor. Neden çünkü kanayan yara hep maşukunu zikrettirecek ona. Merhem sürdürmez geçmesin diye. Hu

Aç Kulağını

*“Sen hangi kulakla dinliyorsun?
Tevhit kulağıyla dinle,
Bak ne anlatıyor.”*

Ben bir sene Bursa’da defineciler cemiyetinde muhasiplik yaptım. Üye olmak isteyenlere kayıt yapıyordum daktiloyle. Define arama cüzdanı veriyordum. Gündüz gece define muhabbeti yapıyorlar. Sıkıldım tabi. Halit abi, derneğin başkanı, anladı benim sıkıldığımı. “Neden sıkılıyorsun?” dedi. “Bıktım ben bu define muhabbetinden” dedim. Gülümsedi, “Sen hangi kulakla dinliyorsun? Tevhit kulağıyla dinle muhabbetleri bak ne anlatıyor.” dedi. Kafamda şimşekler çaktı. Bir de baktım ki tevhidi anlatıyor hepsi.

Mesela; eğer sahipli define gömüldüyse sahibinden izin almayan defineyi çıkartamaz diyor. Sahibi ölmüşse istihare namazı kılacaksın define için ve sahibinden izin alacaksın diyor. Yoksa tam çıkartacağın zaman define bir tarafa kaçıverir diyor. Defineyi tam bulacaksın çukuru sinek basarmış, ne demek, kan istiyor.

Külü eleyeceksin üzerine akşamdan, sabah bakacaksın ne resmi çıktıysa onu kurban edeceksin. Yapmışlar insan başı çıkmış. Defineyi almak için bir kurban lazım. Kurban lazım tabi ki, kurban olmadan define çıkar mı?

Hepsi tevhidi anlatıyor. Tabi zahirde kalan zahirini olduğu gibi alıyor. Giriyor hayal âlemine, ha buldum ha bulacağım yazık ziyan olup gittiler.

Hastalık bu, kumar gibi Allah muhafaza. Bir hoca var, orada define var mı yok mu söylüyor diyor. Bu hoca orada define olup olmadığını bilse gider kendisi alır sana neden söylesin diyorum. Ben yemedim al sen ye mi diyecek. Hocaya para veriyorlar. Öyle bir hayal âlemine giriyorlar ki kim ne derse inanıyorlar. Allah hidayet etsin. Hu

İşte Secde Ettin!

*“Cismaniyetini yere kapayabilirsin,
Adına da secde dersin lakin
İdrakini o secdeye getirmediyse
O cismani secdenin hiçbir hükmü yok!”*

Bir gün birisi ısrarla eve yemeğe davet ediyor gittik. Sana bir sır anlatacağım dedi. Anlat dedim. *“Gece benim odaya bir nur girdi öyle duvarlarda dolaştı dolaştı sonra da geldiği yerden çıktı gitti, nedir bu?”* dedi. Bunu birkaç tarikat meydanında anlatmış herkes secde etmiş kadına. Nur görmüş çünkü, ne mübarek kadın, elini yüzünü öpen, ayaklarına kapanan, ağlayan titreyen. Ne demek, nur görmüş kadın! Herkesten nur gözükmü mü? Bana anlattı bunu, *“Şükran abla kusura bakma ama sen uyurken senin kıçın açıkta kalmış fazla üşümüş, onun için herhalde ısıtmaya geldi”* dedim. Bozuldu tabi. Benden de diğerlerinin verdiği tepkiyi bekliyor, *“Ooo ne mübarek kadınsın, nur görmüşsün”*

Hayal âlemi! İşte tarikatlarda bu hayal âlemi, kerametler, zan ve vehimler insanları hoplatıyor, titretiyor. Yüzde seksen, yüzde doksanı bu halde. Gerçekler bildirilip hakikat açılmazsa aşkın aşkı galip, nasıl tatmin edecek kendisini, ister istemez girecek hayal âlemine yapacak bir senaryo, kendisine de bir rol verecek tamam filimi oynatmaya başlayacak, sonra kendisi de inanacak o senaryoya. Bir gün *“Efendibaba ben hiç rüya göremiyorum”* dedim. *“Vallahi ben de göremiyorum”* dedi. Ben görmek istediğim için söylüyorum. Her kes bir şey görüyor ben bir şey göremiyorum.

Yani bunun çaresi formülü nedir diye sordum ben ama o ben de göremiyorum dedi. Oh iyi bari dedim içimden, efendi de göremediğine göre deme ki bir hikmeti var.

Rüyalarla çok uğraşan mana göremez. Rüyalara pek fazla itibar edilmez. Mana gören rüya görmez rüya gören mana göremez. Rüya dışın içe hayali, mana için dışa zuhuruna denir. Gündüzden etkileşimler yapar, şuur altı yapar, gece uyuduğun zaman sahne çıkar önüne. Mana öyle değil, mana uyanıkken görünür. Rüya uyurken görünür. Uyurken görülenden ne hayır olur. Kerameti Kevniye'ye bile özenilmez. Hz Pir "*Kerameti Kevniye'ye özenmeyin, kerameti ilmiyeye özenin*" diyor. Keramet insanı Allah'a yakın etmez ki, insanı Allah'a dost etmez ki, ne yapayım ben o hikâyeleri, masalları. Hayatımda hiç itibar etmedim keramet masallarına. Bana ne faydası var. Bana beni Allah'a dost, sevgili edecek muhabbet lazım. Ama bazıları çok meraklıdır böyle hikâyelere, akıl baliğ olmadık çocuklar hikâyeleri çok severler. Bu alanda da çocuksan keramet hikâyelerini ağzın açık dinlersin.

Allah Âdem'in yaradılışını takdir edince, ben yeryüzünde bir halife yaratacağım dediği zaman melekût âlemi; "*Ya rabbi! Biz ibadet, taat ve tesbihatta bir hata mı işledik acaba, bir eksiğimiz mi var, bir kusur mu ettik ki sen böyle bir varlığı var etmeye karar kıldın?*" Allah diyor ki "*Hayır, sizi ben ibadet, taat ve tesbihat için yarattım, siz bir hata yapmadınız. Ama ben bu yaratacağım varlığı ibadet taat ve tesbihat için yaratmayacağım, ben bunu muhabbetullah için halk ettim.*" Melekût âlemi anlayamadı.

Kürreyi arzda her canlının, görebildiğimiz göremediğimiz her canlının Allah katında bir varoluş gayesi vardır, bunu iyi anlamamız lazım.

Ağacın yaradılış gayesi farklıdır, taşın yaradılış gayesi farklıdır, güneşin var oluş gayesi farklıdır, ayın farklıdır. Yani varlığı planlayan, varlığı tanzim ve terkib eden kudretullah yarattığı her zerreyi bir amaç bir gaye için yaratmıştır. Bunu yaratmış ama bundan ne olacak diyemezsin. Muhakkak ki o yaratılmışsa bir sebebi hikmeti vardır Allah katında. Sen bilemezsen bu hikmeti, bundan ne olacak dersin.

Misal, insanın varlığında o kadar çok çeşitli azaları vardır ki hepsinin görevi hepsinin vazifesi farklı. Karaciğerin farklı, midenin farklı, dalağın farklı... Bu kadar farklılık bir tek şeye hizmet ediyor ama. Şimdi, varlığı tanzim eden, terkib eden, planlayan kudretullah da her canlıyı bir sebep için var etmiştir. Bu nedenle bu gerçeği bilenler hiçbir zerreye kem nazarla bakmamıştır. Bu olsa ne olur olmasa ne olur, bundan bir şey olmaz dememişlerdir. Bundan ne olacak diyorsan böbreğini sök çıkart, diyaliz makinasına girersin.

Şimdi bizi şaşırtan nedir biliyor musunuz? Biz kıyas yaptığımız için şaşıyoruz. Böbreği dalakla kıyas yaptığımız için şaşıyoruz. Neden kıyas yapıyorsun, onu orada böbrek olarak kabul et, gör hizmetini, o da bir hizmette.

Ben sizi ibadet, taat ve tesbihat için halk ettim diyor melekût âlemine. Âdem'i? Onu zatıma muhabbetçi olarak halk ettim diyor. Öyleyse yaratılmış her zerrenin Allah katında bir hizmeti, bir gayesi vardır. Bu doğrultuda var olmuştur. Bunun için Kur'an der ki "*la abese*", abes yok diyor. Abes bir şey yaratmadı Allah, boş amaçsız, gayesiz, yaratmış olmak için yaratayım değil. Her zerrenin Allah katında bir yeri vardır. Allah her şeyi yerli yerinde düzenlemiştir. Bunların dokunulmazlığı vardır, sen bunlara dokunamazsın.

Bektaşî babası sabahleyin erkenden hamama girmiş, bakmış hamam böcekleri siyah siyah dolaşıyor hamamda. Bundan ne olacak da yarattın diye geçirmiş zihninden. Yıkayıp çıkmış, bir iki gün sonra vücudun her tarafı bakla bakla kabarmış. Doktora gitmiş ilaç yapmış doktor ama yaralar geçmiyor, kaşınıyor her tarafı. Falanca yerde birisi var ona git demişler. Adam yaralara bakıp sen böceklenme olmuşsun demiş. Sen sabah erkenden bir hamama git, orada dolaşan hamam böcekleri var, onlardan kırk tane topla, her gün bir tanesini döv, balla karıştır, yaraların üzerine sür. Bunun başka bir ilacı yok demiş.

Ne yapsın, gelir hamama kırk tane toplar ve denileni yapar, kırkinci günü iyi olur. Bir zaman sonra binmiş gemiye bir yere gidiyor, denizde fırtına kopmuş. Gemi battı batacak, bu da almış sazını saz çalıyor, herkes dualar ediyor. Gidip kaptana şikâyet etmişler. Kaptan gelmiş ne yapıyorsun sen dua etsene demiş. Adam *“Tövbeler tövbesi, karışmam ben, bir sefer Allah’ın işine karıştım bana kırk gün hamam böceği sürdürdü üstüme”* demiş.

Bunlar dede korkut masalları değil, bunlar bize bir şey anlatıyor. Yaratılmış her şeyin Allah katında bir değeri vardır biz onun Allah katındaki değerini bilemeyiz, ona kem nazarla bakarız, onu kırarız, onu incitiriz Allah katındaki değerini bilemeyiz sonra da bu tokat bize nereden geldi deriz. Dikkat!

Biz konuşmadan evvel kendimize Dikkat! Uyarısını yapacağız. Konuşmak için konuşulmaz. Biliyorsan bir söz söyle irfan alsınlar, bilmiyorsan sukut et de insan sansınlar denilmiş. Her şey hakkında konuşmak dervişe yakışmaz. Derviş ağır olur, derviş oturaklı olur, derviş halim selim olur, derviş kibar olur, derviş dediğin zaman Muhammedî ahlakın tecellisidir.

Neticede ya rabbi biz ibadet ve taatta hata, kusur mu ettik de sen Âdem'i yaratacaksın? Hayır, sizi yaratmamdaki gaye farklı Âdem'i yaratmamdaki gaye farklı diyor. Her zerrenin yaratılış gayesi farklıdır. *“Peki, Âdem'in yaratılış gayesini bize anlatır mısın ya rabbi?” “Vücuda gelsin de siz kendiniz göreceksiniz onun yaradılış gayesinin ne olduğunu.”*

Ve Âdem vücutlandı Allah'ın vücuduyla vücutlandı, Allah'ın ruhuyla ruhlandı, Allah'ın ilmi ile malumat sahibi oldu, Allah'ın zikriyle bezendi. *“Yed eyn”* ben Âdem'i iki elimin arasında yoğurdum diyor Kur'an, ona ruhumdan üfledim diyor. Onu ilmimle malum kıldım, onu zatıma mazhar ettim diyor. Daha ne desin. Âdem vücutlanıp doğrulunca Allah'ın ona muhabbeti tamam olunca Âdem de kendisine muhabbet edene muhabbet etmeye başladı. Allah'ın muhabbeti Âdem'in üzerinde tamam olup yeşerince Âdem de kendisine muhabbet edene muhabbet etmeye başladı.

Allah ve Âdem muhabettullahıyla Allah'ın demi oldu. Bu muhabbet sevgiyi, bu muhabbet aşkı oluşturdu. Ve Âdem kendisini kendi varlığıyla var eden halikine âşık oldu. Aşk tecelli etti. Sevgi ve muhabbet tecelli etti.

-Gördünüz mü Âdem'i yaratmamdaki gaye neymiş?

-Peki ya rabbi, bizden üstünlüğü ne bunun?”

-Görmek mi istiyorsunuz? Şu etrafınızda gördüğünüz eşyanın isimlerini söyleyin.

Eşya denilen koltuk, kanepeler, masa değildir. Kâinat eşyadır. Dağlar, taşlar, ağaçlar, kuşlar, insanlar, güneşler, aylar bunların ismi eşyadır. Şu etrafınızda gördüğünüz eşyanın isimlerini söyleyin bakalım dedi meleklere hitaben. Melekler *“Ya rabbi biz senin bildirmediğini bilemeyiz.”* Öyleyse melekût âlemine bildirilmemiş. Allah Âdem'e döndü,

“Ey Âdem sen etrafında gördüğün eşyanın isimlerini söyle bakalım.” Âdem bir bir o eşyayı ilahinin isimlerini zikretti. *“Gördünüz mü sizin bilmediğinizi de biz biliriz.”* Âdem bilir demiyor. Biz biliriz. Neden biz biliriz? Hadi diyor,

- Yüceliğini, üstünlüğünü gördünüz mü?*
- Gördük inandık ve kabul ettik ya rabbi.*
- Secde edin Âdem'e.*

Birisi hariç gök ehli, melekût âlemi Âdem'e secde etti. Birisi müstesna, o da gururundan kibrinden ve enaniyetinden geçemedi, onun için secde etmedi. Secde, burada şeklî bir secde değil. Meleklerin cismani bir vücudu yok, cismaniyetin olmadığı yerdeki secdeyi nasıl anlatırsın bana sen? Cismaniyetin olmadığı yerde rükuyu nasıl anlatırlar, cismaniyetin olmadığı yerde kıyamı nasıl anlatabiliriz. Ama bu cismaniyet âleminde bir şekle bürünmüş, kıyam dediğimiz zaman ayakta durmak, rükû dediğimiz zaman eğilmek, secde dediğimiz zaman yere kapanmak olarak lanse ediliyor. Neden? Cismani bir varlık olduğu için böyle lanse ediliyor.

Peki, şu cismaniyet olmazsa kıyamı, rükuyu, secdeyi nasıl anlatabiliriz? Buradaki Âdem'e secde edin sözü de cismani bir secde değil. Secdenin anlamı o yerin üstünlüğünü, yüceliğini, büyüklüğünü kabul etmek demektir. Yani bu idrak secdesidir. Cismaniyetini yere kapayabilirsin adına da secde dersin lakin idrakini o secdeye getirmediyse o cismani secdenin hiçbir hükmü yok. Alnını halıya koydun kalktın gittin. İstenilen cismaniyetin secdesi değil, istenilen şekl-i sücut değil, istenilen bu kalıbı yatırıp kaldırmak değil, istenilen o idrakin secdesine ulaşmaktır. Evet, Âdem'in üstünlüğünü, onun senin katındaki değerini, onun senin katındaki anlamını, yüceliğini ben de kabul ediyorum ya rabbi. İşte secde ettin.

Allah'a secde de onun her şeye galip, her şeye muktedir, her şeyi bilen dilediğini dilediği gibi oluşturan, onun yüceliğini onun her şeyin üstünde oluşunu kabul etmekle başlar. Yoksa kalıbı haliya kapat kaldır. Ne yaptın? Ben Allah'a secde ettim. Hayır. Secde makamı yokluk makamıdır. Secde makamı mahfiyyet makamıdır, secde hiçliğe erme yeridir. O gerçek secde de ben yokum mutlak olan sensin idraki oluşur. Ben secde ettim, kime ettin, Allah'a ettim, şirk secdesi şirk ettin sen haberin yok. Yanından bile geçmez.

Allah'tan gayrısına secde edilmez. Amenna, kabul ediyorum ben bu sözünü ama Hocam ne demek istedin bu sözünle? Şu sözün mahiyetini bir anlatır mısın diye soralım bakalım kaç kişi anlatabilecek. Evet, Allah'tan başkasına tabi ki secde olmaz. Çünkü Allah'tan gayrı kudret sahibi olan, bilen, dileyen, takdir eden, bir şeye ol diyen yoktur ki. Allah'ın varlığının dışında müstakil bir varlık yoktur ki, Allah'ın ulûhiyeti, yüceliği, azameti ve güzelliğine muhalefet edecek birisi yoktur ki secde olsun, secde Allah'a olur.

Ne ben varım ne sen varsın ne bu âlem var, hakikatte var olan ancak Allah'tır idrakine geldiğin zaman secde etmiş olursun. Bu idrak oluşmadıysa senin de secden yok daha. Secdeyi çok iyi anlamak lazım. Allah'tan başkasına secde olunmayacağına göre melekleri neden Âdem'e secde ettirdi o zaman? Soralım, Âdem Allah mıydı? Haşa diyecek. Allah değilse Allah'tan gayrısına da secde olunmayacağına göre melekleri neden Âdem'e secdeyi emretti? Bu sorulara cevap vermeleri mümkün değil. Cevap versinler diye de beklemiyoruz zaten. Neden Âdem'e secde? Çünkü Allah Âdem'le kendisini bir vücut etti, ayırmıyor ki.

Mevla Âdem'le kendisini bir vücut taktim ediyor. Eğer Âdem ayrı Allah ayrı olmuş olsaydı ona secde ettirmezdi. Melekût âlemini secde ettirdiğine göre... İblis neden etmedi?

Çünkü iblis Âdem'i Allah'tan gayrı gördü. “*Onu topraktan beni ateşten halk ettin*” dedi. Yani Âdem'in yaratılışındaki sırrı, gerçeği göremedi. Göremeyince Âdem'i Allah'tan ayırdı, ayrı gördüğü için ben senden gayrısına secde etmem dedi. Gayrı çıkarttı, bu sebepten ikiliğe düştü ve secde etmedi. Hâlbuki Allah orada tecellideydi, orada zuhura çıktı. Âdem'de kendisine secdeye çağırdı ama iblis bunu göremedi. Kendi bilgisine, ilmine sığındı öyle bir yorum getirdi ki ben senden gayrısına secde etmem dedi. İnsana, ağaca secde olmaz, evet olmaz ama sen bunlardaki sırrı görürsen her zerreye secde olur.

Ama sen ağacı ağaç olarak insanı insan olarak, taşı taş olarak görüyorsan sen zaten secde etme. Ne zaman ki sen eşyanın hakikatine girersin, eşyanın hakikatine erersin, insanın hakikatine erersin orada gerçeği, sırrı, hikmeti okursun sen kâinata secde edersin, nasıl etmezsin!

Adam'ın birisi sabah evden çıkarken bahçesinde olan bir elma ağacına secde eder öyle işe gidermiş, akşam gelince o ağaca secde eder eve öyle girermiş. Senelerce bu böyle devam etmiş. Çocuğu da babam ne yapıyor diye düşünürmüş. Babası âlemini değiştirmiş oğlu, babam bu ağaca secde ederdi ben devam ettireyim onun işini diye düşünmüş. Çocukta başlamış sabah akşam ağaca secde etmeye. Birisi görmüş bunu, “*Oğlum Ahmet ne yapıyorsun sen*”, “*Babamın yaptığını yapıyorum*” deyince adam,

“*Ben senin babanı tanırdım, baban nereye secde ettiğini biliyordu, o yapar ama sen nereye secde ettiğini biliyor musun? Hayır. Sen yapma o halde sen yaparsan seninkisi secde değil küfür olur. Babaninki imandı seninki değil*” demiş.

Varlığın özü, varlığın hakikati, varlığın gerçeği keşfolmadan görülmeden, anlaşılmadan oraya secde şirk olur. Çünkü nazarında ondan gayrisi varken oraya secde edersen o küfürdür. Ne zaman ki nazarında kâinatı hak doldurur, haktan ayrı bir şey görmez hale geliriz o zaman nereye secde edersen et o iman olur. Allah diyor ki “*Beni tespih etmedik hiçbir canlı yoktur*” Yaş ve kuru. Yaş ilim irfan sahibi demektir, kuru da henüz ilim ve irfaniyetten yoksun demektir. “*Kuru idik yaş olduk*” diyor Yunus Emre’de.

Yunus Emre Hz’de kuru idik yaş olduk derken, bu gerçeklerden habersizdik kupkuru idik, kuru bir odun. Ama o odunu birisi bir yere diker, sular, güneş gösterir, gübre atarsa o odun yeşermeye başlar.

Şimdi o odun derki “*Kuru idik yaş olduk*”, yeşerdik anlamında. Allah’ta diyor ki yaş ve kuru hiçbir şey yok ki beni tespih etmemiş olsun. Kâinatın Allah’ı zikirde olduğunu beyan ediyor Kur’an. Gerek bilerek gerek bilmeden kâinat Allah’ı zikirdedir. Ama biz bunu nasıl fark ederiz. Ağaç zikreder mi? evet zikreder. Ben dinliyorum dinliyorum etmiyor. Sen nasıl dinliyorsun? İşte böyle, bakıyorum ağaçlar Allah Allah diyecek. Hayır, öyle değil. Bu değil, böyle değil, kâinatın zikirde olduğunu görmek, işitmek böyle değil! Bu nazarla bakarsan tabi ki “*Ben bir şey duyamıyorum*” dersin.

Eşya lisan-ı hal ile Allah’ı zikreder, lisan-ı kal ile değil. Hal zikri. Harfsiz hurufsuz. Örneğin; arabayla gidiyorsun kırmızı ışık yandı ne diyor sana “*Dur*”, kelim yok ama dur diyor sana lisanı hal ile ama bunun konuştuğunu bilene konuşuyor. Kâinat da böyle işte lisan-ı hal ile Allah der. Sen trafik işaretlerinin ne anlam olduğunu bildiğin için kırmızı ışık sana dur diyor. Sen onun ilmmini tahsil ettin çünkü.

Kâinatın dilinden anlayacak kemalat lazım. Kâinatın dilini duyacak kulak lazım, kâinatın taşıdığı sırrı görecek göz lazım ve bu kâinatı yorumlayacak, değerlendirebilecek bir idrak lazım. Bunlar olmadan oluşmadan hiçbir şey işitemeyiz, hiçbir şey göremeyiz, hiçbir sırrı çözemeyiz. Bunların insanda oluşumu lazım. Ben Âdem'i ilmimle malum kıldım onu ilmimle ziynetledim diyor Allah. Aşık bir meydanda bu ilim ve irfanîyetle ziynetlenecek. Bunun için hizmet lazım, gayret lazım, bunun için aşk sevgi ve muhabbet lazım, bu yatarken oluşmaz.

Muhittin Arabi Hz Melami'dir, diyor ki “*Putu tapan dahi putun hakikatini bilmiş olsaydı taptığı Hak olurdu*” Bu söz naehline küfür, iman dışı bir söz olarak algılanabilir. Ne demek istiyor? Varlığın hakikati, varlığın özü birdir. Bizi şaşırtan, bizi ikiliğe düşüren, bize şirk ettiren bu özü kavrayamayış, bu öze inemeyiş, bu özü anlayamayıştır.

Biz, bir şeyin şekil ve suretine itibar ediyoruz. Daha varlığın şekil ve suret boyutunda eğleniyoruz. Eğer öze yönelmiş olsaydık o şekil ve suretin içerisine girmiş olsaydık özü bulacaktık. Özü bulduğun yerde bakacaktın ki o öz bütün âlemi kaplamış, her şeyin özü olmuş. Peki, Allah'ı varlığın hakikati, varlığın özü, varlığın sırrı olarak keşfeder ve bulursak o zaman şöyle bir bakalım kim neyi zikrederse zikretsin hakikatte zikrolunan kim? Allah, işte yaş ve kuru hiçbir şey yok ki beni tespih etmemiş olsun sırrı açılmaya başlar. Var mı zikretmedik kimse bu nazarla bakılınca!

Yunus ağacı kesip getiremedi dergâha. Ne oldu Yunus? Ağaç zikrediyordu dedi. Yunus kâinatın özünde Allah'ı buldu nasıl kessin ağacı. Taptuk dedi ki “*Demi devranı kurun canlar, bu gün Yunus'un bayramıdır*” Her şeyde o gerçeği o asıl olanı buldu.

Sen her şeyin özünde o mutlak olanı bulamazsan ağacı da kesersin kuşu da kesersin. Ama onun özünde ol maşuku cananı bulursan o bıçağı süremezsın.

Resulullah, *“Ya rabbi bana eşyanın hakikatini bildir”* derken bize bir mesaj yolluyor. Bilmedi de mi söylüyor. Haşa, ama kayda geçmesi için, bu gün bizim kulağımıza gelebilmesi için bunu söyledi. Bize diyor ki *“Eşyanın hakikatine arif olun, eşyanın ne olduğunun sırrını çözün, eşyayı eşya olarak görmeyin oradaki sırları ve hikmetleri keşfedin”* İnsan Allah’ın eşyasıdır, dağlar taşlar Allah’ın eşyasıdır.

Eşya ne içindir? Allah’ın aletidir eşya. Şimdi neyle tuttum ben bunu, kolu görüyorum, tutulana görüyorum ama bu kolda çalışanı görmüyorum. Bu kola tut emrini vereni görmüyorum, bu kola bunu tutma isteğini verenin iradesi buradan tecellide görmüyorum çünkü efalinin olduğu yerde sıfatı da hazır.

Çünkü sıfatlar olmasa efal de olmayacak, efalinin olduğu yerde sıfatlar mevcut. Orada kudret lazım hayat dirilik lazım, irade lazım, görme lazım, işitme lazım... bunlarsız efal olmaz ki. Ben şimdi eli görüyor, bu gazoz şişesini görüyor da burada ne olup bittiğini görmüyorsam bu elden çalışan kudreti, bu elden çalışan ilmi, iradeyi görmüyorsam o zaman benim muhabbetim bu ele olacak, bu elde olana değil. Senin görüşün neyse muhabbetin de ona olacak. El görüyorsan muhabbetin ona olacak ama koldan içeri görüyorsan muhabbetin Allah’a olacak. Şimdi sen Allah’ta mısın eşyada mısın sor kendine. Benim seyrim sefam, zevkim muhabbetim Allah’ta mı yoksa eşyada mı, alette mi? Keser ile çiviye tahtaya çakılırken görüyoruz keser çiviye ne kadar güzel çakıyor veya keser çiviye çakamadı mı diyeceğiz. Ya Hu! Keseri tutan el olmazsa keser o işi yapabilir mi?

Biz o eli görmüyoruz keserle uğraşyoruz, çiviyle uğraşyoruz, çakılan tahtaıyla uğraşyoruz. Biz tevhit eri değiliz o zaman, bizim avamdan bir farkımız yok avam da öyle görüyor. Hani bize o eşyadan içeri fail olan, o eşyadan içeri mevsuf olan, o eşyadan içeri mevcut olan bildirildi ya, sen daha neredesin derler.

“Adım adım ileri, bu âlemden içeri, on sekiz bin âlem gördüm bir dağ içinde” diyor Yunus Emre Hz ne demek istiyor acaba?

Adım adım; yavaş yavaş hakikatlere, gerçeğe doğru yürü diyor ileri, bu âlemden içeri; yani şekil ve suretten sirete gir bakalım, on sekiz bin âlem gördüm bir dağ içinde. Senin anlayışında, senin şuhudunda, senin görüşünde varlığın özü, varlığın hakikati, varlığın gerçeği, varlığın sırrı Allah olursa o zaman bir bakacaksın ki her şey onu tespihte, her şey onu zikirde.

Peki, her şey onu zikirdeyse, ki öyle, neden İnsan'ı Kamil zikre davet ediyor. Zikre davet, her şeyin onu zikrettiğini bilmediği içindir, o fark verilmesi içindir. Kâinat zikirde ama O kâinatın zikirde olduğunun farkında değil. İşte o fark bildirildiği zaman her şeyin zikirde olduğunu görmeye başlıyor.

Bir şeyi tutmam için bir kol lazım, bir şeyi görmem için bir göz lazım, bir şeyi işitmem için kulak lazım, bir şeyi konuşmam için dil lazım bir şeyi tatmam için tat duyusu lazım, koklamam için burun lazım, bir yere gitmem için ayak lazım ama bunlar amaç mı araç mı? Şimdi biz bu araçlarda kalır da bu aracın arkasındaki muradı ilahiyi görmezsek, orada tecelli edeni, orada zuhura çıkanı görmezsek biz de bu âlemde kör dolaşıyoruz demektir. Neye yaradı senin aldığın tarif, neye yaradı sana verilen meratip diye sorarlar.

Peki, varlığın özü Allah'sa kimi seviyoruz ya da kimi sevmiyoruz o zaman? Eğer varlığın özünü, varlığın hakikatini, varlığın sırrını görebildiysek bir oldu, Allah'ın birliğine iman ederim, iman orada başlar. O zaman sevmediğin kalmaz ki. Kimi sevmeyeceksin. İkişemde olan varlığı birleyememiştir. Düşünün Allah'ın birliği kâinatı kapladı, ben varım benimle beraber bir şey yok dedi, hadi bakalım kimi seviyorsun kimi sevmiyorsun, kalır mı sevmediğimiz kem nazarla baktığımız bir şey?

Birdir ol birliğine şek yoktur, gerçeği yanlış söyleyenler çoktur.

Birdir O, birliğine şüphe yoktur ama bu birliği göremeyen bu birlik demine eremeyen gerçeği yanlış söyleyenleri çoktur. Tevhit nedir? Birliktir. O birliğe eremektir. Ezanın sonunda da tevhide davet var *"lailaheillallah"* ile bitiyor. Allah'tan başkasının olmadığı yere buyurun diyor. Ona kıyam, ona rükû, ona secde edelim diyor. Gelin Allah'tan başkasının olmadığı yere bu camiye bu ceme ve bu namazı kılın diyor. Kıyamıyla tecellide rükûuyla tecellide, secdesiyle tecellide olanla tanışın demek istiyor ama ne dediğinden haberi yok, ne yaptığından da haberi yok. O tecellide olana kıyam, rükû, sücut ettirmiyor hayalde olana döndürüyor beni oraya gidince.

Namaz kıyam, rükû, sücut etmek mi yani kıyamda olanı tanımak, rükûda olanı tanımak, secde de olanı tanımak demektir. Kıyamda olan kimidir? Sensin ya rabbi. Rükûda olan kimidir? Sensin ya rabbi. Secde de olan kimidir? Sensin ya rabbi. Bu idrak oluşunca sen namazda değil misin? İşte Kur'an siz daim salat üzere olun diyor. Daim namaz. Zamanı mekânı mescidi yok! Kâinatta kılınır o namaz. Resulullah *"Rabbim bana bu âlemi ibadet hane yaptı"* derken bunu anlatıyor işte.

Bu uyanıklık içerisinde, bu şuurla, bu idrakle bu sevgi ve bu muhabbetle hem kendi varlığına nazar et bu varlığın kıyamında, rükûunda, sücudunda mevcut olanı, hem de şu eşyada mevcut olanı bulduğun zaman Allah'ın zatı “*Şehit Allahu enne hu la ilahe illa hu*” ayetinin sırrı açılır. O zaman orada gördüğün kim olur? Allah olur. İşittiğin kim olur? Allah olur. Gören görülen ol kendisi olur.

O zaman Allah ile buluşmak görüşmek ötelere ötesinde değil. İşte an-ı daime erdin. *Ne maziyim ne istikbal an-ı daimin pervanesiyim*. Ne demek istiyor Hz Niyazi burada anı daimin pervanesiyim diyor. An-ı daimin pervanesi olmak o demde o anda tecellide ve zuhurda olanın muhabbetçisi, aşıkı, sevdalısı olmak demektir. Ötelere ötesinde hayal bir Allah'a gayip bir Allah'a secde etmek akıl baliğ olmadık çocukların işidir. Onu yapa yapa belki gerçeğini bulurlar. Ama hakikat meydanlarında mutlak olana secde yapılmıştır.

Daim zikrediyor bizim kalbimiz. Bu idrak zikridir lafzı zikir değil, tefekkür zikrinden bahsediyor. Görüşün de zikir olur, işitmen de zikir olur, muhabbetin de zikir olur, düşüncen de zikir olur. Neden zikir olur? Çünkü muhabbetin, aşkın sevdan hep Hak olur da ondan. Zikri hakla meşgul ola yana yana ta kül ola her kim diler makbul ola bu tevhide boyanmak gerek. Mevlana çıkmış Konya sokaklarında bağırıyor,

“Bu kavga, bu döğüş neden, bu senlik benlik neden hepimiz tek bir cevherden hasıl olmadık mı hepimizin özü bir değil mi? Bu ikilikten vaz geç, dön özüne dön gerçeğe, özündeki sırrı yaradılıştaki hikmeti oku, hikmet kitabıdır senin kitabın, göreceksin ki birbirine kızanlar bile birbiriyle sevişmeye başlayacak. Neden? Çünkü sen sen olmayacaksın ben ben olmayacağım”

Bu sözleri anlamak kemalat ister. Yine saçma sapan, abuk sabuk konuşuyor dediler Mevlana bunları söylerken. Meczup oldu bu dediler. İkilikte kaldığımız müddetçe dava güderiz, gerçeklerden çok uzak yaşarız. İşte bu ikilikten birliğe, birlik demine bağla özünü.

“Çağla derviş Yunus çağla sen özünü Hakk’a bağla, ağlar isen kendi başına ağla elden vefa yoğa benzer”

Özünü Hakk’a bağla diyor Hak; zatının tecelli ettiği yere verilen isimdir. Nerede Allah’ın zatı tecellide? İnsan’ı Kâmilde. Yunus diyor ki sen özünü Taptuğa bağla, İnsan-ı Kamile bağla ki özünün sırrı sana da açılsın, sen de Hak olasın. Çünkü Taptuk Emre’de zat tecelli etmiş. Efaliyle, sıfatıyla, zatıyla tecelli etmiş Taptuk Emre’den. Yunus diyor ki senden tecelli ettiği gibi bu fakirden de tecelli ettir diyor. Ama özünü bağlayabilirsen tecelli eder. Bir şeyin tecelli etmesi için zuhura çıkması için istediğinin tevhidini yapmış olman lazım. Çünkü tevhit olduğu yerde tecelli edecek. Tevhit olmadığı yerde tecelli etmez. Görüşünü, işitişini, konuşmanı, düşünmeni, tutmanı, yürümeni ne ile tevhit ettiysen o tecelli edecek.

Onun için *“Buyurun tecelliye”* demiyor, *“Buyurun tevhide”* diyor. Önce tevhidi sonra tevhit olduğu yerden tecellisi anda hazır zaten. Kime erdi tecelliden nasip, kiminin maksudu andan içeri. Kime erdi tecelliden nasip yani; kim bir Mürşid-i Kâmilden o tecelli cihetiyle muhabbet duydu, nasip aldı ona bir sır açıldı. Var mı bunun heveslisi, talibi, aşığı diyor. Beni de tecellisine erdir deyip gözyaşı dökten var mı diyor. Varsa mesele yok diyor. Çünkü kâmil bunun için var zaten.

“Sanma zahit savum salat hac zekât ile biter işin insan-ı kâmil olmaya lazım olan irfan imiş”

İrfaniyet kâmil yapar. Zahitlik, mollalık kâmil yapmaz. *Bekle maarif kapısını yüz göstere irfan sana.* Maarif; marifetullah kapısını bekle yüz göstere irfaniyet sana diyor. İşte o irfaniyetle tanıştığın zaman o mekteb-i irfaniyette eğitildiğimiz zaman bu gerçeklerle yüz yüze kalırız. O zaman gören Allah görünen Allah olur.

Hız Pir'in bir dervişi cami avlusunda, zahir ulemaların yanında *"Görülen Allah'tır"* demiş kıyamet kopmuş. Sus çabuk tövbe et demişler, ne tövbe edeceğim görülen Allah'tır demiş. Tabi taş toprak gören için bu söz küfür, öyle zanneder, onda Allah'ı görecek göz yapılmadı ki bu söze iman etsin, tabi inkâr edecek.

Ama âşık taş toprağı aşmış, her şeyin hakikati, özü, sırrı zahir olmuş ona görülen Allah'tır diyecek tabi ya başka ne desin. Karışmış ortalık. Kimin dervişi bu demişler, Seyyit Muhammed Nur hazretlerinin. Yürüyün gidelim o mu öğretiyor böyle yanlış sapık şeyleri, yoksa bu mu uydurdu? Toplanırlar derviş Mehmet'i de alırlar, yüzleştireceğiz seni efendinle. Üç dört tane bildiğini zanneden cahil, varırlar Hız Pir'in huzuruna. Hız Pir *"Buyurun efendiler hayırdır inşallah ne oldu?"* der. *"Bu dervişin görülen Allah'tır diyor sen mi öğrettin buna?"* Hız Pir derki *"Siz ne diyorsunuz?"* *"Haşa, görünen hiç Allah olur mu?"* derler. Hız Pir *"Ben de haşa diyorum"* der. Derviş Mehmet eyvah biz yanlış mı zevk ettik acaba diye düşünür.

Hız pir onların yerine inmek mecburiyetinde, inmeden birden bire olmaz, önce inersin onların yerine. *"Durun bakalım acele etmeyin, bu çocuk yanılıyorsa onu, biz yanılıyorsak kendimizi düzeltiriz"* der. Sakinleştirir önce. Marifet ehli. *"Efendiler biz kırk senedir ilim irfan tahsil ediyoruz biz de öyle siz de öyle, medreselere gittik ilim öğrendik, hadis öğrendik, fıkıh öğrendik ne için?"*

Muradımız Allah'ın cemaline ermek değil mi?" "Allah eyvallah" derler. "Bu çocuğun gördüğü Allah olmuş, biz Allah'ı görmeye talip değil miyiz? Ben benim de gördüğüm Allah olsun istiyorum, ben bu çocuğa intisap edeceğim, hangi ilimle, hangi irfanıyla gördüğü Allah olduysa bana da öğretsin. Ben biat edeceğim siz de benimle birlikte biat eder misiniz?" der.

Hiddetle gelenler arkalarına bile bakmadan kafalar önlerinde çıkıp giderler. Hz Pir Mehmet'e döner *"Bu zevk cami avlusunda naehline açılacak zevk değil, zevkini nerede açacağını bil. Anlayamazlar küfür zannederler. Sağına soluna bak öyle konuş"* der. Hz Pir onun gördüğünü Allah yapmış yanlış der mi hiç, ona o zevki veren o zaten. Bütün Müslümanların, ibadet, taat ve tespihatla uğraşanların, hayır hasenatta bulunanların tümünün sonuçta görmek istedikleri Allah değil mi, çocuk buradayken görenlerden oluvermiş öbürü ileride göreceğiz diye bekliyor. Zannında vehminde ve hayalinde cehlinden hâsıl olmuş bilgiyi terk etmedikçe gerçek ve mutlak olan zahir olmaz.

"Sür çıkart gönülden gayrıyı ta tecelli ede Hak, hane mamur olmadan konmaz o saraya padişah"

Mamur; imar demektir, o hane şirkten, küfürden, riyadan pak olmadıkça bu Allah zevki hâsıl olmaz. Senin dış görünüşün pak gözükür, makyajla güzelleştirebilirsin kendini, restoran çok güzel ama yemek pişirilen yere bir girdiğin zaman böcekler, fareler, pislikler içerisinde, böyle olmayacaksınız. Yemek pişirilen yer de temiz olacak. Gönül o paklığa ererse orada Hak yemeği pişer, kokusu da etrafa düşer zaten.

İkilik anlayışlardadır varlığın özünde ikilik yoktur. Senin elinden çalışan kudret neyse bir başkasının elinden çalışan kudret de aynı.

Onun birliği, onun vahdaniyeti her Őeyde alıŐıyor. Ama biz elden çalıŐan kudreti tanımadığımız için sen benden ayrı ben senden ayrı zannıyla, nazarıyla bakıyoruz, iŐte ikiliğe buradan dűŐtük. Bu âlemde zıtlıklar olacak, tezat olacak Allah'ın bir sıfatı ya kahhar, bir sıfatı ya latif, bir sıfatı cemal bir sıfatı da celal.

Őimdi bu celal sıfatına mazhar olmuŐlar cemal sıfatına mazhar olmuŐlar, kahır sıfatına, lűtuf sıfatına mazhar olmuŐlar bu tezat buradan gűzűkűyor, tezatmıŐ gibi gűzűkűyor aslında tezat yok. Cemalin içinde celal celalin içinde cemal gizlidir. Hadi keŐfet bakalım. Onun için Kur'an "*Sizin Őer zannettiklerinizin hayır hayır zannettiklerinizin de Őer olmadıđını nereden bilirsiniz*"

diyor. Őyleyse neye gűre hayır neye gűre Őer yorumunu yapıyorsun. Bu âlemdeki tezat bu âlemdeki zıtlık yine zatının geređidir, baŐkasının deđil. Cűmle âlemde dolanan bir cemal, bir cemali bunca elvan eylemiŐ, anlayınca zatı Hakk'ı zevk ile bu Niyazi nice seyran eylemiŐ diyor Hz Niyazi. Bűtűn hűner seyran eyleyebilmekte, bu iŐ laf salatalıđıyla olmaz, hal ister, seyran ister. AŐıđın maŐukunu seyri baŐlar ona seyri billah demiŐlerdir. Hu

Taklit İman Budur

*Mademki sen
“ben” demedin “sen” dedin,
Gel şimdi “biz” diyelim.*

Tefekkür önemlidir, bu nedenle Hak dostlara büyük düşünür demişlerdir. Arayacak düşünecek sermaye çok. Bir tek Yusuf kıssası neler anlatıyor. Ama şekil ve surete bürünmüş, hadi bakalım bir anlam yükle. Trafik işaretlerinin ne anlam taşıdığına ilmi irfanıyeti varsa, o levhaya anlam yükleyebilecek, yoksa yükleyemez, bakacak levhaya iki araba yan yana birisinin üstünde kırmızı çizgi var “Allah Allah ne bu böyle?” diyecek. Ama o alanda bilgi sahibi olan o levhaya bir anlam hemen yüklüyor.

Hacer validemiz Merve Sefa arasında koşmuş, biz neden koşuyoruz, o koştuğu için, o zaman nostaljik, başkasını taklit ediyoruz. Bizim İsmail’imiz yok, su diye tepinmiyor peki o zaman biz neden koşuyoruz? Hacer validemiz koştuğu için, o halde O’nu taklit ediyoruz, biz kendimiz için koşmuyoruz. Böyle söylediğim zaman zahir ulemanın kafası karışıyor bir daha yanıma uğramıyorlar. O halde söyle neden koşuyoruz diyen de yok. Dese biraz açacağım.

Arafat’ta Âdem ile Havva buluşmuş, senin ne işin var Arafat’ta? Âdem değilsin Havva ile buluşma derdin yok peki sen neden bulunuyorsun burada? Onlar buluştuğu için ben de bulunuyorum diyorsan onları taklit ediyorsun. İşte taklit iman budur.

Hep yedi... Tavaf yedi, Merve Sefa yedi, hep yediye koymuş.

Uyanmaz bu insanlar. Zorla uyandıramazsın.

Hamd u senalar olsun, ya bizi de orada bıraksaydı. Rabbimize hamd olsun.

Bir şeye anlam yüklemeye başlamak Arifliğin alametleridir. Bir kelimeye anlam yüklemek, zahirde yapılan ibadetlere anlam yüklemek, bir beyite anlam yüklemeye başlamak bunlar yavaş yavaş olgunluğun alametleridir. O zaman kendinden kendine muhabbet başlar. Çocuğun süttten ayrılma dönemi var ondan sonra yemeğin sularından tatmaya başlıyor yavaş yavaş, muhallebiler, çorbalar, katı şeyler... Mana da öyle, bir çocuk yirmi yaşına kadar sürekli süt emmez. Belirli bir süt emme dönemi vardır, mayayı alır oradan sonra anasının babasının yediği yiyeceklere başlar, sonra da kendisi yemeye başlar. Zahirde çocuğun gelişimi nasılsa manada da öyledir. Ama hep ömrü billah beni beslesinler, o hiçbir yerde olmaz, çocuğun sakat olması lazım ki öyle olsun.

Şirkin tövbesi nedir?

Nispet efalinden ifna, nispet sıfatında ifna, nispet vücudundan ifna. Şirkin tövbesi budur. Ne şirk ettirdi bize, nispetimiz. Bu nispetleri vermeden şirkin tövbesi olmaz.

Yunus Emre Hz *“Hocam şeriki yoktur dersin günde yüz bin şerik edersin”* diyor. Hocaya sor *“Allah’ın şeriki var mı? Haşa şeriki olur mu?”* der. Ama günde yüz bin kere şirkte haberi yok. O zannında, hayalinde tanımadığı, bilmediği bir Allah var ya işte ona eş koşmuyorum zannediyor. Beyazıt-ı Bestami’nin kendi ifadesiyle, Hak huzuruna çıkmış hazret,

-Ya rabbi ben sana hiç şirk ediyorum muym?

-Şimdi ettin de geliyorsun

-Aman ya rabbi ne yaptım?

-Süt için karnın ağrıdı keşke içmeseydim de karnım ağrımazdı dedin, süttten bildin benden değil,

demiş Allah. Şirk o halde ne kadar hassas bir konu. Hadi bakalım, bunu koyalım bir kenara ve bakalım günde kaç kere şirk ediyoruz, sonra da müşrik değiliz diyoruz.

Kiremiti adamın başına rüzgâr düşürüyor Allah'tan diyor aynı kiremiti kiremit aktaran düşürdüğü zaman adamı yaka paça dövüyor, orada kuldand görüyor. Rüzgâr muhatabı değil ya kiminle kavga etsin, acziyete düştü mü Allah'tan diyor ama bir muhatabı varsa Allah'tan diyemiyor.

Kur'an da nasuh nusuh tövbesinden bahsediyor. Anlamı nedir? Olduğu gibi Kur'an'daki kelimeyi alıp getirmek bir şey ifade etmez. O Kur'an'daki kelimeye anlam yükleyip öyle koyacaksın buraya. Pancar tarladan çıktığı gibi kes bir parça, at çaya tatlandırmaz, onu işlemenden geçiriyorsun, posasını ayırıyorsun, içerideki öz çıkıyor o zaman koyarsan tatlandırır.

Tevhit nedir? Şirk nedir? Tevhidin tecellisi nedir? Halktan Hakk'a uruç nedir? Halk batın nedir? Hak zahir nedir? Bunlar temel bilgilerdir, olmazsa olmaz bilgilerdir. Bu bilgileri yerine koyamazsan hiçbir şey çözeceksin.

Efendibaba bizim ensemizde boza pişiriyordu. Yoksa hep ezberci oluruz, işin aslı o değil. Düşeceğim kalkacağım diye düşünmek yok. Bilinmezse izah edilir. Hemen açıklamazdı da arayın bulun derdi. Bir araya gelirdik ihvanla çözeceğiz diye uğraşırdık. Ararken birçok başka şey de bulurduk.

“*Kesrette vahdet*” kelimesini ezberledim konuşuyorum, bir gün “*Gel bakalım ne diyorsun sen?*” dedi. “*Kesrette vahdet işte efendibaba*” dedim. “*Ne konuştuğunu biliyor musun?*” dedi, “*Biliyorum*” dedim, “*İzah et bakalım şu senin varlığında kesret denilen nedir vahdet denilen nedir?*” dedi. Hay daa, edemedim. Neden? Kelimeyi tahkik etmedim ki ezberledim konuşuyorum. İbrahim’in pili bitti o kadarlık canı varmış.

Kelimelerin anlamlarının çözülmesi lazım, esma, müsemma, kesret, vahdet derken neyi kastediyoruz. Bunların anlamlarını bilmezsek muhabbetlerden zevk alamayız, anlayamayız. Sen anlat biz dinleriz demeyin, ben kırk gün kırk gece anlatırım da sen de o anlatımın sonunda bir yere gelmiş olman lazım, dede korkut masalı dinler gibi dinleme. Meratip değişimi falan hüner değil, otursun bütün meratipleri bir seferde tarif edelim, ne işe yarar, hiçbir işe yaramaz. Tarif neden tek tek? Çünkü bir meratip tarif olduğu zaman onun zevkini ilmini arayacaksın, o meratipte bir şeyleri fark edeceksin, göreceksin böyle böyle olur. Lüleburgaz’dan binmiş Bursa otobüsüne ama buradan bir çıktı yola Bursa’da uyandı, otobüs nerelerden geçti haberimiz yok, böyle hatmül makam olsan neye yarar. Birisi anlatacak Boğaz köprüsünden, bu nereyi anlatıyor acaba diyeceksin, ee senin geçtiğin yeri anlatıyor, sen geçmedin mi oradan, geçtin ama uyumuşsun.

Efendiler meratibi tarif ediyor ve git ihvan kardeşinle zevkini ara diyor, hangi meratipse ilmini verdi. Bu ilmin zevki nedir, nasıl zevk edilir? Sen arayacaksın. Aramıyorsa ilmi koydu cebine kendi âlemine döndü. İnsana bir hediye gelse açar içine bakar ne var acaba içinde diye. Bu yol tesbih yolu değil öyle olsa kolay, burası ilim irfan yuvası, arayış ister irfaniyet yatarken tecelli etmez. Benden uyarmak gerisi size kalıyor. Bilmemek ayıp değil öğrenmemek ayıp.

Bilmediğini biliyorsan ne duruyorsun öğrenmenin gayretine gir, bilmediğini bilmiyorsa zaten yeni bir şey öğrenmek istemez.

Şirk nedir? Allah'a eş koşmak, ne demek eş koşmak? Eş kelimesinin anlamı nedir? Bir insan nasıl bulunursa Allah'a ortak koşar? Hangi görüş, hangi anlayış şirk ettirir insana?

Bize ne şirk ettiriyor? Tevhitsizlik, o alanda bilgisizlik, o alanda tefekkürsüzlük, o alanda zikirsizlik.

Bunların sonucunda mevcutta onun efalinden gayrı bir efal, onun görmesinden işitmesinden gayrı bir gören işiten, onun mevcudiyetinden gayrı bir mevcut görmekten mütevellit biz hem kendimize hem bu âleme şirkle bakıyoruz. Nasıl şirk ettiğimizi bilirsek tövbesini yapabiliriz. Bizde bulunması bizi o şeyin sahibi yapmaz.

Müminle Firavun arasındaki fark nedir? Mümin varlığından tecelli edeni tecelli edenle tevhit eder, ben yokum sen varsın der. Firavundaki de aynı tecelli ama Firavun o tecelliye sahiplenir ve kendisine mal eder. Anlayış insanı ya Mümin yapar ya Firavun yapar. “Ben” kelimesi kendine mal etmekten hâsıl olan bir kelimedir. “Sen” derse kendisini çıkartıyor aradan. Mademki sen “ben” demedin “sen” dedin, gel şimdi “biz” diyelim diyor. İşte bunun için Allah katında en büyük günah olan şirkten kurtulmadan Mümin olunmaz. Hu

Âşık İçin Kolay

*“Âşıklar,
Ölmezden evvel
İhtiyar-i ölümlü seçenlerdir.”*

Şol benim şeyhimi görmeye kim gelir
Zevk ile sefalar sürmeye kim gelir

Şeyhimin illeri uzaktır yolları
Açılmış gülleri diremeye kim gelir

Şeyhimin özünü severim sözünü
O mübarek yüzünü görmeye kim gelir

Şeyhimin ilini sorarım yolunu
O sebil elini öpmeye kim gelir

Şeyhimin ilinde asası elinde
Şeyhimin yolunda ölmeye kim gelir

Şeyhimin ilinde bir kadeh elinde
Susamış âşıklar içmeye kim gelir

Ahd ile vefalar zevk ile sefalar
Bu yolda cefalar çekmeye kim gelir

Şeyhimin şemine Bu canım pervane
Saladur Âşıklar yanmaya kim gelir

Şehidin donunu yumazlar kanını
Dost için canını vermeye kim gelir

Hak için mâlını vermeye varını
Aşk için arını vermeye kim gelir

Âh ile gözyaşı **Yunus**'un hâlâdaşı
Zehir ile pişen aşı yemeye kim gelir

Dermek; toplamak gönül oluşturmak, o alanda aşk bulmak, sevgi muhabbet bulmak demektir. Neyin açılmış? Gülün. Hakikat-i Muhammediyenin açılmış yeri. Gül Hakikat-i Muhammediyeye işaret, gülün açılması da Hakikat-i Muhammediyenin kişiye bir meydana açılması demektir. “*Bunu dermeye, toplamaya, bunu zevk etmeye kim gelir?*” diyor

Âşık Yunus Hz, rumuz diliyle konuşuyor.

“*Şeyhimin ilinde*” yani o velayet şehrinde, “*asası*” ise onun gösterdiği yön, yol.

“*Şeyhimin yolunda ölmeye kim gelir*” Yol sülük u tevhittir. Onun gösterdiği seyri sülükte, onun göstereceği tevhit idrakinde ölmezden evvel ölmeye kim gelir. Nasıl öleceğiz ölmezden evvel? Kolay mı? Âşık için kolay da âşık değilse çok zor. O nedenle iki ölüm, biri izdirari biri ihtiyari ölüm. Âşıklar ölmezden evvel ihtiyari ölümü seçenlerdir. Yunus Emre de öyle diyor ya, “*Bunda iken öldür beni yarın anda varıp ölmeyeyim*” Peygamber de diyor ki “*Allah yolunda ölenlere öldü demeyin, onlar Hayy’dır diridir*” diyor.

Bir gün nasıl olsa fena varlığımız yok olacak, ondan kaçıp kurtulabilen yok. Zahir ölüme baktığımız zaman ölümün tahakkukunda neler oluyor?

Ölümün tahakkukunda ölen insanın kendisine mal ettiği hiçbir şeyi kalmıyor, ne görmesi, ne işitmesi, ne konuşması, ne bilmesi, ne tutması, ne yürümesi, ne çocuğu, ne malı mülkü...

Kalıyor mu bir şey? Hayır. Ölen bir insan dile gelse de sorsak;

“Ahmet Efendi sana ait ne varmış? Yetmiş seksen sene şuyum buyum var dedin o sahip olduğunu sandıkların için kavga ettin, üzüldün, yandın, isyan ettin, şikâyet ettin, senin miymiş bunlar?” sana ait hiçbir şey yokmuş. *“Ben bana ait olmayan şeyler için mi kavgalar ettim kalp kırdım, gönül kırdım, insanları yaraladım, tüh”* der dili olsa. Ama gitti atıcılar mahallesine, selvilerin dibi. Yaşadıkları süre boyunca hep yalan söylemişler.

İşte insan o ölümden anlar kendisine ait bir şey olmadığını ama hükmü yok onun, hiç hükmü yok. Hatta Kur'an'da diyor ki *“Ya rabbi anladık, hatamızı anladık sen bizi tekrar dünyaya döndür bak nasıl kulluk yapacağız sana diyecekler”* diyor. Allah da cevaben, *“Siz tekrar dünyaya döndürüleceğinizi mi umardınız, öyle mi zannederdiniz, yok öyle bir şey, ben size uyarıcılar gönderdim, neden uymadınız onlara, neden tabi olmadınız, neden iman etmediniz?”* diyecek. *“Ya rabbi biz nefsimize uyanlardan, nefsimize zulmedenlerden olduk”* *“Öyleyse bu gün herkes ant olsun ki yaptığının karşılığını görecek”* diyor ayette.

Mümin ölmezden evvel bunu tadandır. Mümin olmayan hiçliğini izdirari, zor tokmağıyla ölüm tahakkuk edince tadacak ama müşrik ve münafık olarak gitti, orada onu tatması onu mümin yapmayacak. Mümin ölmezden evvel o hiçliğini ve yokluğunu tadacak. *“Bütün nefisler ölümü tadacaktır”* diyor ayet-i kerimede.

Dikkat buyurun “ölümü tadacaktır” diyor “ölecektir” demiyor. Çünkü insan ölümlü değildir, ölümsüzdür. Bedenin ifnasıyla ölüm ismini almış, hâlbuki insan ruh cihetiyle hüvel bakidir. Ama ölümü tadacaktır diyor.

Tatmak nedir? Zahirde ölmüş bir insana ait bir şey kalmıyor, ne hareketi var ne sükûnu, ne görmesi, ne işitmesi, ne konuşması, ne gücü, ne kudreti, ne iradesi var. Şimdi mülkün sahibi kim? Allah. Bunu zor tokmağıyla öğreniyor. Mümin ölmezden evvel bunu yaşayandır. Kendine ait hiçbir şeyi olmadığını anladığın an ölümü tattın. İşte bunun için peygamber “Ölmezden evvel ölünüz” buyurdu. Yunus Emre de “Bunda iken öldür beni yarın anda varıp ölmeyeyim” diyor. Ölmezden evvel ölüme talip Yunus, ölmeye kim gelir diyor.

Ölmezden evvel ölüme talip olmak her babayığidin harcı değil. Nasıl ki zahir ölümün tahakkukundan sonra âlem değişikliği oluyor, sırlıyoruz mezarlığa geliyoruz, mana ölümünün tahakkukundan sonra da bir âlem değişikliği olur. Ama bu mecazi boyutta değil, görmende değişiklik, işitmende değişiklik, konuşmada değişiklik, anlayışında bildiğinde değişiklik. Ölen nasıl ki dünya ile irtibatını kesiyor bir daha dünyaya dönemiyorsa, mana ölümünün tahakkukundan sonra da terki dünya oluyor, manaya geçiyor. Nasıl ki orada ahiret ismi kullanılıyor burada da ahirete geçiş bekaya geçştir. Tevhid-i zatta öldü, oradan beka mertebesi başlayacak. Darül fenadan darül bekaya irtihal eyledi, artık fena olucu nesnelere görmekten kurtuldu, bakılık ve beka sırrına erdi.

İşte o bekaya erilen yerde fena yok bir daha çünkü orada fena olacak bir nesne yok, Allah’ın tecellisi ve zuhuru var başkası yok. Allah’ın tecellisine bir nihayet zuhurunda bir fena olur mu? Olmaz.

Zevki bekaysa eğer, ama laf ile geçtiyse bekaya orada Allah'tan gayrısını çıkartacak. Hatmül makam olmuş ama Allah'tan gayrı var daha nazarında. Ölmezden evvel ölüm tahakkuk etmemiş ona. Gerçekte ölmezden evvel ölümü yaşamış ve bekaya öyle geçmiş olsaydı artık geldiği o bekada fena bulamazdı, fena göremezdi. Allah'ın zuhurundan başka bir şey göremezdi.

Zahir ahkâm-ı şeriat tevhide, manayı anlatır, evet hem de noksansız anlatır ama kime anlatır. Hakikat ehline anlatır. Şeriatta bulunan şeriatın ne olduğunu bilmez. Hakikatten idrak oluşmaya başlayınca sen şeriatın neyi anlattığını görmeye başlarsın.

Bakın cenaze namazına şimdi, dört tekbirle kılınıyor. Birincisinde yatıyor mevta teslim kefenlendi, ölmezden evvel öldü, onun cenaze namazı kılınıyor.

Birinci tekbir Allahu ekber'in ifade ettiği anlam; zikrinden ifna oldu, zikir zikrullah oldu. Zikir zikrullah olunca nispet zikrinden ifna oldu.

İkinci tekbir Allahu ekber'in ifade ettiği anlam; nispet efalinden ifna oldu efal efalullah olunca.

Üçüncü tekbir Allahu ekber'in ifade ettiği anlam; nispet sıfatlarından ifna oldu sıfat sıfatullah olunca.

Dördüncü Allahu ekber'in ifade ettiği anlam; nispet vücudundan da ifna olunca o zaman zikir zikrullah, efal efalullah, sıfat sıfatullah, vücut vücutullah olunca salık kalır mı orada? Salık yok ölmezden evvel ölüm tahakkuk etti. Yunus Emre Hz burada "*Arayı ben beni bir daha bulmayayım*" diyor. Bulamazsın artık sen kendini orada.

Şimdi soruyor, bu mevtayı nasıl bilirdiniz? İyi biliriz diyeceksin tabi ki cümle nispetlerini verdi ve mümin oldu çünkü. “İyi biliriz!” Efalini efaline, sıfatını sıfatına, vücudunu vücuduna tevhit ettiği için iyi biliriz. Hadi öyleyse yerine götürelim bunu. Bir gönle işaret olan toprağa götürülür mevta. Ölmezden evvel ölen bir gönle defin olur, sırlanır. Ahiret yolculuğuna, bekaya geçti. Artık o bir daha dünyada görülmez. Bir daha dünyaya ait zevk, muhabbet, görüş ondan sadır olmaz, fenası olan nesnelere zikretmez. Bekaya geçti, artık bekasını zikreder. Çünkü onun geçtiği yerde Hak var başka bir şey yok. Orada halk yok ama daha halk görüyorsa ölmemiştir ya da bu menkıbedeki gibi olmuştur;

Birisi köyün birisine hoca olarak gelmiş. Köyde bir cenaze olmuş, yıkanması gerekiyor ama hocanın da ölüden ödü patlıyormuş, sahte hoca. Getirin ölüyü benim eve deyince köylü, “*Gusülhaneye getirelim*” demiş ama hoca kabul etmemiş ille eve getirin demiş. Hocanın evinin arkasından dere geçiyormuş, dereye atacak.

Getirmişler, sahte hoca herkesi dışarıya çıkartmış köylü yardım etmek istemiş ama hoca izin vermemiş. Ben kendi işimi kendim görürüm demiş ve adamı karga tulumba atıvermiş dereye. Yakınları gelirler hoca güya tefekkürde. Cenazeyi istemişler hocadan. Bir sürü melek geldi aldı götürdü ne mübarek insanmış der. İnanır saf köylüler. Gel zaman git zaman deredeki ceset değirmenin oluşunu tıkar, değirmen dönmez olur. Değirmenci oluğa bir bakar ki bir ceset. Değirmenci tanır cesedi yukarı köyden Mehmet Ağa. Köye haber salar mevtayı alır yine köyüne getirirler. Hocaya gidip hani bunu melekler gelip almıştı, uçurmuştu der köylüler. Hoca bunu iyi tanıyanlar toplansın der köylüye. Toplanırlar, hoca sorar; bu dünyadayken kumar oynar mıydı? Eh, ara sıra der köylüler. İçer miydi? Ara sıra.

Şunu yapar mıydı? Ara sıra. Bunu yapar mıydı? Ara sıra. Tamam, anladım şimdi der hoca, orada da yapmaya kalktı bunları demek ki tekrar attılar buraya der hoca. Başka nasıl kurtulsun...

İşte orada da yapmaya kalkarsan eski yaptıklarını atıverirler tekrar dünyaya. Bekaya pakin pak geçilir. Orada Allah'tan başkası yok çünkü sen orada şirk etmeye kalkarsan "*Olmadı, sen buranın insanı değilsin in dünyayı yaşa*" derler. Fena; arınma, temizlenme, paklanma, cümle nispetlerden soyunma yeridir. Bekada tekrar temizlenme arınma yok. Cennette ibadet taat da yok. Sadece zikrullah ve muhabbetullah var. Orada ilim tahsil etme de yok. Seyir var, zevk var. Dünya zatın tahakkukunda kalkıyor. Tevhid-i zatta dünya kalkacak. Kalkmadıysa hatmül makam da olsan hükmü yok, iş onun yaşıntısında, o idraki oluşturmakta, o zevki bulmakta.

Şeriata ne koyulduysa hakikatte bir anlamı vardır. Kim görür şeriattakinin ne olduğunu? Ben cenaze namazının anlamını sordum şeriatta bulunanlara. Namaz olur da rükûsu ve secdesi olmaz mı, herkes kıyamda nasıl olur bu diye çok sormuşumdur hocalara. Şeriatta olan şeriata ne olduğunu bilmez. Şeriata ne olduğu hakikatte anlaşılır. Esas şeriata hakikatte yaşanır, şeriattaki hakikati taklit eder.

Ölmezden evvel ölümün tahakkukunda sana ait bir şey kalmaz. Sana ait bir şey yoksa seni üzecek bir şey de olmaz, seni cehenneme ne sokabilir, müminler cennete girecek diyor Resulullah. Tarifte cennetül efal, cennetül sıfat, cennetül zat diyor, cennete giren orada kötü bir şey görebilir mi? Cennet ilahi güzelliğin seyran yeri. Allah'a ait olan vasıfların, özelliklerin, güzelliklerin teşhir edildiği yerdir cennet. Cennette olan kem nazarla bakabilir mi?

Efendibabaya bir gün bir zahir ulema geldi. Ben çok torpilliydim o evde büyüdüm o evde yatıp kalkıyorum, eve kim gelirse ben ister istemez muhabbete misafir oluyorum. Çok çeşitli insanlar gelirdi eve ve ben her çeşit muhabbeti duyardım. Gelen misafir zahir ulema tartışıyor efendibabayla, insan ölmeden yerinin cennetlik mi cehennemlik mi olduğunu bilir mi bilmez mi? Adam, kişi bilemez ancak Allah bilir diyor. Efendibaba da amenna Allah bilir de Allah'ın bildirdiği de bilir diyor. Adam orasını kabul etmiyor. Bilirdi bilmezdi. Adam *“Şimdi sen benim cennetlik mi cehennemlik mi olduğumu bilebilir misin yani?”* dedi efendibabaya. *“Bilirim de bildiririm de”* dedi. Söyle o halde dedi adam. Efendibaba, *“Benim şimdi işim var çarşıya çıkıp alışveriş yapacağım mevzu çok uzar başka zaman konuşuruz”* dedi.

Allah Allah dedim ben de efendimin çarşı pazarda işi yok çünkü ne lazımsa ben koşuşturuyorum. Anladım bir tezgâh hazırlıyor efendibaba. Adam yapıştı bırakmıyor söyle diye. *“Öyleyse gel benimle beraber çarşı pazarı dolaşalım dönüşte burada ben sana bunu açıklayacağım”* deyince adam tamam dedi. Kalktılar, *“Dolaşırken her şeye dikkatli bak ne görürsen soracağım sana ona göre açıklayacağım”* diye de tembihledi ulemayı. Yarım saat sonra döndüler ikisi, benden kahve yapmamı istedi, ben de ispirto ocağında kahve yaparken bir yandan da dinliyorum. *“İyi baktın mı gezdiğimiz yerlere, söyle bakalım ne gördün?”* Ulema hiç kaçırmamış at arabasına varıncaya kadar saydı. At arabası gördüm, insan gördüm, kedi gördüm vesaire saydı. *“Bunları mı gördün, and olsun ki senin yerin cehennem”* dedi efendibaba. *“Neye göre cehennemliğim?”* diye sordu.

“Sen cennetlik olmuş olsaydın bunları görmezdin, gördüğün hep Hak olurdu, sen Hak'tan gayri her şeyi görmüştün de bir Hakk'ı görememişsin. Allah nerede görülecek?”

Cennette, sen cennette olmuş olsaydın gördüğün hep o olurdu. Cehennemde Allah görülecek mi? hayır. İşte senin yerin cehennem” dedi. Adam “Ya hu! Bu ahirette olmayacak mı?” diye sorunca efendim “Buradan başlar, Cennet de buradan başlar cehennem de buradan başlar” dedi.

Cehennemnin ateşi mecazi bir ateş değil, odun, kömür, doğal gaz öyle bir ateş yok. Şırnak’tan bir haber geliyor oğlun şehit düştü diye anne baba nasıl yanıyor, işte girdi cehenneme, benim oğlum gitti, benim oğlum gitti. Nispeti soktu cehenneme, komşunun oğlundan haber gelince hiç yanmamıştı. Kişiyi cehenneme neyi nispet ederse o sokar. Demek ki bu nispetleri vermeden mümin olunmaz, mümin olunmadan da cennete girilmez. Bitti, hesap bu kadar basit.

Çoluğu çocuğu terk mi edelim, hayır, sahiplenmeyelim. Senin emanetine verilmiş, Hak adına orada hizmette bulunacaksın kendine mal etmeden. Sahibi olmayacaksın, kendi namına değil Hak namına hizmet edeceksin. Veren de o alan da o. Mülkün sahibi Allah verir de alır da. Bu bağlardan, bu köprülerden âşık geçer, âşık değilse kırk bin yıl bu muhabbeti dinlese zevki oluşturamaz. Hu

Allah İnsanla Sevişti

*“Allah’tan gayrı her şeyi gördü de
Bir tek Allah’ı göremedi.”*

Şeriatta sahabesi çoktu ama hakikatte kaç kişi vardı yanında. “Aşere-i Mübeşşere” cennetle müjdelenenler diye geçiyor kaç kişi, on kişi. Nasıl iş bu, binlerce sahabe var. Resulullah’ın tedrisatında bulunuyor bunlar ama cennetle müjdelenen on kişi. Ben şehadet ederim ki bunların yerleri bu âlemde de öbür âlemde de cennettir dedi. Demek ki gerçekte Resulullah’a iman eden on kişi varmış. Nereden biliyoruz?

Çok yücelttikleri sahabe ile Mekke’nin fethine geliyorlar, gönlerden ramazan hava çok sıcak. İkinci vakti mola verdi Resulullah bir baktı ki herkesin hali perişan. Medine ile Mekke’nin arası dört yüz elli kilometre az yol değil yayan. Resulullah dostlarına, “Sahabeye söyleyin herkes oruçlarını açsın” dedi. Zeyit, Hz Ali, Bilali Habeş, Amr, Selman-ı Farisi gibi onun gerçek dostları ordunun içinde, “Resulullah’ın emri o dur ki herkes oruçlarını açsın” diye bağırmaya başladılar.

Bir kısmı “Ayet mi inmiş?” dedi. Hayır dediler dostları Resulullah söyledi, “O halde açmayız” dediler. Siz bilirsiniz dendi onlara.

Bir kısmı “Kendisi açtı mı?” dedi. Görmedik dedi dostları, “Kendisi açmadiysa biz de açmayız” dediler. Siz bilirsiniz dendi onlara da.

Bütün bu sözler Resulullah'ın kulağına geldi. Yüksekçe bir tepeye çıktı, bir kupaya su doldurdu herkesin gözü önünde içti. Buna rağmen, bizzat Resulullah'ın dahi açmasına rağmen ayet inmedikçe biz açmayız deyip açmayanlar oldu. Hangi sahabeden bahsediyorlar ben merak ediyorum. Kim bunlar, bunlar mı sahabe? Burada işler nazik biraz. Muaviye'yi bile sahabe yaptılar. *“Demedi mi sahabe gökteki yıldız gibidir, kim tabi olursa aydınlığa çıkartır”* dedi diyorlar. Düşen yıldızlar var kapkara taş oluyor onlara uyacak mıyım ben şimdi. O parladığı sürece yıldız, parlamıyorsa ben kara taş sahabe diye nasıl iman edeceğim. Âlemde de böyle sürekli yıldız kayıyor. Sahabeden de bir sürü kayan yıldız var ben şimdi zamanında sahabeydi diye ona iman mı edeceğim? Onun imanı düzgün olsaydı kaymazdı. Sahabe değil mi Muaviye'nin yanına geçip Hz Ali'ye kılıç sallayan, sahabeden yok muydu İmam Hüseyin'i katleden?

İmam Hüseyin efendimizi katleden çocukluk arkadaşıydı. Dedesi bir hurma verdiği zaman onunla bölüşüyordu. Nasıl kılıç salladı İmam Hüseyin efendimize? Kılıç sallamazsam Hüseyin bana ne verecek, eğer sallarsam Yezit bana Şam'da valilik verecek dedi. Demek ki menfaatler girdi mi işin içine ne din kalır ne iman ne dostluk ne ahbablık kalır. Buraları neden kimse anlatmıyor? Anlatanlara da alevi misin diyorlar. Gerçekleri millete anlatırlarsa kendi palavralarının hükmü bitecekte onun için. Münafıklığın üç alameti;

Onlar verdikleri ahitten döndüler,
Emanete ihanet ettiler,
Yalan söylediler.

Buna nasıl bir mana yükleyebiliriz? Münafıklar asla cennete giremeyecekler ve Allah'ın cemalini de asla göremeyecekler.

İnsan daha fizik bedeniyle bedenlenmeden evvel mana cihetiyle ki ona ruh denir, ruh cihetiyle Allah'taydı. Bu insanî ruh, sonra dünyada dünyanın şartlarına uygun bedenle bedenlendi ama asıl olan ruhtur. Beden onun ancak bir aletidir. Bezm-i Elest tabir edilen Allah'ın hitap ettiği demde yaratılmış bütün ruhlar içtima olundu.

Henüz daha beden âlemi, cismaniyet yok, ruh cihetiyle içtima olundu. Allah'ın huzurunda saf tuttular, Allah orada hitap etti, *“Ben sizin rabbiniz değil miyim?”*, Ruhlar, *“Bela, evet ya rabbi sen bizim rabbimizsin”* Bu konuşma nedir? Sizin rabbiniz değil miyim? Allah'ın Rab sıfatı; eğiten, öğreten, yetiştiren, var eden, biçimlendiren, bu özelliğin adı Rab'dır. Sizi var eden, sizi biçimlendiren, sizi eğiten ben değil miyim? Evet ya rabbi sensin. Peki, buradan dünya boyutuna indirileceksiniz ki adı esfel. Kur'an ben insanın ruhunu en yüce özellikte, en yüce sıfatta halk ettim, ahsen-i takvim ve onu sonra aşağıların aşağısına indirdim diyor.

Huzuru ilahiden ve Allah gerçeğinden dünyaya indirilişimiz abes yere laf olsun diye değil. İkilik burada hâsıl oldu zaten. Daha evvel onun birliğinde olan o insanî ruh, onun vahdetinde olan o insanî ruh... Hatta bir söz daha var ki orada Allah'ın cemalini seyrettik. Onun güzelliğini seyrettik. Allah kendisini insanî ruhlara aşikâr etti. *“Bakın görün tanıyın gittiğiniz boyutta asla bana şirk etmeyin.”* Gözlemlediğimiz kadarıyla insanların çoğunun, aradığım bu da değilmiş, bu da değilmiş demeleri dünyalık hiç bir şeyle tatmin olmayışları, doyumsuz oluşlarının arkasında o bezm-i elste o gördüğü güzeli araması vardır. Ama ne aradığını bilmediği için bulduğunu da anlayamaz. Kur'an bir başka yerde de bu tatminsizliği beyan ederken *“Kalpler ancak Allah'ın zikriyle mutmain olur”* diyor. Dikkat buyurun!

Bir insanın beşerî yaşamında veya mana yaşamında tatminsizlik varsa o zikirsizliğin alametidir. Başka bir şey değil. Çünkü Allah kalpler ancak Allah'ın zikriyle tatmin olur dediğine göre bir insan kalben tatmin olmuyorsa orada Allah'ın zikri yok demektir. Hem var hem tatmin değilsin, mümkün değil olmaz.

İşte insan elest bezminde kendisini var eden mutlak sahibine, halik-i mutlak olan Allah'a söz verdi. *“Evet ya rabbi sen bizim rabbimizsin, sen bizi biçimlendirensin.”* Öyleyse bu sözünüzden bu ahdinizden sakın dönmeyin. Dönmek nasıl olur?

Ben sana söz vermiştim ama borcumu ödemiyorum gibi bir dönmek değil bu, dönmenin anlamı bu değil. Dönmek, onun yerine başka bir şeyi ilah edinmektir. Onun yerine başka bir şeyi ilah edindiğin zaman, onun yerine başka bir şeyi rab edindiğin zaman sözünden döndün. Onu görmen, onu işitmen gerekirken ondan gayrısını gördün işittinse sözünden ahdinden düdüdü. İşte onlar verdikleri ahitten döndüler. Neden? Çünkü dünya bedeniyle bedenlenince ruh hapse girdi, zindana. Yusuf'un zindana girdiği gibi. Nasıl o zindandan kurtulacak şimdi? Ne yaptı, ruh kesafete bürününce perde oldu beden ona ve aslını göremez oldu, kör oldu. Bakınca seni görürken araya elimi koyarsam artık seni göremiyorum. Öyleyse ben bana mani oluyorum. Bunu aradan çıkartmadığım müddetçe ben seni göremem.

Böyle bir ahitle dünya bedeniyle bedenlendi ama dünya bedeniyle bedenlenince geldiği bu dünyanın lezzeti, tadı, görüntüsüne ram oldu, tav oldu aslını unuttu. Verdiği sözü de unuttu. Dolayısıyla birinci alamet onlar ahitlerinden döndüler diyor, buradan başlıyor daha. Kendilerini var eden haliki mutlağa arkalarını döndüler, fenası olan nesnelere meylettiler ve o tarafa aşkı, muhabbeti sevdaları oluştu.

Allah'tan gayrı her şeyi gördü de bir Allah'ı göremedi. Hani söz vermiştin sen *“bela”* demiştin. Onlar verdikleri ahdi unuttular verdikleri sözden döndüler diyor münafıklığın birinci alameti.

İkincisi; emanete ihanet ettiler. Bu can bu tende emanet. Ona ihanet etmek onu olması gereken yere götürmemektir. Ona gerekli ihtimamı göstermemek demektir. Onunla ilgilenmemek demektir. Onu hiçe saymak demektir. Onun değerini kıymetini anlamamak demektir. Onlar emanete ihanet ettiler.

Üçüncüsü; yalan söylediler. Mülkün sahibi Allah olmasına rağmen mülkü sahiplendiler, benim dediler. Her şey Allah'a mahsus olmasına rağmen kendilerine mahsus olarak yorumladılar, yalan söylediler. Yalan, yok olan bir şeyi varmış gibi anlatmaktır.

İşte onların nesi var ki gücü, kuvveti, kudretleri olsun? *“Biz onlardan emanetimizi çektiğimiz zaman onların hiçbir şeyleri olmadığını anlayacaklar ama hükmü yok”* diyor. Ben böyle güçlü ve kuvvetliyim, ben böyle bilgiliyim, ben böyle zenginim demekle yalan söylüyorlar. Mezarlıklara bu nedenle yalancılar mahallesi denir.

Şimdi bu münafıklık içerisinde hayatını devam ettiren insan bunlardan habersiz isterse günde beş kere değil elli beş kere namaz kılsın isterse bir ay değil on iki ay oruç tutsun, isterse hayatında bir kere değil hiç gelemsin hacılıktan gene münafıklıktan kurtulamaz. Şimdi bunun için Allah insanî ruha seslenirken diyor ki, *“Ey insan! Aslına dön”* bir şeyin taklidindesin sen aslında değilsin, aslından koştun ve taklidinle yaşıyorsun, aslına dön. Nasıl dönülür aslına? Aslına bir seyri sülûkle dönülür.

İnsan düştüğü bu esfel mertebesinde hatta Kur'an ona daha aşağı siccin de diyor, kapkaranlık. Bu mecazi bir kapkaranlık değil, hakikatten yoksun olan, gerçeklerden yoksun olan yer kapkaranlıktır. Buradaki mecazi bir karanlık değil idrakin, anlayışın kapkara oluşundan bahsediyor. Kalplerin kapkara oluşundan bahsediyor. Siccin, esfelin de altında. Oysa rabbimiz o insanî ruhu en güzel biçimde ve en güzel surette, ahsen-i takvim olarak var etmişken insanın üç günlük ömür yaşadığı, bir imtihan için geldiği şu dünyada düştüğü yere bak, hayvandan da daha beter. Aslan sürüye dalıyor bir tane ceylan tutuyor, hazır sürü buldum on tana tutayım da yedek yapayım demiyor, biz elli sene sonrasının hesabını yaparak ona göre davranıyoruz.

Adamın birisi ayakkabı alacakmış, Azrail de ensesinde her an gel buraya diyecek ama adam bilmiyor bunu. Girmiş dükkâna ayakkabı çıkarttırmış bakmış kösesini incelemiş bu üç sene gitmez demiş, öbür ayakkabıyı incelemiş bakmış bu iki sene gitmez. Ben aldığım ayakkabıyı en az on sene giymeliyim demiş. Azrail de tepesinde, *“Ah zavallı beş dakika sonra ölecek on senelik ayakkabı pazarlığı yapıyor”* diye gülmüş

İşte mümin ne mazi ne istikbal, ne geçmişle uğraşır ne de gelecekle uğraşır, anını değerlendirir. Niyazi Sultan, *“Ne maziye ne istikbal, Anı daimin pervanesiyem”* diyor.

Bu günü değerlendirmeye çalışırım. Geçmişle uğraşıp ne geçecek eline. Gelecek, gelecek mi bakalım. Gelip gelmeyeceğini bilmediğim bir şeyle ne uğraşacağım. Ben bu iki şeyle uğraşırsam bulunduğum anı göremem diyor Hz Niyazi. Bu iki şeyle uğraşmak ahmakların işidir diyor sultan. İnsan bulunduğu anı değerlendirir.

Allah rahmet ve merhamet sahibidir. İnsanı çok seviyor ve ne halin varsa gör demiyor. İnsanı kendisine davet için uyarıcılar gönderiyor. Git onları hakka ve hakikate davet et, düştükleri yer esfel. İnsan hangi boyutta dolaşırsa o boyuta ait zevk sefa sahibi olur. Başka bir yerde zevk sefa bulması mümkün değil. Esfeli yaşıyorsa esfele ait zevk, muhabbet, zikir gönül oluşacak onda, âlâya ait zevk muhabbet zikir bekleyemezsin ondan, mümkün değil. İnsanda olmadığı yere ait bir görme, bir muhabbet, bir zevk olmaz ki. Şimdi biz burada Lüleburgaz'dayız, Tekirdağ'a ait zevk oluşmaz bizde. Lüleburgaz da ne görürsek onun zevki oluşur, onun muhabbetini yaparız. Ama buradan çıkıp Tekirdağ'a gidersek orada yeni şeyler görmeye ve yeni şeyler muhabbet etmeye başlarız. Oraya göre muhabbet oluşur. Mana da böyledir, insan esfelde yaşıyorsa o esfele ait zevk belirecek onda, oranın şartları ona hâkim olacak, oranın görüşü, işitişi ona hâkim olacak, oranın anlayışı ve yorumunu getirecek, o dilde konuşacak, ondan başka bir şey beklemek zaten ahmaklık olur.

İnsan esfel için yaratılmadı. İnsan âlâ varlıktır. İnsan sıradan bir canlı değildir, gaye varlıktır. İnsan bir gaye için yaratıldı, insanı kendisine muhabbetçi olarak halk etti. Siz beni zikredin ta ki ben de sizi zikredeyim diyor, siz bana bir adım gelin ben size koşa koşa geleyim diyor. Allah'la insan konuştu, Musa konuştu onunla, Allah insana hitap etti, Allah insanla sevişti. Demek ki insan sıradan bir şey değil. İnsan yerini bilmezse sıradan bir şey olur. Taşdığı değeri, Allah katında yaradılış gayesini bilmezse sıradan birisi olur. Niyazi Sultan, "*Sen hayvanlığı geçmemişsin insanlığı arzularsın*" diyor. Arzula dur ne olacak. İnsan olmak istiyorsan hayvanlığı geçmen lazım... İşte Allah'ın rahmet ve merhamet sahibi oluşu, Allah'ın mağfiret sahibi oluşu hatta Allah'ın insana aşkı ve muhabbeti insanın o yerde kalmasına razı değil. Nereden anlıyoruz razı olmadığını?

Eğer “*Ne haliniz varsa görün, sonra ben size sorarım*” deseydi hapı yutmuştuk hepimiz. Ama razı olmamış uyarıcılar göndermiş, şefaatçiler, tebliğciler gönderiyor. Peygamberler ve varislerini yani irşat makamını oluşturmuş. Var git kullarımı davet et, onlar da geliben göreler didarımı diyor Süleyman Çelebi Hz de. Bir şans daha tanıyor insana. Hadi git gerçeğe davet et onları ama esfelin şartlarına, esfelin zevklerine, yaşantısına o kadar alışmış ki insan bu davete kolay kolay icabet etmiyor çünkü otuz sene orada yoğrulmuş. O alandaki o zevkleri, yaşantısını, o alandaki o konuşmalarını, bağları, arkadaşlarını nasıl terk edecek. İşte zurnanın zart deliği burası.

Talip olup davete icabet etmişken hala paçayı kurtaramayanlar var, davet olunmamışlar ne halde, var sen düşün. Üç saat beş saat okey masalarında kendilerinden geçiyorlar. Yunus Emre Hz “*Görmez misin avamın zamanı ya nice geçer*” diyor. Ömür nerede zayı ediliyor. Emanete ihenet ediyor mu etmiyor mu? Bir diğeri sabah bir giriyor bilgisayara akşam çıkıyor. Bir tane Allah kelamı yok, bir tane Allah zikri arayışı yok. Münafık, öbür taraftan da sorulduğu zaman “*Ben de Müslümanım*” der. Yalan söylüyor ikiyüzlü. İnsan iman ettiği gibi yaşayamazsa yaşadığı gibi iman etmeye başlar. İmanı kendisine uydurmaya başlar. O çok tehlikelidir.

İşte esfelin hali. Oradan alınan ahlak ve tabiatlar insanın kimliği oluveriyor. Doğduğu zaman o külhanbeyi olarak mı doğdu, hayır onu yüklediler ona. Oraya meyil ettiğimiz için aslimızı unuttuk. Hani, verdiğimiz ahit, güme gitti. Buna rağmen Allah’ın rahmet ve merhameti o ki yine bizim içimizden bir kulunu görevlendiriyor, git ve onları uyar gerçeğe, imana davet et, hatta peygamberi Musa’yı Firavun’a yollarken, “*Ey Musa! Git Firavun’u hikmetli sözlerle imana davet et*” diyor. Musa’yı Firavun’un ayağına yolluyor.

Ebu Cehil “*Söyleyin Muhammedinize ayağıma gelirse iman edeceğim*” dedi. Gelip Allah resulüne söylediler, o mübarek “*Gideriz, yeter ki o iman etsin*” dedi. Meğer tuzakmış, sokak kapısının hemen içerisine kocaman, derin bir çukur kazdırmış, çırpılar koymuş toprakla da hafifçe örtmüş, Resulullah çukura düşsün diye. Resulullah yalnız başına Ebu Cehil’in evine doğru gidiyor, o da üst kattan gelişini seyrediyor, kapı açılıp Resulullah bir adım attığı zaman çukura düşecek, o da zevk alacak, Resulullah’ı çukura düşürdüm diyecek. “*Tam kapıya yaklaşınca kardeşim Cebrail beni uyardı, Ya Muhammed girme içeri dön geri dedi*” diyor. Sebebini bilmiyor ama Cebrail beni uyardı diye döndüm diyor.

Ebu Cehil Peygamberin döndüğünü görünce telaşla aşağı iniyor onu içeri sokup illa çukura düşürmek için. O telaş içerisinde kazdığı kuyuyu unutup ve kendisi düşüyor içine. “*Kazdığı çukura düşürürler adamı*” sözü oradan kalmaz. Bir türlü çıkartamıyorlar Ebu Cehil’i, kıpırdadıkça aşağı iniyor.

Bağırıyor, “*Gidin Abdullah’ın Muhammed’e haber verin beni kuyudan çıkartsın iman edeceğim*” Gelirler, “*Ey Allah’ın Resülü, Ebu Cehil senin düşmen için kazdığı kuyuya kendisi düşmüş*”, “*Kardeşim Cebrail’in neden dön dediğini anladım şimdi*” der. Peygamber çukurun başına gidiyor ve mübarek elini uzatıyor, “*Uzat elini bana*” diyor ve tutup çekip çıkartıyor. Ebu Cehil, kandırdım seni iman etmem diyor, Hz Resulullah,

“*Biliyordum iman etmeyeceğini ama ben insanlık görevimi yaptım peygamberlik değil, kim düşmüş olsaydı çıkarırdım bana inanıp inanmaması fark etmez*” diyor. İnsanlık bu.

Bizim de kuyuya düşenlerden çıkartıklarımız çok, şimdi arkamızdan küfür ediyorlar. Ne yaptık biz bunlara bu küfürleri hak edecek, zarar vermedik. Hayvaniyeti yaşıyorlardı, birisini pavyondan, birisini kumarhaneden, birisini meyhaneden aldık çıkarttık. Demek ki oluyor bunlar.

Bana dost olduğunu, bana değer verdiğini, beni sevdiğini söyleyen birisine “*Yalan söylüyorsun*” dedim üç ay önce. Hayır, doğru söylüyorum diye ısrar etti. “*Yalan söylüyorsun eğer sen bana değer vermiş olsaydın, beni gerçekten sevmiş olsaydın benim arkamdan küfredenlerle dost olamazdın, onlarla düşüp kalkamazdın, sen onlarla düşüp kalkıyorsun birde bana dost olduğunu, sevgili olduğunu ve bana değer verdiğini söylüyorsun, nasıl inanayım ben sana. Gidelim bin beş yüz sene geriye. Rasulullah’a dost olup, samimi olup, onun için ölür müydük, evet ölürdük, o zaman Ebu Cehil’le Ebu Lehep’le arkadaşlık yapabilir miydik, aynı zamanda onlarla da dost olabilir miydik?*” dedim.

Olamazdık dedi. Ama sen onlarla dost oluyorsun. İkiyüzlülük yapıyorsun sen, Muhammed’in yanına gidip sendenim, müşriklerin yanına gidip sizdenim derler diyor, bu ayet seni anlatıyor o zaman dedim. Gitti bir daha geri gelmedi. Gerçek zoruna gitti.

Neticede Allah’ın rahmet ve merhamet elinin uzantısı irşat makamında bulunan görevliler, hizmet erleri, halkı Hakk’a davete memur tayin edilenler, halife ismini alanlar kendi namına değil Allah namına görev yapanlar bu halktan en çok çekenlerdir. İnsanı düştüğü bu esfelden bu çukurdan, bu bataktan çıkartıp en güzel en mukaddes yere götürmeyi amaçlayanlar yine insan tarafından en çok zulme uğrayanlardır. Zekeriya As’ı kestiler testereyle. Peygamber yirmi üç senelik peygamberlik hayatında neler çekti.

Bir gün, Beytullah'ta secde halindeyken adam üstüne işedi. Adama dönüp, *“Ne yaptım sana ben kardeşim, seni zahirde tanımam bile”* deyince adam, *“Sen benim inancıma şirik inancı diyorsun”* dedi. Bu cevabın üzerine sultan, *“Peki, benimle fikir alışverişinde bulundun mu? Ya yanılıyorsan, gel konuşalım ben yanılıyorsam senin inandığın gibi iman edeyim sen yanılıyorsan benim inandığım gibi iman et, gel fikren tartışalım ne korkuyorsun. Fikren tartışmıyorsun bir de üstüme idrarını yapıyorsun”* dedi.

Köyde Fethullahçı hoca kendisine kariyer yapabilmek için bizi yerden yere vurdu. Her Cuma konu bizdik. O mekân onun, ben de oturuyorum Cuma'da herkes bana bakıyor ne yapacak acaba diye, ne yapayım. Üç sefer adam yolladım *“Ya onun evde ya benim evde nerede istiyorsa bir araya gelelim, ben yanılıyorsam o doğruysa ben onun yoluna baş koyacağım ve beni bu yanlışlıktan kurtardığı için de elini öpeceğim, eğer o yanılıyorsa o tövbe eder bizim iman ettiğimiz gibi iman eder. Gaye gerçeği doğruyu bulmak değil mi?”* dedim Hoca; *“Ben fikir teatisine girmem”* diye cevap yolladı.

İmanına güveniyorsan, bizim imanımız da yanlışsa bizi kurtarmaya çalışman lazım, öldürüp de eline ne geçecek. Bütün köyü beş altı sene bize düşman etti.

Yunus as'a kavmi iman etmediği gibi bir de öldürmeye karar verdi. Kavminin zulmünden kaçtı kalkmakta olan bir gemiye bindi, başına neler geldi.

Üç savaş Bedir, Uhut, Hendek. Peygamber müşriklerle müdafâ savaşı yaptı, hiç o saldırmadı ama kendisine saldırıldığı zaman da müdafâ etti. Gelin ne yapacaksınız yapın demedi. Bu iki ordu Bedir'de, Uhut'ta, Hendek'te neden karşılaştı, ne alıp veremedikleri vardı? Hiçbir şey yok.

Müşrikler gerçek iman bizde sen uyduruyorsun diyorlar, işin enteresan tarafı bu. Uhut savaşında islam ordusu yenilgiye uğrayınca Hz Resulullah'ı Uhut dağına kaçırdı dostları. Muaviye'nin babası ve Hz Hamza'nın ciğerlerini çiğ çiğ yiyen Hint'in de kocası olan Ebu Süfyan,

“Ey Muhammed, senin yanında ölenler cehenneme gitti, bizim ölülerimiz şehit oldu cennete gittiler”

diyebildi. Cennete inanıyorlar, cehenneme inanıyorlar, hesaba inanıyorlar, Allah'a inanıyorlar, bunlar inkâr edenler değil ki. Peki, nasıl olurda onlara müşrik der Kur'an. Hiçbir şeyi inkar etmiyorlar ama peygamber bunlara müşrikler diyor. Bunlar cenneti, cehennemini, ahireti, ölümü, Allah'ı, hesabı kabul ediyorlarsa neden Muhammed'in karşısındaydılar? Enteresan değil mi? Getirin bu güne, hala karşısındalar.

“Söyle onlara atalarından, dedelerinden, analarından, babalarından öğrendikleri din acaba doğru mu, ya onlar yanlış öğrenmişse yanlış öğretmişlerse.”

Kur'an diyor bunu. Atalarımızın dininden dönmeyiz derler sana, söyle onlara ataları yanlış öğrenmiş ve yanlış öğretmişse, imanları şirk imanıysa yanlışlık içerisindeyseler bunu nasıl fark edecekler, gelsinler seninle müzakere yapın, karşılaştırsınlar doğruysa mesele yok ama eğer değilse iman etsinler diyor. Peygamber de vahyi olduğu gibi söylüyor tabi. Sen misin söyleyen. Sen bizi atalarımızın dininden döndüreceksin ha.

“Sen, Abdullah'ın yetim Muhammed, deve çobanlığı yapan Muhammed, sana uyacağız da biz atalarımızın diniden döneceğiz ha”

dediler. Buyurun cenaze namazına. Onlar müzakereye bile yanaşmadılar korkularından, aslında gelen dinin ve imanın Hak olduğunu biliyorlardı ama atalarımızı üzeriz onları kırarız korkusundan Hz Muhammed'in peygamberliğini ve bildirdiği imanı kabul etmediler.

Hırs, tamah, kibir, gurur, inat bunlar esfele ait tabiatlar, bunlar Yusuf'un üvey kardeşleri, bu üvey kardeşler Yusuf'un yücelmesini ve sonunda ona secde etmeyi kabul ettiler mi? Vay, biz ileride Yusuf'a secde edeceğimiz, ne yapalım imha edelim, yok edelim. Çünkü bu zulmani sıfatların hiç birisi mana âleminin varlıkları değil.

Tek öz kardeşi Bünyamin, öbürlerinin hepsi üvey, neden üvey çünkü insanın öz malı değil bu ahlak ve tabiatlar. Biz bu kardeşleri nereden edindik? Dünya üveydir öz yerimiz değil. Şimdi bunlar ruhun, gönlün, imanın, mananın üvey kardeşleri. Bu üvey kardeşler bizim ruhumuzun yücelmesini, gönlümüzün Mısır'a sultan olmasını istemezler. Ne yapar? Gücü yetip öldüremez ama bir kör kuyuya atar, çıkamazsın, atar zindana, atar karanlıklara, bekle şimdi bir Kenan gelecekte o kuyudan çıkartacak bizi.

Kur'an hikmet kitabıdır, papağan gibi okuma kitabı değildir. Kur'anı hikmet ehli okursa değerini bulur. Kur'anı ezbere bilip okusan ne olacak okuduğunu anlamadan.

Okuyan da bir şey anlamıyor, dinleyen de bir şey anlamıyor bu kitap bu kadar boş mu? Bu hale geldi. Musaf duvarda öyle asılı duruyor, gelen görsün bu evde Kur'an var desinler. O kitap işlemeli bezlerin içerisinde duvara asılsın diye inmedi ki. Kur'an kendisini açıklarken diyor ki, *"Biz bu kitabı okunsun, anlaşılsın ve amel edilsin diye indirdik"* diyor. Yalnız okunsun da bırakmıyor. Amel nedir?

Kur'an da sadece salat, oruç ayetleri mi var yalnız onunla amel ediyorsun? Peki, bu anlatılanların ameli ne olacak nasıl olacak?

Lailaheillallah'ın ameli nedir diye sordum bir gün bir yerde. Adam ne olacak işte dedi ve başladı kelimeyi diline tekrar ettirmeye. “Ameli bu mu, bu okunuşu” dedim. Ayetler okunsun anlaşılın amel edilsin istedik diyor Kur'an, sen daha okunsun bölümündesin ben sana amelini soruyorum. O kısımda çok az insan buluruz. Bu taklitçilik nereye kadar gidecek. Kur'an'ı rahleye koymuş okurken sallanıyor neden diye sordum “Hz Resulullah okurken sallandı o nedenle” diyor. Kur'an insanı sallarmı? Evet, sallarmı o ayeti kerimelerin manası çözüldükçe zıngır zıngır sallarmı. Hoplatır yerinden bile. Peygamber anlayarak okuduğu için sallanıyordu. Kur'an'da on dört secde ayeti var, o secde ayetlerine gelince Kur'an okuyan ayağa kalkıp secdeye kapanıyor.

Peki, soruyorum ben, “Neyin secdesini yaptın şimdi sen?” Yapılacak dendi ben de yapıyorum diyor. Bu kadar taklit Kur'an olur mu? Ne gördün de secdeye kapanıyorsun. Öyle yap dediler yapıyorum. İşte Müslümanların hali. Bizi beğenmezler kendileri en doğrusudur, bize sapık derler. Müşriklerin Resulullah'ı beğenmedikleri gibi. Sen bizi atalarımızın dininden mi çıkartacaksın diye düşman oldu hepsi.

Sizi hak ve hakikate davet eden davetçinin davetine icabet edin diyor Kur'an. Bu sözü aldıkları yer “Günde beş kere okunan ezandır davetçi” diyorlar. Bu ayet indiğinde zaten ezan yoktu. Bu ayet indiğinde mescidin minaresi yoktu, minare Osmanlı zamanında yapıldı. Ezan davettir, davetçi de bizim yani müezzinler diyorlar. Ne alakası var.

Sizi hak ve hakikate davet eden diyor Kur'an, hangi hakikat var orada, taklitten başka bir şey yok. Kıyamı da taklit, rükusu da taklit, secdesi de taklit. Hak ve hakikatin olduğu yerde taklit olmaz. Ezanın sonunda *lailaheillallah* diyor, Allah'tan başkasının olmadığı yere davet ediyor. Gidiyorum bir bakıyorum beni hayal olan bir Allah'a yönlendiriyor. Önce Allah'tan başkasının olmadığını bana anlat, ben Allah'tan gayrisıylaım, ben Allah'tan başkasıylaım, ben o idrakte, o şuhutta, o zevkte değilim onun için geldim sana. Sen beni Allah'tan başkasının olmadığı yere davet ettin. Geldim ama ben Allah'tan başkasıylaım, nereye secde ettireceksin beni. Bana söyle önce, secde muhabbeti yap ki o secde de ne ben kalayım ne bu âlem kalsın, Allah'tan başkası kalmasın, *lailaheillallah* gerçeği çıksın.

Bunları yapmıyor, dönüyor arkasını bana, ben ne yapıyorsam sen de onu yap diyor, *Allahu ekber* eğiliyor ben de eğiliyorum.

Caminin önünden birisi geçermiş, içeride Müslümanlar namaz kılıyor. Bir gün ben de gireyim demiş. Hiç girmediği yermiş. Girmiş ama nasıl namaz kılınır bilmiyor. Girdik ama mahcup olmayalım demiş. Önündeki birisini bellerim, o ne yapıyorsa bende onu yaparım diye düşünmüş. Birisinin arkasına durmuş, namaz başlamış.

Önündeki yatıyor o da yatıyor, önündeki kalkıyor o da kalkıyor. Öndeki anlamış arkasındakinin taklit ettiğini. Vay namussuz bu beni taklit ediyor demiş. Bak ne yapacağım ona şimdi demiş. Adam secdeleri bitirmiş bir takla atmış. Öndeki takla atınca bu da bir takla atmış. Bir takla daha, arkadaki de bir takla daha. Dışarıya çıkmış arkadaşları sormuş, ne yaptın içeride diye. "*Vallahi öndeki takla attı ben de takla attım*" demiş. Taklitte olanın hali buna benzer. "*Taç marifet tacıdır, sanma gayri taç ola, taklit ile tok olan hakikatte aç ola*"

Oysa mukaddes peygamber ve mukaddes Kur'an taklit üzere bulunanların imanlarının olmadığını belirtiyor. Bir başkasının imanını taklit etmek kişiye hiçbir fayda sağlamaz, kişi o imanı kendisinde oluşturmadığı müddetçe. Buna rağmen Allah rahmet ve merhamet sıfatıyla tecelli etti ve gaflet ve delalete düşmüş, aslından kopmuş, öz vatanından ayrılmış, ayrıldığıнын koptuğunun farkında bile olmayan, o güzeller güzeline arkasını dönmüş, geçici güzellikler peşinde ömrünü zayi eden insanlara bir uyarıcı göndermiş.

Suret güzelliğinde kalan, fenası olan o surete meyil eden, zevkini aşkını, muhabbetini yalnız suretle kayıtlayan ehli dünya ve mertebeyi esfelde bulunanlara Allah'ın rahmet elidir kâmiller. Ona rağmen en çok zulmü ve buğuzu insanlıktan gördüler. Ne hakaretlere, ne işkencelere uğradılar. Hep oradan zulüm gördüler. Onlar da,

“Ya rabbi! Taşıma gücü ver. Sen benim yardımcım ol, sen bana kolaylıklar ihsan eyle, bu hizmetimi yapma aşkı ver bana”

diyor ama bunalmış. Acaba ben mi anlatamıyorum da bunlar iman etmiyorlar, noksanlık bende mi üzüntüsü içerisinde Hz Resulullah. Hayır diyor Allah,

“O senden kaynaklanmıyor, sen benim bildirdiğimin dışında bir şey bildirmiyorsun ki, sen kendiliğinden de bir şey uydurmuyorsun, ben neyi vahyettiysen sen onu bildiriyorsun. Onların inançsızlığı imansızlığı senden kaynaklanmıyor, onlar nefis-i emmarelerine kul oldukları için, nefislerini ilah edindikleri için, akıllarını ilah edindikleri için, benliklerini Firavunlaştırdıkları için senin söylediğin sözleri duyamıyorlar.”

Allah peygamberini teselli ediyor. Sen inanıp inanmadıklarına üzülme, sen tebliğ et gerisine karışma diyor. Kur'an, "*Ey insan aslına dön*" diyor yani suret yaşantından, surete olan bağlardan, sureti muhabbetten yani fenası olan nesnelere zikretmekten, haliki mutlağı zikre yönel, dön diyor. Neden? Sonunda ancak bana döndürüleceksiniz diyor.

Allah'a dönmeyi zor tokmağını kafaya yedikten sonra, selvilerin dibine gittikten sonra olarak beklemeyeceğiz, yaşarken Allah'a dönmüş olacağız. Allah'a dönmek ne demek? Ondan gayrısını görmekten, ondan gayrısını muhabbet etmekten, ondan gayrısına sevdalanmaktan, ondan gayrısını zikretmekten kurtulup, onu zikreder, onu sever, ona muhabbet eder hale getirmektir idraki. Bu dönmek mecazi bir dönmek değil, idrakini döndüreceksin. O idraki oluşturacaksın ki o idrak Allah'a dönecek. "*Her şey bana döndürülecektir*" ayeti tahakkuk etmiş olacak sende.

Efal cihetiyle ona döneceksin, yapılan cümle işlerde fail Allah'tır. Sıfat cihetiyle ona döneceksin. Vücut cihetiyle de ona döndüğün zaman, Allah'a dönmüş olursun. O zaman aslına döndün. Bu bir seyri sülûkle olur. Kırk bin rekât namaz da kolsan, kırk bin kere hac da etmiş olsan, on iki ay oruç da tutsan bu ilim ve irfaniyetten, bu seyri sülûkten habersizsen yine Allah'tan gafil olarak bulunursun.

Bu yol insanı düştüğü mertebeyi esfelden mertebeyi alaya çıkartan seyri sülûktür. Buna icabet etmek aslına dönüş yolculuğudur, bu sebeple âşıklar seferidir demişlerdir. Seferilik şeriatında bir yerden bir yere gitmeye denir, manada düştüğümüz esfeleden alaya doğru yücelmenin adıdır seferilik. Bu mecazi bir yolculuk değil idrak yolculuğudur. İdraken esfeli yaşıyorduk, o idrakimiz değişmeye başladı yine aynı bu âlemdeyiz ama âlâyı yaşar hale geldik.

Kur'an ilahileşin diyor, ilahlaşın demiyor, yücelin yükselin demek istiyor. İşte bu seyri sülük bize yeni bir idraki, yeni bir anlayışı, yeni bir görüşü sunuyor. Bu yüz kişiye sunulur da beş kişi bunu kavrar, beş kişi yaşayabilir, bir kişi yaşayabilir, hiç yaşayan olmayabilir, bilemeyiz.

Ama yaşanması isteniyor. İnsan düştüğü yerin, bulunduğu yerin Allah'tan gaflette, cehalet ve ihanette, münafıklıkta buralarda olduğunu fark etmezse kurtuluşu talep etmez ki. Evvela bunu fark edecek, eyvah deyip yanacak.

İnsan sevdiğinden ayrı düşmedikçe sevdiğine olan aşkı yanması alevlenmez. Mecnun Leyla ile aynı sarayda büyüdü ama aşk nedir sevgi nedir bilmiyorlardı. Arkadaş gibi oynuyorlardı. Ne zaman ki Leyla Mecnun'un sarayından uzaklaştı başka diyara gitti mecnun o zaman tutuştu, eyvah dedi.

İşte insan da böyle, insan gerçek dosttan, gerçek sevgiliden ayrı düştüğünü fark ederse yanar. "*Firkatin ateşi yaktı bağrımı*" diyor beyitte. Bu ayrılığın ateşi yaktı beni kül etti diyor. Aşk orada doğuyor işte, gerçek sevgi ve muhabbet, aslına yönelik burada başlıyor. "*Bana seni gerek seni*" burada başlıyor, "*Ben giderim yane yane*" burada başlıyor. O gerçek sevgiliye özlem ayrı düştüğünü fark ettiğin zaman başlıyor. Bunu fark etmezsen ne aşk ne sevda ne talep, hiçbir şey oluşmaz.

Almanya'dan gelip uçaktan inince ah vatanım diye toprağı öpüyorlar. O hasretle bulunmuş Almanya'da yirmi sene. Türkiye'de yaşayan toprağı hiç öpmüyor, nasıl olsa buradayım ne öpeceğim diyor. Bir ayrı düşte o zaman anlarsın! Zaten aşk ve sevda oluşsun diye Allah bu ikiliği oluşturdu. Her şey Allah'ın birliğinde ve vahdaniyetindeydi, ne aşk vardı ne sevda, ne de muhabbet vardı.

Ne zaman bu ayrılık peyda oldu, her iki varlık arasında birbirine aşk ve seveda oluştu. Öyleyse bu ikilik de birliği için lüzumlu. Aslına dönüş yolculuğu o bezm-i eleste verdiğimiz ikrarın yenilenmesi. Gel bakalım şimdi teveccühe, o sözü tazeleyelim. Unutmuşsun ya sen, o elst bezminin tekrarıdır teveccüh. Beyazıt Bestam kulaklarımda çınlıyor diyor tazelandı, tekrarını gördü çünkü. Bu gün kâmilinden, dostundan sana hitap ediyor, hitap yine ona ait.

O nedenle ayette diyor ki *“Bu gün sana biat edenler hakikatte ancak bize biat etmiştir. Bizim elimiz onların elinin üstündedir.”*

Şimdi kime biat ettik İbrahim’e, hayır İbrahim anamın babamın koyduğu bir isim, şirk olur eğer İbrahim’e biat ettiysen. Nereye söz verdiğini bileceksin. Biat Allah’adır, İbrahim’e değil. Ben bu bardağı elle tutuyorum. Sen şimdi oradan bunu tutanı göreceksin kolu değil. O nedenle Veysel Karani Hz *“Hanginiz gördü Muhammed’i?”* diyor.

Hadi bakalım şimdi bundan sonra hayatına bu meydanın sırrıyla ve muhabbetiyle yön ver. Bari bu sefer ahdinden dönme, bari bu sefer münafık olma, bari bu sefer yalancı olma, bir şeyleri fark et. Bu imkânı da kaçırırsan, zayi edersen vah başına geleceklere. Öyle söylüyor kendi kızına,

“Ey kızım Fatıma! Benim bildirdiğimle amel etmeyip de babanın peygamberliğine güveniyorsan seni ben dahi kurtaramam. Sakın babanın peygamberliğine güvenip yatma, sana bildirdiğimle amel et ki olman gereken yerde ol.”

İşte bu ikinci verilen imkân Allah’ın rahmet ve merhametinden. İstese vermez çünkü işin başında söz almıştı. Verilen bu imkânı değerlendirmek lazım. Hu

Nefislerini Yaşadılar

*“Anlayana bu sözler sivrisinek saz,
Anlamayana bu sözler davul zurna az”*

“Mülkü bekadan gelmişem, fani cihani neylerem”

Mülkü bekaya eren, mülkü bekanın zevkini oluşturan fenası olan cihana, muhabbeti, aşkı, sevgiyi neylesin. Bu beka zevkinin tahakkuk edebilmesi için daha evvelki sevgililerimiz dışında yeni bir sevgili bulmamız lazım, başka türlü olmaz. Yeni bir sevgili bulamazsan eski sevgililer hep yürürlükte kalır. O eski sevgililer hep seni cezbeder, o eski sevgililer sana kendilerini hep zikrettirir. Oradan paçayı kurtarabilmen için yeni bir sevgili bulman lazım. Aşık maşuk muhabbeti oluşması lazım yoksa o bir evvelki sevgililerden kimse paçayı kurtaramaz.

Bir kadın kuyumcunun önünden geçerken oradaki bileziklere, kolyelere gözü gidiyor mu gitmiyor mu? Kıyafet mağazalarının vitrinlerine gözü gidiyor mu gitmiyor mu? O nedenle namazda secdele bitene kadar sağa sola bakmak yok, nereye bakacaksın, secde mahalline bakacaksın başka yere bakılmaz bakarsan namazdan çıktın fasık namaz olur. Şeriat hakikati anlatıyor. Secdele bittikten sonra sağa sola selam. *“Şeriatın secdesi şekli sücuttur, hakikatin secdesi mahvı vücuttur”* diyor Mevlana. Sen şekli sücutta kalmışsın oysaki mahvı vücut gerek diyor.

Kişi geldiği meydanda bir sevgili bulduysa diğer sevgililer vız gelir, diğer sevgilileri görmez. Geldiği yerde yeni bir sevgili bulamayan oraya gelse bile bir zevk almayacak. İnsan tat almadığı bir yere neden gelsin ki, anlamı yok hatır için gelip sıkılacak nihayetinde de gidecek.

Duysak ki bir yerde bir küp altın varmış, kar, kış, soğuk, gece, gündüz dinlemeyiz gideriz ve onu oradan çıkartmak için gereken tüm hizmeti fazlasıyla yaparız. Çünkü sonunda dünya yaşamında o maddenin sağladığı imkânlarla çoluk çocuk rahata erme var, beyler gibi sefa sürme var. Üç günlük ömür için bu rahatı talep ediyoruz, peki ebedi ömür için? Burada altmış yetmiş sene, şöylede geçer böylede geçer ama ebedi hayat orada. Herkesin seyri sefada, herkesin Cemalullah'ı seyir ve muhabbette olduğu zaman sen gir cehennemde yan. Altmış seneye bir ömrü değiştin, lahana pırasa kereviz için, vur kafayı duvarlara şimdi. Değmez, değmez dedim o sebeple mürşidimin eteğine yapıştım ben. Çalışmayalım, para kazanmayalım, giyinmeyelim, gezmeyelim demiyoruz ki, Allah'tan gafil olarak bulunmayalım diyoruz. İnsan gibi çalışıp emanetlerimize hizmet edeceğiz, çoluğumuzu çocuğumuzu muhafaza edeceğiz ama Allah'tan gafil olarak değil.

“Benim mülkümde, benim varlığımda benden gafil olarak bulunmayacaksın”

diyor Allah. Bu alışkanlıkları terk etmek kolay değil, çok kolay olsaydı her köşe başında bir evliya olurdu. Bursa'da otuz küsur türbe var Bursa'da otuz kişi mi yaşamış? Hayır, on binlerce kişi yaşamış ama otuz kişi anılıyor. Ulucami'nin hocalarından bir tanesi bile anılmıyor, bir tane üniversite profesörü anılmıyor ama Şangur şungur dede anılıyor, Eskici Mehmet dede anılıyor, Ay dede sultan anılıyor, Üftade hazretleri anılıyor, saysak otuz kişi çıkmıyor.

“Benim mezarıma yaşamadan öldü yaz amca” menkıbesi var ya işte öbürlerinin hali ona benziyor. Yaşadılar, ne yaşadılar, nefislerini yaşadılar, ruh cihetiyle yaşayamadılar. Nefis cihetiyle yaşadılar, hayvan da yaşıyor, eşek de yaşıyor o yaşantıyı.

Bir yana saman dök bir yana arpa, samanı yemiyor arpayı yiyor, iyisini biliyor. Sirkeyi içmiyor suyu içiyor, çayırlarda hoptur, çüş deyince duruyor deh deyince yürüyor, eşleşiyor çoluk çocuk sahibi oluyor ama hayvanlıktan öteye geçemiyor.

Bizim yaşantımız da o koca kulağa benziyorsa, yaşamın yalnız zahir boyutunda madde boyutunda kaldıysak, mana boyutuna geçemediysek eşekten ne farkımız var? O ai, ai diye konuşuyor, sen de Hakk’ı ve Hakikati konuşacak dili yaptırmadıysan başka türlü konuşuyorsun. Onun dili daha büyük, eşek dili ama anırmaya yarar, senin dilin ne işe yarıyor? Dünyanın en güzel, en büyük gözü eşektedir ama ot görüyor, çayır görüyor, hemcinslerini görüyor, senin görmen ne işe yarıyor, sen de hemcinslerini görüyorsun, parayı görüyorsun, kuru fasulye nohut görüyorsun başka ne görüyorsun döner görüyorsun ne farkın var şimdi eşekten, fark yok. Ya hu! Bir fark olması gerekmiyor mu? O zaman sen neredesin, hayvaniyettesin, hangi insanlıktan söz edeceksin. Niyazi sultan,

“Sen hayvanlığı geçmemişsin insanlığı arzularsın”

diyor. Bir göz ki Hak ve hakikati görmez, sahibinin başı üzerinde düşmandır, dışarıda düşman arama, senin görgüsüzlüğün sana düşman yeter başka arama diyor. Oy o gözü yerinden eşekte daha büyüğü var diyor. Bir kulak ki Hak ve hakikati işitmez, akıt ona kurşunu eşekte daha büyüğü var anırtı işitiyor seninkinin farkı ne diyor.

Bir dil ki Hak ve hakikati söylemez düşmandır sahibinin başı üzerinde, eşekte daha büyüğü var anırmaya yarar, senin dilin ne işe yarıyor, kes kökünden diyor. Dışarıda hiç düşman arama kendinde ara diyor.

Görüşün sana düşman, konuşuşun sana düşman, işitişin sana düşman. Hadi bakalım bunu tanı dışarıdaki düşmanla ne uğraşıyorsun kendindekiyle uğraşsana diyor Hz Niyazi.

Hak ve hakikati görecek gözü oluştur, Hak ve hakikati işitecek kulağı oluştur, Hak ve hakikati zikredek ağızı oluştur da eşeklikten kurtul diyor. Anlayana bu sözler sivrisinek saz, anlamayana bu sözler davul zurna az. Hu

Edep Erkân, Yol Yücedir!

*“Nübüvvet meydanı mescittir herkese açık,
Velayet meydanına herkes giremez”*

Birbirinize olan bağınız, sevginiz, muhabbetiniz, birbirinizden zevk arayışınız, birbirinize müşküllerinizi hallettirmeniz, sizin birbirinize olan bağınızın ifadesinden daha öteye meydana verdiğiniz değerin ifadesidir.

Biz zahiren yokken yine herkes kendi âlemine dönüyorsa, şu birlik ve beraberlik oluşmuyorsa o zaman riya var burada, münafıklar var. Münafık varsa bizim meclisimize bir daha gelmesin. Bu dem, bu samimiyet, bu beraberlik ve birliktelik devam ettiği müddetçe müminlik hâsıl olur. *“Ben zevk almıyorum bu meydandan, ben bir şey anlayamıyorum bir tat bulamadım bu meydandan diyorsan”* zorla gelmenin anlamı yok. Pazarın neresiyse git, hayvanlarla düş kalk. Ama anlamak istiyorum anlayamıyorum diyorsan o başka, zevk etmek istiyorum edemiyorum diyorsan o başka, tat almak istiyorum ama almıyorum diyorsan o başka, almıyorum başka şey almıyorum başka şey. O zaman yardımcı olunur, gayret edilir, o kardeşimizin de zevk alması için seferber olunur.

Dervişan birbirine nasılsın, iyi misin diye sorduğu zaman *“Allah Eyvallah”* denir. Mürşit müridine nasılsın evlat iyi misin diye sorduğu zaman *“Allah Eyvallah Efendim”* denir. Bu bir meydan edebidir. Avamla konuşurken *“İyiyim, siz nasılsınız, işleriniz nasıl?”* oranın konuşma tarzı bu.

Ama bir meydana girdiğiniz zaman, bir meydana dâhil olmuş birisi sorduğu zaman, “Allah Eyvallah. Siz nasılsınız?” denir.

Nasılsın iyi misin aşık? Allah Eyvallah.

“Var olan iyi, mevcut olan iyi, iyi olan ben değilim ben yokum, eğer meth edeceksen bizde mevcut olanı, var olanı meth ediyorsun sen.” Allah Eyvallahın manası budur.

“İyiyim!” Sen kimsin de iyi oluyorsun?!

“Kötüyüm!” Sen kimsin de kötü olacaksın?!

Daha benlikle bulunuyorsun. Hemen açık verirsiniz bir meydana. Bir yerde mahcup olmayın diye öğretmeye çalışıyorum size. Nübüvvet meydanı mescittir herkese açık, Velayet meydanına herkes giremez. Oraya eline, beline, diline sahip olan girebilir, oraya herkesi sokmamışlar. Orasının gerçek sahibi gelse yüzde kaçımızı sokar acaba merak ediyorum, bakmayın bize siz. Biz kolaylaştırıcılardanız. Siz nefret ettirmeyin sevdiren diyor. Biz sevdirmeye çalışıyoruz yoksa işin Hakkını verin dediğimiz zaman çok az kişi kalır.

Ben canım istediği zaman meydana giderim değil, meydanın istediği zaman sen meydana olmalısın. Bu gece toplantı var biliyor musun, bütün işini ona göre ayarlayacaksın. Sen istediğin zaman giderim ben diyorsan bir gün gidersen, kapıdan içeri sokmazlar. Buraya insan girebilir hayvan giremez.

Geldiğimiz meydanın bizden ne istediğinin farkına varmalıyız.

Hatır için olmaz, burası hatır meydanı değil.

Meydanın ne olduğunu anlamanız için bir hadise anlatayım size;

Allah Resulü kırklar meydanında sırlayın kapıyı demiş, kapı sırlanmış. Bir tarafında Hz Ali efendimiz, bir tarafında Hz Hüseyin. Resulullah aniden “*Gel Hüseyin bu gün meydan senindir geç posta otur*” der. “*Aman dedem! Siz varken, babam varken meydanı yönetmek bize düşer mi, yakışık alır mı.*” der.

Emir veriyorum der hazreti Resulullah. Eyvallah deyip posta geçer İmam Hüseyin efendimiz, bir tarafında dedesi bir tarafında babası. Bu meydanlarda dede baba lafı oradan gelir, imam Hüseyin efendimiz Hz Ali’ye baba, Hz Muhammed’e dede dedi. Hikmeti budur. Zahir tarikatlarda baba dede kelimelerini bulamazsın, Efendi Hoca, şeyh vesaire derler çünkü ehli beytten gelmiyorlar Muaviye’den geliyorlar. Ehlibeyt soyundan olanlar o makamda oturanlara bu nedenle baba-dede demişlerdir.

“*Aç meydanı demiş*” ne oldu şimdi? İmam Ali de Resulullah da can oldular, dervişanı oldular.

Meydan açılıp kapı sırlandığı zaman gönül birlemek diye bir ahkâm vardır. Nedir o? Bütün canlar halka olur oturur, cemal cemale, orta namazdır o. Resulullah siz orta namaza dikkat edin der. Orta namaz muhabbet demidir, şu anda orta namaz kılınıyor burada. Orta namaz bir kâmilin huzurunda toplanmaktır. Burada gönül birleşir yani kimin kimden davası varsa kimin kimden şikâyeti varsa, bunlar günlük beşeri yaşamda olabilir, meydanda kalkıp durumu arz edecek. Çünkü orada birbirinden davalı varsa, orada birbiriyle geçimsiz varsa gizli veya aşikâr fark etmez, Hak tecelli etmez. Hak tecelli etmez çünkü Hakkı’n rızası yok ki üzerinizde nasıl Hak tecelli etsin.

Evvela bunu bertaraf etmek lazım. Hak razı olmadığı yerden tecelli etmez. Gönül birlenecek, kimsenin kimseden davası, şikâyeti olmayacak. O zaman Allah da bizden hoşnut olur. Peygamber diyor ki siz birbirinizi severseniz beni de sevmiş olursunuz, beni severseniz Allah'ı da sevmiş olursunuz, Allah'ı severseniz cennet ve cemaline ulaşırsınız diyor.

Hz Hüseyin gönül birleyecek *“Var mı davası olan”* diye sorar. Varsa kalksın dara, dar ayak demek, kalksın ayağa şikâyetini zahir etsin. *“Ya bu gün bu dem konuşsun ya ebedi sussun”* der. Bir sessizlik kaplar demi. Bir tanesi ben Hz Ali'den şikâyetçiyim diye dara kalkar. İmam Hüseyin efendimiz Allah Eyvallah der, demokrasiye bak! Nedir şikâyetin diye sorar. Can anlatır, fındikkabuğunu doldurmayacak bir mesele. Hz Ali boyun kesmiş dinliyor. Resulullah efendimiz bir tarafında, der ki o cana, *“Bu kadar ufak bir meseleyi bu meydana getirmeye değer miydi?”*

“Dede, bir müşkülüm var sorabilir miyim?” der imam Hüseyin efendimiz. Sor der Allah Resulü. *“Yol mu yüce, kişi mi yüce”* diye sorar hazret. Hz Resulullah *“Yol yücedir”* der. *“Eyvallah, öyleyse buraya bizi oturttuğunuza göre bu meydanın postunda biz oturduğumuza göre, senin müdahale etmemen gerekmez miydi?”* der. Madem sen müdahale edecektin postunda otursaydın beni neden oturtun buraya der. *“Haklısın evlat cezamız neyse katlanırsız”* der.

Babasını da dedesini de dara kaldırır. Dar cezası. Nedir o? Ayağa kalkar sağ ayak sol ayağın üstünde, el bağlı boyun kesecek ve öylece duracak herkesin huzurunda. Resulullah da Hz Ali de cezalı ikisi de. Demokrasiye bak! Peki, nasıl dardan kurtulunur. Bir tek şartla, dar kurbanı denilen kurban kesilecek. Hemen iki tane kurban bulunup getirilir. Birisi Resulullah için birisi Hz Ali için kesilir dardan kurtulur ikisi de.

Görüyor musunuz yolun yüceliğini.

Dedem Yol mu yüce, kişi mi? Yol yüce! Bitti. Yolun yüceliğine bak.

Şimdi biz nerede bulunuyoruz, neye talibiz, neyi tahsil etmeye çalışıyoruz farkında mısınız siz? Oyun oynamıyoruz. Biraz düşünmek lazım. Kişilere rağbet yok, burada rağbet onun aşkına, sevdasına, muhabbetine ve gönlünedir.

Kişilere rağbet münafıklar meydanında olur. Gönül koyacaksın burada. Gönül vereceksin gönül alacaksın. Hu

Mümine Mirat Mümin Olur Ancak

*“Allah belirli bir cihette değil ki
Diğer cihetleri bırakalım da o cihete yönelelim”*

Sabır iki türlüdür, birisi korkudan diğeri imandan hâsıl olan sabırdır. Bu şuna benzer, karşına birisi çıktı seksen kiloluk ağır sıklet şampiyonu, adam başladı sana sövüp saymaya, baktın ben buna sabretmezsem beni helak eder dedin ve korkudan sabrettin, bir de karşına birisi çıktı bir yumrukta yere serebilirsin, o da aynı hakaretleri yapıyor, ona da aynı sabrı göster bakalım! İşte, sabır imandandır dedi Resulullah.

Olaylara ve hadiselere tahammül edebilmek, sabredebilmek... Sen bilemezsin ki arkasından ne gibi bir güzellik çıkacak. Sabretmezsen arkasındaki güzelliği göremezsin. *“Şer diye yorumladıklarınızın hayır, hayır diye yorumladıklarınızın şer olmadığını nereden biliyorsunuz”* diyor ayette. Bunun için bütün evliyaullahın hayatı sabırla geçmiştir. Sabır, tahammül... Hemen isyan, hemen feryat, hemen şikâyet olmamış onların hayatında. Kimi kime şikâyet edeceksin, nasıl şikâyet edelim, biz bu yollarda şikâyet etmek için mi bulunuyoruz?

“Müminliğin alameti nedir efendibaba?” dedim, *“Birinci alameti onun ağzından hiçbir şey hakkında şikâyet duyamazsın”* dedi. Şikâyeti biter mümin olanın. Mümin kime denir, huzuru Hak'ta olana denir. Huzuru Hak'ta olan neyden şikâyet edecek? Allah kendisinde olan özellikleri bir yere nakşederse, o yerde ziynetlerse zatını zatına mirat eder. Mirat ayna demektir.

O zaman o birbirinin aynası olur aksi takdirde aynalık yapamaz. Arada gayrısının kalmadığı yerdir o zatından zatına alış veriş. Arada gayrısı varken zatından zatına diyemezsin. Zatından zatınadır bütün oluşum diyebilmek için zatından gayrısı kalmaması lazım. Her şey helak olur ancak Allah'ın zatı baki kalır ayetinin sırrı açıldığı zaman, kavrandığı zaman o zaman bütün oluşum hikmet tahtında zatından zatına başlar. *Sür çıkart gayrıyı ta tecelli ede Hak, hane mamur olmada konmaz o saraya padişah* bunun için denilmiştir. Bir gayrılık, bir ayrılık mevcut iken zatından zatına diyemezsin.

Mümine mirat mümin olur ancak. O mümindeki özellikleri taşıyan kim ise o sana mirat olur, ayna olur. Mümin olmayan, o kemale gelmeyen, o özellikleri oluşturamayan mümine aynalık yapamaz. Eşkıya eşkıyaya aynalık yapar, eşkıya eşkıyayla hem dem olur mümin müminle hem dem olur. Pazarları farklı. Herkes sevdiği zikrettiği zevk aldığı pazarı arar. Onun dışında bir pazarda sıkılır o. Benim yerim neresi acaba diye sorma, bak zevkin, aşkın, eğlencen neresiyse senin vicdanın sana yerinin neresi olduğunu söyler. Bu âlemde herkese Pazar vardır.

İşte bu nedenle herkes kendisinde neyin zevkini oluşturduysa onun zikriyle, muhabbetiyle gününü gün edecek. Pazarın mübarek olsun demelerindeki sebep budur. Eşkıyaya da pazar var, hayduta da pazar var, âşıka da pazar var. Kişi zikrettiğiyle olmak ister. Neyi fazla zikrediyorsan onunla olmak istersin. Kişiyi zikretmediğiyle bir arada tutamazsın zikrettiğinin zevkini arar veya zevk ettiğinin zikrini arar, ikisinden birisi olur. Dervişler için de “*Hakk'a âşık olan kulların eğlencesi tevhit olur*” demişlerdir.

Üftade hazretleri iki dervişini çağırıyor. “*Gelin bakalım Ahmet ve Mehmet, birlikte İstanbul'a gidin.*”

Orada birbirinizden ayrılın, kırk gün İstanbul'u gezin dolaşın birlikte geri gelin" demiş. Dervişler çıkmışlar yola, İstanbul'a varmışlar, Sirkeci'de sarılmışlar bir daha buluşamayabiliriz diye helalleşmişler. İki de İstanbul'u kırk gün gezmişler. Bursa'ya dönmüşler. Gel bakalım Mehmet ne gördün diye sormuş efendisi. Ah efendim! O meyhaneler, o kumarhaneler... Saymış ne kadar süfliyat varsa. Bunları mı gördün demiş. Eh pek âlâ.

Gel bakalım Ahmet, sen ne gördün diye sormuş. Ah efendim! O dergâhlar, o âşıklar, o medreseler, o camiler... Bunları mı gördün oğlum demiş. İkisine de şunu görün demedi. Neden birisi süfliyata diğeri ulviyete ait özellikler gördü? Enteresan dimi? Nedir bunun hikmeti acaba? Demek ki, kişi kendisinde ne varsa afakta onu arar. İçeriye neyi koyduysa bu âlemde onun zevkini arar. İçeriye parayı koyduysa parayı arar, şöhreti koyduysa şöhret arar, Allah'ı koyduysa Allah'ı arar. Başka şey araman mümkün değil. Herkes kendisine baksın, aradığından bulur kendisini.

Allah'ı zikretmeye, Allah'ı tefekkür etmeye, Allah'ı zevk etmeye hiçbir şey mani değildir. Çünkü Allah belirli bir mekânda değil ki diğerk mekânları terk edelim de o mekânı bulalım. Allah belirli bir cihette değil ki diğerk cihetleri bırakalım da o cihete yönelelim. Allah her yönde, onun olmadığı yer yok. Yani Allah'ı zikretmek için ve Allah'ı zevk etmek için bir mekân tahsis etmenin de bir anlamı yok bir cihet tahsis etmenin de bir anlamı yok. Önemli olan aşığın, dervişin gönlüne, kalbine o zikri yerleştirmiş olmasıdır. Kalbe Allah'ın zikri nüfuz ederse o kalpteki zikrullah bu afakta kendisini arattırır, kendisini buldurur, kendisine yönlendirir ama o kalp Allah'ın zikrinden mahrumsa, o kalbe Allah'ın zikri nüfuz etmediyse onun yerine neyin zikri o kalbe nüfuz ettiyse, sana onun zevkini arattırır, onu zikrettirir.

“*El kârda gönül yârda*” demişler. El işte gönül oynaşta demişler, bak ne diyor. Çünkü siz nerede olursanız olun Allah sizinledir. Bu sözü kalp kulağıyla duymuş olması lazım, Allah benimledir diyecek ve her yerde Allah benimledir şuuru oluşursa o kişi Allah edebiyi ve Resullullah edebiyi edeplenmeye başlar.

Huzuru Hak'ta olmanın edebî vardır. Polisin olmadığı yerde hırsız çalar ama polisin olduğu yerde çalamaz ya işte ona benzer. Bu tedbirler bir yere kadardır.

Allah şuurunu insanda oluşturursan her yerde ben rabbimin huzurundayım, rabbim beni her yerde görüyor imanı oluşursa o kişi polisin olmadığı yerde de bir şey alamaz. Halkın görüp görmemesi önemli değil ama rabbim beni her yerde görüyor şuuru ve imanı oluşursa o kişi edebe bürünür.

Onun için tevhit ve tasavvufu izahta derler ki Allah ile terbiye yoludur. O terbiyenin üstünde bir terbiye yoktur. Ama huzuru Hak'ta değil de huzuru halktaysan bu terbiye en ufak bir şeyle bozulur hiç anlayamazsın. Gönlün, vicdanın, şuurun, idrakin Hak huzuruna ererse bu terbiyeyi hiçbir şey bozamaz artık, istenilen budur.

Taptuk Emre hazretleri, kimsenin olmadığı yerde tavuk kesin gelin demiş. Herkes bir yer bulmuş, ağacın dibinde, kayanın dibinde kesen getirmiş. Yunus Emre Hz kesmeden getirmiş. “*Oğlum sen bir yer bulamadın mı kesmeye?*” demiş Taptuk Emre Hz. “*Ah efendim çok yer buldum ama rabbimin görmediği bir yer bulamadım*” demiş. Taptuk şu veya bu dememiş, kimsenin görmediği yerde demiş. Sözü nasıl anlayacaklar bakalım. Kimisi bu sözü halk ile tevhit etti. Halkın görmediği yer aradı, halk görmedi ya kesti getirdi.

Yunus Emre Hz. sözü Hak ile tevhit etti, neden çünkü gören Allah'tır bunu biliyor, görmeyi Hak ile tevhit etti hiçbir yerde kesemedi, getirdi.

Bu nedenle tevhit ve tasavvuf potasında insanın cümle nispetlerinden yok olup, eriyip o tevhit potasında yeniden yaratılmasıdır. Buna ikinci doğum denir. Rabbim cümlemize bu doğumu gerçekleştirmemizde kolaylıklar ihsan eylesin. Sadakallahul azim. Hu

Vuslat-ı Canan

*“Didarı, o cemali görünceye kadar
Başkasını görür göz, o Cemalullah
Bütün güzelliğiyle kablende zahir olursa
Bu göz artık başkasını göremez”*

Miracın kelime anlamlarından birisi aşığın maşukuna vuslatıdır. Âşık vuslat-ı canan için meydan arar. Âşık vuslat-ı canan için mürşit arar. Âşık vuslat-ı canan için yol arar. Âşık vuslat-ı canan için ilim arar. Âşık vuslat-ı canan için muhabbet arar. Âşık vuslat-ı canan için zikrullahı arar. Öyleyse bu saydığım faktörlerin hepsi âşık için. Meydan, yol, mürşit, ilim irfan, muhabbet âşık içindir. Bu nedenle kimde var aşkın nişanı durur akıbet maşukunu o bulur demişler.

Âşık, ilahi aşktan nasip almış olana, ilahi aşktan bir ateş gönlüne düşmüş olana denir. Kime o ilahi aşktan bir zerre isabet ettiyse o kişi halk içerisinde âşık olarak gözükmeye başlar. Onun ben aşığım demesine gerek yok alametlerinden bu âşık derler. Kime de eşkıyalıktan haydutluktan nasip olduysa ona da alametlerinden bu eşkıya derler, onun ben eşkıyayım demesine gerek yok. Bu haydut, buna parmağını ver kolunu alamazsın derler. İnşallah halk içinde bize bunlar Allah aşığı derler, bunu dedirtebilmek büyük hüner. Bunu yapmacık bir aşkla dedirtemezsin. Ne kadar süslenirsen süslen, ne kadar makyaj yaparsan yap bunu dedirtemezsin. Âşıklık içten gelir, özden gelir sözden değil. Âşıklık sözde değil özdedir.

İşte bu aşktan nasiptar olmuş olan kullar âşık ismiyle anıldılar. Onlar Allah'ı sever Allah da onları sever diyor ayette. Sevğiden bahsediyor. O ilahi aşk gönülde mekan tuttu mu artık o âşık gönlüne düşen o od ile, o aşk ile maşukunu zikretmeye başlar. Maşukunun derdine düşer. Yunus gibi,

*Ben giderim yane yane, aşk boyadı beni kane
Ne akilem ne divane, gel gör beni aşk neyledi demeye başlar.*

*Aşkın âşıklar öldürür, aşk denizine daldırır
Tecelli ile doldurur, bana seni gerek seni demeye başlar.
Alametleridir.*

Allah, habibine de şöyle diyor, “*Ne ola kim bir kez görsem deyip niyaz ettiğin, gece gündüz ahu zar edip istediğin ol celili mahbubun benim.*”

Demek o iki cihan serveri de maşukunun derdine düşmüş, gece gündüz ahu figan içerisinde ne ola bir kez göster bana mah cemalini diyor. Âşıklığa bak şimdi neyi zikrettiriyor. Bunun için kalbe, gönüle neyin sevdasını koyduysan onu arattırır, onu zikrettirir. Başka şeyi zikretmen, başka şeyi muhabbet etmen, başka bir alanda zevk araman mümkün değil. Hangisi ilahi aşkın derdine düşmemiş ki. Al sana iki cihan serveri denilen, fahri kâinat denilen Resulullah efendimiz. “*Açtı veçhinden bir nikap, gördü rabbın izzetin aşikâr*” diyor Süleyman Çelebi Hz. daha nasıl desin!

Gözden akan yaş gönlündeki duyguların ifadesidir. O gözyaşı konuşur, dili vardır o gözyaşının. Muradını ifade eder o gözyaşıyla. İşte âşıklar didar-ı Hak için, cemal-i yar için Mecnun misali Leyla derdine yakalanmış olanlardır. Bu ne ilim, ne irfaniyettir, bu her şeyin üstündedir. İlim ve irfaniyet ancak bu âşıkâ yolu göstermek için lazımdır, başka hiçbir işe yaramaz.

Yol, ilim ve irfaniyet ancak bu buram buram ilahi aşkın derdine yakalanmış bana seni gerek seni sevdasında olanlara rehberlik yapmak içindir. O aşk o sevda o dertle dertlenemeyen bir insan bu meydanlarda hiç kimsenin duymadığı ilmi de duysa o ilimle hiçbir yere gidemez. O yolda yürüyecek, o ilmin ışığında gidecek, o ilmi rehber edinecek bir gönül eri bir aşk eri lazımdır.

“Bunca muhabbet edildi efendim, neden yaşayamıyoruz?” diyenlere sesleniyorum şimdi. Onlar bunu iyi dinlesinler. Neden bunca ilim ve irfaniyete rağmen biz zevke dönüştüremedik, gönül oluşturamadık diyenler var ya işte bu mevzuyu iyi dinlesinler ve eksikliklerinin ne olduğunu görsünler.

Hız Musa bir köye misafir olmuş, günlerce sohbetler edilmiş, lokmalar yenmiş. Köyden artık ayrılacak. Köylü etrafına toplanmış. Hız Musa köylülere sormuş;

-Allah'tan bir isteğiniz var mı?

-Var Ya Musa.

-Nedir?

Kimisi tarla istemiş, kimisi çocuk istemiş, kimisi hayırlı bir eş, kimisi öküz istemiş kimin neyi eksikse onu istemiş. Hız Musa bakmış ki istenilenlerin hepsi dünyalık. *“Günlerdir bu köydeyim senin cemalini isteyen yok mu ya rabbi?”* demiş içinden. *“Yok mu bana seni gerek seni diyecek bir kişi, yok mu ya rabbi senin cemaline talip bir kişi, senin aşkına talip bir kişi yok mu ya rabbi bu köyde?”* O anda nida gelir, *“Dön arkana bak!”* Arkasında genç bir delikanlı. *“Evladım köylülerinin hepsi bir şey istedi Allah'tan, senin bir isteğin yok mu?”* Çocuk gözleri yarı açık bakmış, *“Ben Allah'ın aşkına talibim”* demiş.

Talepleri niyaz eder Allah'a ve lütfet ya rabbi der ayrılır o köyden. Seneler geçmiş aradan yine o köye yolu uğramış. Bakmış herkes pür neşe, çocuğu olmayanın çocuğu olmuş, evlenemeyen evlenmiş, tarla isteyenin tarlası olmuş, evi olmayanın evi olmuş niyazlar yerine gelmiş elhamdülillah. Ama Musa'nın gözü birisini arıyor. Biliyor musunuz kimi arıyor?

-O gün burada genç bir çocuk vardı, onu göremedim nerede o?" -Ah, o mu? Şurada bir tepe var oraya gidiyor gece gündüz ağlıyor, demişler.

-Şimdi nerededir?

-Yine oradadır, demişler.

Hz Musa tepeye çıkmış bir de bakmış ki aşkını talep eden genç orada bir başına ağlıyor. Nida gelmiş, "Ya Musa gördün mü? Benim aşkımdan aşk talep edenin halini! Ben dünyayı ona zindan ederim, dünyayı ona cehennem ederim" demiş. Bu hal, bu ahval âşık için geçerlidir. İşte ne ola kim bir kez görsem dediğin, göster cemalini göreyim seni bütün güzelliğinle bana kendini aşikâr et, bu gözüm ta ki senden başkasını görmesin artık...

O didarı, o cemali görünceye kadar başkasını görür göz, o didar, o Cemalullah bütün güzelliğiyle kıblende zahir olursa bu göz artık başkasını göremez.

Âşıklar meydan aradılar didar-ı Hak, hüsn-ü cemal için. Âşıklar mürşit aradılar kendilerine yol gösterecek, maksadı hâsıl edecek, maksuda eriştirecek, irşat ehli aradılar. İlim irfan aradılar bu gaye uğruna. Yol sordular sırr-ı Cemalullah aşkına. Bir şey olmak için değil, çok şey öğrenip ezberleyip satmak için değil. Aslına kavuşmanın yolunu sordular. Resulullah da tahakkuk eden bu yürüyüş, bu talebin bu isteğin sonucunda tahakkuk eden esrarın adına Mirac denildi.

İslam âlemi bu akşam bunu kutluyor. Neden her sene kutlanılıyor? İşi şova dönüştürmeden idraklere bir şey sunabilmek için kutlanmalı, herkes bir uyanışa geçsin diye kutlanılmalı, herkese bir şey arattırmak için kutlanılmalı. Şova dönüşmemeli. Bu aslından uzaklaştırır, koparır, öze yabancılaştırır. İstenilen bu değil.

Âşık diyecek ki “*Ya rabbi! Habibin Muhammed Mustafa’ya lütfettiğin, habibin Muhammed Mustafa’ya gösterdiğin o cemale ben de talibim, beni de kendi katına yücelt ve bu cemale mazhar kıl*” talep bu olacak.

Bu niyet, bu istek ve talep uykularını kaçırmalı senin, sen horul horul uyuyorsan, senin meydanda bulunman göstermelik, formalitedir. O meydandan sen hiçbir şey alamazsın. Bu dert seni inletmeli. O cemali yar derdi, o hüsnüne mazhar olma derdi, bana seni gerek seni derdi uykularını kaçırmalı gece yataktan fırlattırmalı, bu hal sende varsa âşıksın. Yoksa sende aşktan kıvrıntı yok ne arıyorsun bu pazarda derler. Bu hal bizde yoksa bu dert bizde yoksa, bu sevda bizde yoksa, uykuları terk ettirmiyorsa o meydanın ilminin doruğuna da çıksan yaşayamıyorum sıkıntısı, zevk edemiyorum sıkıntısı sende hiç eksik olmayacak. Neyinle yaşayacaksın? İlim bildirir, aşk buldurur, muhabbetullah da öldürür. Bunların üçü bir araya gelirse bir şey olur. Bir tanesi noksansa hiçbir şey olmaz.

Aşığın alametleri vardır dedik. Maşukundan muhabbet edildiği yerde gözünün yaşı akar, maşukundan söz edildiği yerde kalbinin atışı değişir, maşukunun zikredildiği yerde coşar. Âşıkta bu alametler vardır, bu alametler bizde varsa aşığız, yoksa kav çakıyoruz daha. İşte bu âşık için “*isra suresi*” gece yürüyüşü adı altında zikrediyor, koyup kamusunu geçti öteye. Mirac hadisesinin gerçekleşmesi manevi bir yolculuk, idrak yolculuğu.

Bu idrak yolculuğudur, bunun bedenle cismaniyetle falan tarifi yok. Mirac hadisesinin tahakkukunun zamanı da yok, mekânı da yok. Âşık için, kavuşmayı murat eden için Allah'a kavuşmanın ne zamanı vardır ne mekânı. Ne de ciheti vardır, bunlardan münezzehtir. Zaman, mekân, cihet yaratılmışlık âlemindeki bir şeyi ifade eden kuralların adıdır. Manada zaman yoktur, manada mekân yoktur, manada isim cisim yoktur.

Bu nedenle bu yolculuk suretten sirete geçişle olur. Terk-i suret, zevk-i manayı oluşturmak içindir. Ötelerin ötesinde bir Allah'a kavuşmak gibi bir düşünce asla olmayacak. Kur'an'ın nerede anarsanız orada diye tarif ettiği Allah'a kavuşmak için uzaya çıkacak halimiz yok. Mademki rabbimiz,

“Nereye dönerseniz ben oradayım, nerede anarsanız ben oradayım, her yerde hazır ve nazırım, şah damarınızdan da daha yakınım”

diyor kavuşmak için bir uzay mekiği falan arayacak halimiz yok. O her yerde, o her şeyle bir vücut bir bütün ama biz Allah gerçeğinden, Allah sırrından ve Allah şuurundan mahrum olduğumuz için, hocadan aldığımız bir imanla ötelerin ötesinde bir Allah'ı mevcut, var zannettik. En büyük yanılğı burada başladı. Yunus Emre Hz'nin *“Bir Mürşid-i Kamil'e varmayınca olmaz”* demesi bunun içindir. Çok okudum bildim deme, çok taat da kıldım deme, hepsinden iyice bir gönle girmektir.

Neden bir gönle girmektir? Çünkü sen o gönle girebilirsen sana bir şey açılır, o gönle giremediğin müddetçe sana hiçbir şey açılmaz.

Bir yerde şöyle buyuruyor mahbubu celil *“Benim dostlarımla dost olun ki benimle de dost olasınız, benim sevdiğilerimi sevin ki sizler de beni sevenlerden olasınız, benim zikrettiklerimi zikredin ki siz de beni zikredenlerden olasınız”* Niçin söylüyor bunları? Çünkü zatından zatına tecelli etmiş, Cenabı Resulullah *“Beni gören Hakk’ı görür, Hakk’ı gören beni görür”* diyor. Bunun için Eşrefoğlu *“Mirat-ı Muhammed’den Allah göründü daim”* diyor. Muhammed aynasından Allah göründü daim.

Özetle, bu gece kutlanmakta olan bu Mirac kandili, karanlıktan aydınlığa çıkmak demektir. Karanlıkta etrafımızı göremeyiz. Bir mum ışığı, bir yağ kandili aydınlatırsa hiç görememekten bir şeyleri görür hale geliriz. Kandil aydınlanmak, aydınlatmak demektir. Mirac kandili, Mirac hadisesinin sırrının sana açılması demektir, aydınlatılman demektir.

O kendisi için hiçbir şey talep etmedi, O kendisi için yaşandı, ümmeti için talep etti, ümmeti için yaşadı denilmesindeki sebep-i hikmet; O kendisi de senin gibi bir yönüyle beşerdi, senin gibi yerdi içerdi, uyurdu ve bu miracı gerçekleştirdi. O halde sen de âşıkсан kendi miracını gerçekleştirebilir.

O melek değildi, beşerî yönü insanı temsil ediyordu, bir yönü de Allah’ı temsil ediyordu. Şu mesajı veriyor; *“Ey insan! Ey Aşık’an! Ey sadık’an! Ey Derviş’an! Ey Muhib’ban! Bizde gerçekleşen, bizde tahakkuk eden bu kavuşma hadisesi talep et, talip ol ki sende de tahakkuk etsin, gerçekleşsin. Ona mahsustur deyip sakın bırakma”* Ona mahsus olan ümmetine de mahsustur. Onda gerçekleşen zevk, ona iman edende de gerçekleşmesi lazım ki iman ettiğinin ispatı olsun.

Yoksa bu Allah'a ait, bu Resulüne ait, bu velilerine ait, bu evliyalarına ait dersen, “*Bana ait bir şey yok mu?*” diye sorarım. Bana ait bir şey yoksa namazı da sen kıl, orucu da sen tut, zekâtı da sen ver, hacca da sen git hepsini sen yap o zaman. Benden bunları neden istiyorsun derim. Talep eden herkese aittir.

Mirac hadisesi aşğın maşukuna vuslatıdır. Vuslat-ı Canan! Cananın vuslatında olmak. Nasıl gerçekleşir bu? Bu âşık maşuk vuslatını ilişkisini nasıl yaşayabilir bir insan? İşte bunun için meydan, ilim irfan, muhabbet her şey bunun için. Adına tevhit seyr-i sülükü denilmiştir. Bir salık destur bismillah deyip bir meydana ikrar verdiği zaman bir kâminden yol yordam, edep erkân, ilim irfan sorduğu zaman talebi odur ki; Hak gerçeğine, Allah cemaline ermdir. O halde bismillah deyip daha ikrarını verdiği an onun Mirac yolculuğu başlamıştır. İsrâ suresi okunmaya başlamıştır ona. Halkı görmekten kurtulup Hakk'ı görür hale gelecektir. Seyr-i süluk görmenin amacı, anlamı, meyvesi, zevki muhabbeti budur işte. Bunun dışında başka bir gayeyle öğrenilen bilgi hiçbir işe yaramaz, çöptür, at gitsin. Başka bir gayeyle ilim öğrenenler sonunda tuvalette taharat yaptılar onunla.

Özet olarak söyleyelim, makam-ı cem bir aşkın, bir talibin miracıdır. Talibin diyorum ilim öğrenenin demiyorum. Makam-ı cem talpilerin miracıdır ve yol bunun için vardır. Rabbim bu gerçeği cümlemize yaşattırsın, talibi olduğumuz sırr-ı esrara, talibi olduğumuz nuruna, talibi olduğumuz cemaline cümlemizi vasıl eylesin inşaallah. Hu

Hakikat Aşk Makamıdır

*“Gerçek dostluk,
Her türlü çıkar
Ve menfaatin
Bittiği yerde başlar”*

Ne hocalar geldi geçti bu topraklardan hiçbir tanesi anılmıyor. *“Falanca caminin hocasıydı, iki tane medrese bitirmişti”* denilmiyor. Eskici Mehmet Dayı anılıyor, Göbek Atan Dede anılıyor, Somuncu Baba anılıyor. Bunların hepsi de derviş. Rabbim bizi bu dervişliğe layık kılsın inşallah. Biz bir şeyin farkında olursak layık kılarlar, yazboz tahtası gibi olursa olmaz.

Hz Niyazi zahir ulema olarak gitseydi bu âlemden kimse anmazdı onu. Yunus Emre Hz Taptuk’suz olsaydı anılmazdı bugün. Bunların hepsi bir meydanda eğitim gördüler. Bir şeyleri aştılar, aşabildiler. O yerlere o zevklere kolay ermedi onlar. Yolunun zevki, meydanının zevki, ilmin irfaniyetin neşesi zevki onları buraya ulaştırdı, ulaştırdı ama ne ezalar ne cefalar, ne imtihanların sonucunda. Yatarken hiç kimse oralara ulaşamaz, gayretullah! Gayret, o gayrette samimiyetten hâsıl olur. Yalnız bir bilgi öğrenme, ne neymiş ben de anlayayım yolu değil dervişlik, dervişlik yaşantı işidir.

“Gözü dolu yaş gerek, koyundan da yavaş gerek”

diyor Yunus Emre Hz dervişliği anlatırken.

O derviş libasını taşıyacak kişi hasetten, buğuzdan, kinden kibirden, nefretten, tamahtan arınmadığı müddetçe, bunların bir tanesi üzerinde mevcutsa olmaz. Bunların tümünden arınmadığı müddetçe o dervişliğin hakkını kimse veremez. Sabahleyin dükkânı açmış, siftah yapmış, ikinci müşteri gelmiş komşum siftah yapmadı, ondan alışveriş yapın aynı mal onda da var demiş. Rabbena hep bana dememişler. Şimdi size anlatacağım şu hadise çok enteresandır ve beni çok fazla etkilemiştir. Ancak Resulullah'ın tedrisatında insan olanların, o Muhammed meydanında yetişenlerin yapabileceği bir şey şimdi anlatacağım, gayrısının yapabilmesi mümkün değil.

Bedir savaşında 313 kişi 800 kişiye karşı, kan gövdeyi götürür. Tam teçhizatlı Ebu Cehil ordusu. Resulullah da Medine'den 700 kişiyle çıktı ve Bedir kuyularına öyle geldi. Karşıdan müşriklerin ordusu gözüktü tam teçhizatlı. Peygamberin yanında bulunanlar yalınayak, bir kılıçları var kalkan bile yok kendilerini koruyacak. Bir baktılar ki *“Eyvah biz bu orduya mı karşı geleceğiz?”* dediler. Peygamberi bırakıp kaçan kaçana. Yedi yüz kişiden 313 kişi kaldı geriye, kaçan kaçana. Allah Resülüyle yola çıkmışlar ama can pazarı, can tatlı. Orada Resulullah'ın secdeye kapanıp Hakk'a niyazı var. *“Ya rabbi bu islamiyeti ilelebet ebedi ve baki kılacaksan bizi bu savaştan zaferle sonuçlandır.”* Çok kritik bir savaş. Secde de ağladı. Üç yüz on üç kişiyle o tam teçhizatlı sekiz yüz kişilik orduyu parça parça yapıyorlar. Tarihe geçtiler Bedrin Arslanları diye. Tabi çok da zayıf verildi.

Yaralıların içerisinde dolaşıyorlar birisi bağıyor su su diye, yanıyor parça parça olmuş, kol kopmuş bacak kopmuş oluk oluk kan akıyor. Kanın azaldıysa susarsın yanarsın. Hz Ali Keremallahu veçhe elinde su matarası koşuşturuyor.

Tam ona su verecek, burasını çok iyi dinleyin, buradan çok ibret alsın herkes - yan taraftan ağır bir yaralı daha su diye bağıyor, “*Ya imam, o belki benden daha çok yanyordur önce ona su ver.*” İmam diyor ki “*İç sana da yeter ona da yeter.*” “*Hayır, belki çok içerim ona yetmez önce ona ver sen lütfen.*”

Hız İmam Ali efendimiz, gittim tam ona su vereceğim diğer yandan başka birisi su diye bağıyor diyor isimleriyle söylüyor tek tek. “*Ya imam ona ver suyu belki onun harareti daha fazladır ben dayanırım.*” “*İkinize de yeter!*” diyor imam, iç. “*Olmaz ya çok içer de bitirirsem lütfen ona ver.*” Bu böyle devam etti diyor, döndüm su vermeye tekrar hepsi su içmeden şahadet mertebesine ermiş diyor, su içmeden. Fedakârlığa bak! İşte bu Muhammed ocağında yetişenin alametidir. Bizde nasıl?

Onların erdikleri o mertebelere ermeyi hayal ederiz ancak eğer egomuz doruktaysa. Muhammed ocağında görülen tahsil insanı *ben* demekten geçirip *sen* demeye getirmeli.

Bu sözleri herkes kendisinde arayıp değerlendirecek karşımızdakinde arayıp eleştirmek bizi hiçbir yere götürmez. Kendisine dönmeyen yanılır. Karşı tarafta aramak ucuzdur. Biz kolay yolu seçiyoruz, kendimizdeki kusur ve noksanlığı aramadan karşımızdakinin kusurlarını arıyoruz. Oysaki Kur’an “*Noksanlıkları kendinden güzellikleri de rabbinden bil*” diyor.

Bir meydanda hiç kimse için bulunulmaz, ancak Hak için bulunulur. Kişilere bağımlı meydanda dervişlik olmaz. Sen o kişilere mi derviş oldun Allah’a mı? Diye sorarlar. Karşımızdaki çok güzel ve çok âlâ bir insan, bu noksanlık benden kaynaklanıyor deyiversek, bunu başarabilirsek ne kadar güzel olur. Küçülür müyüz? Bir tarafımız mı eksilir?

Uruc isminde birisi varmış. Hiç kimse doyuramazmış onu. Hz Nuh da gemi yapacak Uruc çok güçlü kuvvetliymiş, çağırmış onu ve *“Ben bir gemi yapacağım benim gemime çam kütüğü taşıy mısın? Karşılığında da karnını doyururum”* demiş. *“Söz mü?”* demiş Uruc. *“Eyvallah söz”,* *“Peki o zaman”* demiş gitmiş ormana başlamış çamları devirmeye ve Nuh’a taşırılmış. Tam kütüklerin kabuklarını falan soyarken iblis çıkmış karşısına, *“Hey ne yapıyorsun?”* demiş. *“Çamları devirip Nuh’a götürüyorum gemi yapсын diye”*. İblis *“Karşılığında ne alıyorsun?”* diye sormuş. *“Karnımı doyuruyor Nuh”* demiş Uruc. *“Ya dalga mı geçiyorsun. Ben şimdi gelirken gördüm bir toprak tencereye yemek koymuşlar karısı çoluğu çocuğu bir de sen yiyeceksin yetmez, kandırmış seni”* demiş.

İblis denilen somut bir varlık değildir, bunu iyi bilelim. İblis denilen zan ve vehim meleğidir. Ama anlatırken bir elbise giydirilip de anlatılıyor. Somut değil de soyut bir varlık olduğu için ne zaman nereden kalp hanene geleceğini bilemezsin. Elle tutulacak bir şey olsa *“Dur arkadaş hey ne yapıyorsun sen”* dersin ama somut değil. Açık verdiğin an, kapıyı açık bıraktığın an nereden gireceğini anlayamazsın.

Tabi iblis Uruc’un kafayı karıştırır. Uruc bir hışımle Nuh’a hesap sormaya giderken paçasına bir tomruk takılmış, öyle iri yarıymış ki onu da paçasında sürüklediğinin farkında değil, çok hiddetlenmiş. Öfke ve hiddet gafletten hâsıl olur. Gelir Nuh’un oraya bakar gerçekten de ateşin üstünde küçücük bir toprak çömlek bir lokma ekmek. *“Bu mu beni doyuracak? Bu benim dişimin kovuğuna gitmez.”* Nuh *“Neden peşin hüküm veriyorsun? Yedin de doymadın mı? Ye, doymazsan ne söyleyeceksen söyle.”* demiş.

İşte insanların zafiyeti her konu hakkında peşin hüküm sahibi olmasıdır.

Kur'an bunları anlatıyor ama kim ne anlıyor? Oku oku geç tarih kitabı gibi. Oturmuşlar sofraya Nuh *“Hadi bakalım çek bir besmele.”* Uruc da besmele çekmediği için doymazmış meğer. *“Demem”* demiş Uruc, de, demem, de demem.... Nihayetinde ne demezsin demiş Nuh, *“Bismillahirrahmanirrahim demem”* demiş Uruc. *“Dedin işte demiş”* Nuh. Yemiş yemiş doymuş artmış bile bir çömlek yemek.

Bu hikâye bize şunu anlatıyor; besmele Allah'ı tecellide bulmak demektir. Tecellide Allah'ı bulamayan insan hiçbir şeyden tatmin olmaz, hiçbir şeyle doymaz. Ancak tecellide Allah'ı bulanların kalbi mutmain olur. Onun için Kur'an kalpler ancak Allah'ın zikriyle mutmain olur diyor.

Beni doyuramıyorlar diye bağırır Uruc, hâlbuki neden doymadığını kendisinde hiç aramaz, bizim eksiklikleri kendimizde aramadığımız gibi. Birilerinin üstüne yükleyivermek çok kolaydır. Burada ben de hatalıydım, ben de yanlış davrandım, söylememem gereken şeyleri söyledim demez küçülürüm korkusundan söylenemez, kabullenilemez. Bu meydanlar bizi bu küçülme korkusundan geçirip hoşgörüyeye, tevazuya, cayır cayır suya hasretken yandaki daha çok susamıştır suyu ona ver demeye götürmesi lazım. O zaman o kişi dervişliğin, bu meydanların hakkını verdi, yoksa palavradan öteye gitmez.

Bir gün *“Efendibaba bir şey söyleyebilir miyim?”* dedim, öyle söylediğim zaman iki şey söyle derdi. *“Ben en çok seni sevmek istiyorum, senin de en çok beni sevmeni istiyorum”* dedim *“Sen egoistsin! Herkes benden daha çok sevsin bana bir kenarda bir yer kalırsa ben de onu değerlendireyim de”* dedi. Ona bile izin yok. Onun için Kur'an *“O egolarına bürünmüş olanlar var ya lanet olsun onlara”* diyor. Bu ayet çok önemli üstünde durmak lazım.

Kur'an ego demiyor, ego bu günkü dilde, Kur'an benliklerine bürünmüş olanlar diyor. Bu günkü dilde benliklere bürünmenin adı egoizm oldu. O benliği aşan, kardeşim daha çok yanmıştır önce ona içir suyu der.

Bektaşî meydanlarında da fakir biraz bulundu, “ben” kelimesi ağızdan çıktığı zaman karşı taraftakiler “Benliğine lanet olsun! İblis ben dedi, iblisi mi getirdin buraya?” derler. İnsanların bir şeyleri aşabilmesi kolay değil. Küçük yaşta o benliği yüklemeye başlıyoruz. Sonradan da onları arındırmaya uğraşıyoruz.

Hız Pir torunlarını sokağa oyun oynamaya salmamış. Dergâhın bahçesinde kamıştan at yaparmış onlarla atçılık oynarmış. Sormuşlar neden? “Bu afaktan onlara yakışmayacak çok şey alırlar sonra, ben onların çocukluk arzularını bu bahçede tatmin etmeye çalışıyorum” demiş. Hiç salmamış afaka. Küfürbazdan küfürü alacak, ham madde çünkü. Onun için onlar seyit geldiler seyit gittiler. Seyit Kemal efendi, Seyit Hakkı baba denir o nedenle hiç kirlenmediler onlar.

Biz öyle değil, biz afaktan kirlendik de geliyoruz. Bizim pak olmamız, arınmamız gereken çok şey var. Seyit olamaz mısın, olursun paklanırsan olursun. Hadi bakalım afaktan aldığın esfel sıfatları ifna et yerine seyit sıfatlarını oluştur. İşte bu babayiğitlik, erlik ister. Gayret lazım, o gayret varsa olur neden olmasın.

Hak ve hakikat dediğimiz boyut somut bir boyut değil. Elle tutulan baş gözüyle görülen bir boyut değil, mana boyutu. Biz yaşamın somut boyutundaki bağı, kuralları, yaşantıyı ön plana çıkarttığımız müddetçe somut olan zevklerin peşinde ömrümüzü zayi ettiğimiz müddetçe, somut olmayan bu mana boyutunda gönül oluşturmamız mümkün değil.

Resulullah Hakk'a niyazında, *"Ya rabbi bana eşyayı bildir"* demedi, *"Eşyanın hakikatini bildir"* dedi. Eşya yaşamın somut boyutu orasının kendisine ait bir sistemi kuralı var ama eşyanın hakikatini bildir dediğine göre hakikat somut bir boyut değil. Eşyanın zahirini gösterecek görüşe sahibiz, bir görmemiz var ama eşyanın hakikatini göreceğiz gözünü oluşturmadan nasıl göreceğiz? Aynı gözle göremezsin. O göz eşyanın somut olan boyutunu gösterir, ağacı gösterir gövdesini, yaprağını dalını meyvesini o gözle görürsün. Peki, oradaki hakikati, sırrı, hikmeti, manayı hangi gözle göreceksin? İşte onu da görebilecek o idrak gözü, irfan gözü Kur'an ona basiret diyor, siret görüşü diyor. O gözü oluşturmadığımız müddetçe taş toprak görüp geçip gideceğiz bu âlemden.

Efendibaba'nın bahçesinde asma vardı çardakta. Kışın her taraf kar, biz üzüm yerdik. Üzümler olduğu zaman ilaçlar onları, kese kâğıdına koyar, kesekâğıdını da iple bağlardı. Arı falan yemesin diye. O üzüm kışa kadar dalında dururdu. Koparttırmaz. Üzümler böyle sallanmış nasıl canım çekti, oturuyoruz bir gün asmanın dibinde, ben de çay demledim çay içiyoruz. Üzümlere bakıyorum.

"Nazar değireceksin bakıp durma!" dedi.

"Ama efendibaba o bana nazar değiriyor ya" dedim.

"Vallahi konuşuyor ye beni ye beni diyor" dedim.

Mümkün değil koparttırmaz biliyorum. *"Yahu başkası mı yiyor sanki, kışın taze taze yiyoruz ne güzel"* dedi ve ayet okudu *"Biz insanı aceleci yarattık. Sen o sınıfa giriyorsun herhalde, aceleci yaratılanlardansın."* O gün gönlü oldu ne hikmetse, hadi git makası al şuradakini diye de işaret etti, seyreltecek herhalde, hadi ayır dalından da yiyelim dedi. Koştum gül makasını aldım, kopartıp berelemek yok öyle.

Sandalyeye çıktım tam kesip ayracağım dalından “Dur!” dedi. Eyvah vazgeçti herhalde dedim bir elim üzümde bir elimde makas, öylece kalakaldım. “Ne yapıyorsun?” dedi. Dedim ayırıyorum dalından. “Ne gördün de ayırıyorsun söyle bana” “Baktım, kesekâğdının içinde asmada üzüm, ayırıyorum dalından.” dedim. “Ayırma bırak şuraya otur, haram o sana” dedi. Makas elimde indim.

“Bak, neden dur dedim. Şimdi bu asma zahirde kimin? Bizim, haramı var mı, yok. Ama bu şeriata göre. Şimdi hakikatten bakalım. Oradan sana ikram eden o Rezzak Allah’ı görmeden, o üzümü kesip yersen haram. Şeriata göre helal, asma bizim, komşunun değil ki izin alalım. Ama biz hakikatine talip olduk, şeriatına değil. O bir alettir, Allah’ın eşyasıdır, oradan sana kim ikram ediyor üzümü? O asma kendisi mi o hale getirdi? Orada Allah’ın Rezzak sıfatıyla sana ikramda bulunduğu görmeden o üzümü koparıp yersen haram meyve yiyeceksin” dedi. İşte eşyanın hakikatini görmeye başlamam gerektiğinin alametidir.

Şimdi bu nazarla yiyelim içelim kazanalım, bu âlemden bulunalım bakalım. O zaman “Ben sizinleydim, siz kiminleydiniz?” “Ben de sizinleydim ey rabbim!” demeye Hak kazanırız.

“Ele geleni yersin, dile geleni dersin, böyle dervişlik dursun, Sen derviş olamazsın, sen Hakk’ı bulamazsın”

diyor Yunus Emre Hz. Canım, kim karışır benim bahçemdeki incire, ben kopartıp yerim, bana helal. Hayır, sana bile helal değil, şeriatta helal, ya hakikatte! O inciri ağaçtan kopartmadan evvel bir şey göreceksin. Şeriat korku makamıdır, o nedenle sürekli korku salarlar insanların içine. Tarikat sevgi makamıdır. Ama sevginin arkasında bir çıkar ve menfaat vardır.

Hepsinin hayali cennete girmek, onun için seviyorlar. Hakikat Aşk makamıdır. Orada hiçbir çıkar ve menfaat yoktur. Gerçek dostluk her türlü çıkar ve menfaatin bittiği yerde başlar. Kimse kimseden bir çıkar ve menfaat beklemeyecek gerçek dostluklarda. Herkes keseri kendisine yontup bir çıkar ve menfaat umuduyla bakıyorsa karşısındakine, buna cevap bulamadığı zaman onun karşısında o kişi silinir gider. İşte çıkar ve menfaat üzerine kurulmuş dostlukların alameti budur. Sevgiyle Aşk arasındaki fark! Sevgide illa bir beklenti, bir çıkar, bir menfaat hesabı vardır. Bakın düne kadar sevmediğin birisi sana maddi âlemde öyle bir destek yapıverir başlarsın adamı methetmeye. Ee! Düne kadar nefret ediyordun. Çıkar ve menfaatini okşadı. Bu münafıklıktır. Sevgide, illa beklentiler vardır. Aşk öyle değildir. Aşkta hiçbir beklenti yoktur, hiç.

Hız Beyazıt Bestami'ye, *“Rabbin seni cehenneme atıp yakarsa ne yaparsın?”* demişler. *“Ne diyecek bana?”* demiş. *“Gir cehennemime ey kulum yan diyecek”* *“Bana, Rabbin kulum desin de nereye layık bulursa oraya koysun”* demiş. Bu sözü ancak Âşık söyler. Şeriattaki korkuyu al orada kimse kalmaz. Tarikattaki de sevgiyi al cenneti falan, orada da kimse kalmaz. Hakikatteki Âşıklara ne yaparsan yap yine Allah derler. Çünkü o hiçbir beklenti gözetmez.

İşte Yunus Emre Hz, *Cennet cennet dedikleri birkaç köşkle birkaç huri, İsteyenlere ver onları, bana seni gerek seni.* İşte âşık böyle konuşur.

Mesleki-i Resul, yeniden bir insan yaratmak gibi. Meydanın erleri Mürşide yardımcı olmazsa çok zor. Canlar gayretkar olur, hizmetkâr olur, o aşkı oluşturmanın çabasında olur, eyvallah sözüm yok. Ama bir kişinin üstüne yıkarsanız o meydan dönmez. İtmeyle dürtmeyle olmaz bu iş.

Kadir gecesinin manada anlamı çok büyüktür. Ramazan ayının içerisinde geçer. Neden ramazan ayındadır? Ramazan zatına mahsus bir aydır. Ramazan zat orucudur. Ramazan zatından gayrı her şeyin yok olup onun mutlakiyetini temsil eden aydır. Onun için zatına mazhar olanlar kadrini bilir. Zatına mazhar olamayanlar kadrini bilmez, kıymetini bilmez, kadir gecesini göstermelik olarak kutlar seneye bir daha bekler. Onun kadrine erenler artık bir daha onun her günü kadir gecesidir, bir şeyi bekleyecek hali kalmaz artık.

Gök kapıları açılacaktı. Nedir bu, biraz bahsedelim. Ben tıfıldım, Fıçıcı Ali Dayının aralığında Tahtakale'de bir oda tuttum. Bir oda, tuvaleti banyosu hiçbir şeyi yok. Banyoymuş odaya çevirmişler, sokağa bir kapı açmışlar ben orada yatıyorum. Altımda iki tane karton yayılı, yatağım yok.

Karton buldum açtım betonun üzerine yaydım odanın da büyüklüğü ikiye iki, oda!? Hayvan damı ondan daha bakımlıdır.

Bir Kadir gecesiydi hiç unutmuyorum. Zahir ulamalardan duymuştum, o gece gök kapıları açılır, rahmet melekleri yeryüzüne iner, ibadet taat ve tesbihatta olan Müslümanlara rahmet yağdırırmış. Gece Ulucami de yatsı namazı kılındı, mevlitler dinledim. Geldim yere çömeldim göğe baktım sabah aydınlanana kadar. Ali dayı da evin balkonunda oturuyor, arada bir de *Allah* diyor tanımıyorum ben daha kim bu adam acaba diyorum. Kim bu adam *Allah* diye bağırp duruyor? Daha bu yollara girmiş değilim. Sabaha kadar oturup göğe baktığım günleri biliyorum. Sonuçta gök kapılarını açılır bulamadım ve ben bu işe layık değilim o sebeple bana gök kapıları açılmıyor dedim, bu yalanmış demedim. Kusuru hep kendimde gördüm. Demek ki ben layık değilim, bana rahmet melekleri gelmedi dedim. En fazla on beş yaşlarındayım.

Kişinin noksanlığı, kusuru kendisinde görmesi tekâmül ettirir. Karşı tarafta kusur görmek kişiyi tekamül ettirmez, gurur ve kibire bürür, Firavunlaştırır. Kişi noksanını bilmek kadar irfan alamaz demişler. Bu arif sözüdür avam kullanıyor ama.

Gök; beka mertebelerine işaretler. Yani beka sırrının açıldığı yerdir. Oradan rahmet melekleri yeryüzünde bulunanlara rahmet getirecekmiş. Henüz daha fenada nispetli bulunanlara, nispetinden arınmamış soyunmamış olanlara arifler Allah'ın beka sırrlarını muhabbet ederler, Allah'ın tecellisinden Allah'ın kudretinden bahsederler o dünyadan feragat etsinler, onlar da bekaya talip olsunlar diye. Gök kapılarının açılması budur. Bunun zamanı ayı saati yok. Kadrine, kadir gecesine ulaşanlar yani bekaya ulaşanlar onların her günü kadirdir demelerinin sebebi budur işte özetle.

Bir insan kadrine nasıl erer? Kadrine ermek demek bir şeyin değerini kıymetini bilmek demektir. Değer bilen, kıymetini bilen, onun yüceliğini onun güzelliği karşısında huşuyla seyreden demektir. Kur'an'da kadir gecesini bahseden *isra* suresinde “*Söyle bakalım, ne anladın? Kadrine ait ne anladın*” diyor. Bu bize de sorulan bir soru. Biz ne anladık?

Bir şeyin kadrini kıymetini değerini anlayabilmek, kıymetini kavrayabilmek için kişinin o alanda bir derdi olması lazım. Bir derde, hastalığa yakalandın bir iğne yapıyorlar gözlerini açıyorsun. Evet, canın acıdı batarken ama o zerk ettiği ilaç seni sağlığına kavuşturdu. Doktorun da iğnenin de kadrini bilirsin sen şimdi. Bir derdin varsa ama derdin yoksa iğne batırtmazsın zaten. İşte sen o geceyi nereden bilebilirsin, o gecenin içerisinde öyle sırlar, öyle hakikatler gizlidir ki bin aydan hayırlıdır.

Bin ay yani aşığı yukarı seksen sene, seksen sene boş yaşamışsın, nafîle gafletle yaşamışsın, delaletle yaşamışsın, öbürü elli sene, otuz sene yaşamış ama kadrine ulaşmış. Senin seksen sene boş yaşamından onun o ömrü daha hayırlıdır diyor Kur'an. O geceye erdi çünkü o kişi.

Allah çok yücedir, amenna. Peki, sen Allah'ın yüceliğine şahit oldun mu? Allah çok güçlüdür, amenna. Peki, sen Allah'ın gücüne kuvvetine tanık oldun mu? Allah her şeyi bilendir, amenna. Peki, sen her şeyi bilişine tanık oldun mu? Eğer sen bunları diline söyletiyorsan, tanık olmadıysan gaybî imandasın daha, mutlak iman yok. Bu söylenenlere tanık olacaksın kadir gecesine ermek, kadrini değerini bilebilmek için. Âşık maşukunun değerini bilir, aşkı olmayan maşukun değerini bilmez. İşi oyuncağa çevirir.

Gök kapılarının açılması, hikmetlerin, ilahi sırların bize açılması demektir. Gök kapıları hep açılıyor elhamdülillah. Ama uykuda olanlar bu rahmetten istifade edemez diyor. Doğru. Uyanık olanlar o rahmetten istifade ederler zahir batın doğru.

Çünkü zahir batını tarif ediyor, o neyi tarif ettiğini bilmiyor da ben biliyorum tarif ettiğini. Sen o kelamı al mana yüzünü gör koy yerine. Al, senin malın, hakikat müminin yitiğidir. Ama orada söylenileni manaya tebdil edecek bir kemalatın varsa alır koyarsın, yoksa o yine orada kalır. Şeriat makamının söylediği her söz doğrudur, haktır. Hiç birisi yalan uydurma değildir ama Hakk'ı bilen için haktır. Yoksa o makamda bulunan o sözlerin anlam ve değerini bilmez. Ama sen o sözlerin anlam ve değerini biliyorsan al yerine koy zevkini bul. Öyleyse orası da sana bir şey verir, her şey bir şey verir.

Biz bu sunulandan o yerlere talip olmaya başlarız. Biz de gök ehlinin safına karışalım isteriz. Yani dünyada fenası olan nesnelere peşinde ömrü bitirmeyelim. Tevhit seyri sülükü görmeyi murat edelim. Bu istek ve talep kişiye bir meydan arattırır buldurur. Neticede yer ve gök denilen mecazi anlamda iki farklı boyut değil ama manada bir şey anlatıyor. Yoksa onların anladığı gibi mecazi bir gökte kapı açılacak değil.

Manaya ait olan kalamullahı mana boyutunda değerlendiremezsen o kelimeyi alıp kendi boyutunda değerlendirmeye kalkarsan yanlış yere monte edersen, ne kendisi bir şey anlar ne de cemaati bir şey anlar. O halde gök ehline dâhil olabilmek için fenayı geçmek gerekir. Neden yeryüzüne rahmet getiriyorlarmış? Bize o sırları haber verecekler ki biz o sırlara, o manaya talip olacağız. Âdem'in yeryüzüne inmesi gibi. Neden yeryüzüne indi? Bizi gökyüzüne götürmek için indi. Eğer Mürşid-i Kamiller bizim bulunduğumuz âleme tenezzül etmeseydiler biz onların âlemlerine nasıl geçebilirdik. Onlar kendi âlemlerinde oturaydılar halimiz ne olurdu. Şimdi tenezzül eden biz miyiz, onlar mı? Eğer onlar bizim dünyamıza inmeseydiler, bizim bulunduğumuz boyuta tenezzül etmeseydiler, biz bu alandan bir şey duyabilir miydik? İşte onların yüceliği bir kat daha çıkıyor burada.

Bu sülükü tevhit yeryüzü yaşamından gökyüzü yaşamına geçiştir. İnsan bu tevhit yolculuğunda o manaya, o kadir gecesine erer. Zatullah'a erer. Geldiği o mana boyutunda, bu gelip gitme mecazi değil idrakini oraya taşımak. Bu bir idrak yürüyüşüdür, Mirac bedensel değil idrak cihetiyle Miractır. İdrakini en alt boyuttan kemalata getirip, Hak boyutuna taşımak... Bu bir yolculuktur, seferiliktir. Melamilikte çokça zikredilen halktan Hakk'a urucun anlamı budur.

Melamiliğin iki ciheti vardır; birincisi halktan Hakk'a uruc etmek, ikincisi Hak'tan halka nüzul etmektir. Halktan Hakk'a uruc eden halka ait bir şey göremez artık, orada Hakk'ın pazarına girdi. Aynı bir şehirden başka bir şehre gitmek gibi. Ankara'dan Bursa'ya gelen birisi artık Ankara'ya ait bir şey göremez gördüğü hep Bursa'ya ait şeyler olur. Eğer gerçekte bu urucu yapabildiyse ister istemez böyle olur. Geldiği yerde Hak var gayrısı yok. Halka ait ne var orada, hiçbir şey yok. Hala halka ait şeyler gören o urucu yapamadı bilgi cihetiyle öğrendi sadece. Şimdi Bursa'dalar ama Ankara'ya geri dönecekler ve oradakilere Bursa'yı anlatacaklar, Ulucami var, Yeşil Türbe var şu var bu var. Oradakiler de Bursa'ya özenmeye başlayacak. Rahmet melekliği yapıyorlar bak!

Dervişler de bu ilahi sırlara ve hikmetlere talip olur. Bu talebi onun bir şeyleri aşmasına sebep olur. Talep ettiğin kadar aşabilirsin. Değer verdiğin kadar aşabilirsin. Samimiyetin kadar aşabilirsin. Samimiyetsiz hiçbir yere gidilmez. Aşamıyorsak daha samimi değiliz yoksa hiç mümkün değil aşamaması. Bu idrak yolculuğu, yapılan muhabbetullah o irfaniyet kişide yeni bir anlayışı oluşturur, değişim budur. Bedensel değişim değil, idraksal değişim. Çünkü kişinin idraki, anlayışı değişmezse gördüğü de işittiği de değişmez. Kesin! Bir evvelki anlayışın iptali lazım. Mürşit nasıl değiştirdi sen o gayreti göstermezsen, ne mümkün. Somut bir şey değil ki alayım elime testereyi keseyim, atayım. Ben ancak bildirebilirim, muhabbet edebilirim. Gerisi herkesin kendisine kalıyor. *“Sen bildir ey habibim. İnanıp inanmadıklarına karışma”* diyor Allah. Yeni bir pazara girmeyi, yeni şeyler görüp işitmeyi, yeni şeyler muhabbet etmeyi kendisine destur edinecek, o gayret içinde olacak ki kâmilin bildirdikleri onda yeşersin. Kişinin öyle bir talebi yoksa anlat dur.

Nasrettin Hoca bir köyde İsa as'ı anlatıyormuş cemaatine. Muhabbetin sonunda köyden birisi yaklaşmış hocaya, “İsa as bin beş yüz, iki bin senedir dördüncü katta ne yer ne içer acaba?” diye sormuş. Hoca “Sen bu köylü müsün?” diye sormuş, evet demiş adam. “Bu fakir yirmi beş gündür köyünde hiç sormadın ne yiyip ne içtiğimi, gökyüzünde Hak katındaki İsa ’yla ne uğraşıyorsun” demiş.

Bu yolculuk kişiyi idrak yolculuğuna çıkartır. Artık halkı görmekten kurtulur, nazarında Hakk’ı mevcut bulmaya başlar. Nazargah-ı ilahide Hakk’ı mevcut buluş aşığı halden hale, zevkten zevke sokar. Âşık için maşukunun her an bir şanla, her an bir tecelliyle, her an bir yüzle ona güzelliğini sergilemesidir. Âşık bu halde mest olur. Yerde miyim gökte miyim bilemez. Şimdi bu hali yakalayan, bu halde olan onun değerini, kıymetini bilir. Kadrine erdi işte. Onun her günü kadir gecesi olmaz mı? “Ya rabbi her günümüzü kadir gecesi eyle” Nasıl eyleyecek? Gökten zembille mi indirecek? Yolu yordamı adabı erkânı var, doğurmak istiyorsan evlen. Gökten çocuk hazırlayıp yollamıyor. Sen de her gününü kadir gecesi eyleyeceksen nasıl olması gerektiğini öğren onu uygula. Hayalden, gayıptan beklemenin anlamı yok. Yolu yordamı, ilmi irfaniyeti sunulur gerisi sana kalıyor. Kadrine ulaştıktan sonra dikkat ederseniz üç gün sonra bayram gelir. Fenadan kurtuluş bekaya çıkış. İşte bu beka üç tecelliyle sunulacak. Tecelli zat, tecelli sıfat, tecelli efal zevkiyle sunulacak. Hadi şimdi yar ile bayram yap!

Ramazanın içerisine konulmasındaki sebep, ramazan zat orucudur. Bu orucu tutan zatından gayrıyı göremez. Zat-ı Hak’ta mahremi irfan olan anlar bizi diyor Hz Niyazi. O irfaniyete erdi ve zatullah her şeyi kapladı “Şehit Allah hu enne hu la ilahe illa hu” Aşık efal, sıfat ve vücut cihetiyle nazar eder ki zatullah her şeyi kaplamış. Bu gönlü oluşturan kadir gecesine erdi mübarek olsun, gök ehli karşılar onu.

Halden bilen dertli kardeş gel gör beni aşk neyledi diyor Yunus Emre hz ona. Kime sesleniyor, halden bilene. Gel gör, ancak sen benim derdimi anlarsın, dışarıdaki ne anlar diyor. Bir insan hangi alanda olursa olsun, işinin, parasının vs. kadrini kıymetini bilirse mutluluğu yakalar. O halde Allah en yüce değerdir, onun değerini de bilmek lazım. O bizim için yaşamımızda ne kadar değerliyse yaşamımıza o kadar adapte ederiz. Değersiz olan şey yaşamımıza adapte olmaz. İnsan değer verdiği şeyi hayatına alır. Eğer Allah senin için en yüce değerse onu yaşamına dahil et, nasıl yapacaksan yap. Formüllerini verdik. Yaşamına bunu dahil et, ufacık bir sorunla civatayı bir delikten geçirip sıktığın zaman on tonluk bir parçayı tutar. Değerleri de insan kendi yaşamına dâhil etmeye başlayacak, Hak erenlerin ahlakını, tabiatını, anlayışını...

Yunus Emre'den, Niyazi Mısri'den örnekler veriliyor bunun için. Yoksa onları taklit etmek değil amacımız. Mansur ol da enel hak de, Mansur olmadan Mansur'u taklit etme, bu seni bir yere götürmez. Gerçeği hak bildirmeyen, gerçeği gerçek nazarıyla göstermeyen, bize Allah'ı gayıpta ötelere ötesinde gösteren bir imanı terk etmek lazım. Aslında bu imansızlıktır ama iman zannediyorlar. *“Din diyanet, adeti şöhrat vardı yele, Ne oldu Niyazi sana kaydı dindar da kalmadı”* diyor Niyazi Sultan. Bir evvelki din iman anlayışını terk etti. Din, diyanet adeti şöhrat, o alanda ne varsa vardı yele, ne oldu sana ey Niyazi, kendisine hayret ediyor kaydı dindar da kalmadı, kayıtlı din de kalmadı. Ama Hz Niyazi oldu...

Dervişlik akıl işi değildir, gönül işidir. Niceleri bu dervişliğe talip oldu ama bir baktılar ki pabuç pahalı, kaçan kaçana. Ucuz etin yahnisi tatsız olur. Edep erkân istemeyeceksin, kayıta kuyuda sokmayacaksın, sen muhabbet edeceksin, herkes istediği gibi yaşayacak... yok öyle, bu kapıda yok. Öyle kapı arayıp bulup oraya gidecek beğenmeyen. Hu.

İkrar İmandır

*“Şeriattaki telkinle bu âleme nazar ediyorsan
Hiçbir şeyi kucaklayamazsın”*

Bir gün Koliçanlı Osman efendinin ziyaretine gittim. İhvanları da yanıdaydı, “Nasılsın âşık?” dedi, “Nasıl görüyorsanız öyleyim efendim” dedim. Şöyle bir baktı “Ben seni eşek gibi görüyorum, at gibi görüyorum, katır gibi görüyorum, domuz gibi görüyorum, ebu cehil gibi görüyorum...” başladı sayıyor, saydı saydı ben eyvallah dedim hiç ses çıkartmıyorum. “Dur ya hu bir daha bakayım” dedi. Eğilip baktı “Yanlış görmüşüm. Seni âşık gibi görüyorum, derviş gibi görüyorum, Allah gibi görüyorum, Muhammed gibi görüyorum” saydı ulvi sıfatları bu sefer. Ben yine eyvallah dedim ses çıkartmadım. “Ya hu bu İbrahim ölmüş galiba yok galiba” dedi. “Esfel sıfatları saydım ses çıkartmadı, âlâ sıfatları saydım hiç üzerine almadı, her ikisinde de üzerine almadı. Bu ölmüş vallahi. Siz ne dersiniz?” dedi.

Nasıl görüyorsan osun sen. Eşek gibi görüyorsan taktın eşek gözlüklerini öyle görüyorsun. İş sende bitiyor sende. Görülen hep o, bütün iş sende. Karşıdakinde hiçbir şey yok.

Biri iki görmeyi anlatan bir menkıbe var. Çocuğun birisi şaşımış. Babası tutmuş ayakkabıcı çırağı yapmış bunu. Ustası da şaşı olduğunu bilmiyor, babası da benim oğlum şaşındır demiyor tabî.

Eskiden ayakkabıcılar köseleyi ispiрто ocağında ısıtırlardı, yumuşayınca ayakkabının altına taban yaparlardı. Yumuşayınca istediği şekli alır. Bir gün usta, “*Oğlum raftan ispiрто şişesini aliver de ocağa koyayım*” der. Gitmiş çocuk “*Usta hangisini istiyorsun?*” demiş. “*Nasıl hangisini, bir tane şişe var işte, al gel onu*” Çocuk hayır iki şişe var demiş. Usta yanılıyor muyum acaba diye eğilip bakmış şişe bir. Oğlum bir tane var, hayır usta iki tane var... Şimdi ona iki değil de bir olduğunu nasıl anlatacağsın. “*Kır birisini kalanı getir*” demiş. “*Peki, usta*” der çırak ve kırar. “*Getir!*” der ustası, çırak “*Kalmadı usta.*” der. “*Hani ikiydi ya, birisi kalması lazımdı*” demiş ustası. O zaman şaşu olduğunu anlamış çocuk, o da bilmiyormuş şaşu olduğunu. Görülende iki yok sen şaşıysan biri iki görürsün.

“Birdir ol, birliğine şek yoktur. Gerçi/Gerçeği yanlış söyleyenleri çoktur”

Şek ne oluyor? Şüphe. Şüphe yok diyor o bir ama o birliği bilmeyenler yanlış söyleyecek, biri iki yapacak. Zahir batın illa hu.

*“Âdem yaradıldın, cân kalıba girmedin
Şeytân la'net olmadın arşıdı seyran bana”*

diyor Yunus Emre Sultan ağır burası biraz. Nasıl oluyor bu söyledikleri?

Sümbül Sinan Hz, geniş meşrepli, Hristiyanmış, Musevi’ymiş, Ermeniymiş, Rummuş hepsi onun dergâhına toplanırlardı. Hiç ayırım yapmazdı, kalender meşrep. Onlara cehri zikir yaptırırılmış, muhabbetler edermiş, onları derviş edinmiş. Tabii, İstanbul meşayihî bunu çekemiyor. Başlıyorlar Sümbül Sinan Hz’ni şeyhül islama şikâyete.

Şeyhül islam da padişaha iletiyor. O zamanlar padişahlar ya vezirin ya şeyhül islamın kuklası.

“Vurduralım boynunu” diyor.

Onlar için ne var, Tez vurula boynu, mahkeme falan yok. Hala o sistemin gelmesini isteyenler var. Hiçbir hakikat ehli o sistemi istemez. Dikkat edin, eskiyi getirmek isteyenlerin hapsi yobazlar, mollalar. Çünkü o sistem oradan menfaatleniyor. O sistem onları güçlü kılıyor. Mevcut sistem onları hiçe sayıyor, oradan kaynaklanıyor.

Şeyhül islam, *“İsterseniz gidip bir dinleyelim, kararınızı sonra verin.”* diyor. Biraz adil davranıyor. Padişah, hazırlıkları yap yarın gidelim diyor. Koskoca Osmanlı sultanı gelmiş, Sümbül Sinan Hz karşılıyor.

-Hakkında çok şikâyet var.

-Bizim kimseye zararımız dokunduğunu zannetmiyorum. Şikâyetin konusu nedir?

-Sen Hristiyanları, Ermenileri, ateşe tapanları, şunları bunları topluyormuşsun.

-Evet. Bu bir suç mudur? Selman-ı Farisi Hz ateşe tapıyordu, Cenabı Resulullah onun verdiği akılla hendek açmadı mı?

Padişah nereden girerse girsin karşılığında Resulullah'ın hayatından bir örnek gösteriyor. *“Sen veli misin?”* diye soruyor padişah. *“Tövbe haşa. Velilik ben veliyim demekle olmaz ki sultanım, velilik gönül işidir.”* diyor.

Çünkü bir insan, ben veliyim, ben evliyayım, ben ehlullahım, ben arifim, ben kâmilim sözlerini kendisine nispetle söyleyemez. Oralara layık olmayanlar bu iddialarda bulunur.

Hakikat erbabı kendisini hiçbir zaman bu vasıflarla zikretmemiştir. Hani bir padişahın devrinde yine mollalar dervişleri şikâyet etmişler, bunun üzerine bir imtihan verdirelim demiş padişah. On tane âlim on tane derviş çağırttırmış. Ama yarım saat arlıklarla gelecekle. Önce âlimler gelmiş. Padişah da balkona çıkmış kapıdan girenlere bakıyor, onlar padişahı görmüyor. Sadrazam âlimleri karşılıyor, hoş geldiniz.

- Senden daha bilgili var mı?*, diye sorar.
- Benim elime su dökcek kimse yok.*
- Ee, arkadan gelenler de âlim değil mi?*
- Anlamaz onlar bir şeyden.*

Padişah duyuyor. Sadrazam arkadaki âlime de aynı soruyu yönelmiş ve aynı cevapları almış. Hepsi tek tek “*Ben*” demiş. Yarım saat sonra dervişler geliyor. Sadrazam,

- Hanginiz en çok biliyor?* diye sormuş
- Arkadan gelen,* demiş derviş.

Diğer gelen dervişlere de aynı soruyu yönelmiş sadrazam, hepsi aynı cevabı vermiş, “*Arkadan gelen*” Padişah bunları da duyuyor. En sondakine de aynı soruyu yönelmiş sadrazam, “*En önden gidendi*” demiş. Dervişlik budur işte.

İçeri alıyor hepsini, dervişleri bir odaya kapatıyor. Mollaları oturtuyor beşer kişi karşılıklı, önlerine birer tarhana çorbası, birer metre saplı kaşıklar, hadi bakalım üzerinize dökmeden yiyeceksiniz. Kaşığın dibinden de tutmak yok en ucundan tutulacak. Kaşık tasa giriyor da ağıza nasıl dönecek bir metre kaşık? Yarısı ağıza yarısı üste başa, padişahta seyir ediyor. Üstleri başları batıyor. Kalkın bakalım deniyor, yan odaya gönderiliyorlar. Ortalık siliniyor süpürülüyor. Çağırın bakalım dervişleri.

Onları da beşer kişi karşılıklı oturtuyorlar. Birer tarhana çorbası, birer metre tahta kaşık veriliyor. Bakıyor dervişler, kaşıklar uzun saplı ne yapalım, herkes kaşığı doldurup karşısındaki kardeşine “*Buyur kardeş*” diye yediriyor. Bir tek damla dökmeden yiyorlar. Padişah da seyir ediyor. Vurun bütün mollaların kafasını diyor padişah. Dervişlik budur, kuru bir laf yolu değil hal yoludur. Kelimeyi al kütüphaneden ezberle ezberle sat, hal olmadıktan sonra neye yarar.

Yaşantı olmadıktan sonra ne yapayım ben o dervişliği. Yaşantıdır dervişlik, gönül işi, aşk işi demişler bu nedenle. Ehli kemal ne yapmış? Kâinatı kucaklamış. Olduğu gibi kucaklamış, günahıyla sevabıyla. Bu kâinatı kucaklayışı Allah’ı yedi kat gökyüzünde arayanlar anlayamamış. Nasıl olur bu diyorlar. Biz de işimize gelmeyene tekme vurmamalıyız. Kırk fırın ekmek yememiz lazım, önce benim sonra sizin. Olmazsa olmazlardandır bu. Önce kucakla olduğu gibi, ondan sonra tekâmüle yardımcı ol nasihat et, tebliğ et. Onu kucaklamadan, sarmadan, onu daha güzel hale nasıl getirebilirsin mümkün mü? Getiremezsin ki. Tekmeyi vurduğun zaman öldürürsün, yaşatmazsın ama onu kucaklarsan, onu sıcaklığınla sararsan, ona değer verersen onu bir yere getirirsin. Bir yere gelemeyebilir de ama sen üzerine düşeni yap.

Üzerinde sıkça durduğum dervişliğin olmazsa olmazlarının başını teşkil eden bu kâinatı kucaklayabilmek için insan kendisindeki haseti, buğuzu, kini, kibri, riyayı, tamahı atacak. Bunları atmayan insan Hak yolunda kemalata eremez. Papağanlığını yapar bu meydanların ama kucaklayamazsın. Birisine kin duyuyorsan, birine karşı kibirliysen, birinin her hangi bir şeyine haset ediyorsan nasıl kucaklayacaksın onu. Arana girer. İşte bu saydıklarım, müminde olmaması gerekeneler.

Kendimizi bunlardan arındırmadığımız müddetçe Allah şahidim olsun ki hiç kimse hiçbir yere gidemez. Lafıyla gittiğini zanneder.

Bunlar elle tutulur nesnelere değil ki sökelim atalım. Soyut kavramlar bunlar. Kişi kendisi kendisiyle uğraşacak. İç âleminde herkes bu cihadı kendisi verecek. İç temizliktir bu. Bunlar Yusuf'u çekemeyip kuyuya atan üvey kardeşleridir. Biz buna mı secde edeceğiz ilerde? Öldürelim. Bunlar varken sende gönülün oluşmasına izin vermezler, Yusuf gönle işarettir.

Şeriatteki telkinle bu âleme nazar ediyorsan hiçbir şeyi kucaklayamazsın, her şeye nefretle, kinle bakarsın. Bütünü kucaklayabilmek, istisnasız... Sen Allah namına karar veremezsin, kimseyi cennete de sokamazsın cehenneme de sokamazsın.

Hüküm veremezsin, hükümlerlik Allah'a mahsustur, sen kim oluyorsun da kişiler hakkında hüküm veriyorsun. Sana düşen şu kâinatla sana yüz gösteren yüzü tanımak. Aşığın, dervişin talep ettiği hüsnü cemel değil mi?

İşte Sümbül Sinan Hz de her şeyi böyle kucaklamış bağrına basmış ama şeriata göre bu ters. Olur muymuş? Peygamber bile, *"İman etmedik bir kişinin, bir mecusunin akıyla amel ediyor nasıl peygamber bu"* dediler hendeği kazdırırken. Ateşe tapan Selman-ı Farisi diye birisinin akıyla amel edip bize hendek kazdırıyor, böyle peygamber olur mu dediler. Bunlar peygambere iman ettik diyenler? Onu anlayamadılar, göremediler. Kaç kişi gördü Muhammed'i zaten.

Şeriat sözcüğünü de iyi anlamak lazım. Bu sözcüğün anlamını bilmezsek, bilmediğimiz bir şeyi inkâr etmeye başlarız. O makam Hak'tır.

O makama hiç kimse dil uzatamaz ama o makamda bulunanların yanlış anlayışı ve halkı yanlış yönlendirişi bu hale getirdi. Hocam söylediğin doğru ama anladığın yanlışır diyor Yunus Emre. Anladıkları yanlış. Şeriat, güzel ahlaktır. O elbiseyi kim giydiyse onun şeriatı vardır. İbadet kelimesinin anlamı ayrıdır, şeriat kelimesinin anlamı ayrıdır. Bunlar şeriat deyince ezan okunduğunda camiye gidip namaz kılmak zannediyorlar. Eğer camiye gidip onların yaptığı gibi yapmazsa bunların şeriatı yok diyor. Şeriatı yatıp kalkmaya bağlamışlar, ramazan gelince aç durmaya bağlamışlar. Hayır. Şeriat tek kelimeyle “*Güzel ahlak sahibi olmaktır.*” Yasakların tamamına baktığın zaman zaten insanı güzel ahlak sahibi yapmak için olduğunu görürsün. Çal, çırp, vur, kır, dolandır, ezan okununca en ön sıraya koş. Bunun şeriatı var, o güzel ahlaki taşıyanın yok, hadi canım kim demiş onu.

Cenabı Resulullah’ın devr-i saadetinde iki yön vardır, birisi şeriat-ı Muhammediye diğeri hakikat-i Muhammediye ortası yok. Orta, sonradan icat onlar, peygamberden üç yüz sene sonra. Tarikat yok peygamber zamanında. Şeriat ve hakikat yani nübüvvet ve velayet var tarikat yok.

Çok uzatmayalım. Sümbül Sinan Hz de İstanbul’da veliyullahtan bir zat. Onların kâinata bakışı, “*Nereye dönerseniz Allah’ın yüzü oradadır*” ayetinin sırrı onlara açılmıştır. Zaten o sır açılmadan veliliğe erilmez. Tabî bu vahdet görüşünü hayatın vahdetini, kâinatın birliğini, vahdetini, şeriat uleması anlayamadılar ve küfür zannettiler. Kendi anlayışlarına uymadığı için reddettiler. “*Bizim anlayışımız yanlış da bu doğru olabilir mi acaba?*” diye bir mukayese de yapmadılar, halen yapılmıyor. İş tabî buraya kadar gelir. Padişah artık kafasını kopartacak ama sebep arıyor.

“Peki, veli misin dedim haşa dedin, evliya mısın dedim haşa dedin.”

“Sultanım zahirde sizin gibi insanların unvanı olur, biz fakir abdi zelil kuluz, dervişin unvanı olmaz. Dervişin ismi bile olmaz, adı derviştir onun. Dervişlik yokluk yoludur. Yoklukta olanın kendisine mahsus unvanı olur mu?” demiş.

Kendilerine bir unvan vermeye kalkanlar Firavun'lardır. Onun için dervişler *“Hanginiz çok biliyor?”* Sorusuna *“Arkadan gelen”* diye cevap vermişler, ben biliyorum dememişlerdir. Âlimler *“Ben bilirim bunlar bir şey anlamaz”* demişler. Hala öyle televizyona çıktıkları zaman birbirlerini yiyorlar.

Padişah bu sözler karşısında biraz yumuşamış. *“Ben şimdi mahiyetimle İstanbul'un surlarının dışına çıkacağım. Hangi kapıdan gireceğimi bana söyle”* demiş. *“Peki, ben yazayım bir kâğıda, siz kaftanınıza koyun kapıdan girince açın okuyun”* demiş ve yazmış vermiş. Söz verdiği için de açıp bakmıyor padişah, kaftanının içine koyuyor.

Surlardan dışarıya çıkıyor. Bir kapıdan girecek mesela Topkapı'dan, ya bunu yazdıysa diyor içinden. Bilmesini istemiyor, kafasını kopartmak istiyor. Başka bir kapıdan girecek, ya bunu yazdıysa.

Ne yapayım diye düşünüyor, bir cin fikir geliyor ve emir veriyor *“Çabuk surları yıkın yeni bir kapı açın”* diyor. Bunu da yazacak hali yok ya. Paldır küldür sur yıkılıyor hemen yeni bir kapı, oradan giriyor. İçeriye giriyor kaftanından kâğıdı çıkartıyor, bakıyor ki *“Yeni kapı hayırlı olsun”* yazıyor. Padişah pes diyor bir daha artık kimsenin dolduruşuna gelmem diyor. Yeni kapının hikâyesi böyledir. Seneler evvel büyüklerimizden işitmiştik.

Bin dört yüz senelik islam tarihi bu yobazlarla dervişlerin mevzularıyla dolmuş hep. Bir derviş bir hocayı ne asmış ne kesmiş ne derisini yüzmüş ama dervişler hep asılmış kesilmiş yüzülmüş. Onun için diyor Hazret, “*Şeriat elli irak giremez bu menzile*” oradaki öğretilerle hakikat yaşanmaz. O öğretilerin yaşandığı, geçtiği pazar var, orada geçerlidir hüküm sürer.

Bir gün bize Dikkaldırım’daki eve bir İmam hatip lisesi müdürünü getirdiler. Çene bol, cemaati de buldu habire konuşuyor, baktım susacağı yok, edep erkân bilmiyor ki dedim,

-Hocam sen açtın ağzını yumdun gözünü. Ben bir büyükten işitmiştim, zahir ulemalar ağzını açar gözünü yumar, arifler de gözünü açar ağzını yumar demişlerdi bana, sen tam tersini yapıyorsun, durakladı,

-Ne demek istiyorsun. Bir hata mı yaptık?, dedi.

-Hata yapmadın da buradakilerin hepsi bal yiyor şeker şerbetine kanmaz bunlar. Sen bir sepet oyuncak toplamışsın, çıkartıyorsun plastik treni çuf çuf çuf... dedim, Müdür bozuldu tabii. Gidiş o gidiş.

Akıl balığ olmadık çocuk mertebesinde oldukları için onların öğrenebileceği bilgi odur. Orada o geçerli. Orada sobaya umacı cıss denir. Çocuğa sobanın ne olduğunu anlatamazsın anlamaz gider yapışır. Ama akıl balığ olmuş birisine soba için umacıdır bu cısss dersin kafayı mı üşüttün der. Yani her yerin, her çağın bir bilgisi var orada o geçerli. Bir arif meydanında, bir hakikat meydanında o görüşü çıkartmaya kalkarsan gülerler.

Zahirde bir kölenin sahibinin yaptığı işler hakkında en ufak bir itirazı olamaz hüküm de veremez, bunu neden böyle yaptın veya bunu neden böyle yapmadın diyemez.

Bir kulun karşısında köle hüküm veremez, itirazı olamazken ya Allah'ın huzurunda bulunan kul nasıl hüküm verecek, nasıl itiraz edecek. Veremezsin hüküm hiçbir şey hakkında. *“Hükümler ancak Allah'a mahsustur”* diyor. Sen hiçbir şey hakkında hüküm veremezsin. Hüküm vermeye kalkarsan kendini Allah yerine koymuş olursun. O zaman ulûhiyet iddiası başlar. Yani hakikatin deminde bir gönül oluşturabilmek öyle pek ucuz değil.

“Evvvel kolay sandım aldandım, bu aşkın narına kat be kat yandım”

bunun için demişler. Aslanı kediye boğdururlar. Ya hu! Kedi aslanı boğabilir mi akılla baktığında, mümkün değil ama bu öyle bir iş ki aslanı kediye boğdururlar. Bir serçe bir kartalı yere vurabilir mi zahiren baktığında? Ne mümkün! Ama vurdururlar. Bunun için yeni bir oluşuma iştirak, hakikati o pencereden görmek ve yaşamak istiyorsa bir insan evvela mangal gibi bir yüreği olacak, her türlü kayıttan kuyuttan, tutuculuktan, prensipçilikten geç geç geç... hiç birisi sökmez burada.

Birisi vardı her şeye çok karışan, eksik kusur hata bulur her şeyde. Rahmetli İbrahim abi kâmil bir zattır, bir gün *“Sen Allah'ı tanı mıyorsun, kaç yaşındasın sen?”* diye sordu. O her şeye karışan adam altmış beş yaşında olduğunu söyledi.

İbrahim abi de, *“Bak sana bir şey söyleyeyim, sen her şeye çok karışıyorsun, onu beğenmiyorsun, bunu beğenmiyorsun ya senin dilin çok fazla uzamış, altmış beş yaşından sonra Allah sana bir dert verir dermanını nerede bulacağını şaşırırsın. Sen Allah'ı tanı mıyorsun, hadi yoluna yürü git.”* dedi. Efelik yapmaya gelmez, ben çok efe gördüm tükürdüğünü elli kere yalattırdı.

Neyi çok kendine put ettiysen oradan vururlar. Namus mu takıntın, namussuz yapmazsa şerefsizim. Neyi kayıt haline getirdin, olmazsa olmazın oldu işte onu sana yedirttirir. Oyun oynamaya gelmez. O nedenle hep tevazuda olacağız, aman ya rabbi taşıyamayacağımızı bize yükleme diyeceğiz.

*Sen rıza kapısında aman Allah'ım dersin,
O alemler sultanı lebbeyk kulum demez mi*

diyor bak. Aman Allah'ım acziyettir, beni bana bırakma ya rabbi! Hep acziyet, hiç efelik yok, hep acziyet! Aman çocuklar hiçbir alanda dikilmeye gelmez aman! Onun için dervişin boynu bükük demişler, boş başak dim dik durur tarlada, dolu başağın boynu bükük olur. Boş kafalılar dim dik durur “Ben” derler. İlim irfaniyetle dolmuş başaklar boynu bükük olur, aman Allah'ım der hep. Kimseye kusur bulmayın, suç istinat etmeyin, meşrebiniz geniş olsun, hoş görmesini bilin. Herkesin kötü nazarla baktığı bir kadına sen o nazarla bakamazsın. Mevlana ey beni Rabialarım diyor. Bu hayata bakış... Bakmasını bileceksin! Kendi şartlanmış bakışını terk edeceksin. Hak erenlerin bu âleme nazar ettiği gibi nazar etmesini öğreneceksin. Herkesin üstüne basıp geçtiğinin üzerine sen de basıp geçmeyeceksin. Varsa imkânın kolundan tutup kaldıracaksın, bir tekme de sen vuramazsın. “*Ee, ama onlar vuruyor*” onlar vurur, ona tanıtılmadı ki kim olduğu, sana tanıtılıyor sen vuramazsın.

Allah'ın nimetlerine bir bakın ya hu! Bu nimetlere karşı isyankâr olmamız lazım.

Bizim elimizde mi gelmek de gitmek de, o getirmese nasıl geleceksin, varmak istediğimiz yere o götürmese nasıl gideceksin. Dört lastik dönüyor bir tanesi patlasa takla atar gideriz, yüz elli ile sürüyorsun kurtaramazsın da, mümkün değil.

Rabbimin izni olmasa biz mi geldik buraya yani ne mümkün.
Allah'ın takdirinin dışında hiçbir şey olmaz, takdir onun.

*Haktan olan bu işler
Boştur kamu teşvişler
Ol bildiğini işler
Görelim Mevla neyler
Neylerse güzel eyler*

diyebilmek hünerdir. Dervişlik çok şey bilmek değildir, az öz, yaşayabileceğin, zevk edebileceğin kadar ilme talip ol. Yaşantısı yoksa onun zevki, neşesi, muhabbeti yoksa dünyanın bilgisini toplamış ne yapayım ben onu.

Bir Allah dostunun zahir ulemadan bir komşusu varmış. Bir Cuma onun camisine gitmiş. Komşusu hutbeye çıkmış başlamış ayetler hadisler okumaya ezberden. Bu Allah dostu da başlamış ağlamaya. Hoca görmüş ağladığını “*Bu bizim komşu ağlıyor ne iman sahibi adam şunu bir gün ziyaret edeyim*” demiş, hor görüyor âlim komşusunu. Her şeyi kendilerinin bildiklerini zannediyorlar. Bir gün komşusunun kapısını çalmış, Allah dostu buyur etmiş içeriye. Hoca, “*Kahveni içmeye geldim*” demiş. “*Hay hay buyurun, hanım bize kahve yap.*” demiş erenler. Kahveler yapılmış. “*Seni tebrik etmeye geldim, sen benim camime geldin ben hutbe irade ederken ağladın, tebrik ederim*” demiş hoca. Allah dostu bunun üzerine, “*Âlim efendi bi sor neden ağlıyorsun diye. Bize Kur’an’dan üç ayet öğretili biz bu üç ayetle amel etmekte güçlük çekiyoruz. Benim komşum bu kadar ayet hadis ezberlemiş bunlarla nasıl amel edecek, bunun hali ne olacak diye ağlıyorum.*” demiş.

Âlim kalmış öylece. Onları ezberleyip cemaate satmak hüner değil ki, kişi onları önce kendisi yaşaması gerekir.

İşte bu nedenle çok şey bilmekle derviş olunmaz, işin özünü kavramak lazım. Neşe yok, muhabbet yok, zevk yok, avamdan farklı bir yaşantısı yok, avam gibi görüş, işitiş, konuşuş... Ondan sonra dervişlikten dem vuruyor, onun hiç hükmü yok, o değil dervişlik. Neye benzer bu; Tıbbi bitirmemiş doktor olmamış ona doktor gömleği giydiriyorsun. Gömleğine bak doktor ama içindeki doktor değil, var mı o gömleğin bir hükmü, yok. Olaylar ve hadiseler karşısında avam gibi davranıyor, avam gibi düşünüyor, avam gibi yorumluyor neresi derviş bunun.

“Ben dervişim diyene bir üns edesim gelir”

diyor Yunus Sultan. Dervişin farkı her yerde belli olacak. Muhammed’in atlarının alınlarında ve ayaklarında beyaz tüyler vardı nereye girse o atlar belli olurdu deniyor. Hangi at, dört bacaklı at değil. Dervişlerin alnındaki nurdan, Muhammedî idrakten bahsediliyor. O nereye gitse belli olur, olmaz mı... Sen gittiğin yerde avam, efendinin yanında derviş oluyorsan münafıksın. *“Onlar senin yanında biz sana iman ettik derler, müşriklerin yanına gittikleri zaman onlara da biz sizdeniz derler”* diyor. Olur mu öyle şey, derviş her yerde derviştir.

Bir insan iman ettiği, ikrar verdiği şeyi her yerde göğsünü gere gere taşıyamayacaksa gelmesin bizim meydanımıza zaten. Ne işi var burada, çürük cevizlerle mi uğraşacağız. Ben buyum kardeşim kabul ederseniz edin etmezseniz siz bilirsiniz denilecek yerler vardır. O dem geldiği zaman bu denilmeli. Diyemeyeceksen zaten sen iman etmemişsin demektir. Gel şu davandan, şu iddiandan vazgeç dediler. Sana köşk verelim, istediğin kadar cariyeler verelim, ömrünün sonuna kadar biz bakalım sana sen otur sefa sür, yeter ki şu davadan vaz geç dediler. *“Bunlar az”* dedi Hz Resulullah. Daha ne istiyorsun söyle dediler.

“Gökten güneşi indirip bir elime verseniz, ayı indirip diğer elime verseniz de beni bu yolumdan, bu davamdan döndüremezsiniz” dedi.

İnsan iman ettiyse imanını savunur, her yerde. O imanı oluşturamadıysa ödü patlar. Bir insan yüklendiği misyonu, yüklendiği değeri taşıyamıyorsa o yerin insanı değildir derhal terk etsin orayı zaten. Bana Şaban diye birisi biat etti. Hacı Canip’in on beş senelik müridiydi. Hacı Canip’te körmüş diye bağırdı, ben ona bağır demedim. Hiçbir yerde ben Damperli İbrahim’e biat ettim diyemedi, tenezzül edemedi. Gittiği her yerde Hacı Canip’in müridiyim diye taktim etti kendisini, beni neden söyleyemedi? Söyleyemeyecektin de neden gelip biat ettin bana madem? Benim ismim hiç geçmez onda. Biz onun bütün müşküllerini çözdük bir selam çaktı gitti.

İkrar imandır demişler. Bir meydanın eri olmak, bir meydanın dervişi olmak, Muhammed Ali ocağında pişmek kemalat bulmak için bazı fedakârlıklar şart.

Allah şu kâinata bütün sırrını nakşetti. İnsana da bu sırrı okuyabilecek, bu sırrı görebilecek, bu sırta muhabbet edebilecek özelliği verdi. Ama insan o alanda bir eğitim görmezse, o alanda bir bilgi edinmezse, o alanda bir düşünceye tefekküre giremezse kâinatın her zerresinde o sır yazılmış mevcut ama farkında olmaz. Misal; dağa kömür, altın, krom madenini koymuş ama o maden, *“Ey insan! Ben buradayım”* diye bağırmıyor. Altın; *“Ben buradayım gelin alın beni”* demiyor. Sen maden mühendisi olursan, o alanda ilim irfan tahsil edersen, o dağdaki kömürü sen bulacaksın, ben buradayım demiyor. O kendi hazinesini, kendi sırrını, kendi güzelliğini kâinata nakşetmiş, insan bu sırta muhabbet için yaratıldı, asli, görevi bu.

Ama nasıl ki maden mühendisliğini okumayan, o ilmi tahsil etmeyen dağdaki kömürü, elması, kromu bulamıyor üstüne basıp geçse bile, işte insan da irfaniyet tahsil etmezse Allah'ı keşfedemez. Şu kâinata Allah güzelliğini şerh etmiş, kudretini şerh etmiş yani kendisinde ne varsa onu şerh etmiş, bunca tafsilat tek bir şeyi anlatıyor. İyi de buna muhatap olabilecek, bunu görebilecek, buna muhabbet edebilecek bir idrak lazım.

Nasıl ki madeni tanımıyorsan üstüne basıp geçersin, o idrak oluşmadıkça bu dediklerime de muhatap olmak, muhabbetçisi olmak mümkün değil. İnsan işte bu doğrultuda yaratıldı ama illa illa bir uyarıcı lazım, o idrakin oluşumu için ilim irfan tahsili lazım.

Bakın ilk çağlardan beri bütün insanlar Allah arayışında. Gök gürelemiş budur demişler, şimşek çakmış budur demişler... Hep uzaklarda insanüstü, doğaüstü bir güç aramışlar. Fıtratında var bu arayış, Hz İbrahim'de aradı. Kutup yıldızı çıktı benim rabbim budur dedi, sonra ay çıktı bu daha büyük budur dedi, sabah güneş doğdu bu daha büyük budur dedi, akşam güneş batınca bu da değil dedi. Sonra kendisinde buldu dışarıda aramayı bıraktı. Kendisinde bulunca Halil'im dedi. Resulullah ben milleti İbrahim'denim derken, ben de o tevhitte aradığımı kendimde buldum demek istemiştir. Kim kendinde bulduysa o milleti İbrahim'den oldu, o Halilullah mertebesine erdi. Gayıptaki bir şeye yönelmenin âlemi yok! Aradığını mevcutta bulacaksın çünkü hepsi hazır mevcutta. Krom madeni aramak için uzaya gitmiyorsun, altın madeni aramak için uzaya gitmiyorsun hepsi hazırda var. Allah da hazırda! Hazır ve nazır. O halde onu aramak için neden gökyüzüne bakıyorsun.

*Aç gözünü bir etrafına bak Her şey olup durur Hak
Haktan ayrı bir nesne yok Gözsüzlere pünhan imiş*

Demiyor mu sultan! O idraki, o zevki oluşturduysan artık gördüğün Hak olur, muhabbetin Hak olur. Bu idraki oluşturabilmek için gayret, mücadele, feragat-ı nefis, anlayışsızlığımızı, cehlimizi terk...

Bunları terk idrak-ı Muhammediye'nin oluşması içindir. Gayıpta bir şey aramaya gerek yok. Ama madenleri bulmak için madenlerin ilmini tahsil edeceksin.

Allah'ı bulmak için de Allah'ın ilmini tahsil edeceksin. Hangi ilmi tahsil ediyorsan o ilim sana bir şey gösterir. Tıbbı tahsil edersen insan anatomisini gösterir, karaciğerin yapısını öğrenirsin, böbreğin yapısını öğrenirsin o ilimle. Aynı ilimle Allah'ı da bileyim bulayım dersin bulamazsın, o ayırdır. Ziraat mühendisi olursan ağaçları, bitkileri tanırısın. Aynı ilimle marangozluk yapamazsın. Öyleyse her şeyi tanıyıp muhabbet etmek için ilmi lazım. Allah'a da muhabbet etmek için onun ilmini tahsil etmek lazım. O ilim de tevhit ildir, o ilim Allah'a muhabbet ettirir. O ilmi tahsil edip Allah'a muhabbeti olmayan gerçekte tahsil etmedi.

Aldın pirinci ama evde duruyor. Ya hu! Neden taşını falan ayıklayıp, tencereye koyup, pilav yapıp tadına bakmadın? Evde dura dura böceklenir o. Önemli olan alınan bilginin yaşama adaptesi ve onunla zevk arar, muhabbet eder hale, onunla eğlencesi tevhit olur hale gelinmesi. Yaşantı denilen budur. Zahirin yaşantısı var, ezan okundu mu şeklen kıyam, rükû, secde ediyor, ben borcumu eda ettim diyor. Hakikatin amelinde şekil ve suret yok, o tevhit neşesinin şekli sureti yok. Ameli o tevhit ilmiyle aradığına muhabbet edebilmektir.

Muhammet gelmesi yakın oldu anda çok alametler belirdi
diyor Süleyman çebe Hz., yolcusu olanın alametleri belirir.

Bu gün Meryem ben oldum atasız İsa'yı ben doğurdum diyor Hz Niyazi. Kur'an ona veledi kalp diyor. Kalbin çocuğu. Orada da bir doğum var bak, kalbin doğumu. İşte Hz Niyazi onu anlatıyor. Bu gün Meryem ben oldum atasız İsa'yı doğurdum derken bu ayeti yorumluyor aslında.

İşte o Hüdayı Celil neden habibim dedi? Nereye habibim dedi? Kendisine muhabbetçisine, kendisine âşık olan o idrake sesleniyor ey habibim diye. Resulullah'ın sevdası, muhabbeti, aşkı kimeydi! Gördüğü, işittiği neydi! Zikri tefekkürü neydi! Mevla'sıydı. İşte o Muhammedi idrake sesleniyor Allah *“Ey habibim sen olmasaydın ben bu teferruatı halk etmezdim.”*

Sana olan aşkımdan diyor ya, orada cismani bir Muhammed'e hitap yok! Allah oradaki idrake, anlayışa, görüşe hitap ediyor. Allah'ın suretle, cismaniyetle, elbiseyle işi yok! O, kalplere nazar ederim diyor. Nedir kalp? Bu kan pompalayana kast etmiyor. Ben sizin anlayışınıza, idrakinize nazar ederim diyor Allah. Kalp derken anlatılmak istenen idraktır ama bana hoca bu et parçası kalbi gösteriyor. Hayır, o değil. Sen ne anlarsın Allah'ın ne demek istediğini, sen git çelik çomak oyna çakıl taşlarıyla. Sen Allah'tan kilometrelerce uzakta yaşıyorsun, Allah'ın ne dediğini anlayacaksın da bana anlatacaksın. Ne anlarsın sen Allah'tan!

İşte oraya sesleniyor *“Ey Habibim!”* derken. *“Ey Halil'im”* derken nereye sesleniyor? Hz İbrahim'in idrakine sesleniyor. Dost! Dost bildi onu kendisine. O, anlayışlara, kalplere nazar ederim derken bunu kastediyor. Sen o idraki oluştur sana da Habibim desin neden demesin ki! Sana da Halil'im desin. Nice Halil'leri var onun, nice Habipleri var. O söz bir yere kayıtlı mı kaldı. Kim aynı idraki taşıyorsa o otomatikman oraya giriyor zaten.

*Derman arar idim derdime
Derdim bana derman imiş
Bürhan sorar idim aslıma
Aslım bana bürhan imiş*

Bürhan; Delil, yol, belge... Derdi olacak ki derman arasın. Derdi, bakıyorsun bir yerde dermanı oluveriyor. Bürhan arar idim, delil arar idim, belge arar idim aslıma, aslım bana yolmuş delil imiş. Sağım solum gözler idim dost yüzünü görsem diye, ol bildim ki can içinde canan imiş. Ümmi Sinan Hz'ni bulmasaydı bunları diyemezdi, mollaydı. Ümmi Sinan'ın kapısında yapıldık diyor zaten onun için. Kav çakıyordu Niyazi Hoca! Hocaydı, nasıl diyecekti bunları. Ümmi Sinan'da o perde açıldı, gerçekler muhabbet edildi de bu sözleri söyleyebildi. Ben sanırdım bu âlem içre bana hiç yar kalmadı, bir evvelki görüşü, hoca görüşüyle, o ilimle bakıyor.

Ben benliğimi terk ettim şimdi ayar kalmadı, yardan başka bir şey kalmadı, her taraf yârin yüzü oldu, benim benliğimmiş yâri göstermeyen diyor. Yıkıldı kalayı fikrim şehri Pazar kalmadı, evvelden yar idim züht ile takvaya, senin aşkın gelince bunlar hep cüda, uzaklaştı diyor, ne dememiş ki, ne Niyazi'dir o! Kaf-ı dil Anka'sıyım, sırrın aşınasıyım, endişeler hasıyım ad oldu insan bana diyor. Demez mi hiç, Kaf-ı dil Anka'sı olan! Kaf ademiyet, Anka muhabbetçisi, ben sırrı Ademiyetin muhabbetçisi oldum endişeleri ne yapayım diyor. Tüh be vah be gibi endişem yok artık. Ad oldu insan bana. Dervişlik feragat-ı nefis yoludur, sevgi aşk ve muhabbet yoludur, tenezzül ve tevazu yoludur, dervişlik terki can yoludur. Bu nedenle Yunus Emre Hz "Ben dervişim diyene bir üns edesim gelir" diyor. Neyi terk edebildin ki, kuru bir talep davasındasın sen diyor. Neyi terk edebildin? Canan yolunda terk-i can gerek!

*Kıyamazsan başı cana
Uzak dur girme bu meydana,
Bu meydana nice başlar kesildi
Hiç soran dahi olmadı*

diyor di mi? O koca Yunus Taptu'ğuna seslenirken şöyle diyor, *“Bunda iken öldür beni, yarın anda varıp ölmeyeyim”* Eşek ölümüyle ölmeyeyim diyor. Neden? Çünkü *“Ölmezden evvel ölin”* dedi islam peygamberi. Canı canan yolunda öldürmektir. Akabinde ölümsüzlük âlemine geçersin. *“Al gider benim benliğimi, getir senin senliğini, ben bana hiç ben diyemeyeyim, hep sen sana sen diyessin”* diyor. Bunların üzerinde durmak lazım, bunlar nasıl tahakkuk edecek. Zulmeti yaşamaktan ifna olup nuru yaşar hale gelmek çocuklar. Zulmet, karanlık. Cehaletin hâkim olduğu yerde zulmet vardır. Tüh beler, vah beler, keşkeler hiç bitmez orada. Zulmeti yaşıyor. Onun için Fatiha'da *“Ya rabbi! Bizi delalet üzere bırakma, bize dosdoğru yolu bildir, kendi katından rızıklandırdığın nimetlerle tanıştır”*... Dosdoğru yol tevhit yoludur.

İçinde şirki, rıyası, küfürü, cehaleti olmayan yoldur. Kim o tevhit ilmi tahsilindeyse o dosdoğru yoldadır. Onlar rablerinin katından gönderilen rızıklarla nimetlenirler. Buradaki rızık manevi rızıktır, madde rızık değil. Manevi rızık muhabbetullahtır, bakın rızık yiyoruz deminden deri. Dosdoğru yol; tevhit yolu yani delaletten ancak öyle kurtulunur.

İşte bunun için Kur'an *“Emrolunduğun gibi ol!”* diyor. Ne demek istiyor? Mürşitler tevhidi telkin eder, talip oldun, mürşitten bir şey istedin o da verdi, bildirdi. Şimdi emrolunduğun gibi ol. Tevhid-i efal mi telkin olundu, efal kapısından nasıl bakman gerekiyorsa öyle bakacaksın, artık eski bakışın bitti.

Tevhid-i sıfatı mı bildirdi, oradan nasıl bakman gerekiyorsa öyle bakacaksın. Eski bakışının görüşünün bitmiş olması lazım. Emrolunduğun gibi dosdoğru ol! Bırakırsan sen o tevhit tariflerini eski bakışınla bakacaksın. Neden talip oldun o zaman tevhide? O tariflerle bakmayacaktın da, o tarife göre pişirip yemeyecektin de neden talip oldun? Emrolunduğun gibi olmazsan yaşa delaleti o zaman. Fatiha'yı öyle papağan gibi okumak hüner değil. Papan Fatiha'sını ne yapayım ben. Oku namazda papağan gibi, Allahu ekber deyip eğil. Nereye eğiliyorsun? Ne anladın da eğiliyorsun? Adet namazı, şangur şungur.

Elhamdü lillâhi rabbil'alemin tevhid-i efale işaretidir. Siz arayın neden oraya işaret olduğunu. Her şey hazır verilirse siz uyursunuz. Errahmânir'rahim tevhid-i sıfata işaretidir. Mâliki yevmiddin tevhid-i zata işaretidir. İyyâke na'budü ve iyyâke neste'în makam-ı cem'e işaretidir. İhdinessirâtel müstakîm hazret'ül cem'e işaretidir. Sırâtellezine en'amte cem'ül cem'e işaretidir. Gayrilmağdûbi artık orada gayrı mabud kalmaz kabe kavseyn'e işaretidir.

Ondan sonra bizi delaletten arındırdığın, pakladığın ve kendi zatınla mahrem kıldığın için ilahi kudretullah karşısında insan eğilir, şeklî bir eğiliş değil. Gönlünü, kalbini, idrakini eğer o kudretullah karşısında. Bizi bu nimetlere vasıl ettiğin, bu zevklere vasıl ettiğin, bu tevhit ilmini bildirdiğin, bu idrak ve bu görüşe bizi mazhar kıldığın için senin karşısında eğilirim ben, bunlar için eğilirim.

“Amin” kelamını cemaat söylüyor. Emin oldunuz mu? Amin. Emin olduk. Eh mesele yok o zaman. Şimdi kudretullah karşısında, huzuru Hak'ta insanın boynu bükük olur, şimdi eğildin, rükuya vardın. Orada soruyor;

“Semi'allahu limen hamideh” Allah'ı işittin mi, hamd eder misin?

“Rabbena lekel hamd” Rabbime hamd olsun, işittirdi.

“Allahu ekber” Gel şimdi secdeye. Ondan başkasının olmadığı idrake, yere.

“Subhane Rabbiye'l-ala” Sen ne alasm, sen ne yücesin, sen her şeye kadir ve muktedirsin, sen zatında, sıfatında ve efalinde şeriki olmayan mülkün sahibisin. İdrak secdesinde. Bu secde yatarken de olur, otururken de olur... İdrak secdesinde oraya geldi. Öbürü alnını halıya koyup kalkıyor, o bu secdeyi arıyor ama ne aradığını bilmiyor. Rükûda secdeye gitmek için azim istiyorsun, Subhane Rabbiyel Azim. Gayret ver, azim ver, aşk ver, şevk ver ki secdeye gidebileyim. Şeriatın dilinden hakikat ehli anlar, şeriattaki ne yaptığını bilmez. Şeriatın sözleri hakikatsiz bilinmez diyor Hz Niyazi.

*Çün dost göründü bize nasıl vasfedeyim size
Kalmadı hicap bize Melamiyiz illa hu*

*Nur Muhammet'tir pirimiz kıldı fena fi limiz
Hak'tır bizim varımız Melamiyiz illa hu*

*Derde düş derman ile dermana gel dert ile
Bunda düştük biz dile Melamiyiz illa hu*

*Sevdayı aciz bunda Allah göründü anda
Her neye bakar isem Hak anda Melamiyiz illa hu*

Görene ne mutlu, köre ne. O körlükten kurtulmak için bir araya geliyoruz.

Bütün icatların arkasında düşünce var ama bir şeyi düşünebilmek için o sahada bilim sahibi olmak lazım.

Cahil bir insan hangi düşünceyle hangi keşfi yapmış, yapamaz. Günlerce, aylarca kapanmış odaya, öyle bir yere gelmiş Thomas Edishon, elektriği ışığa çeviremiyor. Ampule veriyor elektriği yanmıyor. Delirecek artık, onu deniyor bunu deniyor delirecek. En sonunda hanımı gelmiş “*Çık biraz hava al kapandın kaldın*” Buldum! Diye bağırılmaya başlıyor, meğer ampulün içindeki havayı almıyormuş. Ampulün içerisinden havayı alıverince ışığa dönüşüveriyor.

Bak Cebrail nereden vahiy getiriyor. Peygambere şöyle gelmiş, böyle gelmiş, erkek kılığında gelmiş, genç bir delikanlı kılığında gelmiş, çocuk kılığında gelmiş diyorlar ya, ama sen o yerde olursan gelir. Bir kelam hoop sen yerinden fırlarsın. O yerde değilsen çık hava al kelamını dışarıya çıkıp hava almak anlarsın. O nedenle ayette “*Ey Müminler uyanık olun*” deniliyor. Uyanık olun! Nereden olursa olsun hitap sanadır. Alırsın, çocuk olduğuna falan bakmazsın alırsın kelamı aşarsın orayı. Ama sen o yerde değilsen Hz Muhammed söylese yine bir şey anlamazsın.

Derviş zikrettiğini tefekkür edecek, zikrettiğini tefekkür etmezse meydana bir şey çıkartamaz. O zikir vücut bulacak. Tefekkürü olmayan zikir dilde kalır gönle inmez. Kalbe inmez, o alanda idrak oluşmaz, o zikrullah tefekkürle birleşirse bir gönül oluşur, bir sevda, bir muhabbet oluşur.

Bir yerde okudum çok hoşuma gitti. Birisi efendisine soruyor; “*Efendim öbür âleme geçince iki şey bekliyor insanları ya cennet ya cehennem di mi?*” “*Evet oğlum, kişi görüşünden, anlayışından mütevellit ya cennete girecek ya cehenneme.*” diyor efendisi. “*Başka üçüncü bir şık yok di mi efendim*” diyor çocuk. Efendisi var diyor. “*Eşeği cennete sokmuşlar ne tat alabilmiş, ne zevk duyabilmiş, ne bir şey görebilmiş, çıkarmışlar cehenneme atmışlar cayır cayır yakmışlar yanmaktan da bir şey anlamamış.*”

Ne cennetten bir şey anladı ne cehennemden, salın bunu çayıra otlasın demişler. Sen eşek olma birisinden bir şey anla” diyor efendisi.

Kimileri kumar çayırında, kimileri internet çayırında otluyor işte A-i ile ömür tüketiyorlar. Bir de Allah’ın kendisi için yarattıkları var ya! Bu ilahi bir lütuf. Allah dilediğini kendisine seçer. Yok kusur ne yapalım, kimseye bir şey diyemeyiz. *“Yaratılanı severim yaratandan ötürü”* diyor Yunus Emre Hz. Dağında maden yoksa dağı açıp sonradan maden koyuluyor.

Dağında maden varsa onu örten toprak kaldırılıp maden çıkartılıyor. Yoksa açalım madeni de kömür madeni dolduralım dağın içerisine oluyor mu öyle, oluyor.

Gönüller yıkmaya gelmedik, gönüller yapmaya geldik diyor ya, yok kusurları. Bazen efendibabam, *“Ah be oğlum! Ya bizi de orada bıraksaydı! Bizim onlardan ne farkımız olurdu. Hamdüsenalar olsun, lütfettiler de bize bu yolları, bu meydanları Hak nasip etti. Yok kusurları, yok... Hoş gör sen, hoş gör...”* derdi.

Mıknatısı tut, karşısına da bir metal ve bir odun koy. Metal şak diye yapıyor, odun hiç kıpırdamıyor. Onun cinsinden değil. İyi ama odun da lazım bu âlemde. *“La abese”* diyor ya. Her eşya bir esmaya mazhar düşmüş.

Âdem ise müsemmaya mazhar yaratıldı. Âdem eşya değil! Her eşya Allah’ın bir esmasını zahir ediyor ama Âdem esma değil müsemmadır. O mazhar-ı müsemma, cümle esmaya cami. İnsan bir küp altın olan yere moloz doldurur mu? Küp kendimizde elimle koymuş gibi biliyorum, bakalım kime nasip olacak... Hu

Melamet Aklın Ötesidir

*“Melamet öyle kolay bir yer değil.
Ancak âşık olan zevke dönüştürür”*

Köyde fakir, dünyadan bihaber, herkesin aşağı gördüğü birisi vardı, bir de merkebi var. Arada bir seslenir merkep, ben de bahçemden dinlerim sesini. Bir gün kahvenin önünde oturuyoruz, merkep yine nida ediyor, köyedeki ihvanlara,

“Bakın! Ben bu mübareğin sesini duyunca kendime bir soru soruyorum. Siz bunun sesini duyunca ne yapıyorsunuz?”

diye sordum, bir şey yapmıyoruz dediler.

“Bakın ben size ne yaptığımı söyleyeyim. Bu merkep bana, ömrünü benim gibi anırmakla geçirme diyor. Beni hep uyarıyor bu mübareğin hali.”

dedim. Bahçede dinliyorum ve uyarın için teşekkür ederim diyorum ona, Allah senden razı olsun. Bazen Nizamettin, *“Kiminle konuşuyorsun?”* diyor. Taptu’ğün merkebi ile konuşuyorum diyorum ona.

Koca kulaklı olmamak lazım merkep gibi. Her şekil ve her suret bir mana ifade diyor. Koca kulaklı olmak, oradan buradan çok laf dinlemektir. Bazı insanlar lafa çok meraklı olur, merkep kulaklıdır onlar. Koca dilli olma, merkebin dili çok uzundur. Her şeye dil yetiştirmeye çalışma. Merkep bana beni hatırlatıyor. Size bir şey hatırlatmıyor mu?

Bir gün ihvana, *“Taptuk Osman’ı her kes hakir görüyor dimi? Siz Allah’ı bulmak istiyor musunuz?”* dedim. Hepsi birden *“Allah eyvallah”* dediler.

“O zaman, günde beş vakit gidip Taptuk Osman’ın elini öpeceksiniz, en alta inmeden olmaz. Senin altında başka bir canlı olmayacak” dedim.

En alta inmediğiniz müddetçe Allah gerçeği açılmaz. Her kes senden ala... Var mısın? Yol bu! Dört tane ilim ezberleyip her kese tepeden bakanlar hiçbir şey anlamadı. Eşeğe de saygı duyarsın, karıncaya da saygı duyarsın, her canlıya saygı duyarsın. Ama kendini bir yere koyarsan, kendi ayarında insan aramaya başlarsın. Senin için diğerleri değersiz olur. Hani kesrette vahdet!

Tenezzül! Tenezzül! Tenezzül yol aldırır, menzili buldurur.

Bir gün *“Efendi Baba Allah benden razı olmazsa ne yapayım?”* dedim. *“Ne yap yap razı et oğlum, razı edene kadar gayret göster, yılma. İşte sadakat budur...”* dedi.

Yolun sadakati, tevhidin sadakati. Sıratel müstakim, dosdoğru yolda olmak. Nedir bu dosdoğru yol? Hoca namaz kıldığın zaman dosdoğru yoldasın diyor. Kalıbı yatır kaldır adı dosdoğru yol olsun. Hadi canım...

Kendi katından rızıklandırılma meselesini ne yapacağız hoca? Eee, bak işte elma armut şeftali... Allah’ın rızıkları bunlar diyor. Her şeyi maddi yüzüyle ele alarak açıklıyor, mana yüzü yok onlarda bilmiyor ki, ne bilsin. Günde beş vakit yalvarıyor, *“Bizi dosdoğru yola ilet, kendi katından nimet verdiğin kullarından eyle, bizi delalette bırakma”* Günde beş vakit kırk kere. Ama ne diyorum ben acaba demiyor, söylediğini kulağı işitmiyor ki tıkalı.

Hz Resulullah *“Bir gecede saçlarım beyazladı Emrolunduğun gibi ol! Ayeti inince”* diyor. Ne anladı acaba? *“Onun gözünün gördüğünü kalbi yalanlamadı”* diyor. Ne anlatıyor acaba? Kur’an’da salat ayetinden başka ayet yok onlar için. İnsan yalnız birileri bir şeyler bildirsın de anlayayım demiyecek. Bu alanda kendisini geliştirebilmek için gayreti ve araştırması olacak.

Bir şeyi ne kadar meşk ederse, ne kadar üzerinde durursa, ne kadar araştırışa kemalat o derece güzelleşir. Kişinin kendi gayreti yoksa hiçbir yere varamaz.

Efendibaba yan odada ben bu odadayım, gece on ikide onları öperim Allah rahatlık versin derim yan odaya giderim elime alırım ya Niyazi Divanını ya da Yunus Divanını, gece iki üç olur bakarım duvara vurur, *“Hadi yat artık”* diye. Aynı evde yaşıyoruz ya hu! Nasılsa efendim burada bana bilmediğimi öğretecek demedim. Kendi gayretimi de koydum hep.

Kendi odama çekildiğim zaman yatmazdım, yapılan muhabbetlerin üzerinde dururdum, onları değerlendirirdim kendi kendime. Eğer öyle bir muhabbet ortamı oluşmamışsa alırdım Hz Niyazi’nin divanını, beyitleri okuyup üzerinde zevk arardım. Tekâmül böyle olur. Bu olmazsa hiç biriniz bir yere varamazsınız, vallahi tallahi varamazsınız. Ezberlediğiniz kadar kalırsınız. Kendi arayışınızdan ürettiğiniz bilgi olmaz, ezber olur. Talebi olan yatamaz, içi içine sığmaz. Bu iş Hak edenin işi. Hak et! O kalbi zikrullah, nuru zikrullah her yerde çalışacak. Bak o zaman ne oluyor. Neyi zikrediyorsan onu düşünürsün.

Kadının birisi efendibaba’ya geldi, *“Efendim ben namaz kılamıyorum. Çocuklar var iş güç çok vesaire...”* dedi.

“Ben sana bir namaz modeli tarif edeyim. Sen bulaşıkları nasıl yıkıyorsun? Ayakta. Bak kıyamdasın de Allah... Yerleri nasıl süpürüyorsun? Eğilerek. Bak rükûdasın de Allah. Yerleri nasıl siliyorsun. Diz çöküp. Bak secdedesin de Allah. Bak namazdasın” dedi. Kadın sevindi. On beş gün sonra baktım kadının şekli şemali neşesi değişivermiş. Zikri bırakırsan hemen oraya bir zikir yerleşir, başlar sana kendisini zikrettirmeye. Vehim zikri gelir, evham zikri gelir, dedikodu zikri gelir... gelir de gelir. Hoop başlarsın onu düşünmeye. Mübarek olsun al merkepliği yaşa.

İşte Kur’an bunun için “*daim namaz*” diyor. Ne bu daim namaz? Camiye girelim hiç çıkmayalım o zaman. Yada eve seccadeyi yatalım boyuna yatalım kalkalım. Öyleyse namaz sadece yatıp kalkmak değil. Kur’anî bu, daim namaz diyor. Eğer salat namazsa, ki değil bunlar öyle zannediyor, hadi bakalım. Salat zikirdir, daim zikir üzere bulunun demek istiyor Kur’an. Allah Muhammed’e namaz mı kılıyor. Öyleyse anlamı ben ve melkelerim nebimi zikrediyoruz siz ne duruyorsunuz diyor Kur’an. Bu yol en kolay, en kestirme, en zevkli yol, Allah’a varış yolu. Gecede on bin tane esma yüklemiyoruz. Bunu da başaramazsak yuh olsun bizim yedi sülalemize.

Çay ocağında yalın ayak askıcılık yapıyorum. İlahiyi duvara çiviyle asıyorum bir dörtlüğünü aklıma alıyorum hem çay götürüyorum hem de yolda onu ezberliyorum, onu okuyorum. Usta bana ne yapıyorsun türkü mü ezberliyorsun diyor. Bazı şeyler içerden gelecek, içeriden gelmiyorsa itmeyle dürtmeyle olmaz.

Ey Resul benim kalbime öyle bir zikir telkin et ki Allah’a ulaşmada en kestirme, en zevkli yol olsun diyor Hz Ali. Üç dört ay sonra bir gün çağırıyor imam Ali efendimizi,

“Ya Ali, Allah senin talebin üzerine bu gün benim kalbime o zikri telkin etti, gel şimdi sana bildireyim” diyor. Ve Hz Ali’ye daim zikri telkin etti. Zikrullah insanın düşünce âlemini dölleyendir. Ne diyor, *“Ağzını kapat, dilini üst damağına yapıştır, sağdan kalbe doğru... Bu nefhayı alıp verirken düşüncenden de Allah esmasını geçireceksin”* diyor. Zikri nereye koyuyor, idrak âlemine. Kalp denilen odur, işte kalbin dölleme... O düşünce âlemin Allah’ın zikriyle döllenecek. O döllenecek ki doğursun. El tespihi vermiyor. Sen bunu bırakırsan, yerleştirmesen, nereye gideceksin, hangi fikir, hangi aşk uyanacak sende? Mayayı Muhammed’i terk ettin sen. Maya olmadan süt peynire dönüşür mü? En önemli olanı, menzile götürecekt olanı, gerçeğe götürecekt olanı terk ettin. Yalnız muhabbet duyayım ben diyorsan hiçbir yere gidemezsin. Yapmayın çocuklar...

Üzerinizden yükü kaldırdık, yük yüklemedik. Pahada ağır yükte hafif. *“Taşadığımız tuz değil cevherdir”* diyor erenler. Bunun değerini kıymetini bilin, ilahi bir lütf. Ben birçok meydan gezdim, Melamilikten daha neşeli, daha kestirme, daha zevkli bir yola rastlamadım. Herkes yük yüklüyor. Bu meydanın kıymetini iyi bilin. Ben çok çektim siz balıklama daldınız. Onun için biraz hafife alıyorsunuz. Ben çok çektim. Mübarek adam bir kelime söyleyecek bir hafta kedilerine manca taşıttı bana. Bir tek kelime söyleyecek... Bir hafta... Sabah altıda kalkıyorum, kamyon var işe gideceğim gitmiyorum. Altıda kalkıyorum, sakatatçıların çöpe attığı gırtlak falan zembile topluyorum götürüyorum. Bir de ufak ufak doğrattırıyor onları. Elli tane kedi var damlarda, doğruyorum önlerine ondan sonra elini öpüp gidiyorum kamyonu çalıştırıp işe. Bir hafta, her sabah... Bir kelime söyleyecek... Bir hafta sonra *“bu budur”* deyiverdi nihayetinde. *“Neden bunu bu kadar zahmetten sonra söyledin?”* dedim. *“Değerini bilmezdin yoksa, şimdi bilirsin.”* dedi.

Çölde susuzluktan dudaklarınız çatlasaydı patır patır, birisi o an size bir bardak su tutsaydı o suyun değerini bilirdiniz. Balıklama dalmak da ilahi bir lütuf ama bunu iyi değerlendirmek lazım. Aman dikkat.

“Hakk’a âşık olanların eğlencesi tevhit olur” Biz eğlencesi tevhit oluru toplanıp muhabbet etme anı olarak anlıyoruz. Öyle değil o. Eğlencesi tevhit nasıl olur? Tarlayı sürüyor, ya Allah bismillah, bizim de toprağımız böyle sürülüyor elhamdülillah. Tarlanın taşı, dikenini, otu temizleniyor, bizim de nispetlerimiz böyle temizleniyor. Ondan sonra ekim haline geçince, bize de efendibaba Hakikat-ı Muhammediye’yi böyle serpti.

Sonra buğdayın çıkışı, bizdeki neşe de böyle çıkacak elhamdülillah. Bak şimdi eğlencesi tevhit değil mi? Yaşamı bu bilinçte yaşarsak eğlencemiz tevhit olur. Yoksa bir yere toplanıp muhabbet edersek şimdi eğlencemiz tevhit oldu değil sadece, o da eğlencemiz tevhit ama orada kalmayacak onu yayacaksın hayata. Tarlayı avam gibi sürersek olmaz, hani sana fark verildi, eğlencen tevhit olacaktı, avam da aynı senin gibi. Kırmızı bir dana kıyması görüyor, ateş görüyor köfte yaparken, sen de aynısını görüyorsan senin ondan farkın ne? Tevhit neşesi nerede olmaz ki, her yerde ya hu!

Dosdoğru yol hakka ve hakikate götüren yoldur. Sırat köprüsünden bahsederler. Neredeymiş o köprü? Ahirette. Sırat köprüsünden geçilecekmiş, altında gayya kuyuları, içinde ateş... Onun üstünden geçerken günahkârlar geçemeyecek gayya kuyularına düşeceklermiş. Müminler, âşıklar geçebilecekmiş. Söz doğru da ne anlıyorsun? Birçok anlamı vardır bunun. Bir anlamı; yaşam sırat köprüsüdür. Bu yaşamda yürürken o gayya kuyuları denilen gaye kuyularına düşüyor insanlar. O gayeler hiç bitmiyor. Dünyaya ait istekler, talepler, arzular gayelerdir.

O gaye kuyularına düşen düşene. Sonra yandım Allah diye bağıyorlar o kuyunun içerisinde. O gaye kuyularına düşmeyecek olan âşıklardır. İsrâ suresinde, “*Biz ona sağa bak sola bak dedik o ne sağa baktı ne sola baktı dosdoğru geldi*” diyor. Tuzaktı o sağa bak sola baklar. Bakalım bakacak mı? Yunus Emre Hz çok güzel söylüyor, “*Nazar kıldım dünyaya kurulmuş tuzağa benzer*”. İşte bu tuzaklara yakalanmayacak âşık. Bu tuzaklara, bu kapanlara yakalanıyorsan orada seni çeken sende bir şey var daha. Sende oraya ait bir şey olmazsa orası seni çekemez mümkün değil. Seni o yön cezbediyorsa bil ki sende aynı cinsten bir şey var. Oranın suçu yok o görevini yapıyor, sende o olmayacak ne arıyor sende o. “*O beni aldattı*” Palavra! Hayır! Sen, aynı cinsten kendinde bir maden taşıyorsun daha. Hiçbir şeyi dışarıda aramayacaksınız. Dön kendine, dön...

Bu akşam muhabbet buradan gidiyor. Zuhurata tabiyiz bir hazırlığımız yok.

“*Hallaç pamuğu gibi atılsa, bu Niyazi’ye bir zeval gelmez*” Allah Allah! Düşün sen şimdi ne diyor. Gelmez ki ne zeval gelecek?

Ruhu Şad olsun, Sabit babayla Tahtakale’de Aralık Han vardı, orada handa kalıyorduk o zaman. Bir gün o hanın girişinde oturuyoruz akşamüstü. Handa da ucuz diye hep dışarıdan ameleliğe gelenler kalıyor. Adamların birer kürekleri var inşaat işçileri. Ne oldu bilmiyoruz, hanın önünde sokakta kürekler çatırdamaya başladı, yirmi kişi. Birbirlerine indiriyorlar kürekleri. Biz de hanın kapısındaız. “*Çocuk kalk çabuk kaçalım. Allah vallahi çok kızmış bizi tanımayabilir, yanlışlıkla küreğin birisi bizim kafaya da inebilir, bu fırtına geçene kadar gizlenelim*” dedi.

Bu âlemde celaliyle de tecellisi olacak, kahriyle da tecellisi olacak, lütfuyla da olacak... Bu özellikler Allah'a ait. Esmâül Hüsna da var mı bunlar? Var. O esmada birisi vücut giyecek çıkacak. Allah'ın kahhar sıfatını aşikâr edecek, gel tanı, tanı bakalım. Allah'ı tanıdıysan tanırırsın yoksa tanıyamazsın. Melamet öyle kolay bir yer değil. Ancak âşık olan zevke dönüştürür, akılla bu sözler zevke dönüşmez. Melamet aklın ötesidir, idrak boyutudur. Aklın görmesi, işitmesi şartlıdır. Onu aşmadıktan sonra idrak boyutuna çıkamazsınız, çıkmadan da bu sözleri anlayamazsınız.

Daha yeniydik biz bu yollarda on altı yaşındayım fakir, birisi dedi ki, *“Bak sana bir şey söyleyeyim, sen böyle âşıkların dervişlerin falan yanına gidiyorsun ya çok zevklidir ama bir zorluğu var helvayı verenle tokadı atanı bir bileceksin”* dedi. O zaman hiç bir şey anlamadım. Güldüm geçtim. Sözün mahiyetini anlamazsan şaka yapıyor zannedersin.

Sonradan anlamaya başladım adam ne demek istemiş. Nasıl olur şimdi helvayı verenle tokadı atan aynı el. Şeriat penceresinden baktığımız zaman ikisi aynı kişidir diyor mu? Hayır. Bu nereden çıkıyor şimdi. Bir insan şeriatte Müslüman olmak istediği zaman, gel al bir abdest, çek bir şahadet hop Müslüman oldun. Ama kadı Üftade Hz'ne gidiyor sokakta bir ciğer sat bakalım önce diyorlar. Ya hu! Müslüman olurken istemiyorlardı böyle bir şey bu da nereden çıktı? Demek ki farklı bir şey var. Herkesin talip olduğu değer kadar imtihanı vardır bu âlemde. Talip olduğu değer hangi yücelikteyse karşılığında o kadar bir imtihandan geçer. Yüksek şeylere, kimsenin erişemediği yerlere talip olanların imtihanları ağır olmuştur, tasavvuf tarihi bunlarla dolu. Şemsi Tebrizi sonunda Mevlana'nın oğlu tarafından hançerlendi. Ne yaptı babasını irşat etmekten başka? Zahirde de aynı değil mi? Zengin olmak istiyorsan çok çalışacaksın.

Konya sokaklarında Hz Şems çarşıya çıkamıyor. Bütün Konya halkı düşman. Mevlana'mızı mahvetti, sapıttırdı dediler. Hatip yetiştiriyor, icazet veriyor Selçuk üniversitesinde. Üniversite bitti, mollalık bitti. Ya hu! Ne oldu bu adama bu eski söylediklerini yalanlıyor diyorlar. *“Bizim kiblemiz Arabistan’daki o bina değil bizim kiblemiz dost yüzüdür, insandır”* diyor, nereden çıkıyor bunlar. *“Hepimizin kiblesi orası bu kibleyi de inkâr ediyor”* diyorlar. Ah Şems! Mahvetti bizim Celalettin’imizi. *“Allah Hz İbrahim’e o evi yaptırdı lakin kendisi içine hiç girmede, kendi eliyle yaptığı Beytullah’lar var oradan da hiç çıkmadı”*

“Nereden uyduruyor bunları, ayet falan yok böyle. Ah Şems sen yaptın bunu.” dedi Konya halkı. İnsanların istediği gibi konuşmazsan, onların iman ettiği gibi konuşmazsan ya sapıttı ya da delirdi derler. Hemen vurdukları damga bu. Araştırmadan. Ne diyor acaba bir bakayım demiyor, kendi düşüncesinden emin değil ki, korkuyor. Bütün Konya halkı düşman Hz Şems’e. Sokağa çıktığı zaman tükürenler, taş atanlar, küfür edenler... Mevlana’yı kurtaracaklar, kendilerince iyilik yapıyorlar. Giderse bari Mevlana eski Mevlana olur kurtulur diyorlar.

Mansur taşlanırken öyle söyledi, *“Ya rabbi bunlar senin dinin için beni taşıyorlar, katledecekler. Ya bana da bu sırları açmasaydın senin bir dostunu taşıyan ben olacaktım. Onlardan gizlediğini benden gizlemedin, layık buldun açtın. Yok bunların bir kusuru, affet ya rabbi”* diyor. Ama bir şeyi affetmedi. Şibli her gün zindana ziyarete gidiyor. Yine bir demet gül yaptırmış olanlardan habersiz ziyarete gidiyor o gün de. Kalabalığın içine giriyor, halk da Şibli’nin onu ziyarete gittiğini biliyor. *“Gel buraya ya sen de taşlayacaksın ya seni de linç edeceğiz”* diyorlar. Hadi bakalım şimdi! Can pazarı! Kolay mı!

Elindeki bir demet gülü başına atıyor. Mansur ağlamaya başlıyor. “*Bunca hakaretleri, bunca taşları hiç duymadım, hatta affını istedim Allah’tan ama şu bir demet gül mahvetti beni*” diyor. Sen dostsan gül de atamazsın, bırak taş! “*Bir demet gül beni mahvetti*” diyor. Çok enteresan burası...

Dostluklar kolay kurulmaz, dostu ve dostluğu taşımak her kese mahsus değildir. Herkes dostluğu taşıyamaz.

İşte Hz Şems bir gün yine çıkmış Konya çarşısına. Sen misin çıkan, taş atan, küfür eden... Sadık oğlu Bahaddin Velet görüyor çarşıda bu durumu. Müdahale de edemiyor. O manzara karşısında başlıyor ağlamaya. Koşarak eve gidiyor.

- “*Baba bu Konya halkı bizim şemsimizden ne istiyor?*”
- *Ne oldu oğlum?*
- *Hakaret ediyorlar, taş atıyorlar.*
- *O ne yaptı?*
- *O başı önünde yürüdü.*

Mevlana tebessüm ediyor. Şaşıyor oğlu tebessümüne.

- *Otur şuraya sana bir sır açayım. Bak oğlum, henüz ismini virt ettiğin, henüz ilmiyle zikriyle meşgul olduğun o Allah var ya, onu sen yakinen tanımadın daha ama Hak nasip ederse tanırsın. Ben onu çok iyi tanıdım. O öyle bir Allah’tır ki çok kıskançtır. Kendisi bir kuluna âşık olduğu, sevdiği zaman onu kendisinden başka kimse sevsin istemez. Kimseyle paylaşamaz, kıskanır onu. Halka onu rezil rüsva gösterir. Onu herkesten kıskandı da bi bu fakir babandan kıskanmadı işte onun için tebessüm ediyorum”*

diyor. Allah’u Ekber! Nasıl bir şey bu? Akılla mantıkla bu için içinden çıkılmaz. Hu

Kur'an ve Ehlibeytim

*“Ehlibeytime sahip çıkın!
İlm-i Ledün'ü tahsil etmeyen bir insan
Zahir ilimlerde nereye varırsa varsın
Kur'an'ı anlayamaz ama anladığını zanneder”*

Çöldeler, diller susuzluktan bir karış dışarıya çıkmış, çöl iklimi. Bu halde Mekkeliler karşı koyarsa zor işleri. Mola veriyor. Yakınlarına, *“Ordunun içine dağılın, söyleyin herkes oruçlarını açsın”* emrini veriyor. Sahabe sahabe diyenlere bunu örnek vermek lazım. Hemen yayılıyorlar Zeyd, Bilal Habeş, Hz Ali artık kimler varsa. *“Allah Resulü buyurdu ki herkes oruçlarını açsın”* Çok enteresan, bir kısmı *“Ayet mi inmiş?”* diyor. Hayır, öyle bir şey demedi diyorlar. Bir kısmı da diyor ki *“Kendisi açtı mı?”* Görmedik diyorlar. Ayet indi mi? diye soranlar, *“Ayet inmediyse açmayız”* diyorlar. Eee, açın diyen Allah Resulü! Sana ayeti orucu bildiren kim! Bu nasıl sahabe bu kadar met ediliyor. Geliyorlar Allah Resulüne, sahabe *“Kendisi açtı mı veya ayet mi inmiş diye soruyorlar”* diyor dostları. Yüksekçe bir tepeye çıktı, bir kupa suyu herkesin gözleri önünde içti. Ona rağmen ayet inmedi diye yarısı açmadı. Hayır, biz orucumuzu açmayız ayet inmediyse.

Ben merak ediyorum, bu sahabe mi uyup gerçeği bulacağım ben. Hani kayıtsız ve şartsız teslimiyet, yok. Ya hu! Kendisi açıyor sana ne. Kraldan çok kralcılar dolu. Bunun gibi çoktur sahabe hikâyeleri. Ben pek sahabeden bahsetmem, bahsetmek de istemem.

Sahabenin içerisinde fitnessi, fesadı hiç eksik olmamış. Hediye olarak bir yağ lambası gelmiş, mescide asmışlar. Kıyamet kopmuş. Hristiyan icadı Müslüman mescidine asılır mıymış? Birbirlerini boğazlayacaklar. O gürültüye peygamber mescide varıyor. *“Ne bu haliniz?”* diyor. Buraya Hristiyan icadı asılır mı diyorlar. *“Ne zararı var. Ne güzel birbirimizi görmemize vesile oluyor”* diyor. Sen onun icadını alıyorsun Hristiyanlığı almıyorsun ki. Yani peygamber daha hayattayken bu kapışmalar. Sen geçtikten sonrayı düşün kim bilir neler oldu.

İnsanlar Muaviye’yi bile sahabe olarak gösterirler. Ehli beytin düşmanları sahabeyle yatarlar sahabeyle kalkarlar. Ben size iki tane emanet bırakıyorum dedi veda hutbesinde. Bizlere yolumuzu bulduracak olanları söyledi; Kur’an ve Ehlibeyt.

“İki emanet bırakıyorum bu emanetlere sıkı sıkı sarılırsanız eski Arap cahiliye dönemine dönmezsiniz. Bu iki şeyden uzaklaşırsanız, korkarım ki eski Arap adetlerine döneceksiniz ve onları din yapacaksınız.”

Görüyor mübarek. Aynen de öyle oldu. Kur’an asırlarca içinde muhteiyatının ne olduğu bilinmeyen, işlemeli bohçalarda duvarlara asılı bir kitap olarak kaldı. Anlaşılmadı ne olduğu. Arapçayı bilip okumak başka şey, anlamak başka şey. Hafızlar Kur’an’ı ezberliyorlar kaç tanesi meal biliyor. Ezberleyip okuyorlar, bu değil ki istenilen, anlaşılması önemli. Anlaşılmayan bir kitap olarak kaldı. Halk kendi kitabının muhteiyatının ne olduğunu bilmediği için her söylenene, hele söyleyen de biraz kavuklu sarıklıysa tamam dedi ve yanlışı da doğru olarak kabul etti. Birincisi bu, Kur’an’dan uzaklaştırıldı insanlar.

İkincisi Kur'an'ın verdiği hikmet mesajını bize bildirecek olan Ehlibeyt de kesildi, devre dışı bırakıldı. Çünkü devre dışı bırakılmamış olsaydı eğer Kur'an anlaşılacaktı, islam bu günkü halde olmazdı. Neticede iki emanet de yaşamda bilinçli olarak devre dışı bırakıldı. Neden devre dışı bırakıldı? Çünkü kendi iştiharlarının amel haline dönüşmesi için. Dolayısıyla Muaviye şeriatı insanlığa hâkim oldu. Bu Muaviye şeriatına alternatif olarak bu gün alevi ve Bektaşilik kurumları var.

Muaviye şeriatını uygulayanlar padişahı yanına almış, zahirde güç yanlarında, ehlibeyt sözünü duydukları yerde kafalarını kopartmışlar. Çünkü saltanat yanlarında, zahirdeki güç yanlarında olduğu için nefes aldırmamışlar. Camilerde Bektaşiliği ve Aleviliği de öyle bir taktim ettiler ki, halka öyle bir umacı olarak gösterdiler ki uzaklaştırdılar.

Mesela beni tanımadığını söyleyen Salepçi Mehmet'in akrabası aslında tanıyor beni. Yaşananı biliyorsunuz. Salepçi'nin evine gelmişti Bursa'ya Papazçeşmeye. Salepçiye yaşadığı bir şeyi anlatmış. Eski evinde sabah namazından önce bahçeye tuvalete çıkıyor, bir bakıyor ki avluda birisi dolaşıyor. Bunun da başında örtü yokmuş başlıyor bağırmaya, utanmıyor musun sen insanların namahremine giriyorsun diye. İçeriye örtüyü almaya giriyor geliyor adam kaybolmuş yok. O teşbihçi cemaatine anlatıyor olayı, "Eyvah! O Hızır'dı kaçırdın sen, muradını isteseydin keşke" diyorlar. "Eyvah, yapmayın be" diyor. Bunu Bursa'ya gelince Salepçi'ye anlatmış. Mehmet böyle böyle oldu kaçırdım ben Hızır'ı diye.

O akşamda biz Salepçinin evine sohbete gittik. Ben onu tanımiyorum baktım içeride oturuyor. Girdim oturdum, göz göze geldik "Allah!" dedi bayıldı. Aynen böyle oldu. Hemen dışarıya aldılar kadını kolonyalarla falan ayıttılar.

Yenge ne oldu demiş Salepçi. Sana anlattığım o avludaki adam bu işte demiş. Şimdi beni tanımadığını nasıl söyler. Ertesi akşam bizden zikir aldı. Kadın-erkek toplandık sohbet edeceğiz, elektrikler kesiliverdi, Allah'ın işi. *“Eyvah! Ben kızıl başların arasına düştüm mum söndü olacak galiba”* demiş ödü patlamış.

Kadın-erkek bir arada sohbet olmaz onlara göre ya. Dönüyor Lüleburgaz'a, anlatıyor, *“Eyvah sen kızıl başların içine düşmüşsün, hem de onlardan zikir mi aldın, çıkarttırırım o zikri”* diyorlar. Zikir çıkarttırma merasimi yapmış, ondan sonra felç geldi. Şimdi bu kadın beni tanımadığını söylüyor. Olabilir yaşlılığına verelim. Zaten tanımadığı iyi, tanınıp ne yapacağız.

İnsanlara, cahil halka, taraf bulamasın bunlar diye öyle bir tanittılar ki Bektaşiliği ve Aleviliği, ehlibeyt aşkı muhabbetini, öyle bir enjekte ettiler ki onlarda şunlar var bunlar var diye en ağır hakaretleri yaptılar, neticede halk umacı gibi görüyor onları. Şurada yirmi sene öncesine kadar pek konuşulamazdı bile. Yirmi senedir alevi inançları, alevi dedeleri çıkmaya başladı televizyonlara. Alevinin kestiği kurban bile yenmez fetvaları vardı. Onlar dinsiz imansız, bin beş yüz senedir bu halk öyle inandı.

Şimdi orada bozuklar, çürük cevizler yok mu? Var. Ee, bunların tarafında yok mu? Her iki tarafta da var ama bunlar örnek teşkil etmez.

Beyt ev demektir. Bunlar benim ev halkım dedi. Pençeyi Ali aba olarak geçiyor. Yün bir çadır yapıldı, onun içine aldı onları. Resulullah, Hz Ali, Hz Fatıma, Hz Hasan, Hz Hüseyin. Pençe beş demek beş kişi. O abasının altına aldı bunlar benim ehlibeytimdir dedi.

Selman-ı Farisi Hz'ni de sonradan bu da benim ehlibeytidir demedi ama ehlibeytimdendir dedi. Ama işin aslı beş. Kur'an'da da Ehlibeyt ile ilgili birkaç ayet vardır. Sırrını zahir ettiği, hakikatini zahir ettiği kişiler onlar. Bir gün Hz Fatıma'nın evine gitti. Kapının ipini çekti girdi içeriye, bir baktı kızı Yusuf suresini okuyor. Usulcacık oturdu ve dinledi. Hz Fatıma babasının içeriye girdiğinden haberdar değil. Bitirdi okumasını, kapattı kitabı baktı ki babası gelmiş. *“Babacığım geldiğini duymadım”* diyor. Hz Resulullah *“Ne okuyordun?”* diye soruyor. Yusuf kıssasını okuyordum deyince, *“Ne anladın?”* diye soruyor. Hz Fatıma,

“Yusuf’u gören kadınlar parmaklarını kesmiş onun güzelliği karşısında, eğer aynı kadınlar babacığım seni görmüş olsalardı kalplerini keserlerdi” diyor. *“Anlamışsın, anladığın gibi devam et”*

diyor Hz Resulullah. Yani o kızını ve Hz Ali'yi İlm-i Ledün'la yetiştirdi. Torunları Hz Hasan, Hz Hüseyin İlm-i Ledün dersiyile, sırrıyla yetiştiler. Onun için hep ehlibeytim, ehlibeytim diyor, buna sahip çıkın. Çünkü Kur'an ledün sırrıyla yazılmıştır. İlm-i Ledün'ü tahsil etmeyen bir insan zahir ilimlerde nereye varırsa varsın Kur'an'ı anlayamaz ama anladığını zanneder. *“Ne var canım apaçık, anlaşılmayacak ne var?”* der. O, işin bir yüzü. Ama Kur'an'ın öbür yüzü var. İşte öbür yüzünü anlayabilmek için İlm-i Ledün tahsil etmek gerekir. Bu nedenle Süleyman Çelebi Hz,

“Bu gelen İlm-i Ledun sultanıdır, bu gelen tevhid-i irfan kanıdır” diyor. İşte o batındaki sırr-ı hakikati zahire çıkartacak ilimdir.

Mesela Yunus As'ın gemiden denize atılışı. Kur'an anlatıyor bunu. Bir balık yuttu, balığın karnında deryalarda dolaştı diyor.

Akil ve mantıktan bahsedenler bana bunu açıklayabilir mi? Akıl ve mantıkla bu mümkün mü? Allah'a güçlük mü var deyip işin içinden çıkmayacaksın. Allah'a güçlük yok da buradan sen ne anladın, bana onu anlat bakalım. Tabi ki güçlük yok o isterse yaşatır, onun yaşatması da öldürmesi de hikmet tahtındadır. Yaşattıysa hikmeti nedir anlat o zaman. İşte bunları algılayabilecek, anlatabilecek, oradaki mesajı yerli yerine koyabilecek bir kemalat lazım.

Hız Niyazi de bir beyitinde, "*İlm-i Ledün'den dersin alan arif kişiler, Hasta dillere derman olur*" diyor. Hasta dil; ne konuştuğunu bilmeyen, konuştuğunun anlamından habersiz olandır. İlm-i Ledün'den arif çıkar diyor. Bu Arif kişiler hasta dillere derman olur, "*Sen bunu diyorsun ama hakikatte anlamı bak budur*" der derman olur onlara diyor. Demek ki bir İlm-i Ledün dersi var, var ki Niyazi hazretleri böyle diyor.

İşte Melami'ye sunulan ilim irfan İlm-i Ledün, ilm-i sır, gösterilen seyrü sülük İlm-i Ledün seyri sülüküdür. Ledün İlm-i karanlığı olmayan ilimdir. Hep aydınlık.

Hız Pir'in Yugoslavya'da zuhur ettiği dönem tarikatların en popüler olduğu dönemdi. İşte bu devirde Hız Pir orada irşada başladı. O Melami zevkinden bir şey işiten tarikatları terk edip Hız Pir'e derviş olmak için koşuşturmaya başladı oradaki zevki ve neşeyi görünce. Çek sabahlara kadar tesbihler, oruçlar, extra namazlar... Zevk yok, neşe yok, korku bir taraftan... Tarikat şeyhleri eyvah bir tane derviş kalmayacak diye korkuyorlar. Önce paralı adam tutup öldürtmeye kalkıyorlar. İşte Fedai Hız orada siper oluyor. Tetikçi, "*Sen çekil*" diyor, Fedai Hazretlerini tanıyor Yugoslavya'nın eşrafından Abdürrahim Efendi. "*Sen çekil benim hesabım seninle değil*" dediğinde, Abdürrahim Fedai Hazretleri,

“Ben buraya çekildim, çekilecek başka yerim yok” diyor. Önüne geçmiş Hz Pir’in. “Beni öldürmeden ona zarar veremezsin” diyor. Adam onu öldürmeye de cesaret edemiyor arkası kuvvetli çünkü. Tetikçi suikasttan vaz geçiyor.

Suikast bile yapmayı düşünüyorlar şeyhler hasetlikten. İhvanlar gidiyor ellerinden. Üç dört tane şeyh toplanıp Hz Pir’i imtihana geliyorlar. Öyle de başa çıkamıyorlar. Esmâ mürşitleri Hz Pir’le çok uğraşmışlar. Bakıyorlar ki başa çıkılmıyor ne yapalım gidip biat edelim sonra da dervişlerimize Melami seyri sülükü gösteririz diye düşünüyorlar. Ama bu da tuzaktı. Hz Pir o tuzığa da düşmüyor. Esmâ mürşidi her köşe başında bulunur. Müsemma mürşidini bulmak çok zordur. Bakmayın siz balıklama daldınız. Koskoca Bursa’da bakıyorum bir şeyi layık-ı veçhiyle sunabilecek bir tane yok. Arayalım Edirne’de bakalım bulabilecek miyiz?

Esmâ mürşitliği kolay, matbu kâğıdın var verirsin eline, yazarlar derslerin bunları yapacaksın, tamam. Orada hep gayıp iman, gayba iman telkin et boyuna, korkut. Ama müsemma mürşitliği o değil ki. Burada korkutmayacaksın sevdireceksin, âşık kılacaksın Allah’a.

Bir gün efendim bana, “Oğlum, Allah’ı bulmak and olsun ki çok kolay ama Allah’ı bulduracak olanı bulmak kolay değil.” demişti. Yoksa Allah’ı bulmak çok kolay, bana şah damarımdan daha yakın olduğunu söylüyor. Öyleyse Allah’ı bulmak çok kolay. Herkes davet ediyor gel gel... Nereye çağırıyorsun, kime çağırıyorsun? Gayıp, hayal olan Allah’a, sen buldun da mı beni çağırıyorsun? Yok, ahirette.

On beş senelik bir Nakşi dervişinden Manyas’ta demir çimento alıyorum Manyas’taki ev yapılıken.

İhvan, “Bandırma’da bir Nakşi şeyhi var Sami Efendi’nin halifesiymiş yüzbaşılar diye geçiyor namı, onun dervişlerinden” dediler. Demir çimento falan aldık, hesabı ödemeye gittim. Çıkarttı hacı misini, yanımdaki canlara damlattı, bana geldi, “Varsa biraz Allah kokusu damlat.” dedim. Tanımıyor bizi. “Ooo, bu âlemde Allah kokusu olmaz, inşallah cennete girince o kokuyu duyacağız” dedi, on beş senelik derviş bu. Baktım yüzüne, “Bu âlemde Allah kokusu olmaz mı?” dedim. “Olmaz” dedi. “Emin misin?” dedim. “Eminim” dedi. “O zaman sen Allah’sız bir âlemde mi yaşıyorsun? Senin yaşadığın bu âlemde bu evrende Allah yoksa sen Allah’sız yaşıyorsun o zaman. Oysa Kur’an’da nereye dönerseniz benim yüzüm oradadır diyor, nasıl olmaz” dedim.

Şimdi onun yerinde ben olsam karşıma çıkan bu insana daha orada yapışırım. Adam ondan sonra selamı da kesti. Beni gördüğü zaman yolunu değiştirmeye başladı. Çek tesbihleri sabaha kadar...

Meydanlar böyle, cehennem korkusu, cennet hayali...

Tasavvufun meşk edildiği, müsemmanın muhabbet edildiği bir meydan neredeyse kalmadı denilecek kadar az artık. Esmâ ile müsemma... Şimdi ben Bursa dedim yani esmasını söyledim ama aynı zamanda da Bursa gözümün önüne geliyor. Yani o isimle vücutlanan, o isimle sıfatlanan, o isimle isimlenen, nitelenen. Birisi ismini söylüyor ama o ismin müsemmasıyla hem dem değil diğeri müsemmasıyla hem dem. Her esma müsemmasıyla kaimdir. Müsemma var ki esma var. Böyle bir varlık var olduğu için ona bir esma takılmış, Murat denilmiş mesela. Şimdi Murat esmasını zikret ama müsemmasını görmeden, hâlbuki Murat esması müsemmasıyla kaim değil mi?

Sen Murat Murat Murat diyorsun ama o esmanın müsemmasını görmeden diyorsun. O esmanın müsemmasını da öbür âlemde göreceğim bu âlemde yok diyorsun. Hâlbuki bu âlemde dolaşıp duruyor. İşte oradan haber verilmediği için, oradan muhabbet edilmediği için, oradan sır açılmadığı için herkesi hayale salıyorlar. Bu âlemde mademki Allah tanınmayacak, bilinmeyecek, görülmeyecek o zaman yat sen uykuya, namazını kıl, orucunu tut, iyi insan ol, öbür tarafta onu görmeye hak kazan. O zaman bu âlem Allah'sız bir âlem olmaya başlıyor. Bu âlemin her zerresinde o mevcutken bundan haber verilmediği için o insan âlemi Allah'tan gayrı zannediyor. Allah'tan gayrı olarak görmesi onu nereye getirir?

Bu âleme buğuz da eder, vurur da, kırar da, bu âlemi ezer geçer de... Her şeyi yapmak serbest olur ona çünkü onun Allah'ı bu âlemde yok. Ama bu âlemi Allah ile kaim yaparsak, her zerrede onun mevcudiyetini zevk etmeye başlarsak hadi birisini kır bakalım da görelim. Hadi üz birisini de görelim. İşte esma mürşitleri esmayı telkin ederler.

Birisi Beytullah'a ayaklarını uzatmış yatıyormuş. Yanına gelen birisi dürtmüş, *“Kalk ne uyuyup duruyorsun, bak orada hatip Allah'ın Rezzak esmasını anlatıyor, gidip dinlesene”* deyince adam, *“Hadi git işine”* demiş. Biraz sonra tekrar dürtmüş, *“Kalksana”* Allah Allah git işine kardeşim. Üçüncü dürtüşünde, *“Bana bak, dürtüp durma, ben Rezzak'ın kendisiyleyim esmasını ne yapayım”* demiş.

Birisine bir tane ekmeğe yolladın, o ekmeği yiyen fakir *“Allah razı olsun, Ahmet bey bana bir ekmeğe göndermiş”* diyor. Gönderdiğin ekmeğe dolayısıyla seni anıyor, sana şükrediyor, seni görüp tanımıyor ama.

Bir diğeri ise ekmeğınle değil seninle hem dem olmuş, seninle halvet, her an seninle muhabbette. Hangisi sana daha yakın şimdi. Tabi ki seninle hem dem olan.

İşte bunun gibi mübarek de, “*Ne yapayım ben Rezzak esmasını, ben Rezzak’layım*” diyor. Adam, “*İspat et Rezzak’la olduğunu*” diyor. “*Bana bak senin Hızır olduğunu söylersem bu millete, ne yaparsın merak ediyorum, rahat bırak beni*” diyor.

Bu nedenle esma ve müsemma seyri sülükü farklıdır.

Allah’ı zikretmenin adedi olmaz. şu esmadan bu sayıda, bu esmadan şu kadar sayıda, Kur’an’da böyle bir şey yok. Bilmedikleri konularda halkı gaflet ve delalete sürükleyenler Allah’ı adetle zikrettirirler. Kur’an’da Allah’ın sayıyla zikredilmesi gerektiğini söyleyen bir ayet olmadığı gibi, Allah’ı sayısız zikredin diyen ayet vardır. “*Zikren kesira*” diyor Kur’an. Süleyman Çelebi Hz’de bu nedenle “*Her nefes Allah adın de müdam*” diyor.

Bu işin başı da, ortası da, sonu da zikirdir. Ama sayı yok, adet yok. Gizli ve aşikâr Allah’ı zikredin diyor Kur’an.

Cenabı Resulullah sabah namazından sonra kendisini sevenlerle oturur biraz sohbet ederlermiş, ondan sonra işlerine dağılırlarmış. Yine bir sabah oturmuşlar, “*Dostlar, bu gün size kelimeyi tevhit olan lailaheillallah’ı zikrettireceğim*” İlk kez. Halka yapmış onları, önce kendisi yapmış göstermiş onlara nasıl yapılacağını, onlar da başlamışlar cehri zikre. Orada bulunanların çok hoşlarına gitmiş ve bunu sürekli yapalım demişler. “*Siz isterseniz ben de yaptırırım*” demiş Hz Resulullah. Her sabah halkadaki zakıran sayısı artmaya başlar.

Hatta bir cehri zikrin yapılışında peygamber cezbeyle gelip halkanın ortasında ayağa kalkar ve semah etmeye başlar, başındaki dolağı düşer. Öyle bir cezbeyle gelmiş ki hem dönüyor hem zikrediyor... Cübbesini de elleri çapraz şekilde yakalarından tutmuş, Mevlevi dedelerinin semahta el açmayıp cübbelerini tutuşları oradan geliyor, sahabe başından düşen dolağı parçalamış ve hatıra olarak saklamışlar. Zikir ve zikir meclisleri sonradan icat edilmiş şeyler değil. Ayet “Allah’ı gizli ve açık olarak zikredin” diyor. Ebu Bekir’e, hapsi zikri telkin etti. Nakşiyiye kolunun tamamı hapsi zikir yaparlar, kalbi zikir değil. Çeşit çeşit zikir türleri var, hepsi Allah’ı anıyor güzel şeyler bunlar ama onunla bitmiyor işte.

İmam Ali efendimize hem kalbi hem cehri zikri telkin etti Resulullah. Hazreti pirin Nakşi kolundan gelen Nakşi Melamiler vardır, onlarda cehri zikir yoktur. Bizde hem kalbi zikir hem cehri zikir vardır. Melamiler Hz Pir’den kendi içinde de ikiye ayrılıyor. Hikmet-i Hüda... Nasıl ki Hz Resulullah’tan Ebu Bekir ve İmam Ali kolu varsa, Hz Pir’den de ikiye ayrılmış. Hz Pir daha evvel Trabzonlu Mehmet Efendi diye bir Nakşi Şeyhine hizmet etmiş. Oradan kendisine hilafet verilmiş ama mübarek bu iş bu kadar değil demiş. Nakşilikten ayrılma değildir Hz Pir, Nakşiliği aşmıştır, melamete ulaşmıştır. Bu işin esmalarla olmayacağını anladı, sırr-ı müsemma, zevk-i müsemma, ilm-i müsemmayı aradı Hz Pir diyar diyar. Nakşiliği aşır İmam Ali tarafına geçti.

Hz Pir şöyle bir mana anlatmıştır bu hususta; “*Bir gün alem-i manada Hak Resul davet etti, gittim bir tarafında Ebu Bekir oturuyordu, bir tarafında İmam Ali oturuyordu, yarım ay şeklinde, niyaz ettim ve Ali tarafına oturdum. Hz Ali tarafına oturunca Ebu Bekir bizim tarafa neden oturmadın diye sitem etti bana.*”

Resulullah efendimiz de “Herkes meşrebine uygun tarafa oturur. Ayrıca ya Ebu Bekir, bizim meydanımızda taraf çıkartma bir daha.” buyurdular.”

Yani İmam Ali'ye bildirilen ilime, ona gösterilen zevke talip olmuştur Hz Pir. Seyyit Pir Muhammed Nurul Arabi Hazretleri üçüncü devre Melami Piri olarak anılıyor. Hz Pir olmayan bir şeyi icat etmedi, zayı olmuş, gizlenmiş, kaybolmak üzere olan bir neşeyi harekete geçirmiştir. Melamiligi tekrar insanların gönüllerine sunan, neşe etmelerinin yolunu gösterendir. Burasının talibi azdır. Esmâ mürşitlerinin dervişleri çoktur. Müsemma yolunun talibi azdır, böyle bir yolun varlığından haberdar değildir ki... Çok kişi Melamiligi duymamıştır bile. Kadirleri, Cerrahileri bilirler.

Bu yolun ilmi irfanîyetini anlayabilecek, kavrayabilecek âşıklar çok zeki olmalı, leblebiyi anlayacak zekâda kişiler olmalı. Çünkü mütefekkirlik yolu, tesbih yolu değil ki. Düşünce yolu, keşif yolu. Mevlana'ya, Hacı bayram Veli Hz'ine ne diyorlar? Büyük düşünür diyorlar, büyük âlim demiyorlar. İşte düşünür olmak, mütefekkir, Kur'an'ın tarif ettiği insan modeli... *“Ne kadar da az düşünürsünüz, hiç düşünmez misiniz?”* Kur'an hep sitem ediyor. Hayvan düşünmez ama insan düşünür. Geçmişteki bütün zevat-ı kirâm imanı üçe ayırmış. Taklid-i İman, Tahkik-i İman, Şuhud-i İman... Görerek iman, işte ona ermek.

Taklidi iman; bir Allah varmış ve ben ona inanıyorum. O bana şunu yap bunu yapma demiş, ben onun dedikleriyle amel ediyorum. Bu, çocuk mertebesinde olan imandır. Ben seninleydim sen kiminleydin? diyor Allah. Allah sabaha kadar tesbih çekmemizi istemiyor, onunla olmamızı istiyor tesbihle değil. Allah'ın muradı bu. Taklidi iman işin başlangıcında geçerlidir, kabul görür ama nihayeti değildir.

Ömrünü böyle tüketenler gerçek imana ulaşmadan imansız gittiler haberleri yok.

İkinci boyut tahkik-i iman. Kişi tahkik etmeye, araştırmaya başlar; ne yapıyorum ben acaba, nedir bu yaptıklarım? İşte bu tahkik onu şuhud-i imana getirebilirse görerek iman başlar. Mesela, şehadet kelimesinden yola çıkarsak; Şehadet, şahit olmaktır. Bir davalı ve bir davacı var.

Hâkim şahidi çağırıyor, Ahmet Mehmet'i dövmüş gördüm mü? diye soruyor. Şahit, "*Hâkim Bey ben orada değildim ama Ahmet Mehmet'i dövmüş dediler duydum*" diyor. Hâkim "*Çık dışarıya senden şahit olmaz*" der. Şahit olabilmek için olayı orada görmüş olmak lazım. Şehadet görmekten kaynaklanıyor. Şehadet kelimesini söylerken "*Allah'tan başka ilah olmadığına şehadet ederim*" diyoruz. Yani tanık oldum, gördüm ki Allah'tan başka ilah yok, Türkçe anlamı bu. Gel bakalım şimdi bunu diline söyletiyorsun, gördüm diyorsun. Karpuz derken karpuzun mahiyetini, ne olduğunu anlamazsan sergide karpuz da olsa görmeden geçip gidersin. Kelimeye anlam yükleyemeyenlerin yaşantısı budur. Zikrettiğinin yanından geçip gider ama göremez.

Gel bakalım şimdi Allah'tan başka ilah olmadığına nasıl tanık oldun bana bir anlat desek bunu bize izah edebilecek kaç kişi bulabiliriz. Dillerde esma dolanıyor ama bu esmanın müsemması, hakikati nedir dediğimizde kaç kişi buluruz bilen. Ne zaman tanık olacak Allah'tan başka ilah olmadığına? İlah ne demek, Allah ne demek?

İlah; zan ve vehimde Allah'ın yerine koyduklarımız. Allah'ın yerine koyduğun senin ilahın oldu. Mesela faaliyette olanın yani her fiilin failinin Allah olduğunu bilmiyorsun dolayısıyla ondan gayrı bir fail görmeye başlıyorsun. İşte o senin ilahın oldu.

Ya da bir işi yapıp yapmamakta kendini muktedir görüyorsun, kendini fail olarak taktim ediyorsun, ben diyorsun. Ne yaptın, kendini ilahlaştırdın yani ulûhiyet iddiası başladı sende. Kendine bir hüviyet vermeye başladın. Hüviyet ne demek? Ben istersem yaparım, istemezsem yapmam demek. Kendine faili-i hakiki benim diyorsun, Allah'ı inkârdasın haberin yok. Fail-i hakiki ancak Allah'tır. Şemsi Tebrizi Hz, *“Nice mürşidim diyenleri sınıdım, Allah'ı ikrar ediyoruz dediler. Bir de baktım ki hepsini inkârda buldum”* derken işte bunu anlatıyor. Buna dair Kur'an'da ayet var mı? Var, *“Onlar nefislerini ilah edindiler”*, *“Benim rablığını beğenmiyorsanız gidin başka bir rab edinin”* diyor. İşte yedek ilahlar çıkmaya başladı.

Kur'an'a bakarsak, mademki Kur'an'a müracaat edeceğiz, kimse palavra atmasın. Ben efendimden öğrendiğim kadar Kur'an'ı bilirim daha fazlasını bilmem, ben medrese, ilahiyat falan okumadım. Baksınlar Kur'an'a, *“Sizi ve amellerinizi halk eden ancak Allah'tır”* diyor. O zaman bir şeyi halk eden, meydana çıkartan kimmiş? Ee, fiili meydana çıkartan başkası mı? Öyleyse fail kim oluyor o fiilin yaratılışında? Kişi yaptığı şeyi sahiplenirse Allah'lık iddiasına başlamaz mı? Hani, ilah yok Allah var lafı güme gitti. Güme gitti! Öyleyse Kur'an'ın iman tarifiyle senin imanının birbirini hiç tutmuyor.

Sen köfteyi yoğuruyorsun, el bu köfteyi yoğurma işine sahip çıkıp ben yoğuruyorum derse seni inkâr etmiş olmaz mı? Olur. İşte görünürde yapan el ya, sahip çıkıyor. Peki, o elde senin gücün, kuvvetin, kudretin olmazsa, o ele sen irade edip yoğur demezsen, o el kendi bildiğine köfteyi yoğurabilir mi? İşte insanın kendisini bir şeyi yapıp yapmamakta muktedir görmesi, Hakk'ı görmemesi. Elin seni görmeyip Köfteyi ben yoğuruyorum demesine benzer. Burada iman var mı şimdi?

Yok, ne imanı, imansızlık var, isterse sabaha kadar tesbih çeksin, seccadeden başını hiç kaldırmasın. Güme gitti hepsi. *“Sizin yaptığınız ibadetler ilahi huzurda yüzünüze paçavra gibi vurulacak”* diyor.

İşte ne zaman Allah var gayrı ilah yok, ne zaman fail, mevsuf, mevcut ancak sensin imanı oluştu o zaman ancak *“Lailaheillallah”*, Allah’tan başka ilah yoktur, imanına ulaştın. Ancak o zaman. Fail, mevsuf, mevcut dersini almadan, bu ilmi irfaniyeti tahsil etmeden bu iman kimsede oluşmaz. İsterse dört tane fakülte bitirsin. Bulduğunuz iman yolunun, ilim irfan yolunun değerini bilin!

O zaman söyle şهادet ederim diye, gördün! Cümle işlerde fail-i hakiki sensin, cümle görmelerde, işitmelerde sıfatlarda mevsuf olan sensin, kâinatın vücuduyla vücutlanan da sensin, mevcut da sensin! İşte Lailaheillallah gerçeği açıldı, çıktı meydana. Şimdi artık ilah yok Allah var. Neden? Faili, mevsufu ve mevcudu tanıdın sen onun için. Burada artık, bu üç mertebeyi geçen kendisini görebilir mi? Nerede görecektendisini, göremez.

Nefsine secde de olan Allah’a secdeyi ne bilsin. Allah’a secde edersen sen yok olursun. Allah’a secde eden yok olur.

Bir kâmil kapısında bu üç yerde kendimizi görmeye tövbe ederiz. Nasıl ki zahiri ölümden varlığını çekiverdiği zaman *“Yatar bir kuru gövde söyleyecek ne dili var ne görecekt gözünü”* diyor Yunus Emre. İşte o Hakk’ın varidatını nispet ediyordun ya kendine, hadi konuş da görelim. Neyin varmış ey mevta!? Dile gelse de söylese hiçbir şeyim yokmuş diye. Ee, ama senelerce ilahlık iddia ettin ya, her şeyim var diyordun ya!

Ne oldu hani!/? Seni yalancı seni!

Peygamber “*Ölmezden evvel ölin*” derken bunu görün demek istiyor. O güne bırakmayın işi, bu gün yaşarken bu yokluğunuzu, hiçliğinizi bilin, tadın diyor. Bu nedenle ayette “*Bütün nefisler ölümü tadacaktır*” Ölecektir demiyor, tadacaktır...

Ben yokum ey rabbim, var olan sensin, lailaheillallah... İşte o zaman lailaheillallah'ın sırrı açılmaya başlar. Aksi takdirde şirk imanıyla geç öbür tarafa. Mevla ne der, “*Madem ki sen bende yok oldun, ki ona fenafillah denilir Allah'ta yok olmak, gel ben sende var olayım*” der. İşte o zaman tanık oldun “*Şehadet ederim ki fail, mevsuf ve mevcut ancak sensin, mutlak olan ancak senmişsin*” şimdi Mümin oldun işte, eşkıyalıktan kurtuldun. Gerçek iman başladı.

Ben seninleydim, sen kiminleydin? O bizimle zaten, mürşit onu bizimle yapmadı bizi onunla yaptı. “*Yokuş değil düz durur, kamu âlem bir yüz durur, anı gören hayran imiş*” O zaten bizimleydi ama biz onunla değildik. Mürşit bizi bize bildirdi, bizde olanı bize bildirdi, dışarıdakini değil. Esmâ şeyhleri gökyüzünde bildirir Allah'ı. Benim mürşidim bende olan Allah'ı bildirdi bana. Ben seninleydim dedi, ben de seninleydim... Bitti.
Sende bende bütünde...

İşte fesemme vechullahı açmaya başlıyor sana dimi? Bu âlemde var olanı tarif ediyor. Onun için o bizimleydi de biz onunla değildik, biz de onunla olalım diye bu sırlar açılıyor. “*Seni sana bildirir ağlar iken güldürür*” diyor Hz Niyazi, işte bunu anlatıyor. Senin dışında bir şey bildirmiyor ki, seni sana bildiriyor. “*İlim ilim bilmektir, ilim kendini bilmektir*” diyor ya Yunus Emre, işte bunu diyor. Hepsi bu ilmi, bu muhabbeti duydular da böyle konuştular. Sen de duyuyorsun, ne susuyorsun o zaman, zevkinden muhabbete başla bakalım şimdi.

Yunus Emre söylemiş aynı dilden, aynı yerden çalıyor sazı perdeler aynı, Hz Niyazi söylemiş aynı perdeden, Hacı Bayram Veli Hz söylemiş aynı perdeden, bütün hakikat erenleri hep aynı yerden söylemişler. Neden? Başka perdeden çalarsan başka ses çıkar çünkü. Bizden sonra da aynı perdeden çalınacak, başka perde kabul etmez. Önemli olan size sunulan ilim irfanla zevki sefa bulabilmeniz. Hu

Kur'anî Ruh

*“Emri ilahiye uymak,
Allah'ın takdir ettiğine şikâyet etmeden,
Allah eyvallah demek, her babayiğide nasip olmamış”*

Allah Resulünün bayramlaşması, herkes birbirinin elini öpecek cemal cemale, birbirinden razılık beyan edecek. Birbirinin elini öpmek suretiyle karşılıklı rızayı sunacak.

Aslında bayramlaşma olmadan evvel gönül birleme olur. Kimin kimden davası, şikâyeti varsa burası er meydanıdır, kalksın dara beyan etsin. Varsa kalkar, yoksa Allah eyvallah. Çünkü dargınlığın, davanın olduğu yerde Hak tecelli etmez. Ben bir tek mürşidimi kabul ederim, gerisini kabul etmem diyemezsin. Bu meydanda dargınlık, küskünlük olmayacak. *“İkinin üçüncüsü olurum, üçün dördüncüsü olurum, dördün beşincisi olurum”* diyor Kur'an'da Allah, bunu beyan ediyor. O birlik beraberliğin yanında ben bulunurum diyor. Bu gönül birleme olmadan bayramlaşma olmaz.

İman kardeşliğinde, buna Bektaşilikte “Müsahip” denir, ölünceye kadardır kardeşlik. Bu Cenabı Resulullah efendimizden kalmadır. Mekke'den Medine'ye hicret ettiği zaman, *“Herkes kardeşini bulsun”* dedi. Herkes birisini kardeş edindi, İmam Ali efendimiz, *“Ya Resulullah ben kimin kardeşi olayım?”* deyince, *“Sen gel bana kardeş ol”* dedi.

Müsaahiplik yol kardeşliğidir ve çok yücedir. Bunlar Hz Resulullah'ın hayatında uyguladıklarıdır, sonradan girme değıldir. Artık o kardeşlik, ölümüne kardeşliktir, on lira varsa yarı yarıya paylaşılır. İşte bu iman kardeşliğidir, Resulullah bu kardeşlik ruhunu oluşturduğu için o güç şartlarda bu gün bu ezanları dinler hale gelebildik biz. Bu ezanlar neye mal oldu acaba?

Bazı konulara kısaca değinelim. Allah'a iman ettim demenin basit bir şey olmadığını, ucuz bir Pazar olmadığını, hele hele oyuncak hiç olmadığını Allah Kur'an'daki kıssalarla bize anlatıyor.

“Melamiler çok kolayını bulmuşlar, kurban buna işaret, şu buna işaret derler”

denir. Hayır, bu kadar ucuz değıl. Zahiren içinde bulunduğumuz şu kurban günleri ne anlatıyor bize acaba? Katliam yapıyormuş, onun yerine para verilseymiş, şart mıymış kan akıtmak. Geçelim bunları... Bunlar hep akıl pazarının sözleridir. *“Horoz kessem olur mu?”* diyen var alay eder gibi. Bunlar, gerçekte iman zafiyeti olan kişilerin söyleyeceğı sözlerdir. Bu sözlerde iman yok. Hz İbrahim ve Hz İsmail hadisesinde olup bitenin ne olduğunu kavrayan, onun vahametini gören hangi horozdan bahsedecek. O iman boyutuna giremediyse felsefe yapacak. Hiç aslı astarı olmayan sözler söyleyecek.

Neden mi? O, Nemrut'un yaktığı ateşten kurtulan, selamete çıkan Hz İbrahim... İmtihanlar bir kat daha artıyor. Şu söyleyeceklerimde herkes kendisini bir gözünün önüne getirsin. Kurban hassasiyetini öyle anlayacaksınız. Özetleyeceğim, gözünüzün önüne getirip oraya kendinizi koyun ama Dede Korkut masalı gibi dinlemeyin.

Hız İbrahim'in seksen sene çocuğu olmuyor. Etrafında herkesin bir çocuğu var, İbrahim mahzun... Allah'a niyaz ediyor *"Benim de bir evladım olsun ya rabbi"* diye. Allah seksen yaşından sonra bir evlat nasip ediyor. Nasıl sevinmez, havalara uçuyor. Seksen sene evlat hasretiyle yanmışsın, bir tane ihsan oluyor.

Onu kucağından indirmiyor. Sırtında taşıyor İsmail'i. Tam onunla oynaşacak, güreşecek, sevişecek çağa geliyor İsmail, bir emri ilahi, *"İsmail ve annesini al Kudüs'ten, götür çöle bırak"* Bu günkü Mekke, Merve sefa tepelerinin yamacına bırak. Hız İbrahim o zaman Kudüs'de. Daha yeni bulmuş çocuğu. İsmail yedi yaşlarında. Bindiriyor develere, çöle... Bir tane ağaç yok, ev yok... Hacer validemiz, *"Ya İbrahim, sen burada bizi bırakıp gideceğini söylüyorsun. Biz bu ıssız çölde ne yaparız? Yiyeceğimiz, suyumuz kısıtlı, bitince ne yer ne içeriz? Sen bizi kime emanet ediyorsun?"* diyor. *"Ben sizi, bizim ve kâinatın rabbi olan Allah'a emanet ediyorum"* diyor. Bırakıyor orada arkasına bakmadan dönüyor. O emri ilahiye uymak, Allah'ın takdir ettiğine şikâyet etmeden Allah eyvallah demek her babayığide nasip olmamış. O nedenle iman basit, hafif değil, oyuncak hiç değil diyorum sizlere.

Yaşanan hadiseler; zem zem çıktı, İbrahim de emirle geri döndü oraya. Ve nihayet, *"Ya İbrahim oğlun İsmail'i bize kurban et!"* Tevilini yapma hemen, şu şuna işaretir deme... Bir gör bakalım önce ne olup bittiğini, Allah'a teslim olmanın ne olduğunu gör önce. Allah'a iman etmenin ne olduğunu... Allah katında samimi ve ihlaslı olmanın ne olduğunu... Sen bunları bir oluştur da sonra ararsın tevilini, bu neye delalet olduğunu. Bir oluştur bakalım şunu, bir görelim. Ruhuna intikal etmeden, Kur'an'ın ruhuyla tanışmadan, Kur'an'ın ruhuyla bütünleşmeden, burada bu buna işaret, burada şu şuna işaret, burada bunu anlatmak istiyorlar demek çok isabetli olmaz.

Önce Kur'an'ın ruhuyla tanışacaksın. Kur'an-i ruhu oluşturacaksın. Abdülaziz Mecidiye Efendiye, Hamış Efendi "*Ruh ol oğlum, ruh ol!*" dermiş hep. Bir şeyin özü bir şeyin hakikati, mutlak değer ve mutlak cevher demektir. O mutlak olan değer, cevher ve hakikatle tanışmadan bu anlatılan kıssa ve menkıbelerin neye işaret ettiğın kavramak, görmek, yerli yerine koymak mümkün değildir.

Kurban hadisesinde gerek Hz İbrahim'in gerekse oğlu İsmail'in ve dahi Hacer validemizin büyük bir imtihanı var. Maldan geçmek kolay yüz keçi ver dese verir, yüz deve ver dese verir. Ama seksen sene çocuk hasretiyle yanmışsın, o seksen seneden sonra Allah bir tane evlat nasip ediyor sana, onu da kurban edeceksin. "*Siz inandım ve iman ettim deyip, başıboş bırakılacağınızı mı zannedersiniz*" diyor Kur'an. Hayır, başıboş bırakılmayacaksınız. İşte hem üçünün imtihanı hem de gelecek bütün insanlığa bir şey anlatmak içindir bu hadise. Şüpheye ve vehme düşmeden, acaba demeden, hiç itiraz etmeden, "*Ya rabbi sana kurban olsun*" diyebilmek. İmandaki bu teslimiyeti, imandaki o samimiyeti, o ihlası koy ortaya görelim derler. Hiç tereddüt etmedi, onun kalbi hiç bozulmadı. Üzülmedi im? Üzüldü. Ama emri ilahi karşısında hiç itiraz etmedi. İsmail babasını düşünceli görünce,

-Ey canım babam, günlerdir seni sıkın, seni üzen nedir söyler misin?, dedi.

-Senin, benim ve bu kâinatın rabbi olan Allah buyurdu ki "En çok sevdiğin İsmail'i bize kurban et" Beni günlerdir sıkın budur oğlum, bunu sana bir türlü söyleyemedim, dedi.

-Babacığım, benden şüphen mi var ki söyleyemedin. Ya itiraz ederse diye endişe mi duydun, ya kaçmaya kalkarsa diye mi düşündün de söyleyemedin. Rabbimizin emrini yerine getir. Bu baş onun için feda olsun. Asla elin bile titremesin, dedi.

İsmail'deki teslimiyete bak! Biz iman ettik zannı içerisinde toplu iğnemiz zayı olsa kıyameti kopartıyoruz. Kurbanın neye delalet olduğunu bırak, şurayı bir anla hele önce sen! Şu imanî ruhu bir oluştur kendinde, cin olmadan şeytan olma derler. *“Hadi öyleyse beraber annene de söyleyelim”* dedi. Gittiler, Hacer validemize durumu izah edip *“Sen ne diyorsun?”* diye sordu. *“Rabbimiz bir emri ilahiyle böyle bir şeyi murat ettiyse İsmail feda olsun. Bu akşam ben onu kınalayacağım, ellerine ayaklarına kına yakacağım, en güzel elbiselerini giydireceğim ve yarın öyle götüreceksin onu”* dedi.

O gece İsmail'i kınaladı, en güzel elbiselerini giydirdi ve, *“Sen al götür ben buradan öteye takat getiremem”* dedi. Hz İbrahim İsmail'in elinden tuttu, Mekke'den biraz uzakta bir yere, aşağı yukarı bir kilometre uzaklıkta gittiler. Niyet halis, samimiyet, teslimiyet halis... Şek ve şüphesi yok. Onun emrine uydum, onun her buyruğuna uydum çünkü o kudret sahibidir... İşte bu teslimiyet içerisinde, bu imanî ruh içerisinde, bu ihlas ile *“Baba belki yüzümü görünce kıyıp bıçağı sürtemezsin, yüzümü ört. Candır tatlıdır belki elim ayağım kıpırdar senin işine mani olurum, ellerimi ve ayaklarımı da bağla”* dedi. Ellerini ayaklarını bağladı, yüzüne de örtü örttü ve Hz İbrahim *“Bismilla hu Allah hu ekber”* tekbiriyle hiç tereddüt etmeden, acaba demeden bıçağı öyle bir sürttü ki evladı, ciğerparesi bir seferde acı duymadan, debelenmeden, rahat gitsin... O sürtmeye bir manda devrilirdi diyor. Hz İbrahim bedenlen de çok güçlü kuvvetliydi. O bıçağı sürttürdü ona... Allah halisane bu niyet karşısında İsmail'i kesilmiş olarak kabul etti.

“Eğer bir nebze şüphe olaydı kalbinde, bir nebze acaba olsaydı o bıçak İsmail'in başını kesecekti” diyor. Ateşe girerken bir nebze şüphesi olsaydı yanacaktı dediği gibi.

“Öyle bir imanla, öyle bir teslimiyetle sürttü ki o bıçağı boğazına, kesilmiş olarak kabul edildi Hak katında” diyor.

Şimdi herkes elini vicdanına koyup kendisini onun yerine bir koysun bakalım. Biz iman için, Allah için ne yapabiliriz?

Halilullah! Kolay olunmuyor. Habibullah! Kolay olunmuyor. Evliyayı kiramı dinliyoruz. Oralara kolay gelmemişler. Nerelerden, nelerden geçtiler de oralara geldiler. İşte oruç da bunu tarif ediyor, her şey var ama sen o yemeği yiyemezsin. Bir emri ilahinin, Allah'ın muradının özüne girmedikçe, o ruha ulaşmadıkça, oradaki sırr-ı esrarı keşfetmedikçe o alanda amel etmekte güçlük çekersin. Amel etmekte çekilen güçlüklerin arkasında oradaki o özü, o cevheri, o hakikati görememek yatıyor.

Kesilmiş olarak kabul ettim, Allah katından gönderilen o koçu kes, hanendekilerle ye bir kısmını, bir kısmını eşine dostuna yedir, bir kısmını da fakir fukaraya dağıt. Ve mükâfat olarak bir bayram... O kurtuluşun, o nefsinden geçişin, candan geçişin neticesinde sana sunulan, iltifat edilen o imkânların değerini anlayarak bayram yapar hale gel.

Bir yerden geçmeden bayram yaptırmazlar. Başkasının namına bayram yapmak kişiye fayda sağlamaz. Sen neyi aştın, neyi geçtin neyi kutluyorsun derler. Özetle bu.

Bu olayın, bu işin ruhu, özü taze tutulup bütün insanlığa aktarılabilmesi için her sene tekrarlanıyor. Bir insan hayatında bir kere kurban keser. Hep taze tutulması için her sene kesiliyor. O gerçek o hakikat, oradaki ruh, teslimiyet, sıddikiyet, Allah'a imanın ne olduğu hep taze tutulup nesilden nesile aktarılsın diye.

Bir insanın kurban kesmeden evvel, bunların üzerinde durması ve kendisine o imanı sergileyenden bir iman çıkartması, kendisini kontrol etmesi gerekir. Ben bu Allah'a imanın neresindeyim, hangi samimiyetinde ya da hangi samimiyetsizlik içerisindeyim demeli. Muhakeme etmeli, muhakeme yeteneği olmayan hayvandır insan değildir zaten. İnsanı hayvandan ayıran özellik, insanda muhakeme yeteneği oluşudur.

Kendisini sorgulamayan, yargılamayan bir insan, insan değildir hayvandır. Başkalarını yargılamakla, başkalarını sorgulamakla, başkalarını muhakeme etmekle ömrünü tüketmiştir o insan. Kendisine dönüp bir kez bile ben nasıl biriyim diye sormamıştır. Küçülürüm korkusundan. Hasetin, kinin, kibrin dorukta olduğu yerler böyledir. İnsan kendisini masaya yatırıp eksiğini kusurunu bulmalı. İnsan o zaman tekâmül eder, olgunlaşır, o zaman gerçek manada imana ulaşır. Yoksa birileri hep bizim eksiğimizi gösterecek diye beklersek yarım yamalak bir şey olur. İşte o mülkün sahibi olan Allah Celle Celalühü'nun kendisine dost ettiği kullar var. Ama nasıl dost oldular acaba onlar. İşte Halilim dedi. Bakıyoruz hayatına bir sürü imtihanlardan geçmiş. Ona en acı olanı da tattırılmış, evlat... Bana iman ediyorsan sürt bıçağı, yap göreyim diyor. Ateşe atılırken meleklerini gönderiyor. Mancınıkta, ateş göğe çıkıyor.

-Ya İbrahim ben yağmur meleğiyim yardım talep ediyorsan yardım edeyim. Nemrut'un ateşinin üstüne yağmur bulutlarını çevireyim, ateşi söndüreyim, diyor.

-Seni kim gönderdi bana?, diye soruyor.

-Senin, benim ve kâinatın rabbi olan Allah emir verdi.

-Rabbim benim ne hal üzere olduğumu biliyor mu?

-Tabi ki biliyor. deyince,

-Çekil aramızdan, diyor.

İmandaki teslimiyete bak şimdi. Bu teslimiyeti gösterebilmiş olanlar mükâfatlandırılmış, Allah katında bir değer olmuş. Bizler hala, o değerleri kendimize bir numune, bir örnek olarak dile getiriyoruz. Hz Niyazi'yi mi örnek alıyorsun kendine; Ömrü sürgünden sürgüne geçmiş. Yunus Emre'yi mi değer alıyorsun kendine; Onun hayatını iyi anlamamız lazım.

Yani bunlar Allah katında değer bulmuş, kendilerine Allah değer vermiş, sevgilim dostum demiş. Ama bunlar yatıyorlardı da Allah bir gün dürttü gel benim dostumsun demedi. O alanda gayret ettiler, hizmet ettiler, fedai can oldular, aşması gereken ne varsa aştılar o yerlere öyle geldiler. Gönül satılmıyor ki alalım cebimize koyalım. Onlara sunulan imkânı iyi değerlendirdiler, bir gönül oluşturdular. Birisi Taptuk Emre Hz'nin meydanında o gönlü, o aşkı oluşturdu, birisi Somuncu Baba'nın meydanında o velilik sırrına erdi, Mevlana Şemsi Tebrizi meydanında o gönlü o aşkı oluşturdu. İmkân sunuldu onlara. Ruhun koordinatları verildi, ruh bu koordinatlarda yolculuğuna devam edecek, seyri sefer yapacak. Ruh aslına bu koordinatlarda ulaşacak.

Merkez üssünden kalktı, Mirac yolculuğu gibi ruh inkişaf etmeye başladı, belalara sabır, cümle tecelliye sabır göstererek... Hasetten, buğuzdan, kinden, kibirden, nefretten, inattan, tamahdan arınarak pakin pak olarak... Mevlevilerin siyah cübbeyi çıkartıp beyaz tennureyle dönmeleri gibi...

Pak bembeyaz... O beyaz tennure ruhu temsil ediyor, dönmek "*feeynema tuvellu fesemme vechullah'a*" işaretidir. Ruhun aslına urucu, ruhun Hakk'a ve hakikate mazhariyeti. Siyah cübbe bedensel alana ait zevkler, anlayışlar, yaşantılar, istekler, talepler, o siyah cübbeyi çıkartıyor.

Öyle semaha kavuşuyor. Semahın bitiminde onu tekrar giyecek. Ruhun bedene bağımlı yaşamdan kendisini kurtarması, azat olması ve ruhun aslına uruc etmesi. Koordinatlar o bize bildirilen meratip ve makamlardır. O koordinatlarla ancak hedefe ulaşılır, koordinatlarda şaşırma olursa başka yere gidersin.

Sülük ü tevhit meratip ve makam cihetiyle ruhun aslına kavuşması, vuslatı, o idrakin inkişaf etmesi, o zevkin, o muhabbetin, o neşenin, o aşkın, o gönülde tecelli etmesi. Maksut olan budur işte, gerçek iman, mutlak iman budur, bunu başarmak. Bunu başarabilmek için de fedai can olmak gerekir. Rabbim cümlemizi muvaffak kılsın inşallah, sülükü tevhitte başarılar ihsan etsin inşallah, hak erenler cümlemizin yardımcısı olsun inşallah. Allah eyvallah. Hu

Ruh Allah'ın Sırrıdır

*“Kemalat sahibi nazar ettiği her şeyde
Hak mevcudiyetini gören,
İşiten ve ona muhabbet edendir”*

Karincasında da var, sivrisineğinde de var. **İnsanda kemaliyle...** Öküzde, merkepte de tecellisi var. Ama insanda kemaliyle tecelli etmiş. O kemalâttır onu her zerrede mevcut gösteren. Eşekte her zerrede onu mevcut gösteren bir kemâlat bulamazsın. Neden insan kemaliyle, neden kemâlat sahibi deniliyor? O kemalâttır onu her zerrede mevcut gösteren. O kemalata ermediğin müddetçe her zerrede onun mevcudiyetini göremeyeceksin, secdesiz gideceksin bu âlemden.

O kemalata ermek için öyle bir kemâlat sahibine secde etmen lazım önce. O secdeyi yapamadık ki...

Bunun için kemâlat-ı edep. Celaliyle tecelli, cemaliyle tecelli, kemaliyle tecelli... O kemalata ulaşmak bir hizmet ve gayret sonucunda olur, yatarken olmaz. Birisi gelecek sana sihirlî değnek değdirecek ve sen kemâlat sahibi olacaksın sanma. Kemâlat sahibinin görmesi de ibadettir, işitmesi de ibadettir, alış verişi de ibadettir, düşüncesi de ibadettir demişlerdi bir zamanlar, anlayamamışım. Sonra anladım ki öyleymiş.

İstanbul'da Taşlıtarla'da üç beş tane esrarkeş vardı, bir de Melami diyorlardı kendilerine.

Bir gün birisini çağırdım, “*Esrar içmeye neden mezarlığa gidiyorsunuz?*” dedim. “*Polislere yakalanmamak için*” dedi. “*Senin şu yaptığın haksız, emniyet amirinin karşısında da, valinin karşısında da bunu yapabilmen lazım. Bunu polisin karşısında içemiyorsan, o halde senin bu yaptığın hak değil. Peki, Melami huzuru Hak’ta, polisten korkuyorsun da Hak’tan korkmuyor musun sen. Polise gösterdiğin edebi Hak’a gösteremiyorsun. Hani huzuru Hak bildirilmişti size!*” dedim.

Bir polisin, bir bekçinin karşısında işleyemediğin suç, huzuru Hak’ta isen hiçbir zerrenin karşısında işleyemezsin. Zahirde nasıl polis yakalar da götürür beni endişesini taşıyorsan, huzuru Hak’ta olan endişe taşımaz mı?

Tabi, bu sözleri anlayabilecek, yerli yerine koyabilecek bir irfan ehli lazım. O mizandan, o düşünceden, o edepten, o hayâdan yoksun olan bir insan bu sözleri duymaz.

Nasıl ki valinin huzurunda küfür edemezsen, alay komutanının karşısında edepli konuşursan, huzuru Hak’ta olan da her kelamına ve her hareketine dikkat eder. Ama lafı güzaf, palavracıysa meydanda tevhide anlatır, hanesinde ağzından küfür eksik olmaz, gören de kemâlat ehli zanneder.

Allah insanda kemâlatıyla tecelli etmiş ama hangi insanda! Muhammed insandır ama kemâlatıyla. O kemâlatı oluşturmak lazım. Biz hep Allah’a ait olan kısımları kurcalayıp araştırıyoruz, bize, kula ait olan bölümlere dön ya hu!

Bir talibin sülükü tevhide baş koyması, teslim olması samimiyetle, bir yola girmesi demek, düştüğü mertebeyi esfelden mertebeyi alaya doğru seyri sülük görmesi demektir.

Ruhun urucu demişler buna, işte böyle kemâlat oluşacak. O zikrin, fikrin, ilmin ve irfanîyetin ışığında ruhunu aslına doğru uruç ettirmesi demek. Bedenen yaşantıdan, ruhen yaşantı bölümüne girdi demektir. Olup biten bu, bu tespitler bizlere bir şey göstermek için. Şuurla bilinçle neyin ne olduğunu görerek hizmet olsun diye yapıyor bu tespitler. Bir talibin bir meydana teslim olmasının anlamı ruhen uruca başlamak istemesinden kaynaklanır.

Adına neden yolculuk denilmiş? Çünkü Allah insana seslenirken “*Ey insan! Aslına dön!*” diyor. Bir meydanda seyri sülükten gaye bu çağrıya uymak demektir. Bu yolculuğu ikmal edebilmiş, bu yolculukta istenilenleri yerine getirebilmiş insan aslına uruc etti, aslına döndü. Ama ruhen yolculuğuna nefsi mani olmuş, ruhen isteklerine nefsi karşı çıkmış olanlar bu yolculuğu başaramadı. Çünkü insanda ruh ve nefis diye iki zıt var. İki zıt bunlar birisi dünyaya bakar, birisi ukbaya bakar. Birisinin meskeni dünya istek ve arzularıdır, diğersininse rahmaniyettir. İnsanlardaki çelişkiler hep buradan kaynaklanır. Nefsani boyuttaki istek ve arzularla, ruhani boyuttaki istek ve arzular...

Bu ikiyi insan kendisinde birlemeden rahat ve huzura eremez. Ya sırf nefsani boyuta ait bir insan ol yaşı, ya da ruhani boyuta ait yaşantıyı tanzim et o zaman çelişkin olmaz. Yoksa düşmen, kalkman, çelişkin hiç eksik olmaz. Çünkü varlığı planlayan, tanzim eden bu sırrı bu zıtlıkların içerisine koymuş işte. Adının imtihan olmasının sebebi de budur. Yoksa zıtlıklar ve tezatlar olmasaydı imtihan da olmazdı zaten. Beden elbisedir, ona hiç değinmenin bile anlamı yok. İnsan ruhen aslından uzaklaştı, koptu. İşte bütün peygamberler ve irşat ehilleri aslından kopmuş, aslından uzaklaşmış, aslını unutmüş insanlığa bu reçeteyi getirmek için hizmet aldılar. Aslına dön çağrısı... Davete icabet etmek ya da etmemek onun bileceği bir şeydir, akıbetine katlanır.

İşte o insanî ruh, zikir, fikir, ilim, irfan, tefekkür, müşahede, aşk, sevgi ve muhabbet gibi araçları kullanarak, doğru dürüst kullanarak, istenildiği gibi kullanarak ruhunu aslına kavuşturmakla yükümlüdür. İnsanın üzerine bu farz kılınmıştır. Başarabilen de başaramayan da akıbetine katlanacak. Bunu başarabilmek için açıldı meydanlar. Senin yerine kimse başarmayacak bunu. Herkes kendisi başaracak. Sunulan imkânı, açılan meydanı, verilen ilmi irfanıyeti sen değerlendirirsen başarırısın. Başkasının başarıp başarmadığı da seni ilgilendirmiyor, sen senden sorumlusun.

“Ben nefsimin tuzaklarına, hilesine yenik düştüm ruhumu aslıma ulaştıramadım.” diyorsan, ona *“Onlar nefislerini ilah edindiler”* diyor.

İşte o zıtlıklar, o tezatlar bir şeyleri aşmak için lüzumludur. Tarihdeki kemâlat sahiplerini incelediğimiz zaman görürüz ki en ağır tecelliler onlara isabet etmiştir. Aynı tecelli bir mümine de olur avama da olur. Müminin aşkını artırır avamın fışkını artırır. İnsanın ruhen geldiği yer Allah'tır. Çünkü ruh Allah'ın sırrıdır. İnsan o ruhla ruhlanıp dünyaya teşrif ettiği zaman emanet-i ilahiyle dünyaya teşrif etmiş oldu. Bu yüklendiği emaneti, taşıdığı emaneti bilmiyorsa, tanımıyorsa, *“Onlar pek acımasız ve zalimlerden oldu”* diyor ayet.

Kendisindeki Allah'ın sırrını tanımayan, katresinde Allah'ın sırrını görmeyen küldeki Allah'ın sırrını nasıl görecek? Onun için, *“Nefsine arif olan rabbine arif olur”* dedi. Yüklendiği emanetten haberi olmayan, taşıdığı değerini farkında olmayan bir insan gaflet ve delalettedir. Gaflet namazındadır o, gaflet orucundadır. On iki ay oruçlu dursun, gaflet orucundadır, şirk orucundadır. Ama bunu söylersen adamı asarlar, söyleyenleri hep astılar.

Hız Niyazi'nin divanında parmak basmadığı konu yok. Bütün âşıkların Niyazi Sultanın beyitleri üzerinde durması, zevk araması gerekir. *Seni sana bildirir ağlar iken güldürür* diyor. Neye parmak basmamış ki mübarek. Hız Pir Seyyit Muhammed Nur dervişlerine Niyazi Mısri divanı hariç bütün kitapları yasaklamış. Kendisi divanı etüt etmiş bakmış ki parmak basılmadık bir konu yok. Meydanlara Hız Niyazi'yi tanıtandır Seyyid Muhammed Nur Hazretleri.

O güne kadar hiç kimse bilmiyordu Hız Niyazi'yi. 1275 de bir kurban gerek bana diyor Hız Niyazi. Hız Pir okuyunca bu beyiti beni tarif etmiş diyor ve Hız Niyazi'yi bütün dervişana, âşıklara taktim ediyor. Kendisi de birçok beyitini şerh etmiştir.

Neden bütün kitapları yasakladı da onu serbest bıraktı. Onun kontrolünden geçti çünkü o kitap. İhvanına bu beyitlerden zevk aratın, yorumlar getirin, üzerinde çok durun dedi.

Davet insanadır, hayvana davet yok. Davet erbabı *“Biz sizin içinizden sizi uyarıcılar halk ettik”* ayeti gereği davet etmişlerdir. Allah Musa'ya bir ağaçtan nida ettiği gibi gökyüzünden de nida ederdi, aciz değil. Ama insana insandan hitap etti, insanı insandan kendisine davet etti. Ne kadar enteresan! Bunu çözssek birçok şeyi çözeriz. İşte bunun için *“Allah bilindi ama görülmedi, Muhammed göründü ama bilinmedi”* denilmiştir.

Kemâlat nedir? Kime kemâlat ehli denir? Çok şey bilene, hayır. Çok zengin olana, hayır... Kemâlat sahibi nazar ettiği her zerrede hakkın mevcudiyetini görene denir. Taş toprak görene kemâlat ehli denilmez. Ezberi kuvvetlidir birçok şeyi ezberler, sen onu kemâlat sahibi zannedersin ama gördüğü taş topraktır. Bir şeyi bilmek başka, görmek başka şeydir.

Kemâlat sahibi nazar ettiği her şeyde Hak mevcudiyetini gören, işiten ve ona muhabbet edendir.

Bursa’da mürşitlik yapan birisi geldi hanemizi ziyarete bir gece misafir ettik. Kemâlat sahibi olduğunu iddia ediyor mürşitlik yaptığına göre! Gelin bana tabi olun, ben Allah’ı buldum size de buldurayım demiş oluyor mürşitliğini ilan ederek. Benim bildiğim bu. Bir soru sordum bakalım ne yapacak diye. “*Bir mürşidi kâmil talip olan salike zikri nereye verir?*” dedim. Yani zikir nereye tarif olunur dedim. Cevap veremedi. Peki, zikrin nereye verileceğini bilmeyen, bilmek de yetmez görmeyen nasıl kemâlat sahibiyim iddiasında olurda irşada başlar. Mürşitliğe nasıl başladım?

Kemâlat lafla palavrayla, ezbercilikle olmaz, alameti vardır. Dur, gelirse söylerim demez. Sana köyünden bir yeri sorsalar “*Dur, gelirse söylerim*” der misin? Ayrıca da söylediğini söylediğin yer gözünün önüne gelir de söylersin. İşte kemâlat sahibi budur. Bende yoksa ben de kemâlat sahibi değilim. Ben pehlivanım kendimi masaya yatırıyorum. Var mı benim gibi kendisini masaya yatırıp eksikliğini kusurunu görmeye çalışsan?

“*Hadi, zikrin nereye verildiğini bilmiyor musun?*” diyorum cevap yok. Öyleyse neden mürşidim diye çıktın diyeceğim içimdeki de *söyle* diyor, ama gelmiş hanemize misafir olarak, babasıyla da dostluğumuz olmuştu. Zaten babasının hatırına soktum eve yoksa sokmazdım ve bunu da yüzüne söyledim. Kemalata ermek, kemâlat sahibi olmak horul horul uyurken ve nefs-i emmarenin peşinde dolaşırken olmuyor. Bu nedenle bir meydana gelmek, bir meydandan nasip istemek, bir meydandan nasiptar olmak demek *aslına dön* emri gereği ruhunu Allah’a ulaştırmanın azmi ve gayreti içerisinde olmak demektir. Ben ruhumu nasıl aslıma kavuştururum, bunun için ne lazım?

O alanda ilim irfan, aşk, sevgi, muhabbet, zikir, fikir, müşahede, hizmet ve gayretullah lazım. Bunlar bir araya gelmezse senin talebin bir iddiadan öteye gidemez. İddia et dur, iste dur, talep et dur hiçbir şey olmaz senden.

Traktör orada, pulluk orada, tarla orada hadi sür. Kalk, bunların nasıl kullanılacağını öğren ve sür tarlayı, al buğdayı, ek. Senin yerine birisi gelip tarlayı sürecektir diye beklersen hiçbir şey olmaz. Bu araç ve gereçler buğdayın toprağa ekilmesi için lüzumlu mu? Evet. Ondan sonra başka araç gereçler başlıyor ekileni tecelli ettirmek için. Ruhunu da Allah'a ulaştırmak, kavuşturmak isteyen ki ona vasılı illallah deniliyor, Allah'a vasıl olmayı murat eden bir insanın anlayışı nasıl olması lazım?

Hangi araç ve gereçleri kullanacak ki arzu ettiği, talep ettiği neyse ona ulaşma tahakkuk etsin. Her araç ve gereç kullanılmaz. Marangozun kullandığı planya ve bıçkıyla tarlayı sürüp ekemezsin, farklı bir alan o. Berberin kullandığı malzemelerle tarlayı sürüp buğday ekemezsin. Arzu ettiğin ve talep ettiğin istikamette seni talep ettiğine ne kavuşturur, onun aracını iyi tespit edeceksin ve artık sağa sola bakmadan dosdoğru yürüyeceksin.

Ömrün sağa sola bakmakla geçerse dosdoğru yürüyemezsin.

Onun için ayeti celilede “Biz ona sağa bak sola bak dedik, o ne sağa baktı ne sola baktı dosdoğru geldi” diyor. Bizim ömrümüz sağa sola bakmakla geçiyor. Sağa sola baktığın müddetçe yolunda oyalanırsın, kardeşlerinden geri kalırsın, hedefe ulaşamazsın. Sonra eyvah “Yol alan, menzili maksuda eren oldu biz oyalandık kaldık bu yollarda” dersin ama o zaman da vakit dolar verilen fırsatı değerlendirilmeden gideriz.

Burada *sağ-sol* ile anlatılmak istenilen *oyalanmak* demektir. Çocuğu bir şey almaya gönderdiğimiz zaman çabucak al gel sağa sola takılma deriz. Yani oyalanma, ona buna takılma çabuk gel demektir. Ama dinlemez de sağa sola bakarsa bizim ekmeğe ta akşama gelir. Sağ dünyadır, sol ukbadır diyerek karıştırma oraları. Öküz altında buzağı aramayın, kelimeyi iyi görün. Gereksiz, seni menzilden maksuttan uzaklaştıracak konularla, şeylerle ilgilenme diyor Allah.

İşte ruh-u maneviyat, hamlıktan olgunluğa doğru geçerken tabi ki sıkıntı yaşanır. Neden? Çünkü hayvaniyeti yaşarken edindiğin ahlak ve tabiatları atman gerekiyor. Bu insanın işine pek gelmez, sıkıntı yaratır. Bir kişinin emrine tabi olmak sıkıntı yaratır. Bir meydanın disiplinine girmek sıkıntı yaratır. Başiboş dolaşmaya alışmış bir köpeği bir tasmaya taktığın zaman bir hafta vızıklıyor vallahi, ben denedim. İşine gelmez, haytalık bitti. Ne bulursa yiyordu, hayır önüne koyulanı yiyecek artık. Hürriyetim elimden gitti der. Şöyle giyineceksin, şöyle oturacaksın, şuralarda bulunacaksın, şuralarda bulunmayacaksın... Sıkıntı yapar bunlar insanda. Ne oluyoruz demeye başlar.

Onun için talibi çok olmuş da başarıyı az olmuş. Ee, başka türlü nasıl olacak! Ruhunu aslına ulaştırmak isteyen eğer bu yolda, bu talep ettiğinde samimiyse, talep ettiğine sevdalandıysa o alanda söylenenler onun için ikrar iman olur. Samimi değilse en ufak bir baskıda infilak eder.

Ruh-u maneviyat! Ruh, mana âlemini temsil eder çünkü mana âleminin toprağından halk olunmuştur. Nefs, dünya toprağından halk olunmuştur. Nefs dünyayı temsil eder. Birisi ölümsüz birisi ölümlüdür. Ölümlü yönüne hizmet ettin ama maneviyata ait en ufak bir zevk ve idrak oluşmadan gittin. Ona hayvaniyeti yaşadı gitti derler.

Çünkü hayvan mana âlemini keşfedecek, görecek, zevk edecek istidatta değil. Bu sebeple din ve iman hayvanata, cemadata ve nebadata teklif ve telkin edilmez. Sen de dünyaya bakan yönünü faaliyete geçirdin ve bütün hizmet ve gayretinle orada tekâmülü aradın geceni gündüzüne katmak suretiyle. Ama öbür yönün olan, mana toprağından halk olunmuş olan ve manayı temsil eden ruhuna en ufak bir hizmet ve gayretin yoksa ve o yönünle tanışmamışsan, orada olup biteni keşfetmemişsen Eskici Baba “*Yuh olsun!*” der cenazende.

İşte bir meydana gelmekten maksat o yönümüzle tanışmak içindir. Bunun için Hz Niyazi *Seni sana bildirir, ağlar iken güldürür* diyor.

Peki, ben o yönümle tanışmak istiyorum. Tamam, talep çok güzel. Bakkaldan pirinç alır gibi al, o yönünle tanış. Hayır, öyle değil. O yönümüzle tanışabilmemiz için orayı görmemizi, işitmemizi engelleyen, oraya aşkı sevdayı engelleyen engelleri ortadan kaldırmak lazım. Bunları kaldırmadan nasıl tanışacaksın. Zaten bu engeller seni tanıştırmamış ya! Bu engeller devam ettiği müddetçe nasıl tanışacaksın. İşte birisi sana o engellerin tespitini yapacak, sen de gayretullah ve hizmetullahla onları kendin kaldıracaksın.

Melami seyri sülûkünde Halktan Hakk’a uruc deniliyor, işin birinci boyutu. Neyi uruc ettireceğiz? Ruhu Allah’a uruc ettireceğiz. Bu bir imsake kalkış. Zahirdeki imsake kalktığı gibi tevhitte de imsak var. Zahirde iftar olduğu gibi tevhidin de iftarı var. Şeriat aynı hakikat demişler. Şeriat hakikati anlatır ama şeriatteki neyi anlattığını maalesef bilmez. Bunun için şeriatın sözleri hakikatsiz bilinmez diyor Hz Niyazi, ne yok ki o mübarekte, nereden konu açarsan aç onda bir beyit bulursun.

Fıkıh, oruca gökte hilal görüldüğü zaman başlanacağını söylüyor. Bakıyorlar göğe hilal gözüktü hadi oruç başlıyor diyorlar. Şeriat aynı hakikat, kimin için, hakikatte olan için. Hilal, ayın bir kısmının aydınlanmasına deniliyor. Karanlık ay, oruç yok, dolunay yine oruç yok. Neden hilal diyor? Hiçbir şey tesadüfî değildir. O şeriat ahkâmını kuran Resulullah aynı zamanda hakikat insanı olduğu için şeriatını ancak hakikate teşbih olsun diye kurdu. Orada körü körüne kalsınlar, yatıp kalsınlar diye kurmadı o ahkâmı. Bu semboller, bu işaretler orada bulunanları bir yere taşısın diye. O ahkâmdakilerin tamamı sembol ve işarettir.

İşaret kendisi için var değildir, bir şeyi göstermek için oradadır. Ama bunların birer işaret olduğunu bilemeyenler onlara mutlaktır nazarıyla yapıştılar kaldılar orada. En büyük kıyamet burada koptu işte. Bunların işaret olduğunu, sembol olduğunu bilen hakikat erbabı o işaretleri yıkar mı? Tövbe haşa, en iyi o korur, yıkana da mani olur. Biz bu işaretlerle aradığımızı bulduk, bizden sonrakiler de bulsun diye onu muhafaza eder. Meyveyi yiyip ağacı kesmez yani.

İşte işaret olduğuna, rumuz olduğuna örnek olsun diye ele alalım, hilal göründü oruç başladı diyor. Bu gece imsake kalkın zahir oruç başlıyor diyor. Ne zamana kadar devam ediyor? Yirmi dokuz veya otuz gün sonra o bir kısmı aydınlanan ayın tamamı aydınlanıp dolunay oluyor. Tamamı aydınlanıyor ve bu sabah bayram deniliyor. Ay dolunay oldu her taraf aydınlandı. Zahir, bu şekil ve surete göre, gökyüzündeki ayın aldığı bu tavra göre orucun başlangıcını ve bitişini söylemiş. Şimdi şeriat cephesinde durum bu, peki bu şekil ve suret hakikatte neye işaret ve neye misaldir?

Şeriat-ı Muhammediye de olan bu remz, hakikat-i Muhammediye’de neyi anlatıyor? Bir insanın yolu bir meydana uğradı.

O meydana yol, meydana, ilim irfan ne için var, yaradılış gayesi nedir, insan nedir, insanın halka ait görevi nedir, Hakk'a ait görevi nedir, olması gereken yer neresidir ama o nerede bulunmaktadır gibi bilgiler bildirilmeye başladığı zaman, bu tespitler yapılmaya başlayınca kişi *“Eyyvah! Biz olmamız gereken yerde bulunmuyoruz, görmemiz gerekeni görmüyoruz, işitememiz gerekeni işitmiyoruz, zikretmemiz gerekeni zikretmiyoruz, biz Allah'a borcumuzu ödememiştir”* der. Hani zahir ahkâmında bulunanlar borç ödemeye gittik diyor ya, söz doğru ama ödeyemeden çıkıyorlar camiden. Kim borçlandırdı seni diye sorulduğunda, *“Allah borçlandırdı”* diyor. Borcunu öde o zaman.

Bakın! İnsan her iki âleme de mazhardır. İnsan nefsiyle dünyayı temsil eder, ruhuyla ukbayı yani manayı temsil eder. Her iki cihan sende mevcuttur. *“Sen kendini küçük bir şey mi zannedersin, iki cihan sende dürülür”* demiyor mu İmam Ali efendimiz.

Ama insan varlık kitabını okuyamadığı için kendisini küçük bir şey zanneder. Dünyaya bakan yönümüzle kemâlat sahibi olduk, manaya bakan yönümüzde en ufak bir kemâlatımız yoksa insan-ı nakıs denilir ona, insan-ı kâmil denilmez. Onun için herkes kemâlat sahibi olamaz. Önemli olan o kemâlatı oluşturabilmektir. Bu da nasıl olur? Tanımadığımız, bilmediğimiz o yönümüzle tanışmaya başlamakla olur.

Peki, ben tanımadığım bir yönümü kendi gayretimle tanıyabilir miyim? Belki tanırın ama çok zaman alır. Hiç tanıyamazsın demeyeceğim, tanıyabilirsin ama çok uzar iş. Öyle yapacağına, o yönünü tanımış olan birisiyle dostluk oluşturursan işin kolaylaşır. Tenezzül meselesi. O yönümüzü görmemize engel olan, manî olan perde olan şeylerin tespiti lazım. Bunları birisi tespit edecek ki biz o engelleri kaldırmaya çalışalım. Bu tespitler, hilalin gözükmesidir.

“Artık benim bu yönümü tanıtacak, bu yönümü açığa çıkartacak bir meydana, bir yola bir ilime irfaniyete, bir kâmile ihtiyacım var” diyeceksin. İhtiyaç hissediyorum dediğin an hilalin gözüktüğü andır. Senin karanlık olan o âleminin bir kısmı aydınlandı. Şimdi imsaka kalkma zamanı geldi, oruca başlayacaksın. Bir Mürşid-i Kâmilin dizine oturacaksın. Kalbi zikrullah telkin edilecek. O kalbi zikrullah, o nuru zikrullah imsaka kalkıştır. İmsaka kalkmak sünnettir, oruç farzdır. Muhammedî sünneti yerine getiriyorsun mürit mürşit diz dize gelince. Hz Muhammed’in yaptığını yapıyorsun yani. İmsaka kalkmak Mürşid-i Kamile intisap etmektir. Muhammedî sünnet tahakkuk ediyor orada.

Aç oruç tutmayın diyor, imsaka kalkın bir şeyler yiyin, sonra oruca niyetlenin diyor. Neden? Zikrullahsız oruç olmaz da onun için. O yolculuk baygınlık yapar eğer orucu aç tutuyorsan. O zikrullah ile oruca niyetleniyorsun. Neye niyetleniyorsun Mürşid-i Kamile intisapla? Diyorsun ki, “Ruhumu aslıma uruc ettireceğim. Ruhumu gerçeğe ulaştıracağım” Ve aslına dönüş yolculuğu başlıyor. İşte İsrâ suresi sana okunmaya, inzal olmaya başladı. *Gece yürüyüşü*, kimin eşliğinde? Cebrail’in eşliğinde.

Cibril-i emin, görevi nedir? Vahiy meleği. Vahiy sıradan bir söz veya laf değildir. Vahyin sana açılması ilahi sırrı telkin, ilahi sırrın sana açılması demektir. Birisi bana Efendimi kastederek “O senin neyin oluyor?” diye sordu. Baktım yüzüne, soran kişi de Nakşi şeyhi. “Söyleyeyim. O benim Cebrail’im, O benim Mikail’im, O benim İsrâfil’im, O benim Azrail’im” dedim. “Ben Melamileri biraz tuhaftır diye biliyordum ama bu kadar da sapık olduğunuzu bilmiyordum, onu da görmüş oldum” dedi. Evet, bu söz Haktır! Misali Cebrail’e benzer çünkü ilahi sırlar açılıyor orada sana, misali Mikail’e benzer çünkü sana manevi rızıklar yediriliyor orada, misali İsrâfil’e benzer.

Çünkü sana olmadığın alanda hayat bahşediliyor yani bir görüş, bir anlayış, bir işitiş oluşturuluyor, misali Azrail'e benzer çünkü seni nispeti benliğinden ifna ediyor. Öyleyse bu dört büyük Ulû'l azm meleşinin misali vardır Mürşid-i Kâmilde çalışan. O halde Mürşit kime denirmiş görmek lazım. Şimdi buraya secde edilir mi edilmez mi? Mürşide secde edilmez diyenlere mürşit kime denildiğini sormak lazım. Salik nereye secde ettiğini görecektir.

İmsaka kalkılır, Sünnetullah uygulanır orada, Elestü bi rabbiküm... Resulullah bütün iman ettim diyenleri Akabe hurmalığında biata davet etti. Ve ayet indi "*Ey müminler! Topluca iman edin*" İşte orada biat açtı Hz Resulullah ve iman tazelediler. Onlar dil ile ikrar etmişlerdi, henüz daha diz dize gelmemişlerdi. İmandık demişlerdi, Resulullah'ın yanında bulunuyorlardı ama biatları yoktu. Ne zaman biat emri geldi, Hz Resulullah kadın erkek herkesi tek tek biatına aldı diz dize. Ve ayet indi "*Bu gün sana biat edenler hakikatte ancak bize biat etti. Bizim elimiz onların elleri üzerindedir*" diyor ayet. Biat olayını anlatan ayettir inzal olan. Kur'an'a kayıt geçti.

O devirde yaşasaydık, biz de Resulullah'ın dizine oturup biat etseydik diyerek üzölmeyelim diye bu ayet bize diyor ki "*Hakikat-i Muhammediye yok olmadı, o ahkâm, o meydan hep devam edecek.*" Nereden biliyoruz bunu? "*Sen ebter değölsin, ebter olanlar sana ebterdir diyenlerdir. Senin şanını biz çok yücelttik.*" diyor Allah. Onlar ebterliği erkek çocuğı olmayanlar için kullanıyorlardı. Resulullah'ın da erkek çocuğı yaşamadığı için, ebter bu, soyu kurumuş dediler. Allah, Resulünü savunuyor "*Sen ebter değölsin. Senin soyun kurumadı. Esas onların soyu kuruyacak*" öyleyse ebterlik soyla değil, neseben değil manen. Onların düşönceleri iflas edecek, onların bu düşöncesi kuruyacak. Ama senin göröşün ilelebet baki olacak diyor Allah.

İşte bu biat Akabe hurmalığında tahakkuk etti ve ayet Kur'an'a kayıta geçti, sabitlendi. *“Bu gün sana biat edenler, hakikatte ancak bize biat etti. Bizim elimiz onların elinin üzerindedir. Kim ki bu biatından, ahdinden dönerse onu azapların en şiddetlisiyle cezalandırırız. Kim ki verdiği ahitte ahde vefa gösterirse onu ilahi güzellikle nimetlerimizle mükâfatlandırırız.”* Dönen kendine dönecek, dönmeyen de kendine dönmeyecek.

Bu biat ne için? Bu sözleşme, bu ahit, inandım ve iman ettim diyenin bir yolculuğa çıkışıdır. İşte imsak gerçekleşti, Sünnetullah gerçekleşti. Mürit müşidiyle diz dize geldi, Elestü bi rabbiküm... Bezmi elestin tekrarı gerçekleşti. *“Ben sizin rabbiniz değil miyim? Beli ya rabbi, sensin bizi var eden”* Rabbiniz değil miyim? Allah'ınız değil miyim demiyor. Rab sıfatını zikrediyor orada, var eden, oluşturan, sana hayat sunan, sana imkân veren, seni insan diye nitelendiren ve seni yaratılmışlık âleminde en şerefli kılan. Evet ya rabbi! Sensin bizi var eden, sensin bizi ziyetleyen, sensin bize görmeyi, işitmeyi, konuşmayı, gücü, kuvveti, diriliği oluşturan. Rabbiniz değil miyim sorusuna cevap veriliyor.

Sen her şeye kadir ve muktedirsin, sen her şeyi bilensin, her şeye gücü yetensin, dilediğini ol emri ile yerine getiriverensin. *“Ol dedi var oldu cihan, olma derse mahf olur heman.”* Süleyman Çelebi Hz'nin dediği gibi. Senin ol emrinle biz varız, bizim senden müstakil ayrı bir mevcudiyetimiz yok, senin varlığınla varız. O halde bu verdiğiniz ahitten dönmeyin. Yani kendinize ait bir varlık çıkartmayın. Ama bu sözü ahdi, bu verdiğimiz sözü unuttuk. Gaflet ve delalet içerisinde ömrümüzü yaşarken Allah'ın rahman eli olan insan-ı kâmil tuttu elimizden.

Gerçek manada insan-ı kâmil Bismillahirrahmanirrahim'in sırrıdır, o yazı olan besmelenin canlısıdır insan-ı kâmil. İşte esirgeyen, bağışlayan ve Allah'ın adıyla bulunandır insan-ı kâmil, kendi adıyla değil. Allah'ın namına bulunandır, besmele çalışır orada. Besmelenin manadaki bir diğer anlamı da Allah Rahman Rahim; tecelli zat, tecelli sıfat, tecelli efal'e işarettir. Mahiyetini aranızda keşfedin.

Bu gün bu ahdin yapılması elest bezmindeki ahdin unutulmuşluğundan kaynaklanıyor. Verdiğin sözü unuttun, rabbinden gafil, rabbinden mahcup, kendini ilahlaştırmaya başladın, ulûhiyet iddiasına girdin. Ulûhiyet sahibi Allah'tır. Neden bu gaflete düştün? Fatiha'da okunur, bizi delalette bırakma, bize dosdoğru yolu buldur, kendi katından rızıklandırдыңın nimetlere ulaştır diye. Günde beş kere namazda tekrarlanır ama o dosdoğru yolun ne olduğunu aramadan, Allah katındaki nimetlerin ne olduğunu bilmeden. Deyip duruyorlar, ömürleri öyle geçiyor, karşılıklarına da çıksa tanımayıp tekmeyi vurup geçecekler yine Fatiha'yı okumaya devam edecekler.

İşte o ahit Akabe hurmalığında diz dize el ele kadın ve erkek istisnasız bu ahdi tazelediler. Bu sünnetullahtır. O nedenle insaka kalkmak sünnettir denilmiştir. Ama onun bildiği sünnet pastırma, sucuk, salam, tereyağı, reçel, herkesin haline vaktine göre mideyi doyurmak olarak algılanıyor.

Baba erenler zahir orucu tutmazmış ama imsaka da kalkarmış. Hanımı demiş ki *“Ya erenler sen yat uyu uykunu bölme, ben sana sabahleyin sofraya kurarım”* bir gün iki gün üç gün, yine hanımı bir gün *“Yat uyu sen bak istirahatine sabah ben sana sofraya kurarım”* demiş. Baba erenler *“Hanım farziyle amel edemiyoruz bari sünnetiyle amel edelim, ona mani olma”* demiş. Sofra hoşuna gidiyor baba erenleri çeşit bol tabî.

Bir yolculuğa, bir seferiliğe başlama anıdır o. Daha önce kimin ne dediğini bırak. Şimdi ne deniliyor ona bak. Bu bir yolculuğa çıkışın başlama anıdır. Hakem düdüğü çaldığı zaman topa vuruluyor. Bir koşucunun çizgiden fırladığı gibi. Biat da bir yolculuğa çıkmanın başlangıcıdır. Nereye? Hilal gözüktü. Ne zaman dolunay olacak o? Karanlık hiçbir yer kalmayacak Ay'da. Senin düşünce âlemin aydınlanacak, dolunay olacak, bayram sabahı... Bu manevi yolculuğun, uruc, sülük ü Melamilikte ilk başlangıcıdır, halktan Hakk'a uruçtur. Uruc yükselmek manasındadır. Buradaki yükselmenin mecazi bir yükseliş gibi şekli boyutu yoktur. Anlayışını yani idrakini bu seyr ü sülükte istenilen kemalata getirmek gerekir. Seferilik başladı intisapla.

Zahirde, şeriatte seferilik bir mekândan başka bir mahal ve mekâna gitmek olarak yorumlanıyor, oradaki seferilikte şekli ve cismani bir seferilik var. Bedensel bir seferilik var. Buradaki seferilik bedensel değildir. Senden sana... Senin dışında bir yere değil. Seyrü sülük senden sanadır. Bir evvelki anlayışından yeni bir anlayış boyutuna geçebilmektir seferilik. Görmendeki seferilik, işitmendeki seferilik, anlayışındaki, konuşmandaki seferilik... Örneğin Çamlı köyünden Balıkesir'e gittin, seferisin. Balıkesir'de oraları görmeye başlarsın, orada Çamlı köyü gözükmez artık. Oranın görüntüsünün müşahedesini yapmaya başlarsın, oranın muhabbeti, oranın zikri sende oluşmaya başlar. Bedensel seferilikte bile böyledir. İşte idraksal seferilikte böyledir.

Bu seferiliği gerçekleştirebilenin görüşü de değişir gördüğü de değişir, işitişi de değişir işittiği de değişir, konuşması da değişir, anlayışı da değişir. Ama Balıkesir'de hala Çamlı köyünü anlatıyorsa gittiğini de iddia ediyorsa ben ona,

“*Sen Balıkesir’e gitmemişsin, sen eğer Balıkesir’de olsaydın Çamlı köyünü dile getirmezdin. Sen bu yolculuğu başaramamışsın, sen bu seferiliği Hak edememişsin, sen bir evvelki anlayışını terk edip yeni bir idrak boyutuna girememişsin. Hak yardımcın olsun ama o iddiadan vaz geç, eğer böyle bir iddia içerisindeysen bunu kanıtla derler sınıfta kalırsın*” derim.

İşte o biat, ruhun aslına doğru yola çıkması demektir. Bu yolculuğun hitamında kavuşma var.

Birbirinden farklı olmayan ama halkiyette iki ayrı şeyin hakikatte bir vücuda dönüşmesi demektir Mirac.

Can kulağıyla dinlemek yetmez canan kulağıyla dinlemek lazım. İki ayrı şey dersek anlam değişir, iki farklı şey dersek anlam değişir. İki farklı şey demiyoruz iki ayrı şey diyoruz. Bu aslına, gerçeğe, hakikate uruc iki ayrı şeyin bir şey olduğunun idrakinin yavaş yavaş oluşması demektir. Bu senin dışında bir yerde tahakkuk etmeyecek, sende gerçekleşecek. İşte seyr ü sülük o nedenle senden sanadır.

İki farklı şey aynı şey olamaz. Ama bu gün şeriatte iki farklı şey olarak taktim ediliyor. İşte yanlışlık burada başlıyor. Külliye küfür. Niyazi sultan benim bu dediğime,

*Katremizi ummana saldıık biz bu gün
Katre nice anlasın ummana varan anlar bizi*

diyor. Bu seyr ü sülükü görüp bu urucu gerçekleştirmeyen iki ayrı şeyde kaldı. Tek bir şeye dönüşmedi, bir vücut olmadı. Ama bu birbirinden iki ayrı şey sülükü tevhitte, bu yolculukta aynı şeye dönüştüğü zaman bu dönüştüğü yere ilim irfan meydanında “*Vahdet-i vücut*” diyorlar. Vahdet-i Vücutçuların görüşünün kaynağı budur. Bu görüşü

hazmedebilmek için alt yapının yapılması ve belirli bir kemalatın oluşması lazım. Yoksa külliye küfür dersin. Çünkü bir evvelki imanda sana iki farklı şey olarak bildirildi, aynı şeydir sözünü nasıl yutacaksın tabii ki yutamazsın. Evvela iki farklı şey olmadığını görebileceksin ki Vahdet-i vücud alanından söylenen sözleri yerine koyabilesin. Hiçbir şey anlamasanız bile bu meydanda bulunmanız ve şu sözleri itiraz etmeden anlamaya çalışmanız sizi “*Beni İsrail*” peygamberleri gibi yapar, ne zannediyorsunuz. Hz Resulullah demedi mi “*Benim ümmetim beni İsrail peygamberleri gibidir*” diye.

İşte bu yolculuk iki ayrı şeyi bir vücut haline dönüştüren o idraki oluşturur. İki ayrı şey seyr ü sülükte bir vücut olunca Hallacı Mansur *Ene Hak* dedi. Çünkü Mansur’un geldiği idrak boyutunda iki ayrı şey yok ki tek şey var. Ene hak demeyecek de ya ne diyecek! Bir başkası *Ene mevcude illallah* dedi. Bakıyoruz nereden söylemiş, Hak söylemiş. Çünkü orada o denir. Öyleyse ehlullah, evliyullah ve veliyullahın söylediği sözlerin tevhitte bir yeri ve anlamı var. Kelam bir şeyi ifade etmeye yarar, kelama bakıyoruz bu hangi zevkin ürünüdür, nereden söylenmiş görebiliyoruz. Kelamda kalma ifade edileni görmeye çalış, kelam ifade aracıdır amaç değildir. Kelamda kalırsan ezberci olursun. Sen o kelamla belirtilmek istenileni görmeye çalışacaksın. “*Git bana bir paket tereyağı al gel*” dediğimde kelama bir anlam yükleyebilirsen gidip bir paket tereyağı alıp gelersin. Kelama anlam yükleyemezsen aval aval yüzüme bakarsın, buna benzer işte.

Bu nedenle bu yolculuğun birinci aşamasına Halktan Hakk’a uruc denilmiştir. Bu yolculuğu bi hakkın gerçekleştirebilen geldiği o makamın gereğidir ki orada halk görünmez hale gelir.

Geldiği o makamda, o zevkte, o idrakte, o anlayışta onun için artık halk yoktur. Ne kendi halkiyetini ne bu kâinatın halkiyetini orada görebilir. Göremediği için “*Sen kimsin?*” denildiğinde “*Ene Hak*” der Mansur gibi. Süleyman Çelebi Hz Resulullah’ın Mirac yolculuğunu anlatırken “***Kamusunu gördü geçti öteye***” diyor. Kamu, yaratılmış demektir. Yaratılmışı aştı diyor. Nereye gidiyor? Yaratanına gidiyor. Bir salikin yolculuğunu anlatıyor hep. Birisinde bu gerçekleşmiş ve o kişi bunu din iman yapmış. Zahire göre de bir din iman yaptı, âşıklara göre de bir din iman yaptı. Aşığın dini imanı farklıdır. Aşığa kurulan ahkâmla, aşığa bildirilen imanla oradaki din iman farklıdır. “***Dinini imanını terk edenin küfürdür işi, Ol ne küfür imiş dinden içeri***”

Cenabı Resulullah’da gerçekleşen bu idrak, İdrak-ı Muhammediye. İdrak yolculuğunda mutlak tahakkuk eder. Bir bakıyoruz o bir kısmı görülen hilal dolunay oluyor. Sabahı bayram. İşte idrak yolculuğunun vardığı nokta “*Halkiyette iki ayrı şeyin Hakikatte tek vücuda dönüşmesi*” Katrenin ummana gark oluşu. Sen ben misin, ben sen miyim? Utanmıyor musun huzurda sen ben çıkartmaya. Burada o kelimelerin da hükmü yok. Sensiz sen, bensiz ben! Talip olduğumuz o Hak ve hakikate ulaşmanın neşesi, zevki ve muhabbeti oluşmaya başlar. “*Ey insan aslına dön!*” ayetinin gereği bu yolculuk vuslatla, vasıl-ı illallah sırrıyla neticelendi. Derenin koşturarak, oraya buraya başını vura vura deryaya gitmesi... Deryaya kavuştuğu zaman koşturma, telaş sükun buldu. Su aslına kavuştu. Zaten ondan var oldu, aslı oydu ayrı düşmüşlerdi. O ayrılık bir seyri sülük neticesinde bitti, kavuşma gerçekleşti. Hadi bakalım şimdi “*Bayramım imdi, bayramım imdi, yar ile bayram ederim şimdi*” deyiverdi.

Bu bayramı yapanlara selam olsun, aşk olsun, sefa olsun, demine devranına Allah eyvallah hu.

Muhammedî Tedrisat

*“Eğer Allah katında kutlu ve makbul olmak istiyorsan,
Senden aşağıda tek bir zerre olmayacak”*

Bir savaşta islam ordusu muzaffer oldu. Resulullah yanında çarpışanları tespit ediyor, oraya defnettirecek. Savaşta üç genç vefat etmiş Peygamberin safında, dini Mübin islam için. Resulullah beraberindeki dostlarıyla durur ve on beş dakika üçüne de bakar. Yanındaki dostları bu nazar edişin bir hikmeti vardır diye heyecanla bekliyorlar. Vahiy mi iniyor acaba?

“Ey yarenler, ey dostlar! Bakın üçü de yağız delikanlı. Üçü de bizim safımızda savaştilar ama yenik düştüler. Bunların ahirette yeri neresidir, ne dersiniz?” dedi. Dostları hiç tereddütsüz “Şüphesiz yerleri cennettir” dediler. Yanıldınız dedi onlara. “Aman ya Resulallah, bizimle beraber müşriklere kılıç salladılar, dini Mübin islam için öldüler” dediler. “Bakın size anlatayım. Bir tanesi Medine’den ayrılmadan evvel ev halkına “Ben peygamberin safında çarpışmaya gidiyorum, öyle bir çarpışacağım ki ne yiğitmiş dedirteceğim kendime, nam salacağım dört bir yana. Benim bu yiğitliğim dillerde dolaşacak göreceksiniz” dedi. Kendi şanını, şöhretini, kişiliğini, nefsini yüceltirmek için savaştı, bunun yeri cehennemdir. Diğer Medine’den çıkarken ev halkına “Ben Allah resulüyle savaşa gidiyorum, onun dostu Allah’tır ve Allah dostunu mağlup etmez, biz yeneriz ve ganimetlerle döneriz. Şu darlık ve sıkıntıdan kurtuluruz” dedi ve ganimet için geldi.

Bu da cehenneme. Üçüncüsü, işte bu ne ganimet için, ne de şan şöhret için, rızayı bahriye uğruna geldi, işte bu şehit oldu cennet-i aladır yeri” dedi.

Dıştan bakınca üçü de peygamber safında savaşmış gözüküyor. Bize bir şey anlatmış olması lazım bu hadisenin. Edep erkânı, güzel ahlakı çıkarttığın zaman imanın içini boşaltmış olursun. O değerlerdir imanı olgunlaştırıp kemale erdiren. İman tek başına hiçbir yere varamaz. O muazzez insan Mekke’de görev aldığıında insanlık ne haldeydi. Bir baba kız evladını çöle götürüp canlı canlı çukur açıp kuma gömebiliyordu. Ömer hilafeti zamanında bir gün mescidi nebevide Cuma hutbesi verirken

“Hayatımda üç şey var ki şu benim toprağa girinceye kadar Allah’a yalvarıp gözyaşı dökceğim. Sizlerle paylaşmak istiyorum ola ki benim düştüğüm bu yerlerden ibret alıp sizler düşmeyesiniz. Tevhitle, islamiyetle, Resulullah’la tanışmadan evvel benden daha güçlü, daha cesur, daha bilgili, daha çalışkan kimse yok nazarındaydım. Birincisi, adetlerimizin ve törelerimizin gereği de kız çocukları çölde çukur açılıp gömülüyorlardı.

Benim de bir kızım oldu. En geç üç yaşına kadar bunu çöle götürüp gömmem lazımdı. Annesine hazırla götüreceğim dedim. Karım anladı ve gözyaşlarıyla kızımı bana teslim etti. Üç yaşında konuşmaya bile başlamış. Sübyan bir şeyden habersiz, elimi tuttu, korku nedir bilmiyor babam var elini tuttum diye düşünüyor. Yanımda babam var bana zeval gelir mi hiç. Götürdüm çöle, masum elimi bırakmıyor. Bir elimle çukuru açıyorum kumlar sakalıma sıçrayınca sakalımdaki kumları temizliyor. Ben hiç umursamadan devam ediyorum, ne taş kalpliymişim. Hayvandan da betermişim. Zavallı beş dakika sonra o çukura gireceğini bilmiyor.

Çukuru açtım, içine soktum, başparmağımı tuttu salmıyor, korkmuyor da, babasının elini tutuyor. Bir taraftan kumu üzerine kapatmaya başladım, bir müddet sonra parmağımı tutan eli gevşedi ve düştü.”

Böyle bir cehalet, gaflet, delalet içerisindeydi Ömer. İşte bu aklıma geldiği zaman secde de af diliyorum gözyaşlarıyla. dedi. Ne oldu, ne tahsil etti mekteb-i Resulullah'ta ne öğrendi ki bunu samimi bir itirafla söyleyebiliyor tedrisat-ı Muhammediye'den geçince. Kalıp, beden aynı Ömer, ne değişti Ömer'de. Secdede gözyaşıyla yalvarıp af diliyorum diyor. O Muhammed tedrisatından geçtikten sonra ama.

Çocuklar, bu sofralarda bulunmak oyun oynamak demek değildir. Burada söylenen her söz, izah edilen her vecih bizde birçok şeylerin değişmesine sebep olmalı. Masal anlatılmıyor bu meydanlarda. İkincisi diye devam ediyor halife Ömer,

“İslamla şereflemeden evvel yani putperestlik döneminde ticaret için bir yere giderken evde hamurdan putlar yaptırırız, yolda erzak bitip karnımız acıkınca onları yedik. Hem ilah derdik hem de acıkınca onları yedik. Bu halime de gülüyorum. Bunun adı o zamanlar bize göre imandı.” diyor.

İşte adetlerden, geleneklerden gelen iman bu.

“Birinci halim aklıma gelince çok ağlıyorum, ikinci halim aklıma gelince gülüyorum. Ama bir üçüncüsü var ki işte o benim belimi çok büküyor.” diyor halife Ömer. “Nedir ya Ömer?” diyor dinleyenler. “Medine'de birisi yaşıyordu, halen yaşıyor ama isim vermek istemiyorum. Her gün bana onu ispiyonluyorlardı. İçki içiyor, harama bulaşıyor ya Ömer cezasını ver diyorlardı. Birkaç kez haber yolladım gelmedi. Halk bastırınca şunu hallediyim dedim gittim evine.

Kapısını çaldım açılmadı, yumrukladım açılmadı. Akşamüzeri saatleriydi. Aradığım kişi evde ama kapıyı açmıyor. Ben de o öfkeyle onun çitlerle çevrili avlusuna çitlerin üzerinden atlayıp hanesine girdim. Bir de baktım ki sofrayı kurmuş, şarabı da açmış demleniyor. Oh suçüstü yakaladım hiç kıvıracak tarafın yok dedim. Peki, cezam neyse razıyım dedi adam. Ben de ne ceza versem acaba diye düşündüm.

Bunu ben âleme misal olsun diye boynuna şarap şişelerini asayım ve kırk gün sokaklarda dolaştırayım diye düşündüm. Ve ona da söyledim. “Amenna tamam sen halifesin ne ceza verirsen hüküm yerine gelir. Ya Ömer ne yapacaksan yap ama ben de bir iki bir şey söyleyeyim müsaade edersen. Allah resulünü sen de dinledin ben de dinledim. İkimizde yetiştik onun devrine. Ben soracağım sen cevaplayacaksın. Allah Resulü evlere kapılarından girin dedi mi demedi mi? Dedi. Peki, sen ne yaptın, kapıyı çaldın açılmayınca geri dönmedin. İki, kimsenin hanesine bahçelerinden atlayıp girmeyin izinsiz dedi mi demedi mi? Dedi. Sen ne yaptın benim haneyi saadetime izinsiz bahçeden atlayıp girdin. İkinci suçu da işledin. Allah Resulü kimsenin ayıbını, kusurunu, özrünü teşhir etmeyin, setredin örtün dedi mi demedi mi? Dedi. Sen ne yapmayı planlıyorsun, benim ayıbımı sokaklarda dolaştırarak teşhir etmeye kastediyorsun. Sen Allah Resulünün o hilafet makamına yaklaşıyor musun ya Ömer? Ben bir günah işliyorum, sen beni bir günahtan kurtarmak için üç günah işliyorsun. Bunun tövbesini nasıl yapacaksın ya Ömer dedi o zat.”

Bakın dikkat edin şimdi bu konuya, İslamiyet bu kadar hassas, İslamiyet bu kadar nezih, İslamiyet bu kadar hoşgörü dinidir. Biz ne yapıyoruz? Birisinin ufacık bir açığını bulmayalım, ilavelerle beraber bütün köyü ayağa kaldırıyoruz.

Hangi İslamiyet, hangi kutlu doğum haftası kutlamaları, kim yapacak onu, kim o işe layık! Kim o ahlakı oluşturan! İşte, içi boşaltılırsa bu hale gelir. Hiç gözükmese de ağacı sağlam tutan kökleridir. O ağacı köklerinden ayır, bir rüzgârda devrilir. Kökler ne kadar sağlamsa, toprağa ne kadar kenetlenmişse ağaç o kadar güçlüdür. O ağacı fırtına bile sökemez yerinden. Ama o kökler hiç gözükmeyebilir. Ağaç gözüktür, meyve gözüktür. O ağacı öyle tutan, o meyveyi o hale getiren hiç gözükmeyen şeylerdir. Bir şey anlatmaya çalışıyoruz!

Veda hutbesinde gösterdiği bir şey var. Son, veda haccında. Yüksekçe bir yere çıktı, *“Ey ashabım! Kimin bende hakkı varsa gelsin bu gün alsın.”* Arafat’ı bir sessizlik kapladı, eyvah Resulullah göçüyor galiba dediler. Bir tanesi çıktı benim senden alacağım var dedi. Nedir alacağın diye sordu. Adam sen bana haksız yere on kırbaç vurdurmuşsun. Ben bu hakkı istiyorum dedi. Herkes ayağa kalktı adamı parçalayacaklar. *“Durun! Mademki buraya çıktık ve kimin hakkı varsa gelsin alsın dedik, o halde alacak size ne oluyor. Gel kardeşim. Verin bir kırbaç. Söyle nerene vurdurmuşsun”* dedi. *“Arkama”* dedi. Adam kırbacı da eline aldı, yaklaştı, Resulullah arkasını döndü vur dedi. Yook dedi adam. Sen gömleğimi açtırmıştın öyle vurdurmuşsun dedi. Orada bulunanlar zor zapt ediyorlar kendilerini. O mübarek gömleğini sıyırdı vur dedi. Sahabe koştu sırtındaki nübüvvet mührünü öptü. Yalan söyledim, beni affet, senin nübüvvet mührünü öpebilmek için uydurdum dedi adam. Adamın başını ve sırtını okşadı Hz Resulullah.

Onun hayatını bilmek gerekir. Onun yaşantısını gözlerimizin önüne getirmemiz gerekir. Bizim olgunlaşabilmemiz, bizim pişebilmemiz, bizim ona layık bir ümmet olabilmemiz için bu lazım.

Muhammedî idrak, Muhammedî idrak... Ne kadar kolay söyleyiveriyoruz bunu, oyuncak gibi. Sanki çelik çomak oynuyoruz, oyuncak. Öyle bir basite indiriyoruz ki onun hakkında konuşurken sanki arkadaşımızmış gibi konuşuyoruz. Bir gün Bursa'da Fıçıcı Ali dayıyla oturuyoruz, muhabbet esnasında İmam Ali efendimizden bahsederken “*Ali*” dedim. “*Kaç sene arkadaşlık yaptın?*” dedi bana. Başımdan aşağı kaynar sular boşaldı. “*Onun namına sen affet beni, özür dilerim ağzımdan kaçtı*” dedim. Bana edep dersi verdi.

Muhammedî idrak deyiveriyoruz. Ne demek o sen biliyor musun? O Muhammedî idrak için kâinat var oldu. Dalgamı geçiyorsunuz. İş kolaylaştırın diyor ama oyuncak haline çevirin demiyor ki. Zorlaştırmayın, kolaylaştırın... Amenna, öyle yapıyoruz ama basitleştirmeyeceğiz.

O Muhammedî idrak için kâinat var oldu.

Peki, sen o Muhammedî idraki taşıyor musun? O Muhammedî idrakin içerisinde güzel ahlak. Orada küfür yok, yalan yok, dalavere yok, hırsızlık yok yok yok yok. O Muhammedî idrakin içerisinde bunlara yer yok. Onun içerisinde sevgi var, aşk var, muhabbet var, hoşgörü var, tenezzül var, tevazu var, hırs, tamah, kibir yok.

“Ben Allah'ın peygamberiyim vurdurduysam da haklı olduğum için vurdurmuşumdur sana, sen bana nasıl kırbaç vurabilirsin” demiyor adama açıyor sırtını “*Vur kardeşim!*” diyor. Tenezzüle, tevazua bak! Hangimizde var bu. Bütün bu özelliklerin hepsi bir arada olacak. İçinden cımbızla bir tanesini çekip almakla olmaz. Bir tesbihin içinden bir tane boncuğunu çek al bakalım ne oluyor. Dağılır, hiçbir şey olmaz o bir taneyi almanla gerisini darmadağın edersen tespihlikten çıkar o.

İşte o Muhammedî idrakin olduğu yerde gurur, haset, kibir, inat yani zulmaniyet olmayacak. Bunlar varsa Muhammedî idrak orada yok, o kişi işin palavrasında, papağanlığında. Vallahi de olmaz billahi de olmaz. Gurur yerinde, kibir yerinde, haset yerinde, ona buna buğuz yerinde daha saymakla bitmez ama sorsan Muhammedî idraki tahsil ediyor. Hayır, çocuklar olmaz! Muhammedî idrakin alametlerine, yaşantısına bakıyoruz. Muhammedî idraki taşıdığını idrak edenden küfür hâsıl olmaz. Hangi idrak! Oraya ait bilgi sahibi oldu, kendisi o yerde değil.

Muhammedî idrake sunulan, Muhammedî idrake açılan, Muhammedî idrake keşfettirilen Allah'tır. Allah Muhammedî idrakle tecelli ve zuhura çıktı. Peki, aynı yerde gurur nasıl olur, gururlu, mağrur, kendisini beğenen insan... Huzuru Hak'ta olan bir insanın kendisi var mı ki gururu kibri olsun? Bu idrak seni huzuru Hak'ta kılmayacak mı? Muhammedî idrakin insanı götüreceği yer huzuru hak değil mi? Peki, huzuru Hak'ta olan aynı zamanda da neyin hasedini yapacak. Bende yok onda var diyorsun, sen ben mi var orada?

Mülkün sahibi Allah'tır diyen, bir başkasının herhangi bir şeyinden mütevellit kıskançlık duyup haset eder mi? Demek ki huzuru Hak'ta değil. Muhammedî idrak yok o zaman. Eğer Muhammedî idrak varsa o idrak huzuru Hak'ta olan idraktır. Huzuru Hak'ta kim kimin davacısı olacak! Kim kimden haset edecek, buğuz edecek! Mümkün mü? Bunlar varsa idrak-i Muhammediyenin oluşmadığının alametidir. Başka seçenek yok, ortası yok. Kargalar bile inanmaz senin idrak-i Muhammediye'yi taşıdığına.

Bir insan bir meydana değişmek için gelir. O eşkıya Ömer, kızını diri diri çöle gömen Ömer Muhammedî tedrisattan geçtikten sonra secdede ağlıyor. Ne fark etti ki ağlıyor?

Övünerek yaptığı bir şeye, seneler sonra eyvah deyip ağlıyor. Her insanın geçmişinde eksik kusur hata muhakkak ki olur. Halende olur ama bunları aşmak için bir gayreti de olması lazım. Bu gayret yoksa nefis “*O dilerse aşarım dilemezse aşamam*” dedirtir insana. Sana tuzaklar kurmaya, kılıflar yapmaya başladı nefis. “*O dilerse aşarım dilemezse aşamam*” Vallahi ve billahi yemin ederek söylüyorum, bu söz nefis-i emmareden gelen sözdür. Bunu tevhide koyup Hak’tandır nazarıyla bakan meczuptur. O zaman ne gayret kalır, ne arayış kalır, ne zikir kalır...

Hapı yuttun. İrşat makamını kökten silip attın. Ne peygamberlere gerek vardı, ne velilere, ne Allah dostlarına gerek vardı, anlamsız bunların hepsi o zaman, haşa. Bu işi böyle anlayan eşekçiler çarşısına, onun insan pazarında yeri yok. Bakın Aşık Yunus ne diyor,

Muradıma maksuduma eremezsem hayıf bana, yazık bana, yuh bana

diyor, dilemiyor ki ereyim demiyor. O dilerse ererim demiyor “*Eremezsem!*” diyor. O gayret, o mücadele, o hizmet olmazsa olmaz. O nedenle Âşık Yunus sekiz yüz senedir anılıyor.

Dervişlik, Allah katındaki en kutsal, en yüce kurumun ismidir. Dervişler Allah âşıklarıdır, Resulullah âşıklarıdır. Dervişler âşıklığı temsil eder. “*Ben dervişim diyene bir üns edesim gelir*” diyor Koca Yunus. Dervişlik lafta olmaz ki halde olur, yaşantıda olur. Sen halinde, yaşantıda dervişliği gösteremeyip de ağzında gösteriyorsan hiç hükmü yok onun. O zaman senin dervişlik nedir onu öğrenmen lazım önce. Derviş elbisesini giymenin bizlere ne gibi bir sorumluluk yüklediğini bilmemiz lazım. Koca Yunus’a soralım nedir derviş diye, ne diyecek bakalım,

*Sövene dilsiz, dövene elsiz, derviş gönülsüz gerek
Sen derviş olamazsın, sen Hakk'ı bulamazsın*

diyor. Neden? Sövene tahammülün yok, dövene tahammülün yok, gönül yıkmak, gönül yıkılmak hepsi sende mevcut dervişlik iddiasındasın diyor. Sen derviş olamazsın sen Hakk'ı bulamazsın diyor, açıklıyor.

Demek ki dervişliğin ne olduğunu bilmek gerekiyor. Biz neye soyunduk, nasıl bir sorumluluk yüklendik bunu bilmezsek o zaman ne aradığını da bilmediğin ortaya çıkar. Şimdi, kâinatı, âlemleri senin için halk ettim derken Mevla habibine, onun neyini kastediyor. Kaşı için, gözü için, burnu için, ayağı için, sakalı için, cübbesi için mi yarattı kâinatı? Hayır. Allah oradaki idrake sesleniyor. O yüce insandaki idrake sesleniyor. Eşyayı bu idrak için var ettim diyor. Neden? Çünkü o idrak kâinatta Allah gerçeğine muhabbet edecek, ona âşık olacak, onu sevecek, onu zikredecek. Eşyayı senin için seni kendim için... Sen derken kime hitap ediyor yine? Oradaki idrake hitap ediyor. O idrake diyor ki *“Seni kendim için...”* Neden? *“Çünkü sen bana muhabbetçi olacaksın, ben de sana muhabbetçi”*

Şimdi bu hafife alınacak bir idrak mi, bu hafif bir şey mi, ya hu! İşte, insan yüklendiği hizmetin ve ona yüklenen ilmin değerini bilmezse çocuğun eline yakut alıp sokakta cilli oynamasına benzer.

“Emrolunduğun gibi dosdoğru ol!” denilince belim büküldü diyor Hz Resulullah. İnsan o idrak-ı Muhammediye'nin bir ucundan başlar. Resulullahdaki idrak bende de oluştu diyemez kimse. Ne kadarından nasiptar olduysan o kadar. İşin sonu yoktur. Torbasına bir ekmek kırığı koymakla fırının kendisinde olduğunu zannederler. O Muhammedî idrakin ne kadarı oluştu sende.

Okyanusu bir bardak suyla tanımlayamazsın, bir bardak sudaki kadar anlatırsın. Bu okyanusun tamamıdır diyemezsin.

İnsan merhale merhale kemalata erdikçe bir şeyleri aştıkça anlayışı genişler, görüşü genişlemeye başlar, getirdiği yorumlar değişmeye başlar. Aynı yerde dolanıp duruyorsa o kişi iman merhalelerini kat edemiyor demektir.

Bize bu meydanları açanlara, bize bu sırları duyuranlara, bize bu zevki muhabbet edenlere, cümlesinden Hak razı olsun. Hizmette kusurluyuz ama şöyle diyeceğiz **“Gerçi olduk ehli isyankâr ama affından ümitvarız ya rabbi.”**

Kişi acziyetini hiçbir yerde bırakmayacak. İnsanda, Muhammedî idrakin oluşumuyla beraber oluşacak çok şeyler vardır. Tek başına oluşmaz O. O oluşuyorsa beraberinde birçok şeyi sende oluşturmaya başlamıştır. Kimseye tepeden bakmayacak, en aşağıda olacak. Eğer Allah katında kutlu ve makbul olmak istiyorsan, senden aşağıda tek bir zerre olmayacak. En aşağı! Yukarı, hangi yukarı! Yukarıda O var, sen nereye çıkıyorsun oraya. Sen aşağı... En aşağı...

Hak dostları bütün herkese gönüllerini neden açmışlar? Allah Resulünün ahlakı tecelli etmiş onlarda. Hu

Ben Senin Taptıklarına Tapmam

*“Ahlak-ı Muhammediye’yi oluşturamayanda
İdrak-ı Muhammediye oluşmaz!”*

Hz İbrahim Nemrut’un iman ettiğine iman etmiyor, dava buradan başlıyor. Zıtlasma, sürtüşme buradan başlıyor. Ve Nemrut Hz İbrahim’i yakmak istiyor. Neden? Yakarak yok edecek ki saltanatında daha rahat oturabilsin. Tahtının altınını oyulmaya başladığını fark etti. Oydurmaz tahtının altını. Sonuçta bir meydana odunları yığıyor, bir ateş yaktırıyor ve İbrahim’i ateşe atıyor. Ateş İbrahim’i yakmıyor. Selamete çıkartıyor.

Kur’an geçmişten bahseden bir tarih kitabı değildir. Bir coğrafya kitabı, edebiyat kitabı da değildir. Kur’an bir hikmet kitabıdır. Kur’an ibret alınacak, hikmet alınacak ve doğru yolu bulmamıza yardımcı olacak bir kitaptır. Benim imanım bunu diyor, başkası ne diyor bilmem, bendeki iman böyle. Kur’an’a olan bu bakışımı birçok büyüğüme onaylattım, evet doğrudur dediler. Sıradan birisi alsa ve bu kıssayı okusa ne anlayacak? Ne ibreti alacak, ne hikmeti alacak? Yolunu daha iyi nasıl görecek? Sıradan birisi alsın okusun *“Vah vah neler olmuş be, vay namussuz Nemrut neler yapmış”* diyecek. O zaman o tarih kitabı okuyor.

Bakın Allah Kur’an’ı tanıtırken bize diyor ki *“Biz bu kitabı okunsun, anlaşılın ve amel edilsin diye vahyettik. Bu kitap apaçık bir kitaptır. İçinde hiç şüphesi, hilesi ve yalanı olmayan bir kitaptır”* Amenna ve soddakna.

Bu gün o kitapla büyü yapanlar, sihir yapanlar, o kitapla büyü bozanlar, o kitapla evlenemeyene koca bulacağım diyenler var. Şimdi bu kitap bunun için mi geldi? Çok merak ediyorum ama bulaşmak istemiyorum, sormak lazım hocaya mezarlıkta, cenazenin defninde “nas ve felak’ın” ne işi var? Büyücülerin şerrinden, üfürükçülerin şerrinden... ne işi var orada bunların bir türlü aklım almıyor. Bir âdeti yerine getiriyorlar, hikmeti değil. Efendibabam “*Adet namazını kılmaya gidiyorlar, Hikmet namazından kaçıyorlar*” derdi.

İşte bu müteşabih boyutu. Ne anlamamız gerekir bundan? Bir yorum getir bakalım ne anladın bundan. Allah Kur’an’da “*Söyle bakalım ne anladın?*” diyor. Birisi gelse, İbrahim as ile Nemrut arasında geçen hadiseden ne anladınız, anlatın dese ne yaparız. Kur’an’la amel, kitabı rahlenin üzerine koyup ne okuduğunu bilmeden okumak değildir. Ama Resulullah “*Kur’an’ı sık sık okuyun, tilavet edin*” demiş derler. Doğru, ne için dedi? Bu okuyuşunda gözden kaçırdığımı bir dahaki okuyuşunda anla diye. Papağan gibi okuyun diye değil. Sevap kazanmak için! Hayır, sevap kazandırmak için inmedi o kitap. Hayır, sen bir şey anlayasın diye indi o kitap. Yoksa okunsun ve sevap kazanılsın derdi, böyle bir ayet yok. Okunsun, anlaşılsın ve amel edilsin diyor Allah. Sevap geçmiyor ayetin içinde hiç. Nereden çıkıyor bu sevap.

Evet, işte insanları uyuttular. O İslam’ın içerisinde bulunan zümreyi böyle uyuttular. Neden? Anlamaya çalışırlarsa kendi açıkları ortaya çıkacak. Anlamasınlar ki bize bağımlı kalsınlar. Kolay, uyut. Öbür taraftan da uyandırmak isteyenler için de ver fetvayı “*Asın, kesin, yüzün*” de. Neden? Saltanatı gidiyor elden çünkü. Bakın Hz İbrahim as gerçek imana yönelmeden evvel Nemrut’la arasında bir çelişki ve çatışma yoktu. Ne zaman ki “*Hayır, ben senin tapıklarına tapmam*” dedi böyle oldu.

Kime sesleniyor, kiminle böyle ters düştü? Dışarıdaki Nemrut'la değil, kendisindeki Nemrut'la. Ben senin taptıklarına tapmam, Ruh nefse hitap ediyor. Malum, nefsin taptıkları belli, kendinden olanlar.

Ne fedakârlıklar yapıyoruz onlar için, gözümüz hiçbir şey görmüyor. Nefsimizden olanlara, irtibatımıza, bağımıza, sevgimize, muhabbetimize bak, bak tapındıklarımıza. Bunlar bizi kurtaracak mı? O gün ne anneleriniz, ne babalarınız, ne evlatlarınız, ne malınız mülkünüz ant olsun ki size hiçbir fayda sağlamayacak, ben demiyorum Kur'an diyor, Allah diyor. O gün herkes imanından sorulacak diyor. Bunu bir kenara bırakırsak nasıl olacak bu iş? Hangi iman o zaman. Ben bildireyim, gerisi size kalıyor. Bana *"Neden bildirmedin?"* demesin.

Bana seneler evvel bir gün, kendi kızım sordu *"Baba, biz senin neyiniz?"* dedi, *"Dünyaya gelmenize sebep oldum ve halk tabiriyle de evladımsınız"* dedim. *"Peki, biz mi ön plandayız senin için yoksa dervişlerin mi?"* diye sordu. *"Doğruyu söyleyeyim, benim dervişlerim sizden daha ileri. Ama bana bunun sebebini sor. Siz benim sülbümden dünyaya geldiniz, onlar benim ruhumdan geldiler. Senin de değerli olabilmen için senin de ikrar verip iman edip bu meydanın eri olman gerekir. Sana bir ayrıcalık yok. Bunu kafana sok."* dedim. Ona onu sorduranın ne olduğunu biliyorum ben. Her sorunun arkasında bir şey vardır.

İşte ne zaman Hz İbrahim'in mana boyutu, ruh boyutu uyanmaya başladı, ne zaman nefsindeki Nemrut'un taptıklarını görmeye başladı o zaman *"Eyvah! Ben senin taptıklarına tapmam"* dedi. Sen misin bunu diyen. *"Ya benim taptıklarına san de iman edeceksin ya da seninle savaşımız başladı"* dedi Nemrut.

İnsan sırf nefs-i emmare sahibidir, kendisinde hiçbir tezat yoktur onun. Tek tip elbise giyer içkisi, kumarı, kini kibri... Hiç de rahatsız değildir, çelişkisi de yoktur. Öbür türlü çelişki vardır. Tek yönde, emmare hâkim. Ama ruhu uyanmaya başlarsa, aslını aramaya başlarsa bir bakacak ki *“Eyyvah! Ey Nemrut Efendi, vallahi billahi ben senin taptıklarına tapmam”* diyecek. Neden? *“Çünkü sen hep fenası olan nesnelere iman ediyorsun. Oysa benim rabbimin, benim iman edeceğimin fenası yok, O hep baki”* İnsanda Nemrut’la Hz İbrahim’in savaşı başlayacak.

Bir meydana dâhil olmadan önce rahattın tabi ki, neden? Çünkü sana nefs-i emmare hâkimdi. Şimdi savaş başladı, cihatül ekber, en büyük cihat. Haydi, bakalım şimdi. Kim galip çıkacak bu savaştan? Meydan muharebesi. Kim daha güçlü çıkacak buradan? Bu nedenle imanımızı güçlendirmek, bilinçlendirmek mecburiyetindeyiz. Onu silah donanımıyla donatmamız gerekir ki O karşı grubu yenebilsin, zayıf kalırsa nefs-i emmare imanı tepeler hemen. Pusuda, açığını yakalamasın, tepeler vallahi.

İşte bu Nemrut ve Hz İbrahim’in hikâyesi tarihte kalmış bir hikâye değil, her an olmakta. Şimdi bakın, yakmak mı istiyorum ben seni, güç de bende, ne yaparım? Seni meydana bir kazığa bağlarım, etrafına da bir eşek yükü odun getirir cayır cayır yakarım seni. Nemrut neden koca meydana odun yığıdırıyor, tutuşturuyor, alevler gökyüzüne çıkıyor, bir yerden o ateşin içerisine atmaya çalışıyor? Nemrut’ta akıl yok muymuş da kısa yol dururken böyle tercih etmiş? Nasıl atarım diye düşünüyor, yüksekçe bir tepeye çıkılıyor, mancınık kurduruyor falan...

Bunun üzerinde durulması gerekir. Son kozunu oynuyor çünkü. Büyüklerimiz bize derlerdi ki, Nemrut’un yaktığı ateşi gül bahçesine çevirdiğin an kemâlat sahibisin.

Nemrut'un yaktığı ateşe gireceksin ama ateş seni yakmayacak, girdiğin o yer gül bahçesine dönecek. Bunu başardığın zaman gerçekte iman ettin ve kemalat sahibisin. Bu nedenle İdrak-ı Muhammediye ucuz pazar değil diyoruz. Bakın “Zor pazar değil” demiyorum, “Ucuz pazar değil” diyorum. Zor başka şey, ucuz başka şey. Zor değil ama ucuz da değil. Hak edenin malı.

*Teveccüh namazı farz değil sana, Yetim malı yakar baştanbaşa
Hasan Fehmi yok orada haşa, Teberrüken kılarız elhamdülillah*

diyor Hasan Fehmi Hz. şimdi biz yetim malına talip olduk, yakar seni baştanbaşa diyor. Var mısın? Toplu iğnenin ucunu batırdıkları zaman feryadımız arşı alaya çıkıyorsa daha imanımız ikrarımız yok demektir. Nefsimize ait bir iş görülmediği zaman kıyameti kopartıyoruz. Nefsimiz rahatsız oldu, nefsimize hizmet edilmediği, nefsimizin putları okşanmadığı zaman etrafımıza aslan kesiliyor. Bu mu dervişlik! Bu değilse nedir o zaman?

Ahlak-ı Muhammediye'yi oluşturmamaya İdrak-ı Muhammediye oluşmaz! Papağanı olursun. O zaman neye benzeriz? Eşeğin insan yükü taşımasına benzeriz. O taşıdığımız yükten bir lokma yemeden ömrümüz saman ve arpa yemekle ahırda geçer ama “Bakın ben neler taşıyorum” da deriz.

Bu ilim, bu irfaniyet, bu muhabbetullah kişiyi hayvaniyete düşürmez. Resulullah'a ait olan bir ilim ve irfaniyetin hayvaniyete düşürmesi ne mümkün! Ama kişi hayvanlığını terk edemediyse bu ilmi yüklenir ahıra girer, O, bu ilmi hayvaniyete düşürür. O ilmi aldı ahıra girdi eşeklerin yanına. Bunun vebalini nasıl verir ben çok merak ediyorum.

Halk da zanneder ki bu ilim onu oraya düşürdü. Hayır, o iş öyle değil. Bu ilim hayvanı insan yapan ilimdir, insanı hayvan yapan ilim değildir. Onun için Hz Niyazi,

*Kanden gelir yolun senin, ya kande varır menzilin
Nereden gelip gittiğini anlamayan meğer hayvan imiş*

diyor. Şekli, sureti insandır ama yaşantısına bak, anlayışına bak, konuşmasına, görmesine, işitmesine bak. İnsana yakışan ne var onda acaba! Mahlûk sıfatında kaldı. İşte tevhit görmediyse, bu ilmi tahsil etmediyse, tasavvufu meşk etmediyse, âşıklık yolunda yoğrulmadıysa kalacağı yer ahırdır.

Allah neden habibine seslenirken “*Ey Habibim, ey sevgilim!*” diyor? Neyi seviyor? Neyini sevdi de Habibim diyor? Kaşını, gözünü, boyunu, surette Muhammed as’dan nice güzeller yaratıldı. Ama onlara “*Ey habibim!*” dememiş. O’na Ey Habibim diyor.

Suret âleminde birisine sevgilim demek için fiziğine bakılıyor. Ölçülere bakılıyor, boy pos, endam yerinde olmalı. Allah ona bakmıyor ki, Allah kalplere nazar ediyor. O’nun boyla posla falan işi yok, O kalplere nazar ederim diyor. O halde neye sevgilim diyor? Düşünüp bulmamız lazım. Malına, mülküne, parasına da sevgilim demiyor.

Allah “Habibim” diyor, O da “Mahbubum” diyor.

O da bizim gibi bir anadan ve babadan doğdu, uzaydan gelmedi, altına yaptı bezini değiştirdiler, emzirdiler sureta aynı yerden geçti. Suret cihetiyle bir fark var mı aramızda? Yok. Peki, fark nerede o halde? Birisine kâfir, müşrik birisine de habibim, sevgilim diyor. O’na kâfir demesindeki hikmet ne, buna sevgilim demesindeki hikmet ne?

Bize ne diyor acaba? Biz nasıl hitap ettiğini duyuyor muyuz acaba? Duymakta mesele. Oradaki anlayışa kâfir diyor. Peki, neden, ne olursa kâfir der Allah, hangi anlayışa sesleniyor “kâfir” diye? Hangi anlayışa “Müşrik” diyor, hangi anlayışa “Münafık” diyor? Hangi anlayışa da “Sevgilim” diyor? Biz bunların içerisinde hangisiyiz acaba? Bunların tespitini yapıp, bu böyleymiş demeyeceğim, kendimde arayacağım bunları “Ben acaba hangi sınıftayım?” diyeceğim. Bunların tespitini yaptırmak bana kendi yerimi buldurmak içindir ki ben olmam gereken yerde var mıyım yok muyum bileyim.

Allah bu nedenle “Ben sizin şeklinize, suretinize, boyunuza postunuza bakmam, kalplerinize nazar ederim” diyor. Allah’ın kalplerimize nazar etmesi nedir acaba? Bunları anladım deyip geçtiğin zaman hiçbir şey anlamadığın ortaya çıkar. Kelamın üzerinden gözü kapalı geçersen kelam senin içine girmez, sende vücut bulmaz, sende bir zevk ve muhabbet oluşturmaz. Eski bildiğinle yaşar gidersin.

İşte Allah o kalbe habibim de diyor, kâfirim, müşrikim, münafığım da diyor. Bizde nasıl bir kalp oluşması lazım ki bize habibim desin? Allah’a bunu dedirtelim! Bu yatarken olmuyor ama. Bir gayret, tenezzül, tevazu, feragat-ı nefis gibi bir sürü şeylerin oluşumundan sonra o kalp oluşuyor. Allah işte oraya habibim diye sesleniyor.

Veysel Karani Hz ile Ömer’in buluşmasında geçen bir hadiseyi anlatayım belki buraya ışık tutar. Veysel Karani Hz malumunuz Allah dostu. Allah dostunu sevmezler. Kim sevmez? Nemrut safında yer alanlar sevmez. Çünkü yine Allah’ın beyanına göre baktığımız zaman “*Evliyaullah benim örtümün altındadır, onları siz tanıyamazsınız*” diyor. O örtünün içerisine girenler ancak birbirini tanır, dışarıda olanlar onları tanıyamaz, alay edip gülüp geçer. Onu benden gayrısı bilemez diyor Allah.

Şimdi, Veysel Karani Hz de Allah dostu, Resulullah dostu, kendisiyle dost. Çünkü kişi kendisiyle barışık değilse kimseyle barışık olamaz. Veysel Karani Hz Allah dostu deyiveriyoruz, Allah'a nasıl dost olunur evvela bunu iyi bilmek lazım. O makama nasıl gelmiş onlar? İncelemek lazım. Onların Allah'a olan dostluklarını anlatıp övünmekle ömrümüzü tüketip gitmeyelim. Evde yiyecek ekmeği yok, bana Vehbi Koç'un malını anlatıyor, abes. Ya Allah'a dost olursun ya da düşman. Sen hangisisin? Canım, Allah'a düşman olunur mu? Bal gibi olunur. Onun rızası dışındaki her yaşantı Allah düşmanlığıdır. Onun rızasını içerisindeki yaşantı da onun dostluğu. Kısa ve öz, genişletilebilir, aranızda arayın.

Allah dostu Veysel Karani Hz hicaza gelir. Mina'da bir ufak çadır kurmuş, onun içerisinde kuru bir peksimetle...

Dünyaya itibar eden insan Allah dostu olamaz. Bitti. Bu işin kestirme yolu bu. İşi gücü terk edelim manasında söylemiyorum, o hizmet. Hizmet başka şey, itibar başka şeydir. Burayı iyi anlamak lazım. Birisi yaşamak için yiyor, birisi yemek için yaşıyor, ona benzer.

Hazretin Mina'da çadır kurduğu duyulur. Yemen'den gelenler Veysel Karani'nin de hicaza geldiğini söylerler. O zaman Ömer hilafette, Ömer'in kulağına gelir. Emir verir "*Arayın bulun getirin*" der. Yani rağbet edecek, iyi niyetle arattırıyor aslında. Arayıp bulurlar ve "*Sultanım, halife Ömer'in saygı ve hürmetleri var, sizi makamına davet ediyor ve sizi ağırlamak istiyor. Bu şerefi ona verir misiniz?*" derler. Sultan cevap verir "*Biz buraya nefsimizi ağırlatmak, Halife Ömer'i memnun etmek için gelmedik. Biz buraya bir rızayı bahriyeyi yerine getirmek için geldik. Varın böyle söyleyin*" der.

Biz olsak daha gitmeden haber yollarız, yerimiz ayrılсын da rahat edelim diye! İşte aramızdaki farklar bunlar. O nedenle biz nefsimize itibar edilmezse kızıyoruz. O nedenle biz nefsimizdeki putlar okşanmazsa, birisi kılıç vuruverirse ona düşman oluyoruz. Aramızdaki farklar bunlar. Anlat dur sen bana Veysel Karani'yi, bir kulağımdan girer diğlerinden çıkar.

Biz buraya bir vazifeyi yerine getirmeye geldik, nefsimizi ağırlatmaya gelmedik!

İltifatlar duymaya gelmedik!

Halife Ömer'i memnun etmeye gelmedik!

Ama Hz Resulullah hırkasını ona yolluyor. Sana bir şey yolladı mı?

Elçileri gidip Ömer'e durumu anlatınca, Ömer kalkıyor "Bulunduğu yere beni götürün" diyor. Bi zahmet teşrif ediyor! Zaten edepsizliği baştan yaptı, makamına çağırıttırıyor. Gelir yaldızlı sözler Ömer'de, uzatmayalım. Allah dostu Veysel Karani Hz hep kısa ve öz cevaplar verir. Ömer artık huzurdan ayrılacak bir nasihat istiyor. Sultan da söylüyor,

-Ya Ömer Allah'ı bilir misin?

-Evet, bilirim.

-Nasıl bilirsin?

deyince, Ömer'de kendi anladığı gibi anlatıyor.

-Bu en alt mertebesidir. Gerçekte Allah'ı bilmek için senin bu anlattıkların yeterli değil Ya Ömer, der Hz Üveys. Bunun üzerine Ömer,

-*Daha güzelini sizden duyalım efendim*, der Veysel Karani Hz'ne. Sultan, dinle o zaman der,

-*Sen Allah'ı gerçekte bilmiş olsaydın, Allah'tan gayrısını bilemezdin*, der ama mahiyetini vermez. Allah'ı bilmenin anlamının temel taşıdır.

Şimdi Allah'ı bildim diyenlere bunu sormak lazım, ne demek istedi Veysel Karani Hz? Ömer'in çok hoşuna gider,

-*Bir nasihat daha et lütfen*, der.

-*Allah seni bilir mi?* der Sultan.

-*Elbette ki bilir, beni var eden haliki mutlak bilmez mi hiç?*, der ve sıralar kendi anladığı gibi.

-*Bu da Allah'ın seni bilmesinin en alt mertebesi*, deyince Sultan,

-*O zaman daha güzelini sizden duyalım*, der Ömer.

-*Allah seni bildiyse, seni Allah'tan gayrısı bilemez*, der. Ömer'in çok hoşuna gider. Bir tane daha söyle lütfen deyince,

-*Yeter bunlar sana. Bu iki şeyi anlamaya çalış, diğerleri zaten bunların içerisinde dürüldür*, der Allah dostu Veysel Karani.

Allah dostları böyle konuşmuşlar. İşin mahiyetini, ciddiyetini kavramışlar, oyun oynamamışlar. Onların gönlünde, kalbinde bu ilim irfan yücelmiş, değer bulmuş. Hu

Sen Neye Şahit Oldun Bu Âlemde?

*“Allah’ı da peygamberi de
Kur’an’ı da onların bildirdiklerini de
Dışarıda aradığımız için
Kendimizden haberimiz yok,
Kendimize yabancıyız”*

Varlıkta bir kudret ve kuvvet olmazsa bir fiil meydana gelir mi? Mümkün değil. O halde fiilin olduğu yerde ef’ale nazar ederken ef’âlin arkasındaki Allah’ın gücünü, kudretini, iradesini, ilmini, muradının ne olduğunu görmeye başlayacaksın. O zaman o ef’ale başka türlü bakmaya başlarsın. Ama bu arkasındakini görmüyorsan, yalnız fiillere nazar ediyorsan yol alamazsın.

Bu tarifler ilm-i ledün tarifidir. Bu tarifler ne şeriatta ne de tarikatta mevcuttur. Bunlar ulu orta söylenecek tarifler değildir. O kadar sır etmişler ki, neden mürit ve mürşit bir odaya giriyor ve kapıya da bir kapıcı koyuluyor? Bir özelliği, hususiyeti var demek ki. Bu alanda zevklerini aşikâr edenler kellelerini vermişler. Hz Mansur bir tek “*Ene Hak*” dedi. Demek ki umuma ait bir şey değil, hususiyet. Bunun idrakinde olmak lazım. Halk içinde nasıl konuşulacağını bilmek lazım, Niyazi Sultan da bu sebeple,

“İlm-i Ledün’den dersini alan arif kişiler, Hasta dillere derman olur”

diyor. İlm-i Ledün'den dersini alan, demek ki bir ilm-i ledün dersi var. Hocalara sorduğun zaman “*O ancak peygamberlere mahsus ilimdir. Onların dışında kimsede bulunmaz*” derler. Onlar öyle zannediyorlar.

Bunun değerini, bunun kıymetini bilirsek bu ilim bizi bir yere götürür. Yoksa hiçbir yere götürmez. Bir çiçeğe nazar et, ne görüyorsun o çiçekte? Bir kuşa nazar et, ne görüyorsun o kuşa? Bu çiçek, bu kuş sana neyi hatırlatıyor, kimi gösteriyor? Eğer, bu kâinat her zerresiyle sana maşuk Allah'ı göstermiyorsa, sen bu âlemde âmâ dolaşıyorsun. Tevhit görmedin sen demek ki, hiç görüyorum diye iddia etme. Bu hususta Kur'an'a müracaat edelim.

Ey Kur'an! Allah denilen nedir? Ben bu alanda bir iman oluşturmak istiyorum, nasıl iman edeceğim ben Allah'a?

Kur'an diyor ki; O Allah ki Hay'dır. Hayatiyet onundur. Diriliğin sahibidir, dirilik onun zatına mahsustur.

Şimdi, Kur'an sana bunu dedi mi, dedi, sen de inandım ve iman ettim dedin mi, dedin. Kur'an'ın bu verisini, bu öğretisini biz nerede gözlemleyeceğiz, nerede şahit olacağız buna? Kâinatta. Her zerrede, nerede bir hayatiyet, bir canlılık görürsek Kur'an ne dedi bize, dirilik Allah'a mahsustur dedi. Şimdi biz hay sıfatıyla, o özellikle kimi mevcut bulacağız? O nedenle “*Nerede anarsanız oradayım*” diyor. Çiçekte de, kuşta da, her zerrede... Dopdolu.

Soruyoruz; Ey Kur'an, Allah nedir?

Kur'an; O her şeyi bilendir. Cümle ilim, cümle bilgi Allah'a mahsustur.

Diyor mu? Diyor. Kur'an'dan aldık bunu. Nereye bakacağız, bunu nerede gözlemleyeceğiz? Kâinat kitabında.

Öyleyse her zerrede çalışan bir ilim var, çiçekte de var kuşta da var, her zerrede. İlimiyle ihata etmiş. Biz bu ilim sıfatının çalıştığı yere nazar ettiğimiz zaman bu sıfatla kimi mevcut bulacağız? Şimdi Allah yavaş yavaş çıkmaya başlıyor.

Ey Kur'an, Allah nedir?

Kur'an; O her şeye kadir ve muktedirdir. Yani kudret sahibidir. Öyle mi? Evet, ne yapacağım ben şimdi? Gözlemlerle, her zerrede çalışan bir kudretullah var. Karıncanın karıncaya göre, filin file göre. Var mı? Var. Öyleyse bu kudret sıfatının çalıştığı her yerde kimi mevcut bulacağız? Allah'ı.

Ey Kur'an, Allah'a iman etmek istiyorum, nedir?

Kur'an; O irade sahibidir. Dileyen, takdir edendir. Öyle mi? Evet, yine kâinata baktığım zaman bu özellikle de onu mevcut görmeye başlayacağım.

Ey Kur'an, Allah nedir?

Kur'an; O iştendir. O görendir. O mütekellim, söyleyendir. Bu özellikler Allah'a mahsustur. Kur'an diyor! Bakacağım, her zerrede böyle bir özellik var, bu özellikleri bulduğum yerde Allah'ı mevcut bulacağım.

Kur'an'da Allah nedir sorusuna cevap var, yeter ki sor sen. Hiç gayba atmıyor, öbür âleme de bırakmıyor. Bu âleme, bu nedenle şahadet âlemi diyorlar.

Sen neye şahit oldun bu âlemde? Onun mevcudiyetine, onun birliğine, onun vahdaniyetine şahit oldun mu? Olduysan Müminsin. Ama bu tefekkürle, bu şuhutla, bu müşahedeyle, bu gözlemlerle şahit olunur, yatarken şahit olunmaz, ezberlemekle de şahit olunmaz. Bu bir idrak oluşumdur, idrak işidir bu. Bunu gözlemediğin zaman, kâinatta Allah'ın mevcudiyetine şahit olursun.

İşte gerçek iman orada başlar, Allah'ın birliğine iman ederim sözü orada vücut bulur. Orada Mümin olunur. Orada gerçek imana ulaşılır. Bunu oluşturmadan on tane fakülte de bitirsen hükmü yok! İman boyutunda hükmü yok!

Kur'an Allah'ın adresini veriyor. Kur'an Allah kelamı olduğuna göre, sen Kur'an'a sorduğun zaman Allah ile konuşuyorsun. Allah sana "*Ben buyum*" diyor.

Kur'an Allah'tan insana gönderilen ilahi bir mesaj kitabıdır. O ayetler yoruma muhtaçtır, onlar Muhammed-i idrake açıldı. O ayetlerle amel nasıl olur, onunla vücut buldu. Ak kâğıtta kara yazı, yazı olarak orada Allah Hay'dır. Ama kâinat kitabı canlı kitaptır, orada canlısı yazılı! O, yazıda Allah her şeyi bilendir. Ama kâinat kitabında canlısı yazılı. Onun ilminin çalıştığı her yer!

O halde, şu gördüğümüz kâinat Allah'ın ayetleridir. Gök de Allah'ın ayeti, yer de Allah'ın ayeti, denizler de Allah'ın ayeti, her şey Allah'ın ayeti mesafesindedir. Öyleyse bu kâinat okunulacak bir kitaptır. Bu kâinat kitabı nasıl okunur? İşte O kitabı okumasını biliyorsan, kitap sana bu âlemi okutturur. Sevap kazanmak için değil, bu kâinat kitabını okutmak içindir o kitap. Kur'an, insan ve kâinat, tek bir kitaptır üçe ayrıldı. Özü tek bir kitaptır. Kur'an denildi, insan denildi ve kâinat denildi. Tafsilatta üçe ayrıldı. Hepsi birbirinin tamamlayıcısı.

Örneğin; Kur'an'da karaciğer tanıtılıyor, karaciğerin işlevini anlatıyor. Kimi tarif ediyor, neyi anlatıyor aslında? Sendeki karaciğeri anlatıyor, bu âlemdeki karaciğeri anlatıyor. Öyleyse sen canlı Kur'an'sın. Diğeri yazıda olan. Kur'an kalbi anlatıyor. Nerede bu kalp dediği? Ararsan bulacaksın kalp dediğini. "*Aa, bende bir kalp var onu mu anlatıyor acaba? Bu âlemde kalp var onu mu anlatıyor?*"

Öyleyse hem seni hem bu âlemi anlatıyor. Şimdi Kur'an'ın bu anlattıklarından yola çık, hem kendinde hem bu âlemde anlatılanları ara bakalım, bul anlattığı şeyi. Kur'an mideyi anlatıyor, buradan yola çık ve hem bu âlemde hem kendinde mideyi bul.

İşte o zaman Kur'an sana bir şey verdi, bir şey buldurdu, bir şey gösterdi. O zaman işte Mümin oldun, Muvahhit oldun, Kur'an'ın söylediğine şahit oldun. O zaman “Okunsun, anlaşılın, amel edilsin” gerçekleşti. Ameli ne, amel ne? Şeriata göre amel, tarikata göre amel, hakikate göre amel var. Şeriata göre *salat* ayetinin ameli, ezan okunduğu zaman camiye gitmek.

Hakikate göre o ayetin ameli nasıl olacak? Şeriata göre *oruç* ayetinin ameli, Ramazan ayı gelince şeri tadili erkâna göre bir ay oruç tutuyorsun. Hakikate göre o ayetin ameli nasıl olacak? Değişir, amelde fark var. Neden? Anlayış farklı çünkü. Onlar diyorlar ki herkes bizim anladığımız gibi anlasın. Öyle şey olmaz. Tek tip elbise yok. Sen nasıl anladıysan öyle amel et. Bizim oruç anlayışımız ve amelimiz böyle. Ayrıldı.

İşte bunun için Kur'an'a hangi idrakle, hangi anlayışla, hangi bilgiyle yaklaşırsan Kur'an sana onu verir, başka bir şey vermez.

Hız Niyazi, “Eşya sandığın hep kitabı Hak'tır, kim okur seyr-i eftan andadır” diyor. Demek ki bu eşya dediğin Hakk'ın kitabı diyor. O halde her zerre bir ayet. Hakikatte *ayet* ne demektir? Neye ayet denir? Ayet'in anlamı odur ki; bir şeye delil, belge ve vesikadır. Neye delil, neye belge, neye vesika oluyor? Ayetler de Allah'ın mevcudiyetine, onun vahdaniyetine, Allah'a ait bütün özelliklere delil, belge, vesikadır.

Onun için bu ayeti kerimeleri etüt ederken, bu ayet Allah'ın nesine delil, belge, şu ayet Allah'ın neresine delil, belge olmuş diye görerek, keşfederek muhabbetini yapabilmek lazım.

Tevhitten bir şey sorulduğu zaman evvela soruyu çok iyi anlamak lazım. Bizden istenilen nedir görebilmek lazım. İstenilene bildiysen o istenilen yeri gözünün önüne getir. Şimdi bakarak, görerek verilen soruya cevap vermeye başla. O zaman daldan dala uçmadan yalnız aynı muhiti anlatmaya başlarsın. Bu anlatıma kim itiraz edebilir ki. Ama soruyu anlamadıysan gözünün önüne bir şey getiremezsin ve cevaplarırken de sıkıla sıkıla ezbere bir cevap vereceksin. Neden? Eminlik yok. Tevhit ilmine ehil olmak lazım ki bir şey sorulduğu zaman, o sorulan gözümüzün önüne gelsin bakarak cevap verebilelim.

“Sana Mescid’ül Aksa’dan sorarlar” Peygamber efendimizin Mirac hadisesinde, bir gece Mescid’ül Aksa’ya gittiğini oradan da Sidre’tül Münteha’ya gittiğini söyleyince, müşrikler, *“Yine bir şey uyduruyor. Bunun yalanını bu sefer meydana çıkartacağız”* dediler, haşa. *“Çünkü biz iyi biliyoruz ki bu Mescid’ül Aksa’ya zahiren hiç gitmedi. Şimdi bir gecede gittim diyor.”* Mescid’ül Aksa’yı çok iyi bilen birisini getirdiler. Adama da dediler ki Mescid’ül Aksa’dan sorular sor, şimdi hapı yuttu dediler ve bir kese de altın vaat ettiler. Hz Resulullah’ın huzuruna mescide geldi adam.

-Sen Mescid’ül Aksa’ya gittiğini iddia ediyormuşsun, gittin mi?

-Rabbimin izniyle, O’nun hidayetiyle gittim, der Resulullah

Orada Kur’an diyor ki, *“Ey habibim, Mescid’ül Aksa’yla senin arandaki bütün engelleri kaldırıp gözlerinin önüne Mescid’ül Aksa’yı sereceğiz.*

O Müşrik nereden sorarsa sorsun sen görerek cevapla. Biz habibimle Mescid'ül Aksa arasındaki her şeyi kaldırdık, onun gözlerinin önüne serdik”

Müşrik neresinden sorarsa sorsun Resulullah görerek cevap veriyordu. Müşrik dışarıya çıktı dedi ki “Allah şahidim olsun ki Mescid'ül Aksa'yı benden daha iyi biliyor. Verdiği cevaplarda hiçbir noksanlık bulamadım” İşte görerek verilen cevap... Kimse itiraz edemez.

Her zerrede kimi mevcut bulacağız? Allah'ı. Bu bir suret görüşü müdür, siret görüşü müdür? Suret gözetmeden, orada bu özelliklerle onun mevcudiyetini bulmamız gerekiyor. Şimdi O Allah, kâinatı kaplamış mı kaplamamış mı? İşte orada ne yöne dönerseniz benim yüzüm oradadır diyor. Bunu yaşamadan, bunu tatmadan kimse paçasını şirkten kurtaramaz, mümin denilmez. Keşiflerin arkasında ilim var, mütefekkirlik, düşünce var. Düşünür insanlar, o bilimin ışığında, eşyada insanın hizmetine, bir sürü keşifler sunuyorlar. Bu keşiflerin, bu icatların arkasında tefekkür var. O tefekkürü ve bilimi kaldırdığın zaman, ne elektrik keşfolunurdu ne araba icat olunurdu.

Allah bilimi, tevhit ilmi de öyle. O ilim tefekkürle buluşursa bir şeyi var eder. O ilim tefekkürle buluşmazsa tek başına hiçbir şeyi var edemez. Maksat yalnız bilgi toplamak, öğrenmek değil. O bilgiyi tefekkürle kendi âleminde, içyapında buluşturabildin mi? Buluşturamadıysan, yalnız bilim oluştuysa o bilim seni hiçbir yere götürmez, hiçbir şeyi de keşfettirmez.

Bilimle tefekkür şuna benzer; pirinci aldın, yağı aldın, tuzu aldın, tencereyi koydun, ateş var, şimdi bunları bir araya getireceksin. Nasıl getireceksin? O pilavı nasıl meydana getireceksin?

Bilimle tefekkürün birleşmesi sonucu meydana gelecek, değil mi. Bütün Allah dostlarına, ehlullaha “*Düşünür*” demişler, mütefekkir. Mevlana’ya, Hacı Bektaş’a, Hacı Bayram Veli’ye “*Büyük düşünür*” demişler. İşte onlar bilimle tefekkürü kendi iç âlemlerinde birleştirdiler. Ve keşifleri açıldı. Keşfi illallah... Allah’ta keşfi açıldı. Seyran başladı, seyri billah. O keşfinde gördüklerini kaleme almaya başladı veya o keşfinde keşfettiklerini muhabbet etmeye başladı. Artık o bir başkasını taklit etmiyor, kendi gördüklerini muhabbet etmeye başlıyor. Bu çok önemlidir. Bilimle tefekkürü birleştiremezsek bizim keşfimizde bir şey açılmayacak, keşfedemeyeceğiz. Hak cümlemize nasip etsin inşallah.

Tevhit kendisinden başka bir mevcudun, bir varlığın olmadığı yer demektir. Allah’ın varlığından gayrı, ayrı hiçbir şeyin olmadığı yerdir. Nerden biliyoruz? Avam arasında bir söz vardır, “*Kelimeyi tevhitten geliyorum*” diye. Ne yaptınız diye soruyoruz, “*Yetmiş bin tane lailaheillallah dedik*” diyorlar. Kelimesini söyledi, tevhit etmedi. Bir şeyin kelamını söylemek başka bir şey o kelamla söylenileni görmek başka şeydir. Erik ağacı diyorsun ama erik ağacını görmüyorsun, öyleyse ezbere konuşuyorsun, şuhudî konuşmuyorsun, görerek konuşmuyorsun. “*Kelimeyi tevhitten geliyoruz*” derken kendisi bilmese de, aslında “*Biz, lailaheillallah gerçeğine erdik, bu lailaheillallah kelimesini tevhit ettik, birdedik, onun idrakine vardık, onun zevkine vardık, onun imanını oluşturduk*” demiş oluyor.

O bilmese de bunu demek istiyor aslında. Tevhidi beyan eden Kelamullah “*lailaheillallah*” demişler. Bu, tevhidi beyan eden kelimedir, peki anlamı nedir? Ben bir yerden “*lailaheillallah*” kelimesini duyduğum zaman gözümün önüne ne gelmeli, idrak âlemime ne gelmeli?

Eğer bir şey gelmiyorsa hem vallahi hem billahi işitmedik biz bu meydanlarda kör ve sağır dolaşıyoruz. Tanıdığın birisini sana sorsunlar hemen o sordukları şahıs gözünün önüne gelecek, hemen bir görüntü çıkacak.

“*Kelam*” bir şeyi anlatmaya, zuhura çıkartmaya yarar. Söz ağızdan çıktı, kelamın görevi, hizmeti bitti, sıra sende şimdi. Bu kelamla sen ne gördün, ne işittin, neye muhabbettesin? Bul yerini şimdi. Kelam sana bir şeyi beyan etti, “*Al şu parayı git bana bir ekmek al gel*” dedi. Bu kelimesidir, tevhidini nasıl yapacaksın? Bakkala gideceksin, istenilen ekmeği alacaksın, geleceksin, buyurun diyeceksin, kelime tevhit oldu, ispata çıktı. Tevhit ispattır. İspata çıktı Kelamullah, vücut giydi. Allah’ta böyle, o Allah lafı celalini dile papağan gibi söyletmek hüner değildir. Bu esmanın hakikatine, bu esmadaki müsemmaya, bu esmanın sırrına ulaşamadığımız müddetçe, dil zikrinde kalınır.

Tevhit, Allah’tan gayrisinin olmadığı yerdir. O tevhit deryasına daldığın zaman, o tevhit pazarında olduğun zaman “*lailaheillallah*” Allah var onunla beraber hiçbir şey yok olduğunu görürsün. Bunu kavrayabilmek, bunu zevke dönüştürebilmek, bunun idrakini gerçekleştirebilmek için bunun ilmi lazım. Ancak o ilim bu sözün mahiyetini bizim idrakimizde oluşturur. Onun dışında başka bir ilimle bu tevhit idraklerde oluşmaz.

“*Ben dost kokusunu almışım, miski amberi neylerem*”

diyor Âşık Yunus. Ne demek istiyor? Buradaki koku muhabbetullahtır. Ben dostun muhabbetine vasıl oldum, ben dost muhabbetinde yoğruldu bu kokunun dışındaki kokuları neylerim diyor. Bir başkası için misk-i amber olsa da bana gerekmez.

O ilimler, o kokular artık beni ilgilendirmiyor. İşte Yunus - Taptuk aşkı! Koca Yunus'lar böyle oluşmuş.

“Ben dost cemalin görmüşüm, huri Gilman neylerim”

Ben öyle bir yüz gördüm ki, dostun yüzünü, o cennette vaat edilen huriyi de Gilman'ı da sönük bıraktı diyor. Bu nasıl bir iman, bu nasıl bir idrak, bu nasıl bir aşk, bu nasıl bir anlayış! Yunus hangi zevkten konuşuyor bunları? Biz ancak bu zevk sahiplerinin kelimelerini ezberleyerek konuşmaya çalışıyoruz. Öyleyse onların taklitçisiyiz. Kendimize ait bir zevkimiz imanımız yok o zaman.

Tevhit için ilim yetmez irfaniyet ister. Tevhit irfaniyeti ile bu alanda tahsil-i edep, ahlak-ı Muhammediye ve halktan Hakk'a uruc tahakkuk ettiği vakit Mümin olunur. Mümin, her türlü şirkten, her türlü küfürden, her türlü gaflet ve delaletten arınmış, Hak ile Hak olma zevkine vasil olmuş demektir. Mansur hangi idrake vardı da *Ene hak* dedi? Mansur'a gösterilen yol sana da gösteriliyor, Mansur'a bildirilen ilim sana da bildiriliyor, Mansur'a açılan zevk sana da açılıyor.

“Geç ak ile karadan, halkı çıkart aradan. Niyazi dön buradan, durma sana gel oldu”

diyor Hz Niyazi. Peki, bir insan kendi varlığının hakikatini tanımamışsa, yaradılış hikmet ve sebebini anlamamışsa, görmesi gerekeni görememişse, işitmesi gerekeni işitememişse, zikretmesi gerekeni zikretmemişse bezm-i eleste verdiği ahde hıyanetlik içerisinde yaşamıyor mu? Bir şeyin bir taklidi vardır bir de hakikati vardır. Bir şeyin hakikatine, gerçeğine talip olmak çok güzeldir. Biz zor olana talip olduk, emin olun çok zor olana talip olduk, işimiz kolay değil.

Hak erenleri yardımcımız olsun. Taklidinde yediğin meyvenin helal meyve olabilmesi için ağacın kendi bahçende olması ve ona hizmet etmiş olman yeterlidir ama hakikatinde helal meyve yemek için ağacın senin kendi bahçende olması, ona hizmet etmiş olman yeterli değildir. O ağaçla, o meyveyle kime nazar ediyorsun, neye nazar ediyorsun? Üzüm gördün, olmaz! Üzümü görmeden evvel Rezzak'ı göreceksin orada. Rezzak'ı görmeden kendi bahçendeki üzümü dahi kopartıp yesen sen haram meyve yiyorsun.

Resulullah neden besmelesiz iş yapmayın dedi? İşte bunun için. Besmele dile kelimeyi tekrarlatmak değildir. O papağan besmelesi. Besmele üç esmadan müteşekkildir; Allah, Rahman ve Rahim. Diyor ki “Siz bir işi işlerken veya bir işi işlenirken Allah, Rahman ve Rahim’i görün. Bunu görmeden işi işliyorsanız o iş sizin nispetinizden hâsıl olan iştir Hak’tan değil. Ve yaptığınız işten mesulsünüz o zaman, hesabını sorarlar” Neden? Besmelesiz iş yaptın da ondan. Yani? O iş meydana gelmeden evvel Allah, Rahman ve Rahim’i görmedin. Bu üç esmanın seyr ü sülükteki anlamı tecelli zat, tecelli sıfat, tecelli ef’ale işarettir. Sen tecellide olan ne zatı, ne sıfatı, ne de ef’ali görmeden iş işledin veya iş işlenir buldun. Resulullah’ın anlattığı “*besmelesiz iş yapmayın*” papağan besmelesi değil.

Euzu besmele Kur’an’ın sırrıdır. Tövbe suresi hariç bütün sureler onunla açılıyor. Tövbe suresinde neden besmele yoktur? Çünkü bescmelenin afaki anlamı “Esirgeyen ve bağışlayandır”, Tövbe suresinde günahkârlardan bahseder, esirgenip bağışlanmaları için tövbe etmeleri gerekir, tövbe etmedikleri için onları esirgeyip bağışlamaz da onun için besmele yoktur. Orada bulunanlar tövbe etmedikçe, nadim olmadıkça, boyun bükmedikçe, gözyaşı dökmedikçe onlara Allah’ın esirgemesi ve merhameti olmayacak. Hikmeti budur.

Diğer bütün sureler besmeleyle başlar. Allah, Rahman ve Rahim esmalarının müsemmalarını oluşturmadan o surelerin içine girersen o sureler sana hiçbir şey açıklamaz. “*Git besmele çek de gel*” der.

İşte surelerdeki, ayetlerdeki sırrı, hikmeti ve esrarı çözebilmek için, oradaki ilahi mesajı alabilmek için ve o ilahi mesajın ışığında aşkı, şevki, meşki oluşturabilmek için euzu besmeleyi iyi çekmek gerekir. Euzu besmele çekmediğin müddetçe o Kur’an sana sırrını zahir etmez. Euzu besmele nasıl çekilir? Euzu sığınmaktır. Nereye sığınyorsun? Ben mürsidime sığındım. Nesine sığındım? Onun ilmine, irfaniyetine, aşkına, meşkine, şevkine... Oraya sığındım, iltica ettim. Biz Allah’ın tecelli ettiği yere sığınacağız.

Euzu, TRT gibi kısaltmadır. Üç harf var ama üçünün de ayrı anlamı vardır. Nerden sığındın?

E; Nispet efalimden sana sığınırım

U; Nispet sıfatımdan sana sığınırım

Zu; Nispet zatlığımdan da sana sığınırım

Sığındı şimdi, nasıl sığındı? “*Ya rabbi ben sana sığındım*” demek kolay iştir. Neden sığınyorsun? Euzu ile besmele arasına bir esma koymuşlar. Hocalar çok zikrederler “*Şeytanın rejiminden sana sığınırım*”. Ama biz “*Euzu billahi bike minke bismillahirrahmanirrahim*” diye okuyacağız.

Şeytan bana şunu yaptırıyor, bunu yaptırıyor demek Kur’an dışıdır, tevhit dışıdır, bilim dışıdır. Hicazda şemsiyesini, ayakkabısını atanlar var hırsla. Akıl baliğ olmadık çocuk mesafesi. Hep dışarıda aranıyor.

Şeytan bana bunları yaptırıyor diyorsun, sen ne yapıyorsun o arada, sen saf hiç sorumluluğun yok! Buna ancak gülünür. Allah'ı da dışarıda, peygamberi de dışarıda, Kur'an'ı da dışarıda ve onların bildirdiklerini de dışarıda aradığımız için kendimizden haberimiz yok, kendimize yabancıyız. Hep dışarı atarak insanları, Müslümanları kendilerine yabancılaştırdılar. Bu insanların kendilerine döndürüleceği bir ahkâm ne zaman çıkacak acaba? Euzu bismelenin arasına koyulan o esmaya yüklendi hep suç. Kendileri masum ve pak, hep o yaptırıyor!

“Onun şerrinden, onun rejiminden sana sığınırım” diyor onların beyanına göre. Peki, nasıl sığınmıyorsun? Bir yere sığınmak demek bir yere teslim olmak demektir. Öyleyse *“Emrolunduğun gibi ol!”* Nasıl emrolunacaksın? İnsan bir ilim, bilim ve bir irfanîyetin ışığında ne dediğini anlamaya hatta konuştuğunu görmeye başlar. Hayalden, zandan ve vehimden arınmaya başlar. Sen Hakk'ın varlığında ifna olursan, sen Allah gerçeğinde yok olursan, sen ölmezden evvel ölünüz sırrına erersen seni kandıracak birisi kalır mı? Seni aldatacak bir şey olabilir mi? Nereyi taşılayacaksın o zaman? Kendini, kendindekini taşılayacaksın, gururunu kibirini taşıla bakalım, nispetinden hâsıl olan düşüncelerini taşıla bakalım, haseti, buğuzu, kini, kibri taşıla bakalım. Sana şirk ettiren, seni küfre ve delalete sokan, seni Hak'tan gayrı gösteren o anlayışını taşıla bakalım. Bunların hepsini taşıladığın zaman pakin pak olursun.

*Ben sanırdım dost gayridir ben ayırıyam
Beni bu hayale salan ancak sıfatı mahlûk imiş*

diyor Hz Niyazi. Şu mahlûk sıfatını değiştir, yerine tevhit sıfatını oluştur bakalım. Birisi cebime koyuversin diye bekleme. Bakkaldan pirinç alır gibi alacağım zannetme, bunu sen gerçekleştireceksin. Herkes ferdi olarak, yardım edilir.

Bunu gerçekleştirmek, bu yaşantıyı oluşturmak isteyene ancak yardım edilir başka hiçbir şey yapılmaz. Herkes kendisinde bunu oluşturacak. Onun için üç yerde taşlatıyorlar ve bu taşlama işi bittikten sonra hacı oldun diyorlar. İşte seyri sülük bunu anlatıyor. Nispet ef'alini ver bakalım, nispet sıfatını ver bakalım, şu nispet vücudunu da ver bakalım.

Çek Euzu'yu şimdi. Bu bahsettiğim Euzu'yu çektiğin zaman “*Bike minke; bi kemal Muhammedî nur*” oluşmaya başlar. Muhammedî idrak sende oluşmaya başlar, kemal sahibi olursun. Muhammedî kemal ile oluşmaya başlarsın. Şimdi *Bismillahirrahmanirrahim*, şimdi tecellide, zuhurda zatıyla, sıfatıyla ve ef'aliyle ancak sensin mutlak olan demeye başlarsın, bu idrak oluşur. Euzu besmeleyi çektin şimdi! Bu idrake erene Kur'an sırrını açmaya başlar. Bu âlemde her zerre ona sırrını açmaya başlar. Ben şuna delilim, ben şunun için varım demeye başlar.

*Girdim anın zikrine azalarım dil oldu
Göz kulak oldu bu âlem, her ne var kim ol oldu*

Girdim anın zikrine, *onun* demiyor *anın* diyor. An ile o farklı şeyler. *Onun* dersen gayba attın kim O derler, *anın* dersen mutlağa, ispata çıkarttın. *Girdim anın zikrine azalarım dil oldu* yani zuhurda olan, tecellide olan, ispatta olanın zikrine girdim azalarım dil oldu. İşte bu tevhitte murat da bu idraki, bu zevki oluşturabilmektir. Rabbim cümlemizin yardımcısı olsun inşallah.

Kelimeyi tevhit ve tevhit ilmi... Tevhit neydi? Lailaheillallah. Yeni bir talip gelse ve ben Allah sırrına, Allah'ı görmeye talibim dese, nasıl görürüm diye sorsa “*Gördüğün hep Allah*” deriz. Ama hiçbir şey anlamayacak.

Çünkü o tevhit kelimesi olan lailaheillallah'ı anlayabilecek ilmi, irfaniyeti daha tahsil etmedi. Ya da ona şöyle deriz, “*Sen Allah'ı mı görmek istiyorsun? O halde bu güne kadar gördüklerini görmeyeceksin*” Ama yine bir şey anlamayacak. Neden anlamayacak? Bu kelam tevhit kelamı değil mi? Bu güne kadar ne gördü O? Taş, toprak, ağaç, kuş, eşek. Allah'ı göremedi onları gördüğü için. Allah'ı görürse onları görecek.

Bu güne kadar gördüğünü görmediğin zaman Allah'ı görür hale geleceksin dendiğinde de bir şey anlamayacak. O halde onu anlar hale getirmemiz lazım. Bunu yapabilmek için de tevhidin ilmi lazım. O ilmi tahsil sonucunda olacak bu anlayış. Hazret diyor ya “*Bekle maarif kapısını yüz göstere irfan sana*” O ilmin tahsilinden mütevellit sende bir anlayış, bir idrak oluşacak. Şimdi “*Gördüğün görmek istediğindir*” denilirse kavrar mı kavramaz mı? Kavrar. O zaman demez mi hiçbir şey yok ancak sen varsın? Der.

İşte yeni bir doğum. İdrak cihetiyle tevhitte doğmak. İkinci doğum gerçekleşti. Anandan cismani varlığın vücut buldu, tevhitte mana varlığın vücut buldu, doğdu.

İşte o gün yer bir başkadır, gök bir başkadır, ikisinin arasındakiler bir başkadır...

Bu nedenledir ki ilim ve irfan olmadıkça hiçbir şey olmaz. İlim ve irfan ne için var ama? Bana âlim ve bilgili desinler diye değil. İlim ve irfan senin cehlini alıp huzuru Hakk'a vasıl etmek içindir. İlim ve irfaniyet sende Muhammedî idraki oluşturup, “*Nereye baksam güzel Allah'ı görürüm*” zevkini oluşturmak içindir. Meydan bunun için, ilim irfan bunun için, aşk ve muhabbet bunun için, tek cümleyle “*Bu tevhitte murat ancak cemal-i yâre ermek içindir*” Başka bir şey yok.

Bunun dışında bir şey umanlar, bir şey zannedenler hep aldandılar. Heba olup gittiler. Kaç kişi anılıyor binlerce senelik tevhit ve tasavvuf tarihinde? Bu kadar insan mı yaşamış yüz yıllardır? Gönüllere taht kurmuşlar. Onlar gönül insanı, mana insanı diye anılıyorlar, tanınıyorlar, madde insanı denilmiyor onlara. Mana insanı olabilmek, o manada o gönlü oluşturabilmek...

*Gönül gönüle baktı gönül çalabın tahtı
Bir gönül yıktıysan iki cihan bedbahttı diyor Yunus Emre.*

Gönülden gönüle nazar, gönülden gönüle bakış, gönülden gönüle muhabbetullah vardır. Orada ne zaman var ne de mekân, orada ne harf var ne de huruf var. Orası fehmi hal. Hal ehli fehmeyledi orasının ne olduğunu! O hale bürünmedikten sonra, o hali oluşturmadıktan sonra biz bu işin palavrasında kalırız. O hale bürünen insan da belli olur, ehli görür onu. Onun hiçbir şey demesine gerek yok. Kâinat bizi bir şeye şahit olmaya davet ediyor. Kâinat! Yer, gökler ve ikisinin arasındakiler... Her zerre bizi bir şeye şahit olmaya çağırıyor. Ama onu işitecek kulak lazım.

Bir gün efendibaba “*Oğlum bu minareden ezan okununca herkes duyuyor. Namaza davet, gelin bu davet üzere camiye, kıyam, rükû, sücut edin diyor. Cemaat de abdestini alıyor, hazırlanıyor o ezana uyuyor gidiyor kıyam, rükû, sücut etmeye. Şeriat pazarında böyle geliyor. Hâlbuki her zerreden bir ezan okunmakta, kâinatın her yönünden bir ezan okunmakta bu ezanı kim duyuyor? Bu davete kim icabet ediyor? Bu icabet eden orada namazını nasıl kılıyor acaba? Bunu bilen var mı arıyorum ben*” dedi. Bu ezanı duyan da az, bu davete uyan da az, bu alanda kıyam, rükû, sücudu yapan da az. Az olduğu için değerli zaten. Çok olsaydı tenekeçiler çarşısı olurdu.

Yakut, elmas, zümrüt neden pahalı? Az bulunduğu için. Bol olsalardı okkası beş paraya inerdi.

“Allah’ın davetine icabet edin”

diyor. Müezzinin diliyle çağırın kendisi.

“Benim davetime icabet edin ey iman edenler. Benim huzuruma gelin ve kıyam, rükû, sücut edin.”

Peki, Allah, aşğını her zerreden kendisine çağırıyor mu? Duyduk mu? Bu kâinatın her yerinden, şey cihetten, her zerreden Allah, âşıklarını kendi mevcudiyetine, hakikatine davet ediyor. O âşık oraya nazar ettiği zaman O varlığın kıyamında, rükûnda, sücudunda maşukunu bulacak. Görüyormuş gibi değil, görerek secde edecek.

“Sensin ancak mevcut olan ey maşukum!”

İşte namaz Allah’la Muhammed’in, habiple mahbubun seyri sefasıdır. Ama sen Allah’tan, sen kendini Muhammet’ten ayrı gördüğün müddetçe bu seyri, bu zevki, bu sefayı hiçbir zaman yapamayacaksın. Git şimdi kayıtlı olan camiye, yat kalk yuvarlan çık *“Borcumu ödedim”* de. Git oraya borcunu öde, benim o alanda ne alacağım var ne vereceğim var.

“Ben dost kokusunu duymuşum miski amber neylerim”

Ama bu hiçbir zaman bizi edepsizliğe, *“Sizin yaptığınız şekil ve surettir”* demeye götürmeyecek. Bir yerden başlanır. Evvel kapıdır, ahir kapı değil. Oradan başlanır ama orada kalınmaz terakki var, tekâmül var.

“Şeriat, tarikat yoldur varana, hakikat marifet andan içeri”

İşte koca Yunus. Oradaki Allah anlayışı gayıp bir Allah anlayışıdır. Sonra bu gaybın şهادetini ararsın. Bu gayben, gıyaben iman ettim dediğini, gıyaben var dediğini, gıyaben bilgilendiğini zahire, mutlağa çıkartmanın yolunu aramaya başlarsın. Bunlar birer geçittir. Orası yerinde güzeldir ve Hak'tır. Sen aldıysan dost kokusunu, o kokuyla halleşmeye çalış.

Nerenin kokusunu aldıysan ona muhabbetin olacak. Neye muhabbet edersen o mutlak seninle olacak. Kişi neyi zikrederse O onunladır çünkü. Onun zevkini arayacaksın. Neyi kendinde mevcut ve var edebildiysen bu âlemde onun miratını, karşılığını arayacaksın, ona aşkın, şevkin ve muhabbetin olacak başka bir şeyi sevmen mümkün değil. Onun için işte içini dış, dışını iç eyle. Bunu yapamazsan yaşantın lafta kalır.

Rabbim bizi meydanlarına layık eylesin hu.

İnsan Allah'ın Ziynetidir

*“Hiç kimse
Ne tesbihle ne hacla ne de zahiri ibadetle
Kulluğunun gerçek manadaki idrakine varamaz.”*

İrade-i cüziye, irade-i külliyeye bağlıdır. Eğer irade-i cüziyenin irade-i külliyeden müstakil bir varlığı olsaydı kulun her istediği olurdu. Ama irade-i cüziye yok diyemezler. Hepimizin bir sürü istek ve talepleri var ama olmuyor. Bunu gözden kaçırmayalım. *“Benim iradem yok, irade onun”* bunu bilgi yoluyla söylemek kâfi gelmiyor. Çünkü Hakk'ın istediği her şey tahakkuk eder. Onun isteyip de yapamayacağı bir şey var mı? Ama ben istiyorum yapamıyorum. O halde bak şimdi görüyor musun iki çıktı.

Şeriatin çıkarttığı gibi irade-i külliyeden ayrı ve müstakil bir irade yok. İrade-i cüz de irade-i küle tabidir. İrade-i kül takdir ederse, irade-i cüzdeki istek tahakkuk eder. İrade-i kül takdir etmezse irade-i cüz istediği kadar istesin, olmaz. Bu çıkıyor. Mesela, müdürden izin istiyorsun, vermem diyor. Müdürün iradesi galip geldi. Müdürün iradesi hâkim irade, senin iraden hâkim irade değil. Kul-rab ilişkisi de böyle. Eğer kullarda külli irade var cüzi irade yoksa insanların istediği her şeyin olması lazım. Desem ki külli iradeden ayrı müstakil bir irade, yine kendi çapında her şeyin olması lazım, o da olmuyor. *“Ben takdir etmedikçe, ben murat etmedikçe”* diyor Allah.

İrade nedir? Bir şeyi murat etmek, istemek, arzulamak, dilemek. Yani irade sıfatı bu işi yapıyor. Mesela “baser” görme işini yaptığı gibi, “semi” işitme işini yaptığı gibi, “kelam” konuşma işini yaptığı gibi, “ilim” bilme işini yaptığı gibi, iradenin de anlamı bir şeyi yapmayı veya yapmamayı dilemek, istemektir. Hz Pir Müminin yani huzuru Hak’ta olanın iradesi yoktur derken ne demek istiyor? İrade neydi? Dilemek, istemek. O zaman kendisi için bir dileği yoktur demek istiyor. O zaman Zuhurat baba gibi olur. Mesela Kur’an habibini zikrederken “O kendisi için hiçbir şey istemez” diyor. Neden? Çünkü Resulullah huzuru Hak’ta da onun için. Kendisi için bir şey istemez. İnsan irade-i cüz ile hep kendisi için bir şey ister. Peki, huzuru Hakk’a varan hiç olur, kendisi kalmaz ki kendisi için bir şey istesin. O nedenle kendilerine malik iradeleri yoktur diyor.

İşte orada kendisi için hiçbir şey istemez. Kendisi için bir isteği, arzusu, talebi varsa daha huzuru Hak’ta değil.

*Bir şeyi murat etme,
Olursa da inat etme,
Hak’tandır bu reddetme
Görelim Mevla neyler
Neylerse güzel eyler*

Erzurumlu İbrahim Hakk’ı Hz o yere gelmiş. Bu, Hak huzurunda olmanın alameti. Mümin’in kendisine ait bir istek ve talebinin kalmadığı yerde iradesi kalır mı? Ölen adamın dünyaya ait bir isteği olmaz. Huzuru Hak’ta isen öldün, hem Hak var hem ben varım diyemezsin. Sana ait bir şey kalmayınca o alanda hangi istek ve talebin kalır? Senin isteğin kalmayınca geriye kalan istek onun isteği oluyor. “Bir şeyi murat etme” hiçbir muradın yok, “Olursa da inat etme” ben bunu istemiyorum, benim böyle bir talebim yok deme.

“Hak’tandır bu reddetme” sen istemedin ama o istedi, o diledi bunu da reddetme diyor. Çok enteresan buraları.

“Görelim Mevla neyler, neylerse güzel eyler, Hak şerleri hayreler, zannetme ki gayreler, arif anı seyreyler”

Ariflere sesleniyor burada. Şimdi bu da iki anlamdır. *“Hak şerleri hayreler”* Bir; şer yoktur, cümle oluşumda hep hayır vardır senin hakkında, her şey hikmet tahtındadır anlamı var. İki; şer vardır ama sen bunu hayra çevireceksin, hayırla yad edeceksin. Sen öyle bir kemalata gelirsin ki o şerri hayra çevirirsin. Mesela Nemrut’un yaktığı ateşi gül bahçesine çevireceksin eğer arifsen. Çünkü *“Arif anı seyreyler”* diyor.

Birisi *“Şer yoktur eyvallah, vardır bir hikmeti, hakkımızda hayırdır”* diyor ama ne olup bittiğini çözmüş değil. Olduğu gibi öylece iman ediyor. *“Bize şer yoktur, şer görmeyeceksin denildiği için eyvallah diyorum”* der. Ama oradakinin hikmetini çözüp hayra çevirmiş değil. İşte fena saliki, *“Şer yoktur, cümle oluşum hikmet tahtındadır, sen hep hayır görmeye çalışacaksın”* denildiği için, Allah eyvallah der. Ne olup bittiğini anlamasa da, çözemese de, yol, meydan, erkân onu istediği için hayır görmeye çalışır. Böyle başlanır ve böyle olgunlaşılır. Bu şerrin neden hayır olduğunu bana anlatın da öyle iman edeyim denilmez, ilm-i ledün öyle tahsil edilmez. Sen emrolunduğun gibi, ne deniliyorsa öyle iman edeceksin.

Musa ile Hızır arasındaki hadise. Hızır *“Sen iman edeceksin hikmetini sormayacaksın”* dedi. İşte mürit mürşit arasındaki ünsiyeti anlatıyor bunlar. Musa hep hikmetini soruyor. Hayır, diyor Hızır. Neden hikmetini peşin anlatmıyor da olduğu gibi iman edeceksin diyor? Söyleyemez miydi? Bunun altında çok hikmetler var gibi geliyor bana. Çok enteresan, Kur’an tarih kitabı değil Hikmet kitabıdır.

Buradaki sır esrar çözülüp insana yeni bir ufuk açılması lazım. Çözmek yetmez, bir ufuk açılması lazım, görüşü netleşmeye başlaması lazım.

Hızır'a yoldaş olmak! Hak nasip etti de biz de bir Hızır'a yoldaş olduk elhamdülillah. Bu sırlar, bu muammalar onun meydanında çözülür hale geldi. Hızır ölümsüzlükle anılır. Her devirde, her zamanda var olacak da o nedenle. Hızır neden tanınmıyor? Neden başka başka suretlerde çıkıyor? Eğer belirli bir şekli sureti olsaydı, bir devrin Hızır'ı olurdu her devrin olmazdı. Hep aynı gözükmeye lazımdı. Öyleyse Hızır denilenle bir şekil ve suret ifade edilmiyor, mana ifade ediliyor. Onu bir şekil ve suretle aramaya kalktığımız zaman bulamayız. İnsandır desem değil, melektir desem değil. Ben Hızır'ı bir şekilde gördüm diyen gerçekte görmemiştir. O hakikatte Hızır değil, kişinin zannında oluşturduğu Hızır.

Açın Kur'an'a bakın orada Hızır ismi geçmez. O ismi ona Evliyaullah koymuşlardır. Kuran'da kulumuz der, *“Kendisine tarafımızdan gizli ilim bildirdiğimiz kulumuz”* Kur'an o kulunu neden isimlendirmede? Ahmet, Mehmet, Hasan, Hüseyin. Enteresan bunlar, öylesine üstten alınıverecek konular değildir bunlar. Kur'an bir devire, bir kavime hitap eden bir kitap değildir. Eğer bir devire, bir zamana, bir kavime hitap etmiş olsaydı isimlendirirdi. O nedenle isimlendirmeyip *“Kulumuz”* diyor. İsimlendirseydi hep o isimde aranırdı. Kul değil isim aranmaya başlardı. O zaman kayıtlanırdı, eğer o ismi taşıyorsa *“Evet, bu Hızır olabilir”* derdik. O ismi taşımayanlara Hızır da olsa bu Hızır değil diyecektik. İnsanların yapısı böyledir.

Kulum demiyor *“Kulumuz”* diyor. Kendisiyle beraber birisi daha var *“Kulumuz”* derken. Bunlar çok manidar. Kur'an'ın şifrelerini çözmek her babayığidin harcı değil.

Nasıl bir kul bu? O halde onun nasıl bir kul olduğunu aramamız lazım. Bu nasıl bir kul ki hiçbir beşeri mevkii, makamı, şöhreti yok. Ne peygamber, ne resul ne de nebi. Peki, hiçbir beşeri ünvanı olmayan bir kula, peygamberlik görevi verilmiş olan Musa as ilim tahsil etmeye gönderiliyor. Allah neden böyle bir ahkâm oluşturdu? Öyleyse gelecek nesle, devam edecek insanlığa Allah bir mesaj veriyor. Ama o mesajı kim alıyor! Mevkisi makamı olan birisine de yollardı ya da hiç yollamazdı peygamberlikle görevlendirdiğine göre ilm-i ledunu da tahsil ettirirdi. Neden yolluyor?

Ben hayatım boyunca bu konular üzerinde kılı kırk yardım, hiç üstün körü geçmedim. Bu soruları ben hep kendime sordum zamanında. Getirilen yorumlar, izahlar beni hiç tatmin etmiyordu efendimi bulana kadar. Bu kadar da ince elenmez yahu diyorlardı bana. Bu yaradılış, kendimi zorlayarak olmuyordu bu, içimden geliyordu. Neden, niçin, nasıl hep sorguladım. Cevap yok, sorduğum yerler sorular karşısında acze düşüyorlardı. Ta ki Melami Mürşid-i Kâmilî olan sultanım Mustafa Nuri babayı rabbim bulduruncaya kadar. Orada bütün bunlar açıklandı ve ispata çıktı. Bu sorularımdan mütevellit çok yerden kovuldum. Bir daha bunu içeriye sokmayın fitne çıkartıyor bu dediler. Dervişlerinin kafası bulanıyordu tabî. Basmakalıp metotlarla, klişe sözlerle mürşitlik yapan çok var. Hatta matbaada yapılacak dersleri bastırıyorlar, şundan şu kadar çekeceksin, bundan bu kadar çekeceksin, günde şu kadar tövbe yapacaksın...

Matbaada basılı kâğıtları veriyorlar, dersin bu, yolun açık olsun diyorlar. Bu gün mürşitliği böyle yapıyorlar, dün de öyleydi. Kırk yılda bir sohbet imkânı, o da günah, sevap, cennet, cehennem neticede bunun adına mürşit deniliyor, irşat bu değildir. İrşat farklı şeydir.

Meydan, erkân, irfan ve ihsan. Meydanı bulacaksın, erkâna gireceksin, irfana ereceksin, ihsana ulaşacaksın. Bunlar lütfu ilahidir, oyuncak değil derken bunları kastediyorum.

Allah bir şeyi oluştururken birilerini kullanır yani eşyayı kullanır ve insan da onun bir eşyasıdır. Eşya derken sen kendini ondan ayırma. Eşyayı kim halk etti? Allah halk etti. Oradaki fiilullahı da gör, eşyayı bir fiille halk etti. Fiilullah olmasa eşya var olur muydu? Senin de halkiyetinde Allah'ın fiili işlemedi mi? Sen de fiilullahsın. Yani biz eşya derken masa sandalye çıkartacak halimiz yok, eşyanın anlamı o değildir. Dağlar, taşlar, ağaçlar, kuşlar, insanlar, hayvanlar bunların hepsi eşyadır. İnsan da dâhildir, sen de maddi yapın olarak Allah'ın eşyasısın, Allah'ın ziynetisin. Eşya ziynettir, bir evin içindeki eşya o ev halkının ziynetidir. Böyle görmek lazım.

Şimdi, Allah bir idraki oluşturacağı zaman, bir anlayış oluşacağı zaman seçer, *“Hangi eşyayı kullanayım burada ki benim idraklere sunmak istediğim neyse o orada aşikâr olsun?”* der. Allah bir şeyi tahsil ettirecek, bir şeyi idraklere sunacak, idraklere bir mesaj verecek. Neyi kullanarak yapar bunu? Eşyayı tabi ki. Gökten zembille indirmiyor. Neyi murat ettiyse önce murat ettiği doğrultuda eşyayı seçer.

“Bu eşyada bu murat ettiğimi zahire çıkartacak nesnelere neler?”

Göstermek istediği hikmeti hangisiyle meydana çıkartabileceğini biliyor Allah. Yarattığı eşyanın hangi özelliklere, hangi istidada sahip olduğunu bilmiyor mu, kendisi halk etti onu. Öyleyse eşyanın özelliğine ve yaratılıştaki istidadına göre onu orada kullanır. Onunla sana bana ve bütün insanlığa bir mesaj yollar, bir ibret dersi verir, bir hikmet dersi verir.

“*Ya ibret alırsın ya ibret olursun.*” Sözü bunu anlatır. O eşyayla verilen mesajı kim alır ama. Sen o eşyayı kötölemeye başlarsan, hakaret etmeye başlarsan, kem nazarla bakmaya başlarsan sen eşyaya arif değilsin. Senin ne işin var eşyayla, oradan verilen mesajı alman gerekirken, oradan hikmet ve ibret dersi alman gerekirken neden eşyayla uğraşıyorsun? Eşyayla uğraşan yol alamaz, hikmet deryasına dalamaz, ibret alamaz.

Eşyanın arka yüzüne geç de bak bakalım, oradan murad-ı ilahi neyi oluşturmak istiyor, sana neyi sergiliyor? Onu görmek için bak bakalım o zaman arif olursun, hikmet ehli olursun. İşte o eşyanın arkasındaki o murad-ı ilahinin ne olduğunu, oradaki takdirin ne olduğunu görmezsen o zaman Musa gibi aklına yatmayan her oluşuma itiraz etmeye başlarsın. Durup dururken gemiyi neden deldin? Gemi eşya. Duvarı neden düzelttin? Duvar eşya. Duvarı görüyor yapılmak istenilene nazar etmiyor. Çocuğu neden katlettin? Çocuk eşya. Eşyaları görüyor, onlarla Musa’ya anlatılmak istenilenler var onları görmüyor. Eğer biz de görmüyorsak kafamıza yatmayan, bize uymayan cümle oluşuma hep itiraz ederiz. Bizim anlayışımıza uygun olursa kabul eder, anlayışımıza ters gelirse reddederiz. Bu tarzdaki bir anlayış hikmetler deryasına dalamaz, arifi billah olamaz.

*Arifin her nazarda gördüğü Hak imiş,
Her görüşte nice ihsan eylemiş*

Ne demek istiyor Hz Niyazi? Buradaki arifin görüşü nasıl bir görüş? Eşyanın zahirine mi bakıyor yoksa eşyanın arkasındaki ilahi takdirin nasıl çalıştığına mı? Onun kudretinin, kuvvetinin, ilminin ve iradesinin neyi murat ettiğini, neyi zuhura getirdiğini ve ne için zuhura getirdiğini, bu zuhura gelendeki hikmetin ne olduğunu çözmeye başlayana arif denir. Ariflik palavrayla olmaz!

Bu gözlemi yapabilen ariftir, bu sırrullahı çözebilen ariftir, bunu keşfedebilen ariftir. Keşfi illallah. Seyri billah.

Nasıl geleceğiz biz bu seyre? Eşyayı var gördüğümüz müddetçe, eşyayı bir şeyi yapıp yapmamakta muktedir gördüğümüz müddetçe, nazarımızdan eşya kalkmadığı müddetçe eşyanın arkasındaki ilahi takdiri, kudretullahı, iradeyi nasıl göreceğiz! İşte, buralara dikkat etmek lazım. Allah işini eşyayı kullanarak işler. Sen bir şeyi tutmak istediğin zaman neyi kullanıyorsun? Elini. Şimdi ben eli gördüm de o elden murat edeni görmediysem ben gerçeği gördüm mü? Hayır. İşte buna benzer.

Şimdi o elden tutan Ahmet'tir dedim ama o elle yaptığı işin hikmetini çözemedim, ne yapmak istiyor acaba? Tam ariflik yine tecelli etmedi, ne yapmak istediğini de çözdüğü zaman arıfsin. Almış eline keseri bir yere çivi çakıyor. Eli görmüyorum o elden işleyeni görüyorum, tamam ama yetmez o çiviye oraya neden çaktığını da çözmem lazım. Oradaki hikmeti de gördüğüm zaman arif oldum. Bunu görmeden yalnız elden işleyene iman ettiysem henüz daha tam arif değilim. Kur'an'ın ifadesiyle Allah işini hikmet üzere işler.

İşte ben de onu anlatmaya çalışıyorum. Öyleyse bu konuştuklarımız, açmaya çalıştıklarımız Kur'an-î beyanlardır. Kur'an'ın ne demek istediği açılıyor açılabilirdi kadar. Allah bir şeyi öyle bir şekilde vücuda getirir ki her devire bir mesaj vardır orada.

Musa'yı Hızır'a yollamasında da bir hikmet var. Öyleyse Allah bütün insanlığa bununla da bir şey anlatıyor. Kime ne anlatıyor? Kur'an'ın insanına anlatıyor. Kur'an'ın dışında kalmış olana değil. O kitaba muhatap olan, Kur'an'ın içerisinde dolaşmaya kalkan insana bir şey anlatıyor.

Kur'an'ın dışında yaşayan, Kur'an'la irtibatı olmayana bir şey anlatmıyor. Öyleyse bize anlatıyor. Sen hissene, nasibine düşen neyse onu alacaksın alabildiğin kadar. Allah dilerse, Allah murat ederse o kuluna hiçbir mevki, makam, şan, şöhet, itibar vermeden de onu ilm-i ledün sahibi yapar. Yaptı da. Hızır ne nebi, ne Mürsel, ne peygamber hiçbir şey değil. Ama kulum diyor. Gerçekte kul, Resulullah'ın Abdi hu dediği gibi. O kulluğunun idrakine ve bilincine varmış.

Kişi kulluğunun idrakine ve bilincine nasıl varır? Tasavvufi eğitimle, ilm-i ledün dersi ile varır oraya. Ne tespihle ne hacla ne zahiri ibadette hiç kimse kulluğunun gerçek manadaki idrakine varamaz. Onun için şeriatın bir veli asla yâd olmaz diyor. Veli, velayet yolundan çıkar. Veli ilmi ayrı, özel bir ilim, her köşe başında bulunacak bir ilim değil o. İşte Hızır, yolladığı o kul veliyullahtı, ne nebi ne Mürsel ne resul ama veliyullahtı o. O velayeti temsil ediyordu, Musa'da nübüvveti temsil ediyordu. O nübüvveti velayete yolladı. *“Git ondan veli ilmini tahsil et”* dedi. Neden yolladı? Musa *“Ya rabbi, senin benden daha bilgili, daha âlim bir kulun var mı?”* deyince yolladı, daha önce neden yollamıyor? Musa bunu zikrettikten sonra bu hadise cereyan ediyor çok enteresan! Kendisi peygamber olması hasebiyle her şeyin kendisine bildirildiği zannına kapıldı. Bu gün ilahiyat fakültesini bitiriyor ve her şeyi bildiğini zannederek o iddiaya giriyor.

Bursa'da bir ilahiyatçıyla tanıştım, Mustafa Kara hocaya da diplomasını ben verdim dedi. Mustafa Kara hocayı zikretmesinin arkasında kendisini yüceltmek var. Ben ona Mustafa Kara hocayı sormadım ki ama popüler birisi olduğu için *“Ona ben hocalık yaptım, diplomasını ben verdim”* derken,

“Ben ondan da üstünüm” demek istiyor. Her kelamın arkasında bir düşünce vardır, düşüncesi olmadık bir kelam yoktur. Kelam düşünceyi ifade etmeye yarar.

Ne kadar enteresan her şeyi bildiklerini zannederler. Bir tek şey anlatacağım göreceksiniz yerlerini. Mesela Mevlana da Şems ile tanışana kadar her şeyi bildiğini zannediyordu. Bir nevi Musa ile Hızır’ın buluşması gibi. Molla Numan ile Somuncu Baba’nın buluşması gibi, Hacı Bayram Veli zuhura çıktı.

O ilahiyatçıya “Allah Musa ile konuştu mu?” dedim. “Evet, konuştu” dedi.

Kur’an’la sabit olduğu için evet dedi.

“Nasıl konuştu? Böyle seninle benim konuştuğumuz gibi mi?” dedim, “Evet” dedi. “Peki, Allah başkasıyla da konuştu mu?” dedim, “Haşa! Musa’dan başka hiçbir kuluyla konuşmadı” dedi. “Hz Resulullah’la da mı konuşmadı?” dedim, “Evet, onunla da konuşmadı” dedi.

Haydaa! Neden? Çünkü Kur’an’da başkalarıyla da konuştuğunu yazmıyor ya! Hâlbuki Musa ile konuşma olayını Kur’an’ın anlatmasındaki maksat, Allah’ın her şeyle konuşabileceğinin mesajını veriyor ama Allah’ın burada Musa ile konuşmasıyla insanlığa ne mesaj verdiğini anlamazsan, o işi Musa ile Allah arasında bırakırsın. İşte Allah bir şeyi idraklere sunarken eşyayı kullanır, mevcut ve gelecek bütün insanlığa böyle hikmet dersi verir derken bunu demek istiyorum.

Musa ile konuştu mu? Konuştu. Allah o günden beri susuyor mu ya hu! Orada bitti, yalnız Musa ile konuştu!/? Böyle anladıysan sen orada anlatılardan hiçbir şey anlamamışsın.

“*Şimdi seninle hiç konuşmadı mı Allah?*” dedim,
“*Peygamberiyle bile konuşmadı*” dedi.

İşte, bakın zahir ulemanın kaldığı yer burası. Tasavvuf aynı ayeti, aynı olayı alır geçmişte olanı ana getirir. Bir bakar ki her an olmakta. İşte tasavvufun büyüklüğü ve yüceliği burada.

Her ne işitse kulağın mazi Kur'an andadır

diyor Hz Niyazi de. Mazi, yani geçmişte yaşanmış olmuş ne varsa, Kur'an ne anlatıyorsa andadır diyor. İşte ancak tasavvuf bu verilen mesajı alır yerinde kullanır. Allah da böyle, O eşyayı seçer hangi eşya neye layıkça, hangi özelliği taşıyorsa onu nerede kullanacaksa orada kullanır, oradan işini işler ve bütün insanlığa bir ders verir. Sen şimdi kişilerde kalma, eşyada kalma oradan sana sunulan ibret ve hikmeti almaya çalış. Hu

Gönül Satılmaz

*“Kur’an’da Allah,
Ben size şah damarınızdan daha yakınım
Diyorsa, kul kendi varlığında
O’nun mevcudiyetini arayıp bulacak.”*

Kişinin anlayışlarını değiştirip yeni anlayışlar edinmesi ve bu yeni verilenlerle amel edip hayatına adapte etmesi kolay değildir. Eğer bardak doluysa yeni koyulanlar üstte kalır. En ufak bir sallantıda yeni koyulanlar dökülür, kendi koydukları yani bardakta eskiden bulunanlar çıkar meydana. Neden? Çünkü o bardağı boşaltmadı. Kendi anlayışının üstüne bir anlayış koyamadı.

Nuraniyet zulmaniyete eş olamaz. Bir insan aynı zamanda hem nuraniyeti hem zulmaniyeti yaşayamaz. Tıpkı gece ile gündüzün aynı anda olamayacağı gibi. Kişi zulmaniyetten geçmediği müddetçe nuraniyete aşkı, sevdayı, muhabbeti oluşturamaz. Ve o alandan hiç bir şey göremez. Hiç kimseye nasip olmamış bu güne kadar bizlere de nasip olması mümkün değil. Bu nedenle kişi evvela bunun tespitini kendinde iyi yapacak. Ben nuraniyeti mi yoksa zulmaniyeti mi yaşıyorum diye soracak kendisine. Bilgisi olur aynı yerde ama yaşantısı olamaz. Nuraniyetle zulmaniyet aynı anda yaşanmaz. Biz nuraniyete ait bilgisi olup da zulmaniyeti yaşayan çok kişi gördük. Oraya ait bilgi sahibi olmak başka şey oralarda olmak başka şeydir. Zulmaniyette olan kişi bir meraktan mütevellit nuraniyete ait bilgi sorup öğrenebilir.

Antalya'ya ait bilgi sahibi olmak Antalya'da olmak demek değildir.

Kişinin duyduğu şeylere talip olması için o alanda bir gönül oluşturması lazımdır. Her şey satılır ama gönül satılmaz. Ama bakıyoruz en ücra köşede adı sanı bilinmeyen bir bakkal dükkânında bizim aradığımız satılıyor. Ben oraya gider oradan alışveriş yaparım. Ama insanlar Gross marketlere alıştı hep öyle etiketi olan yerler arıyorlar. Benim aradığım oralarda satılmıyor.

Evvela kişi soracak kendine; zulmaniyet nedir, nuraniyet nedir? Bunun cevabı her yerde yok. Bu soruların cevabını bulacak ki yerinin nerede olduğunu görsün. Ondan sonrada hali nedir diye araştırarak. Ben yerimden memnunum diyene pazarı mübarek olsun. Netice itibariyle bu tespitlerin sonunda kişi kendi iç âleminde bir karar verecek. Eyvah diyecek ben bu güne kadar zulmaniyeti yaşamışım, o pazarda zevk ve neşe aramışım. Bir Eyvah! çekecek. O eyvah kişide şimşek çaktığının alametidir. Ben bu güne kadar insan gibi yaşamamışım. Yiyip, içip, giyinip, süslenmeyi insanlık sanmışım. Öbür âleme geçince bu eyvahı demeden şimdi demek kişinin hakkında çok hayır ve rahmettir. Bunu fark edecek ki yeni bir pazar, kendini değiştirecek yeni bir sevda, aşk ve muhabbet yeri aramaya başlasın. Yoksa hatır için itmeyle kakmayla bu iş çok zor.

İşte o Eyvah! diyen o nuraniyet pazarından bildirilenlerin değerini bilir. Yoksa başkası anlayamaz. Anlamış gibi görünür ama anlamadığının alametleri vardır. İşte o zaman eyvahtan “Allah” demeye başlar. Eyvah diyen kişi vah vah vah derken Allah Allah Allah demeye başlar. Verilen zikrin değerini, kıymetini, anlamını o kişi bilir. Yoksa zikrin de değeri ve anlamı bilinmez. Neden? Çünkü daha bu pazarın insanı olmamıştır. Evvelki pazarın insanı duruyor.

O pazarın zikri ve muhabbeti dilinden hiç düşmez. Oranın cazibesi çekiciliği onu hep kendine çeker.

Uçaklar neden tam gaz veriyor kalkarken? Yer çekiminden kendisini kurtarabilmek için yoksa yükselemez. Yer çekiminin dışına çıkana kadar tam gaz gidiyor. Belirli bir seviyeye çıktıktan sonra o tam gaz normale dönüşmeye başlıyor. Ama oraya kadar yırtınıyor o çift motor.

Kişi halktan Hakk'a uruc edeceğini beyan ediyor ama yer çekiminden bir türlü kendini kurtaramıyor. Havalanamaz. Yani ruhun aslına kavuşması mümkün olmaz. O vuslat katiyen tahakkuk etmez. O çekim alanından kendini, gönlünü, aşkını, sevdasını, zikrini, muhabbetini kurtaramadığı müddetçe ruhun uruc etmesi, gerçeğe yücelmesi, sırlara ermesi mümkün değildir. O yer çekiminden paçasını kurtarabilen ehli kemal olmuş.

Zevk arayışımız, zevklere talip oluşumuz, yaşantımıza adapte ettiğimiz neşeler, zevkler, muhabbetler çoğumuzda gösteriyor ki hep dünyanın çekimindeyiz, dünyanın cazibesindeyiz. O çekim alanından paçayı kurtaramadık daha. Manevi uruc, yükseliş, kemalat bunun için gecikiyor. Ancak öyle bir aşk oluşur manaya, sırra, hakka, gerçeğe karşı öyle bir sevda oluşur ki kişi bu yer çekiminden kendisini o zaman kurtarır. Sırra, gerçeğe, Allah'a sevdalanacaksın. O aşk, o gönül oluşacak bak bakalım o yer çekimi seni tutabilecek mi? Her alanda öyle. Para kazanmaya sevdalan, âşık ol uykuların kaçır. Yeni bir ilime, irfaniyete, yeni bir neşeye, yeni bir zevke, yeni bir muhabbete iştirakimizden mütevellit o alana karşı bir sevda oluşması lazım ki bir evvelki sevgililer hükümsüz kalmaya başlasın. Kendimizi bu alanda yenileyemezsek eski sevgililer hep hükümdar olacak. Hep bize kendini zikrettirecek. Onun için olmazsa olmaz Sevda! Sevdalı baş. Sevdasız asla olmaz.

“*Ey Cibril! Senin geçemediğin yeri ben nasıl geçeceğim?*” dediği zaman “*Sen aşkullah ile geçeceksin*” dedi. İşte Mirac yolculuğunu anlatırken o ilahi aşkın ve sevdanın ne kadar önemli olduğu çıkıyor ortaya.

“*Ne ola ki bir kez görsem dediğin ol celili mahbubun benem*”

dedi diyor Süleyman Çelebi. Ama o bir kez görsem diye ağlıyormuş, yanıyormuş. Demek ki o hep onu arzuluyor, onu istiyor, onu zikrediyor bir kez görsem diyormuş.

*Bir kez görsem dediğin ol celili mahbubun benem
Açtı veçhinden bir nikap gördü rabbın izzetini aşikâr*

Bütün ehl-i kemal o dert ile o sevda ile oraya ermiş. Önce dert sonra sevda onları o mertebeye getirmiş. Kıl namazını, çek tespihi, ramazanda tut orucunu... Onlar o pazardan çıkmış çoktan.

*Evvelden yar idim züht ile takvaya
Aşkın ile hep bunlar cüda düştü*

Kılı kırk yarıyordu, gece sabahlara kadar namaz kılıyordu, aşk gelince bunlar hep uzaklaştı.

İnsanın zevk arayışından, zevkler talip oluşundan ne istediği, nerede olduğu belli olur. İçeride ne varsa dışarıda onu arar.

Başka şey araması mümkün değil.

Sırrı hakikati bu şuna işarettir, bunun manası şudur diye anlatmak var, bir de o sırrı hakikati anlatmadan evvel o sırrı hakikati kavrayabilecek, değerlendirebilecek alt yapıyı yapmak var.

O alt yapı yapılmadan sırlar açılrsa da kişi o sırları oyuncağa çevirir. Çocuğa yakutu zümrüdü ver misket zanneder sokakta oynamaya başlar, değerini bilemez. O sırları, o hakikati, o gerçekleri açmadan evvel oraya onu hazırlamak gerekir. Sonra artık sırlar gerçekler açılınca onda değer bulmaya, anlam kazanmaya başlar ve O açılan sırlarla yücelmeye başlar. Bu çok önemlidir. Ama bu alt yapıyı bir meydan hazırlayacak, bir meydan yetiştirecek onu. Git hazırlan da gel denmez. Nerede hazırlanacak? Kese yapmadan önce hamamda keseciler git biraz terle diyor. Geliyorsun bakıyor daha olmamış git biraz daha terle diyor.

Seni keseye hazırlıyor. Yani her şeyin bir alt yapısı vardır. Evliyaullah sırrını, neşesini, muhabbetini de algılayabilmek, bizde de o sevgi, aşk ve muhabbetin oluşabilmesi için bizim kendimizi o yerlere hazır ve layık bir hale getirmemiz lazım ki değer bulsun. Yoksa bir kulaktan girer diğer kulaktan çıkar.

Hız. İbrahim'in seksen sene çocuğu olmaz. Allah'a niyaz eder *"Bir çocuk, bir evlat bana."* Çocuk hasretiyle yanıyordur. Seksen seneden sonra bir evlat verilir. Tam onun elinden tutup gezdireceği, haşır neşir olacağı, oynayacağı çağa yedi yaşına gelir. On tane çocuğu yok tek bir tane. *"Ya İbrahim gerçekte bana iman ediyorsan o İsmail'i kurban et, kes."* Düşünebiliyor musunuz!

Sen Allah'a iman ettim diyorsun, ne kadar nasıl iman ettin? En çok sevdiğini kes diyor. Seksen sene sonra bir evlat sahibi oldu. Teslim misin? Teslimim ya rabbi. İman ediyor musun bana? Ediyorum ya rabbi. Samimi misin bu sözlerinde? Samimiyim ya rabbi. Öyleyse kes İsmail'i de görelim. Burası çok enteresan. İsmail hakikatte şu anlama gelir, kurban bu anlama gelir Tevil bu. Tamam, tevil doğru ama için ruhunu, özünü kavramak gerekir öncelikle.

Burada ne oluyor diye sormadan, o işin ruhunu, özünü kavramadan tevili kişiyi hiçbir yere götürmez. Bu güne kadar hiç kimseyi götürmemiş bizi de götürmez. Biz de bu işi yaşayanların taklitçisi oluruz ancak. Taklit pazarında kalırız.

Herkes kendisine sormalı. *“Böyle bir emri ilahi gelirse ben ne yaparın?”* Sana dediler ki çok sevdiğin şu çocuğunu kes bakalım. İman ettim diyorsun ya. Ne yaparız acaba? Öyle ben Allah’a iman ettim lafı çok kolay. Ama iman öyle ucuz pazar değil. Bedavadan geçinme yeri hiç değil. Bedel ister. Bir şeylere ulaşmanın bedeli vardır. O bedeli istemişler bütün evliyaullahtan. Oyun oynamadığımızı bilelim. Bana zor geliyor diyene güle güle pazarı mübarek olsun. Mekke müşrikleri bir teklif getirdiler Allah resulüne. Dediler ki *“Ey Abdullah’ın Muhammed seninle bir antlaşma yapalım”*

Allah resulü daha Mekke de o zaman.

“Bir sene sen bizim iman ettiklerimize iman et, bir sene biz senin iman ettiğine iman edelim.” Bir düşündü Allah resulü. Dedi ki *“Bir sene ben onların iman ettiklerine iman etmiş gibi gözükeyim. Bir sene sonra onlar bizim bahçemize gelince ben onlara gerçek imanı telkin ederim ve bir daha putperestliğe geri dönemezler.”*

Yapacaktı, peki diyecekti. Cibril emin geldi o anda. Eğer sen onların teklifine yalancıkıktan da olsa evet dersen, o pazarda görünürsen Allah seni azapların en şiddetlisiyle cezalandıracak. En büyük azabı verecek sana. İyi niyet di mi? Hayır, iyi niyette olsa, sonunda onları buraya getiririm düşüncesi de olsa sen onların iman ettiği gibi iman edemezsin diyor. En çok sevdiğine, Habibim dediğine *“Seni azabın en şiddetlisiyle cezalandırırım”* diyor. O halde bu işin ciddiyetini vurgulamak için bunlar yeter de artar bile düşünen insan için. Bu işin yalancığ, şakacığ yok.

Herkesin pazarı mübarek olsun deyip kendi pazarını mübarek kılmak lazım. Kişi pazarını kendisi mübarek eyleyecek. Senin namına bir başkası senin pazarını mübarek edivermez.

İkinci şık; Kulluktan, abdiyetten istenilen nedir?

Bunu evvela iyi bilmek lazım. Kur'an bu soruya şöyle cevap veriyor, *“Ben insanı ve cinleri ancak beni bilsinler beni tanısunlar diye halk ettim.”* Abdiyetten, kulluktan murat Allah gerçeğine yücelmektir. Allah'ı tanımak, O'nu bilmektir. Kulluğun gerçek anlamı bilinecek evvela. Burada söz ettiğimiz taklitteki kulluk değil. O şirk kulluğudur. O da kendi kendine ben Allah'ın kuluyum der ama gerçek manada daha Allah'a kul olmamıştır. Bu kulluğun Allah'la yakından uzaktan bir ilgisi, münasebeti yok aslında. Allah *“Beni tanı, bil”* diyor. Nasıl tanıyacaksın Allah'ı? Allah'ı bilmek, tanımak veya görmek için Allah'ın nerede olduğunu bilmek lazım evvela.

Hoca bir gün hutbede *“Ey cemaat bilir misiniz Allah nerededir?”* demiş. Baba erenler de cumadaymış. *“Elhamdülillah söyleyecek galiba iyi ki gelmişim”*

Hoca, *“O ne yerededir ne gökte, ne sağdadır ne solda, ne öndedir ne arkada”* deyince, baba erenlerin kafası atmış *“Hocam sen buna dolaştırmadan yok deyiversene”* demiş.

Hem nerededir bilir misiniz diyeceksin, hem de hiçbir yerde yok diyeceksin. Önde yani nazar ettiğinde yok, arkada, yukarıda, sağda, solda yok. O halde Allah nerede? Yokluğa girdi. Bu var olan ne o halde sorusu çıkmaz mı? İşte onların bildiği ve bildirdiği bu hayal Allah'ı. Bu anlayışla ne Allah'a iman oluşması ne de kavuşulması mümkündür. Boşuna ciğer satmamış Aziz Mahmut Hüdaî. Boşuna tuvalet temizlememiş Ak Şemsettin.

İşin bu boyutunu fark edince kovanım yağma olsun misali yağma etmişler o zamana kadarki din iman anlayışlarını.

*Din diyanet âdeti şöhret vardı yele,
Ey Niyazi ne oldu sana kaydı dindar da kalmadı*

Niyazi Sultan Ümmi Sinan Hz’ni bulduktan sonra söyledi bu sözleri ama. Onlar için bu kelimeler bu sözler değer ve anlam kazanmış. Ben veli ilminin deli divanesiyim diyebilmiş. Oyun oynamamışlar.

Evet, Allah’ı tanımaktır kulun birinci görevi. Peki, Allah nerede ki bulup tanınacak. Evvela onun tespiti lazım. Şöyle bir ayeti kerime burada devreye giriyor. “*Beni arayanlara sor bakalım ey habibim, nerede arıyorlar?*” Kime bu hitap? Arayanlara. Her ayetin bir muhatabı var. “*Söyle O kafirlere!*” Bana ne o ayetten, muhatabı kimse alsın üzerine baksın ne diyorsa onu yapsın. Kur’an her muhite hitap ediyor, herkesin Kur’an’dan alacağı bir şey var. Bana ne kâfire inen ayetten ama ben kâfirsem bana söylüyor, o zaman alayım amel edeyim. Ama mümine hitapta var. “*O beni arayanlara sor bakalım nerede arıyorlar*” diyor.

Nerede ve nasıl aranılacağıнын formülü var. Hani dedik ya ruhun koordinatları vardır. Ruha o koordinatları yüklersen hedefi, merkezi bulur. Ruh koordinatlardan uzaklaştığı zaman hedefi şaşırır. Ruhun urucu da, yükselişi de, kemâlatı da o koordinatları iyi kavraması, iyi anlamasıyla olur. Ruha mekteb-i irfanîyette koordinatlar yüklenir. Ruh kendisine yüklenen o koordinatlarla yükselmeye, yücelmeye başlar. Aslına dönüş yolculuğu, bir nevi Mirac yolculuğu başlar. Pazarı halktan pazarı Hakk’a doğru seyri sülûk başlar. Bu yükseliş, bu yüceliş, bu ilahileşiş ruhun aslına dönüş yolculuğudur. Aşk yolunda seferiliktir. Bu âşık ve maşuk ilişkisinde ve muhabbetinde olur ancak.

Seven sevdiğine kavuşmanın derdi ve ıstırabıyla inlerken. Onun kaygısını, elemi, acısını hissederken. İçin için gözyaşı dökerken GEL! demiş.

Böyle bir manevi yapıyı kendisinde oluşturamayan kişiyi bir meraktan mütevellit bu bilgilere sahip olması hiçbir zaman yüceltmez. Kimseyi de yüceltmemiştir. Bu, dert ve sevdadır. Bu, pazarı aşktır. Bu, sevenin sevdiğine vuslatının tahakkukudur. Seyri sülükten, tevhit yolculuğundan maksat budur. Yolculuk bir yere varmak içindir yollarda dolaşmak için değil.

İşte mürşit seni sana, bildirir ağlar iken güldürür. Neden ağlar iken güldürür? Çünkü sen o dert ve sevdıyla yanıp tutuşuyorsun, ağlıyorsun. Seni sevdiğine vuslat ettirecek ilmi, irfanıyeti bildirir, yolu gösterir ve sen mürşidinden aldığın irfanıyetle aradığını bulursun, ağlar iken gülmeye başlarsın. Gerçek kulluk Allah'ı bilmek tanımak bulmaktır. Peki, nerede Allah? Ayetin devamında diyor ki,

“O size şah damarınızdan daha yakındır”

Mağrip'te da Maşrik'te da var olan hep O'dur. Öyleyse hoca hayal Allah'ını anlatıyor. Buna delil Kur'an'ın her zerrede O'nu bildirmesidir. Bunlar hangi Kur'an'ı okuyorlar merak ediyorum. Kur'an diyecek ki nereye dönerseniz Allah'ın yüzüdür, bunlar Allah'ı tanıtırken ne arkadadır, ne öndedir, ne sağdadır, ne soldadır, ne yukarıdadır, ne aşağıdadır diyecekler.

Peki, o zaman bu iman telkinatına uyan inanan bir insanın yaşamında, bu âlemde Allah'ı araması, bulması mümkün müdür? Bu tarife göre mümkün değil. Onun için Allah'la buluşmayı hep öbür boyuta bırakıyorlar. Bu yanlış iman telkinleri insanları imansızlığa götürüyor haberleri yok.

O halde Kur'an ben size şah damarınızdan daha yakınım diyorsa kul kendi varlığında onun mevcudiyetini arayıp bulacak. Gerçek kulluk gerçek abidlik budur. Çünkü ibadet, taat, zikri muhabbet, aşk, sevdâ, tespihat yani ibadetlerin tamamı bize Allah'ı tanıtmak, Allah'ı buldurmak içindir. Allah'ın bizim yatıp kalkmamıza, aç durmamıza ihtiyacı yok. Peki, bizim üzerimize bunları niçin farz kılmış?

Bunlar bizim maneviyatımızı işleyecek araç gereçlerdir. Maneviyatı olgunlaştıracak ve Allah'a yol bulduracak araçlardır bunlar. Neticede ibadetlerin tamamında amaç Allah'a ulaşmaktır. "*Namaz müminin miracıdır*" bunun için denilmiştir. Dikkat edelim müminin miracıdır denilmiştir müslümanın denilmemiştir. Mümin esmasını zikrediyor orada. Kelimeyi çok iyi anlamak ve görmek gerekir. Kelamı göremezseniz cevabını da kör gözle vermeye kalkarsınız.

Peki, nasıl tanıyacağım, nasıl bulacağım ben kendimde O'nu? Bir bulanı bulmam gerekiyor. Mürşit gerektir Hakk'ı Hakkel yakın bildire, mürşidi olmayanın bildikleri hep vehim, zan ve hayal imiş. Onun için her mürşide dil verme yolunu sarpa uğratar, mürşidi kâmil olanın yolu gayet asan imiş.

Ne yapar mürşit? Senden sanadır onun bildirdiği yol. Gökyüzünde Allah aratmaz. Şirkteki, gafletteki, riyadaki o kul bir mürşidi kâmilin nazarında, onun meydanında zulmaniyetten yavaş yavaş arınmaya başlayacak. Zulmaniyeti kaldıran ancak irfanıyettir. Başka hiçbir şey kaldıramaz. Hu

Cehaletin Üzerinde İman Yeşermez

*“Kâinatın da kitabullah olduğunu gören bir insan,
O ihtişam, o azamet, o güzellik karşısında
Ceketini ilikler, saygıyla kâinatın önünde eğilir.”*

Musa rabbiyle 1001 kelim için tura giderken yolda giderken yolda bir serhoşa rastlar. Serhoş Musa'ya *“Ya Musa rabbine sor bakalım benim cehennemdeki yerim neresidir?”* der. Musa *“Peki sorarım”* der ve oradan ayrılıp yoluna devam eder. Yolda bir zahide rastlar ömrünü ibadet ve taatla geçirmiş olan zahit kendisinden emin *“Ya Musa rabbine sorar mısın benim cennetteki yerim neresidir?”* der. Musa ona da olur dedikten sonra rabbinin katına varır ve bu iki kulunun niyazlarını iletir. Allah *“Rabbimin çok işi vardı cevaplayamadı de onlara, ne iş yapıyordu diye soracaklar o zaman da, dünyayı iğnenin deliğinden geçiriyordu dersin”* demiş. Musa rabbinin huzurundan dönerken zahit kula rastlamış. Kul merak içinde cevabı bekliyor. Musa'ya sordun mu demiş. Musa *“Sordum ama cevaplayamadı çok işi vardı dünyayı iğnenin deliğinden geçiriyordu”* demiş. Zahit *“Koskoca dünya küçücük iğnenin deliğinden geçer mi hiç canım”* demiş. Serhoşa *“Allah'a güçlük mü var o kurban olduğum Allah her şeye kadirdir”* demiş.

Allah'a tevekkül, teslimiyet, Allah'a güven imanın olmazsa olmazlarındandır. *“Söyle o zahide cehennemdir yeri, söyle o ser hoş da cennettir yeri”* demiş Allah.

Tek bir sözle gece gündüz yaptığın ibadet yalan olup gidebilir. İşte imanın temelinde ilim yoksa o iman bir dakikada cehenneme sokuverir insanı. Bu nedenle tevekkül, teslimiyet, rıza samimiyet, ki ona ihlâs denir, iman yolunda bulunanların olmazsa olmazlarıdır.

Ten cana muhtaç can da canana muhtaçtır. Teni diri tutan can, canı diri tutan canandır. Tene bağımlı bir yaşamdan canana bağımlı bir yaşama geçebilenlerdir evliyalar. “*Tende canım canda cananımdır Allah Hu diyen*” derken Hz Niyazi bunu kastetmiştir. Can her zerrede var. Teni diri tutan eşeği, atı, kediyi diri tutan da can. Ama canan her yerde oluşmamış o farklıdır.

Yasin suresi insanı tarif ediyor. Kur’an “*Ey İnsan*” diyor ama hangi insana hitap ediyor bunu bilmek lazım. O canı canan yolunda canana ulaştırandır asıl insan. Meydanlar, sülük ü tevhit, ilim, irfaniyet bizi o canana götürmek için vardır. Can cananı talep etmedikçe, can canan yolunu bulmadıkça ömrü ten pazarında tükenir gider. Yaşamı yiyip içmek sanan eşekten, attan, kediden ne farkı kalır. Dervişan, aşık o canı canana ulaştırırlardır. Ne mutlu o cana ki canan zevkini oluştura. Canı canana kurban etmeli. Buradaki kurban etmek kurbiyyetten gelir yani ona vasıl etmek, yakın etmek demektir. Dervişlik, âşıklık, Hak yollarında bulunmak ilahi bir lütuftur. Bu Allah’ın lütfu ihsanını iyi değerlendirmek gerekir. Oyun oynanacak, hafife alınacak, yedek stepne haline getirilecek boyut değildir burası.

İnsanların çoğunluğu Allah’a imana yedek stepne diye bakar. İşin içinden çıkamadığı, zorda darda kaldığı, kendi lastiği patladığı zaman onu takar, o zaman Allah der. Allah’ı yedek stepne yapmışlardır ama haberleri yoktur. Ama Hz Yunus “*Yoklukta da varlıkta da istediğim sensin benim*” diyor.

İmanî konular hafife alınacak ayağa indirilecek konular değildir, çok yüce konulardır bunlar. Bu yöne hizmetin senin oraya ne kadar değer verdiğine bağlı. Herkesin değer anlayışı farklıdır. Birisi için çok değerli olan bir şey bir diğeri için değerli olmayabilir. Bu ilimleri ifade ederken Hz Niyazi “*Ben veli ilminin deli divanesiyim*” diyor. O ilmin deli divanesi olacak kadar âşık olmak lazım. Âşık olmayan olsa da olur olmasa da olur der. Kaybedilen yüzük gümüş olursa farklı, pırlanta olursa farklı aranır. Kaybettiğın senin için ne kadar değerliyse ona göre, o tarzda ararsın. Allah’ı arayışta böyledir. Allah senin için ne kadar değerliyse o kadar ararsın.

Gümüş yüzüğü aradığın gibi arıyorsan bulsam da olur bulmasam da olur dersin. Ama bir âşık, bir sevdalı için sor bakalım maşuku ne kadar değerli.

O büyük insan, yobazlığa, mollalığa, gericiliğe son veren o çok değerli insan Atatürk “*En hakiki mürşit ilimdir*” demiş. Mürşit denilen bir şahıs değil, ilim ve irfanıyettir. Kişi o ilmin sana açılmasında bir vesiledir. Salık mürşidinden tahsil ettiğı ilimle seyri sülükünde aradığını bulacak. Canı canana vasıl edecek. Mürşit kapısı ilim kapısıdır. Cenabı Resulullah da ilim kapısıdır. Hz Ali de ilim kapısıdır. Temelde ilim yoksa karanlık ve cehalet vardır. Cehaletin üzerinde de iman yeşermez. Allah resulü “*İlim Çin’de de olsa arayıp bulun*” demiş. En uç noktayı göstermiş. Neden? Bu kadar zahmetli olsa da, zor olsa da gidip onu tahsil edin demek istemiş.

Melamilik ilim, irfan üzerine oturmuş bir ocaktır. Hiçbir zaman şekilcilığe, kalıpcılığa, surete itibar etmeyen bir kültür ocağıdır. Ne takke, ne cüppe, ne de sakala itibar edilir. Bu nedenle Melami’yi anlamak biraz güçtür. Çünkü Melamiler her türlü şekil perestliğe, tutuculuğa, yobazlığa karşı gelmişlerdir.

Çünkü islamiyetin özüne indiğimiz zaman görürüz ki şekilciliği, putperestliği, tabuları, adet ve gelenekleri yıkmak için gelmiştir. Görevi budur islamiyetin ama bu gün özünden kopmuş, uzaklaşmış, adetleri, gelenekleri din haline getirmiş, cehaletin hâkim olduğu ve adı islammış imanmış gibi takdim edilen bir yozlaşma dönemine girmiştir. Bu şartlarda Kur'an'ın dini ve o dinin imanı nasıl oluşur. Cenabı Resulullah'ın getirdiği din, iman bu mu? Hâşâ. Çok değerli bir şey cahilin elinde değersiz hale düşüverir. Takdim ederken de o en değerliyi değersiz olarak takdim başlar. İşte İslam dini buymuş dedirtir.

Her türlü yeniliğe, modernleşmeye, bilime açık olan o din tam tersi uygulamalar içerisinde gelişmeye, modernleşmeye kapalı olarak lanse edilir.

Cenabı Resulullah'ın vakti saadetinde bir yağ kandili hediye gelir ve mescide takılır. Ayrı görüşteki iki grup Hıristiyan icadı mescide asılır mı asılmaz mı diye tartışmaya başlamış. Resulullah kızı Fatma'tül Zehra'nın evinden tartışmayı duyar ve mescide girer. *“Ne oluyor”* diye sorar. Karşı olan gurup *“Ey Allah'ın resulü bizim ibadet hanemize bir Hıristiyan icadı olan yağ lambası asılır mı?”* diye sorarlar. *“Ne zararı var?”* der Allah resulü. İnsanlığa hizmet eden bir şeyi kimin icat ettiğinin ne önemi var. İnanıp inanmaması onun Allah'la arasında. İşte böyle bir toplumu modernize etmek, bilgilendirmek kolay değil.

Medine'de bir tane okuryazar yoktu o dönemde. Bütün okuryazarlar ticaret merkezi olduğu için Mekke'deydi. Bedir savaşında esir düşen Mekkelilere on kişiye okuma yazma öğretilmeleri halinde serbest kalacaklarını söyledi. Ve öyle de yapıldı. İslam peygamberinin okumaya, yazmaya, bilime verdiği değer bu. Neden bu kadar önem verdi? Çünkü bilimin olmadığı yerde cehalet hâkimdir.

Cehaletin hâkim olduğu yerde hangi imandan söz edilebilir. İlimsiz hiçbir şey olamaz. Bilimin ışık tutmadığı bir yolda asla yürünmez.

Eşyanın zahirini keşfetmek için bilim lazımdır. Dağlardaki madenleri keşfetmek için o alandaki ilme hizmet edip önce o ilmi kendinde oluşturacaksın. İلمي kendinde oluşturamazsan keşifte yapamazsın. Bu sebeple Kur'an önce *"İlmel Yakın"* diyor. Uzayı keşfetmek için uzay bilimi, madenleri keşfetmek için maden bilimi lazım. Allah'ı da keşif için bilim lazım. Hangi bilgiyle, ilimle Allah keşfedilir, tanınır, yakın olunur? Onunda bir ilmi var. Bu ilim bir kenara bırakılarak tespihlerle, yatıp kalkmalarla Allah aranmaz, aransa da bulunmaz. Kırmayan, dökmeyen, yıkmayan melek haline dönüşülür. Ama meleğin bir hududu var o hududun üstüne çıkamaz. Ama bilim adamının çıkamayacağı boyut yoktur.

Hz Niyazi de bu hususa değinerek *"Bekle maarif kapısını yüz göstere irfan sana"* diyor. Maarif ilim, irfaniyet kapısı demektir. İrfaniyet her yerde bulunmaz, pazarı çok sınırlıdır. Zahir âlim her yerde bulunur ama tasavvuf âlimi her yerde bulunmaz. İlmın de bir üst boyutudur irfaniyet, akademik boyuttur. Allah resulü *"Men arefe"* yani arif olan diyor. Nefsine nasıl arif olunur? Tabî ki irfaniyetle.

İmamı azam Ebu Hanife Hz peygamber evlatlarından Caferi Sadık Hz'lerinin ikamet ettiği köye geliyor. Halk şöyle soruyor *"Sen koskoca şeyhülislamsın, arıfsın o köylüde ne buldun?"* Söyleyeyim ne bulduğumu der Ebu Hanife Hz'leri *"Ben Allah'ın ilmini biliyorum, O Allah'ı biliyor"* der. Verdiği cevap çok enteresan fakat doğru söylüyor.

Nasıl herkes bilim adamı olamazsa herkes de tasavvufu meşk edemez, özel bir istidat gerektirir.

Bu sebeple dervişanın içinde algılama ve kavrama farklı farklı seyreder. Tasavvuf kavraması basit bir konu olmadığı için bu alanda irfan sahibi az çıkmıştır.

Bir tarikte tespihini çek, namazını kıl, iyi de bir insan ol ki cenneti hak edesin. Allah seni cennetine koysun oradan da cemalini izhar edecek denir. Melamiliğin dışında hemen hemen zahir bütün tarikatlarda temel bunun üzerine oturmuştur. Pek nadirdir orayı aşabilen. Melamiler bu gün fırsat eldeyken o canı canana kavuşturma ilmini tahsil edenlerdir. Hiçbir şeyi zorla oluşturamazsın, bu bir arz ve talep meselesidir. Şeriat ve tarikatta cehennem, zebaniler ve kabir azabı korkuları ile ibadet ettirirsin. Ama bu sistem Allah'a kavuşma sistemi değildir. Tasavvuf meydanları bilim yolu olduğu için orada korku salınmaz. Bilimin olmadığı yerde korku salınır.

Hiçbir bilim adamı korkarak ilim tahsil etmemiştir. Merak sardığı alanda ilim tahsil etmiş araştırmacı olmuştur. Burada korku salınmaz ama aranılan bazı vasıflar vardır. Canın canana talip olması ve artık canansız olmaz demesi gerekir. Talip olana canı canana ulaştıracak ilim, irfaniyet, sülük ü tevhit bildirilir.

Canın canana olan aşkı ve muhabbetini oluşturmak isteyen korku salınmaz. Onun cehennem korkusuna ihtiyacı yoktur. Ona muhabbet edip ışık tutmak, yolunu açıp biran önce canana kavuşmanın erdemliliğini sunmak gerekir. Ama bu alandaki ilmi irfaniyeti alıp kendi çıkar ve menfaatinde kullanmamak kaydı şartı ile. Bu alandaki ilmi kendi çıkarlarında kullanmak; doktorun neşteri alıp öküzesine benzer.

Âşıklık yolu farklı bir yoldur. Canın cananı arzulaması sıradan bir talep değildir.

Aşığın maşukunu talebi, kavuşma isteği, iştiyakı vardır bu yolda. Burada aşığı neyle ve neden korkutacaksın? Onu, maşukuna ulaştıracak ilim ve irfanîyet verilir. Önemli olan o ilmi alıp değerlendirebilmektir. Kimileri o ilmi alır ama değerlendiremez. Tahsil ettiği ilmi yaşamına sokamayan o ilmin hamallığını yapar ancak. Yaşantılarının avamdan farkı yoktur ama o ilmi de taşırlar. Canın canana talebi, aşkı niyazi, iştiyakı ne kadar yoğunlaşmışsa o can canana o kadar kolay, o kadar tez ulaşır. Engelleri rahat aşar. Ama henüz yoğunlaşmamışsa, talebi daha sallantıdaysa önüne çıkacak en ufak bir engelde geri döner.

Beşeri yaşam beş duyu ile algılanır. Beşeri yaşamın algılandığı duyularla mana yaşamı algılanmaz. Kuran’da *“Biz iki denizi salıverdık sularını birbirine karıştırmadık”* deniyor. Bu iki su beşeri yaşam ve manevi yaşamdır. Beşeri yaşam görme, iştite, koklama, dokunma ve tat alma duyularıyla algılanır. Örneğin tat alma duyusu devre dışıysa dünyanın en leziz yemeğini de yesen saman gibi gelir. Görme duyusu devre dışıysa kapkaranlıktır her yer bir şey göremezsin. Bu beş duyu yaşamın içindedir her an. Beşeriyeti gören göz aynı zamanda manayı da göremez.

Peki, mana hangi duyularla algılanacak? Mananın da duyulara ihtiyacı olduğuna göre orada da beş duyu oluşması lazımdır. Mesela mananın tat alma duyusu bir insanda oluşmadıysa, manevi sohbetlerden haz ve tat alamıyorsa meydanlardan uzak kalır.

Kur’an *“Biz her şeyi çift yarattık”* diyor. İşte beşeriyetin tat alma duyusu, mananın tat alma duyusu. Zahirdeki beş duyuyu hazır bulduk. Zamanı gelince meydana çıktı. Ama manadaki beş duyu hazırda değil. Bir gayret, hizmet, uğraşı sonucunda oluşur.

Zahirdeki beş duyu hemen hemen her canlıda vardır, eşekte, atta, kedide. Ama manadaki o beş duyu herkeste değil kim oluşturabildiyse onda mevcuttur.

Üniversitede bir branş seçiliyor, hizmet veriliyor ve o ilmin sende oluşturduğu bir görüş, işitiş, konuşma ve anlayış hasıl oluyor. Bir şeyin ilmini tahsil ederken o ilmin karşısında bir varlık vardır. Mesela madenler ilmini tahsil ediyorsun. O ilmin meydana çıkartacağı, ispat edeceği maden mevcut. İnsana gayıpta bir şey aratmıyor, var olanı aşikâr ediyor. Deniz bilimini tahsil ettikçe denizin dilinden anlamaya başlıyorsun. Denizin ne anlama geldiğini anlamaya, özelliklerini tanımaya başlıyorsun. O ilim insana denize nasıl muhabbet edileceğini gösteriyor. Peki ya Allah'ın ilmini tahsil etmek başka türlü mü? Hayır değil. O ilim sende o alana ait tat alma, görme, muhabbet ve aşkı oluşturacak. İlmin görevi buraya kadar bundan sonrası aşığa kalıyor. Ama kişinin amacı yalnız ilim öğrenmekse o ilim onu hiçbir yete götürmez. İşte o ilmi tahsilde bir bilimin ışığında bir araştırma başlar. İlim kişiyi aradığıyla buluşturmak içindir.

Kişinin bir meydanın derdiyle dertlenmeye başlaması lazım. Bir amaç bir gaye insanları zahirde hizmete sevk ediyor. Çocuğumu okutayım, ailemi kimseye muhtaç etmeyeyim diye para kazanıyorsun. Yaşam zahir batın amaçlar ve gayeler sistemi üzerine kurulmuştur. Hüda insanları birbirine bağımlı kılmış. Tek başına tüm ihtiyacını gideremezsin. Ayağındaki bir çorap için tarla lazım pamuk ekeceksin, çır çır lazım ipliğe dönüştüreceksin, dokuyacaksın. Ayağına bir çorap giyebilmek için dünya lazım. Ömür yetmez. Ama öyle bir sistem kurulmuş ki herkes birbirine muhtaç, herkes birbirine hizmette.

Bugün İslami şeriatta bütün ibadetler amaç haline dönüşmüştür.

İslamiyet, bırakın yerinde saymayı geri gitmeye başlamıştır. Çünkü araçları amaç haline dönüştürürsen gerçek amaçtan sapmış olursun. İbadetin de hiçbir anlamı kalmaz Allah katında. Allah katında ibadetin bir anlamı olabilmesi için kişinin o araçla Allah'ı tanımış, bilmiş olması lazım. Resulullah *“Faydasız ilimden Allah'a sığınırım”* demiş. Faydasız ilimden kasıt nedir? Bana hakkı, hakikati ve gerçeği göstermeyen ilim. Beni Allah'tan uzak kılan, beni özümnden ayıran, beni gaflet, delalet ve karanlıklara salan ilimden Allah'a sığınırım. Yobazlar tıbbı, feni, biyolojiyi vb. faydasız ilim olarak adlandırırlar.

Emin olun ki bütün ilimler Allah'ın ilmidir. Bugün uzayla uğraşan ilim Allah'ın ilmi değil mi? Uzay, deniz, madenler, dağlar bunların hepsi Allah'ın ayetleridir. Kur'an buna sünnetullah diyor. Bu ilimlerle uğraşan da Allah'ın ayetlerinin sırrını çözmeye çalışıyor. Bilsin veya bilmesin. Bu sırlar çözülecek çünkü kâinat kitabullahtır, okunulacak bir kitaptır. Kitaba bir şey yazılır sayfaları boş olmaz. Kâinata da sırrullah yazılmıştır. Allah bilim yoluyla kendi sırrını keşfettirecek. Ama o uzayın sırrını keşfettiğini sanacak. Onun için *“Hiç bilenle bilmeyen bir olur mu?”* denilmiştir.

O bilim adamı uzayın derinliklerine girdiği zaman bir bakacak ki karşısında Allah. *“Lebbeck, geldim kulum ne istiyorsun?”* Ama eğer imanla beraber o araştırmayı yapıyorsa tabii. İmanı bir kenara bırakarak yapıyorsa araştırmasını Mars'ı, Jüpiter'i bulacak. İmanın eşliğinde yapılan o uzay araştırması hem uzayı hem de Allah'ı keşfettirir. Aksi mümkün değildir. Çünkü varlığı tanzim eden, programlayan sistem böyle çalışıyor. Madde ve mana insanda buluşursa insan nurlanır, aydınlanır.

Pozitif ve negatif kabloların birisini devre dışı bıraktığın zaman kapkaranlık olur. Ne mana maddesiz ne de madde manasız olur. İkisini bir bütün ele almak gerekir.

Kur'an kâinatın bir kitabullah olduğunu ve her zerrenin ayet mesafesinde olduğunu beyan ediyor. O halde ak kâğıda kara yazılmış olan o Kur'an'a gösterilen o hürmet ve saygı kâinata neden gösterilmiyor? Kâinatın da kitabullah olduğunu gören bir insan o ihtişam, o azamet, o güzellik karşısında ceketini ilikler saygıyla kâinatın önünde eğilir. Ama o şuur, o bilinç oluşmadıysa, kör ve sağır dolaşıyorsa bu âlemde hikmetlerin üzerine basar geçer. İşte o alanda o beş duyu oluşmaya başladığı zaman hissetmeler başlar. Hissi kablel vuku.

Neydi İbrahim Ethem Hazretlerine Belh şehrinin hükümdarlığını bıraktıran? Neydi! Gözü padişahlık sultanlık görmedi. Padişahlık elbisesini rastladığı bir çobana giydirdi ve onun elbiselerini de kendisi giydi. Gemide onu tanıyan birisiyle karşılaştı *“Ya İbrahim Ethem, bir dervişlik uğruna hükümdarlığını terk ettin, değdi mi! Bak şu haline perişansın, yırtık pırtık üstün başın.”* Nasıl anlatsın deyip değmediğini avama. *“Deyip değmediğini sen gör”* dedi adama ve yüzüğünü çıkartıp denize attı. *“Ey mahiler getirin yüzüğü”* binlerce balık İbrahim Ethem'in yüzüğünü getirdi. *“Rabbim bana kâinatı musahhar kıldı bundan büyük sultanlık mı olur? Gönülleri sultanı... Halkın sultanı olmak başka, Hakk'ın sultanı olmak başka şey”*

İstanbul'un fethinde Akşemsettin Hz'nin atının ayağından Fatih Sultan Mehmet'in kaftanına çamur sıçradı. Çamuru hemen silmeye çalıştılar. *“Bırakın!”* dedi Fatih.

“Böyle bir Allah dostunun atının ayağından sıçrayan çamur bizim kaftanımıza isabet etti, bundan büyük nimet mi olur?”

Beni bu çamurlu kaftanımla defnedin, ola ki Hak rahmet eder” İstanbul’a girdiklerinde yerli halk “Sultan kim, sultan kim?” diye bağırıyor. Akşemsettin Hz’ni, Efendisini gösterdi Fatih, benim demedi! Ama meydanlarda dört kelime öğrenen sultan benim diye bağırmaya başlıyor. Kendisini ululaştırıyor. Oysaki HİÇ olmak için bir meydana gelmişti, HEP oldu.

Çoğunluk aldığı ilimle hayalindekini var etmeye çalışıyor. Hayal var olmaz, hayal hayaldir. Aldığın ilim ve irfanıyetle en yakınındakini görmeye başlayacaksın önce, oradan da kâinata yayılacak. Allah Âdem’in toprağını dünyadan almış, iki elinin arasında yoğurmuş, onu biçimlendirmiş. Ona görmesinden görme, işitmesinden işitme, konuşmasından konuşma, ilminden ilim, ruhundan ruh vermiş. Âdem ismiyle de şereflendirmiş. Peki, bu olmuş bitmiş mi yoksa hala olmakta mı? Nasıl yakın edeceksin bunu? İlmel yakını yukarıda anlatıldığı gibi, hakkell yakını nedir bunun? Bunu hakkell yakın sezmiş, kavramış, anlamış olan bir insanın meydanda, seyri, hareketi, tavrı, mürşidinde olan samimiyeti farklı olur.

Kişiye o dosdoğru yoldan, edepten, gerçek amaç ve gayelerden uzaklaştıran gaye (gayya) kuyularıdır. Manevi yolculukta, iman yolculuğunda menzili maksuda ulaşmadan evvel çok tuzaklar vardır. Şöhret tuzağı, servet tuzağı, şehvet tuzağı. O tuzaklara yakalanmadan dosdoğru, dosta doğru, hedefe doğru dağa sola bakmadan, kiblendekini şaşırmadan yürümek gerekir.

“Biz ona sağa bak sola bak dedik. O ne sağa baktı ne sola baktı dosdoğru geldi”

Deniliyor peygamber efendimiz için. Çünkü sağa ya da sola baktığın an kiblendekini göremezsin.

Kiblendekenden kopmaman, ayrılmaman için sağa sola bakmaman lazım. Olmazsa olmaz dediğin bir amaç, bir hedef belirlemişsen o hedef doğrultusunda da azim ve gayret ortaya koyabildiysen artık o sağ da sol da seni ilgilendirmez hedefe varıncaya kadar.

“*Bana seni gerek seni*” diyor Yunus. Roket gibi öyle kilitlenmiş ki hedefine o kiblenin dışında başka hiçbir görüntü onu ilgilendirmiyor, hiçbir oluşum onu cezbe etmiyor. İşte âşık bu. Sallantısı olmaz o aşığın. O maksudullaha doğru her gün her an tekâmüldedir. Zevkinin üzerine zevk ekleyerek. Ama hedeften kopulduğu zaman yavaş yavaş iflasa doğru yolculuk başlar. Yaşam dahi bir araçtır. Sana bir şeyi tanıtmak, seni bir şeye yakın etmek, sana bir şeyi öğretmek, seni birisiyle tanıştırmak için bir araçtır yaşam. Ama yaşamın içerisinde tanışmak, kavuşmak istediğin birisi yoksa amaç olur o zaman. Bu yaşam, aşıklara sevgilisine kavuşmak için araç olmuştur.

İnsan bir gayeye hizmet için halk olundu. Allah’ın insanı var etmesindeki gaye neydi? O gayeyi Allah-kul ilişkisini evvela anlamak lazım. İnsanın yaratılış sebebi nedir? İnsanı diğer canlılardan ayıran özellik ve meziyet nedir? İnsanı Allah katında değerli yapan nedir? Bu sorular yanıtlandıktan sonra insan kendisine döner yerini görür ve toparlanırsa ne ala ama toparlanmazsa ömrünü gaflet ve delalet içerisinde tüketir gider. Ayette “*Ant olsun ki insanlar hüsrandır ancak iman edip ameli Salih işleyenler müstesna*” denilmektedir. Ayette yalnız iman edenler denmiyor, onunla beraber ameli Salih işleyenler deniliyor. Güzel amel. Hakkı, hukuku, adaleti, paylaşmayı, sevgiyi, yardımlaşmayı bilen; Salih amel. İnsan sormalı kendisine “*Ben yalnız kendi egolarımı tatmin etmek için mi yaşıyor ve para kazanıyorum yoksa bende bu Salih amel var mı?*”

İslam dini paylaşmayı emrediyor (fitre, zekât, kurban...). Egoizmi kaldırıyor. Kur'an "*O egolarına bürünmüş olanlar var ya, lanet olsun onlara*" diyor. Yalnız kendi benliklerini, ihtiraslarını tatmin için yaşayanlar, bunun haricinde hiçbir paylaşımı ve yardımlaşması olmayanlar. Allah Kur'an'da iki şeyi lanetliyor; İblisi ve Egolarına bürünmüş insanı. Lanet kelimesi başka yerde kullanılmıyor. Allah'ın lanetine uğramak ne demek! Allah muhafaza.

Allah benim size verdiklerimi vermediklerimle paylaşın diyor. Seni bir gün onun durumuna sokarsa ne yaparsın? Sokar mı sokar. İbret almasını bilmeyen ibret olur. O nedenle Allah namına alıp Allah namına vermek gerekir. Kişi yaşamda Allah namına bulunacak kendi namına değil. Kendisini yücelttirmeyecek. Allah neden "*Ben Âdem'i yeryüzünde halife tayin ettim*" diyor? Halife bir şeyi temsil edene denir. Âdem demek ki kendi namına bulunmuyor Allah namına bulunuyor, onu temsil ediyor.

O halde meth ettirmesi, yücelttirmesi gereken kendisi değil Allah'tır. Biz kendimizi yücelttirmeye çalışıyoruz. Âdem'le aramızdaki fark budur. Her alanda kendimizi başrolle koyuyoruz. Neden? Çünkü yokluğa talip olamadık da ondan. Daha yokluğa talip olamadık yokluk nasıl tahakkuk etsin. Talibi olanda tahakkuk eder yokluk. Kişi yokluğa bürünmüşse ona gerek âlâdan gerek esfelden ne sıfat yakıştırılırsa yakıştırılsın o sıfatlarda kendisini görmez. O görene aittir. Kişi yoktur ki bu söylenenler ona ait olsun. O bütün bu yakıştırılanlardan münezzehtir. Edep erkân bize bunu böyle öğretir. Bunun aksi bir anlayışa burada yer yok. Çünkü bu kapıda bir şey olmak yok. Yok olmak, hiç olmak var. Bir şey olma isteğinden tövbe edeceksin. Tövbe etmeye de tövbe edeceksin. Yokluk kapısı burası. Sözlükte Âdem'in karşılığı yokluktur.

Varılabilecek en üst noktaya çıkacaksın ve orada teberrüken bulunacaksın. Yokluğunla. O yerleri sahiplenmeden. Valinin makamına gittin, valiyle tanışasın diye götürdüler seni oraya, vali olasın diye değil. Vali olmaya kalkma hemen o makama geldin diye. Sen yokluğunu bil. Fakrı fena abdı zelil kul olacaksın. Orası yokluk makamı, en yüce makam. Hz Muhammedi tanıtırken “*Allah’ın kulu ve Resülü*” diyor. Kulluk makamı en yüce, en şerefli makam. Velayetteki kulluğu iyi kavramak lazım. Şeriattaki şirk kulluğu değil.

Zahire hizmet ederken batındaki kemalata, batına hizmet ederken de zahirdeki kemalata mani olmasına izin vermemek gerekir. Bunlar iki denizdir suları birbirine karışmaz ama bu iki denize de hizmetsiz olmaz. Bu ikisi şayet birbirine perde olursa ikisine de hizmetin bir anlamı kalmaz. Bunu iyi dengelemek lazım. Bu denge çok önemlidir. Terazinin dengesi bozulursa ya aldanır ya aldatırısın. Ne zahirde ne de batında hizmetsiz hiçbir şey olmaz. Zahire hizmet de kulluğun gereğidir, batına hizmet de kulluğun gereğidir. Bu iki denizi birbirine karıştırmayan nedir? Zahiri Cebeli Tarık boğazında bulundu.

İki yakadan birer pınar fişkırıyor ve bu pınarlardan fişkırın sular iki tarağın dişleri gibi birbirine geçip iki deniz arasında set oluşturuyor suları birbirine karışmasın diye. O fişkırın pınar arifiyet pınarıdır. Kişide o arifiyet varsa zahir ve batın yani bu iki deniz birbirine karışmaz. Eğer o arifiyet pınarı fişkırmadıysa tatlı su ile acı su birbirine karışmaya başlar. Tatlı suda yaşayan balıklar tuzlu suda, tuzlu suda yaşayan balıklar tatlı suda ölür. O pınarı çıkartabilen bunları birbirine karıştırmaz.

Bazen zahir manaya o kadar engel teşkil etmiş ki mal, mülk, evlat ne varsa hepsini söküp almışlar. Mesela İbrahim Ethem sarayında da irşat olurdu neden olmasın.

Aziz Mahmut Hüdai'yi kadıyken de irşat ederdi Hz Üftade. Neden etmemiş? Öyle bir kayıt haline gelir ki sende o yaşam, olmazsa olmaz kurallar, prensipler haline dönüşür telkinle falan kurtulamaz insan oradan. O zaman neşteri alıp *“Yap dediğimizi de görelim”* demişler. Çul deriye yapıştıysa zor çıkar. O dünya çulunu deriye yapıştırmamak lazım. Bazen zahirdeki bütün mal varlığını dağıttırmışlar. *“Ben kazandım bunları enayi miyim canım”* dersin olmaz. Dervişan çok imtihanlardan geçmiştir. Hakikatte gönül oluşturmak herkese nasip olmamış, er kişiye nasip olmuş. Talibi çok olmuş ama hak edeni az olmuş. Hu

Nereden Aldık Biz Bu Ölçüleri?

“Başkalarıyla uğraşmakla ömrü geçen insan Kendisinden bi haber gelip geçer bu âlemden.”

Bazı kişiler vardır gelirler âşıklık, dervişlik meydanlarına ama yapıları âşık, derviş olmaya müsait değildir. Fakat âşıklarla dervişlerle düşüp kalkar, onlarla bulanır ve o reнге бүрүнür. Âşıkmiş, dervişmiş gibi gözükür ama bir olay karşısında bir bakarsın taşlığını çıkartıverir meydana. Kişinin âşıklığa, dervişliğe, seyri sülûke, ilim ve irfaniyete yapısının müsait olması lazım. Yapısı müsait değilse değirmene gidenin üstü un olur misali dervişlerle düşer kalkar ve o reнге bulanır.

Her şey tevhide misal. Kireç taşı da tevhide anlatıyor. Yapısı kireç olmaya müsait özel taşlar vardır. Ustası onları toplar ve fırınların içerisine istif eder. Her tarafı kapatılır ve ateş yakılır. Fırında belli bir sıcaklığa maruz kalıp yanar o taşlar. Yanan taşları fırından çıkartıp su ile buluşturursun, yanmış olan o taşlar suya maruz kalınca erir. Fakat cinsi kireç olmaya müsait olmayan taşlar da o kireç taşlarının arasına karışmış ve aynı ısıya maruz kalmışlardır fırının içerisinde. Aynı kireç rengine bulanmışlardır. Ayırt edemezsin onları gerçek kireç taşlarından ta ki suyu verene kadar. Suyla temas eden o taşlar anında yanmadıklarını, taşlıklarını çıkartırlar meydana. Nasıl bir şeydir o kireç taşı, tuttuğunda buz gibidir. Suyu verdiğinde başlar fokur fokur kaynamaya, içinde bulunduğu kabı bile sallar. Ateş onun batınında, suyla bulunduğu zaman çıkartıyor o ateşi meydana.

İşte kireç taşı misali âşıkta ilim irfanla buluştuğu zaman çıkartır meydana aşkını. Yoksa taş ise taşlığını aşikâr eder.

Hamlik. Ona meydan dilinde “*avam*” denir. Avam “*evi ham*” demektir. Pişmemiş olgunlaşmamış. Aşı görmemiş ham meyve gibi. Bir insanın ham mı yoksa olgun mu olduğu olaylar ve hadiseler karşısındaki tavrı, yorumu, sabrı veya sabırsızlığı ile anlaşılır. Ben olgunlaştım demek onu dile söyletmektir. Ama bu dille olacak iş değildir. Kişinin yaşantısı onun olgunlaşıp olgunlaşmadığını, pişip pişmediğini ortaya koyar. “*Hamdım, piştim, yandım*” sözü bir ömür alır. Hz. Mevlana ömrüm bu üç şey üzerine inşa edildi diyor. Kişinin zahir yaşı seksendir ama bir bakarsın henüz hamdır. Diğerinin zahir yaşı otuzdur ama yaşantısı onun olgunlaşmış, pişmiş olduğunu gösterir.

İman ettim sözü mümine ait bir sözdür. Kişi görüşünü, işitişini, anlayışını, lisanını mümin eylemedikten sonra iman etmiş olamaz. Çünkü mümine ait bir özelliktir iman. Mümin de sıradan inanmış bir kişiye mal edilecek bir isim değildir. Mesela Allah cennete müminlerin gireceğini beyan etti. Ama müminin özelliklerini kimse araştırmıyor. Mümin kime denir? Nasıl mümin olunur? Ondaki anlayış, görüş, özellik nedir? Sıradan bir inanca sahip olan da kendisini mümin mertebesine koyuveriyor. O kadar kolay değil müminlik. Mümin olmanın yolu teslimiyetten, sadakatten geçer. Bu özellikler için temelinde varsa kişi mümin mertebesine ulaşır. Bunlar yoksa ancak bu meydanların taklitçisi olur. İşte o kireç taşlarıyla beraber olan taşın aynı rengi almasına benzer. Üstünün beyaz tozunu yıkayıverdiğin zaman alttan taşılığı çıkar.

Bir insanın kulağı nasihati işitmiyorsa, etrafından ibret ve hikmet almıyorsa o insanı kimse bir yere götüremez. Bazen Cenabı Resulullah beş yaşındaki çocuğu bile dinlemiştir.

O tenezzül ve tevazünün mimarlarından geliyor. Bir insanda tevazu ve tenezzül yoksa o insan iman zafiyeti içerisinde. İmanın alametlerindendir ki kişide tenezzül ve tevazu oluşmaya başlar. Bir şeyleri aşmak, mağrur olmamak lazım. O hamlıktan geçmek her babayiğidin kârı değildir.

Bu nedenle sabur, sebat, kanaat, samimiyet, teslimiyet demişler. Ama *“Ederler talim olamazlar teslim, neylesin tabip olmayınca talip”* diyor Hz Niyazi.

Herkesin hayata bakış, anlayış ölçüleri vardır. Eğer o ölçülere tutuyorsa uygunsu bu iyi deniyor, o ölçülere tutmuyorsa vur tekmeyi götsin. Nereden aldık biz bu ölçüleri? Annemizden doğarken getirmediğimiz sonradan aldık. İnsanoğlu bu ölçülerle kendisini hiç sorguluyor mu acaba? Hayır. O ölçüler yanlış da olsa o onlarla yaşamaktan mutlu. Bu insanı istediğin kadar uğraş değiştiremezsin. O kişi kireç taşlarıyla ocağa girse de pişmeden, kirece dönüşmeden ocaktan çıkacak yine. Söz, kelam, nasihat herkese kâr etmez. Değişmek isteyen değiştirebilirsin ancak. *“Ben istiyorum da değişemiyorum”* sözü palavradır. Bir tarafın öyle diyor öbür tarafın tam aksini söylüyor. Sen değişmek istiyorum sözünde samimi değilsin. Eğer kişi gerçekte samimi olarak bu sözü söylüyorsa değişmemesi mümkün değil.

Samimiyet yok. İnsan yaptığı işi samimi olarak yapacak. Tarlayı sürüyorsa samimi olarak sürececek angarya gelmeyecek. Allah’a teslimiyette de samimiyet ister. Onun için Allah *“Ben sizin kalplerinize nazar ederim”* diyor. Kalpler nazargâh-ı ilahidir.

Mektebi irfanîyette talibe yeni bir görüş, yeni bir işitiş, yeni bir anlayış, yeni bir lisan verilir. Bu bir nevi yeniden doğmak gibidir. Ama yeni bir görüş oluşabilmesi için bir evvelki görüşün iptali gerekir.

Yeni bir işitiş oluşabilmesi için bir evvelki işitişin iptali gerekir. Yeni bir anlayış oluşabilmesi için bir evvelki anlayışın iptali gerekir. Kişi bir önceki anlayışını, görüşünü işitişini değerli bulduğu müddetçe yeni bir görüş, yeni bir anlayış, yeni bir işitiş boyutuna yücelemez. Bir evvelki anlayışımızı yeni bir anlayışla neden değıştirmiyoruz? Neden en ufak bir oluşumda bir evvelki anlayışımız hükümdar oluveriyor?

Çünkü anlayış üstüne anlayış monte edilmez. Kişi bir evvelki yaşayışını, anlayışını, işitişini ve görüşünü beğenmeyecek. Kendisini sorgulayacak. Bir insanın bu iç savaşıdır. Cihat'ül ekber. Kişi kendisi bu savaşı kazanacak. Dışarıdan ne kadar söylenirse söylensin, kişi kendisine bu telkinatı yapmadığı müddetçe, o anlayışın ve görüşün yanlış olduğunu kabul etmediği müddetçe yeni bir anlayış ve görüş boyutuna hayatı boyunca ulaşamaz. Senin yerine birisi gelip sana sihirli değnek değdirmeyecek sen kendin bu cihadı vereceksin. Sen kendi kendinle savaş ilan edeceksin, bunu sen başaracaksın.

Kişi kesrette ne kadar çok bulunmuşsa, orada ne kadar çok yük yüklenmişse o kişinin o yerleri aşması o kadar güç olur. Nasıl kolay olabilir ki maden üç bin metre aşağıda kalmış. Üstüne üç bin metre toprak binmiş. O üstündeki toprağı kaldıracaksın da kömür madenini bulacaksın kolay iş değil o. İşte bizim özümüzün üzerine bu kesretten o kadar çok abur cubur bindi ki maden kaldı aşağıda. Hadi şimdi o toprağı kaldır da madeni bul göreyim seni. Hak yardımcımız olsun.

İnsanlar hep karşısındakinden bir şeyler bekliyor. Karşısındakinin güzel olmasını, adaletli olmasını bekliyor. Neden bu özelliklerde biz kendimiz olalım demiyoruz acaba? Pişmek ve olgunlaşmak için kendisiyle mücadelede olan bir insan başkasıyla uğraşamaz zaten.

Zaman kalmaz başkasıyla uğraşmaya. Başkalarıyla uğraşmakla ömrü geçen insan kendinden bi haber gelip geçer bu âlemden.

Beyazıtlı Bestami hazretlerine bir papaz senelerce arkadaş olmuş. İsevi. Papaz zeki ve ezberi kuvvetli olduğu için hazretin bütün ilmini ve eğitim tarzını almış. *“Eh, dostum ben biraz seyahate çıkacağım”* demiş. *“Sen bilirsin”* demiş Beyazıt Hz.’leri. Papaz kendisinin hiç tanınmadığı bir beldeye gidip mürşitliğini ilan etmiş. O büyük veliden ilmi kapmış tabii, insanlar bir bakıyorlar ki ‘Derya’. Dervişan doluyor etrafına.

Bir gün dervişleriyle birlikte kıra çıkmışlar, kendilerine yer ararken bir bakmışlar ki bir dere ve karşı tarafı da yeşillik, çayırılık tam sefa yapılacak yer. Ama su biraz hızlı, gür akıyormuş. Bakınmışlar etrafa köprü de yok karşıya geçmek için. Müritlerine *“Çocuklar destur Allah eyvallah hadi siz karşıya geçin”* demiş. Eyvallah deyip hepsi karşıya geçmişler. Kendisi suyun kenarına geliyor ama korkmaya başlıyor. Müridanın hiç şüphesi yok, efendileri destur dedi karşıya geçtiler, kendisinin karşıda kalması mümkün değil. Geliyor suyun yanına bir adım atıyor ya boğulursam diyor. Papaz orada bakıyor ki karşıya geçemeyecek hemen secdeye kapanıyor. Hazrete rabita kuruyor.

“Ey ulu veli affet beni. Ben kendi namıma bu makamda oturdum ama senin ilminle bunları bu hale getirdim. Bunlar bu teslimiyetlerinden bu samimiyetlerinden mütevellit şüphesiz geçtiler karşıya, ben kaldım suyun bu yakasında. Bana da himmet et”

Ve Beyazıtlı Bestami Hazretleri yetişir imdadına. *“Madem anladın bundan sonra kendi namına bizim ilmimizle bulunma. Hadi destur”* demiş.

Önemli olan ilmi nereden tahsil ettiğimiz değil, o ilmin ve irfanîyetin doğruluk derecesidir. Dekî mürşidin yaşamıyor, deki mürşidin dereyi geçemedi, ne dersin de. Bırak mürşidinle uğraşmayı, aldığın ilim Hak mı? Doğru mu? Geçerli mi? Al sen yaşa, geç karşıya. Ne uğraşıyorsun sen mürşidinle. Sen aradığımı bul. Bu da kılıftır, nefsin tuzağıdır. Mürşidini sana nakıs gösterip, meydanına ve mürşidine arkanı döndürecek. Tuzak.

Kişinin gittiği her meydanda bakması gereken şey; bunlar bu ilmi yaşıyor mu yaşamıyor mu değil, oradan duyacağı sırullah olması gerekir. Bizim hep yapılan muhabbetullahı anlamaya çalışmamız gerekir. Başkasının yaşayıp yaşamadığının muhasebesi bana mı kaldı. Yaşıyorsa kendine yaşamıyorsa yine kendine. Ben onun yaşayıp yaşamadığını dile getirmekle kendime ne pay çıkartmak istiyorum acaba? Bunu herkes kendi vicdanında ararsa bulur. Bu kendisinin yaşayamadığına kılıftır aslında. Hiç kimse bildiğinin yüzde yüzünü yaşayamaz. Yüzde kaçını yaşıyoruz önemli olan budur. Her gün biraz daha tekâmül üzere miyiz, yoksa geriliyor muyuz?

Peki, yaşantı deyince ne anlıyoruz biz acaba. Mesela, bunun ilmi var ama yaşantısı yok derler. O kişiye sormak lazım ilmi var ama yaşantısı yok neye göre söylüyor acaba. Senin yaşantıdan anladığını bir koy bakalım ortaya. Şeriat babında örnek verirsek; Allah namaz kılın demiş. Yaşantısı nedir? Ezan okunduğu zaman ister camide ister evinde abdest alıp o vaktin borcunu ödemek. Baktın namaz kılıyor bunun yaşantısı var dersin. Peki, hakikatin yaşantısını biz nasıl göreceğiz? Çünkü şeriatın imanında şekil sücut hâkim. İnsan fizik bedenini yatırınca secdede olmuş oluyor. Şeriat teşbih makamıdır. O teşbihte görünüyor secdesi de, orucu da. Hakikatin secdesinde şekil yok, fizik beden dâhil değil. Hakikatin secdesinde olanı biz nasıl tanıyacağız?

Cenabı Resulullah kurduğu ahkâm-ı şeriatla tenzihte olanı teşbihe çıkarttı. Bu şeriatla teşbihe çıkanın ne olduğunu hakikatte olan bilir. Hakikate yolu uğramamış olan bir insanın o şeriatla teşbihe çıkanın ne olduğunu bilmesi mümkün değil. Şeriatdaki şeraitin ne olduğunu bilmez. İşte bunun için o veli Niyazi sultan,

*Şeraitin sözleri hakikatsiz bilinmez
Hakikatin sözleri tarikatsız bulunmaz
Darbi zikir olmazsa gönül pası silinmez*

diyor. Ne anlatıyor? Allah'a secde bedeninin secdesi değildir diyor. Teşbih tenzihte olanı misallendirerek anlatmaktadır. İman üç sacayağı üzerine oturur; tenzih- teşbih- tevhit. Bu üç ana noktayı kavrayamayan insanın gerçekte Hakk'a yaklaşır bir imanı yoktur. İslam dini tevhit dinidir deniyor, hangi din tevhit dışıdır ki. Bütün peygamberlerin getirdiği din tevhit dinidir. İslam yalnız Hz Muhammed'in ümmetine verilen bir isim değildir. İslam bütün peygamberlerin getirdiği dinin adıdır. Hz Musa, Hz İsa tevhit dışı bir din mi getirdi? Bütün peygamberler İslam üzere gönderilmiştir. İslam Allah'a teslimiyettir. Bütün peygamberler kavimlerine Allah'a teslim olunuz dedi. Teslimiyete çağırdılar.

Tevhit de Allah'a teslim olmaktır zaten. Allah'a nasıl teslim olunur? *“Allah'ın indinde en büyük en yüce dindir islam”* diyor ayatte. Dinin emirlerine, kurallarına uymakla teslimiyetini belirteceksin. *“Ben teslim oldum”* diyeceksin ama Allah'ın hiçbir hukukuna uymayacaksın böyle teslimiyet olmaz. Ben islamiyeti kabul ettim diyen aslında *“Bu yaşa kadar nefsimi teslim olmuşum şimdi Allah'a teslim oluyorum”* diyor. Allah'a teslim olmak laf ile söylenecek kuru bir iddia değildir. Hu.

Kâinat, Hz Muhammed'in Ümmetidir

*“Âlemler Muhammedî aşktan,
Muhammed'e olan sevgiden,
Muhammedine olan muhabbetten zuhura geldi.”*

Tarih tarihte yaşananlardan ibret almayanlar için tekerrür eder. Ama o tarihten bir ibret aldıysan ve yaşamını yeniden ona göre tanzim ettiysen sana tarih tekerrür etmez.

Beşeriyetteki Muhammed'in zuhuruna bakıyoruz. Varlığı tanzim ve terkip eden, varlığı planlayan ilahi kudret onu Arabistan yarım adasında zuhur ettiriyor. Peygamberler, resulter imanı tebliğe ve beşeriyeti tanzime memur kılındı. Komşu ilişkilerinden ticari ilişkilere kadar. Çünkü insanlık öz değerlerinden zamanla ister istemez uzaklaşmaya başladı. Evet, Allah *“Ben insanı en güzel surette yarattım”* diyor ama *“Sonra onu aşağıların aşağısına reddettim”* diyor. İnsan en güzel sıfatta yaratılmış olmasına rağmen düştüğü bulunduğu yer o güzelliği yansıtacak bir yer değil.

Mesela su, çok elzem çok lüzumlu yaşamın olmazsa olmaz bir parçası. Gökten saf su olarak iner sonra madenlere karışır, karıştığı madenler ona bulaşır ve artık o saf su olarak çıkmaz yeryüzüne. Gökten yeryüzüne indiği an hemen ona bir şeyler karışır. İşte insan da bunun gibidir. En güzel sıfatta yaratılmıştır ama esfele düşmüştür. O esfelden kendisine bir sürü yabancı maddeler karıştı.

Gezdiği dolaştığı yerlerin kokusu sindi üstüne, tanıştığı kişilerden ahlak ve tabiat aldı. Arkadaşlarından küfür öğrendi, hırsızla dolaştı çalmayı öğrendi. Bunlar yaşamın gerçekleri. İnsanın özünde bunlar yok. Özü pak tertemiz. İnsanı çirkin gösteren bu ahlak ve tabiatlardır. Afaktan topladığı bu ahlaklar kişinin kimliği haline dönüştü. Öfke, kin, kibir, inat, tamah...

İşte o özden sapmalar, uzaklaşmalar, kopmalar baş gösterince özündeki sırrı, gerçeği, güzelliği meydana çıkartması gereken insan o güzelliği aşikâr edemedi. Çöplükten topladıklarını benimsedi ve onları kendisine kimlik yaptı. İnsan bu cevher ve potansiyelle en güzel sıfatta halk olundu ama o güzellik korunursa, muhafaza edilirse aşikâr olur.

Bin beş yüz sene evvele gidersek insanlığın olduğu yeri ortaya koymak için sadece şu örnek bile yeterli olur. Adetler, töreler, gelenekler insanlara kız çocuklarını çöle gömmelerini emrediyordu. Yapamayan toplumdun aforoz ediliyordu. Bir baba nasıl olurda evladını kız olduğu için götürüp çöle gömebilir. Bir hayvan bile bunu yapamaz. Yavrularının üzerine titrer. İnsanlık iflas etmiş o dönemde. İşte Kur'an bu yeri şöyle zikrediyor "*Onlar dört bacaklı sürüler gibi hatta daha da aşağıdırlar*" Hayvandan da aşağı diyor. İnsanda iki uç da mevcuttur; hayvandan da aşağı düşebilme, melekût âleminin de üstüne çıkabilme. İki uç; siccin ve arşı ala. İnsanda her iki zıt da çalışmakta. O nedenle evliyalık kolay değildir.

İnsanlar pazarlarda satılıyor o dönem. Nüfusu, arkası kuvvetli olan kesim kanun yapıyor. Aşiretçilik var. Ne bütün insanları adaletle temsil edebilecek bir kanun mekanizması var ne polis, ne jandarma, ne savcı, ne hâkim var. İnsanlık iflas etmiş. İnsanlık diye bir şey kalmamış.

Tam karanlık. “*Siccin*” diyor Kur’an ona. En ufak bir aydınlık yok. Ebu Süfyan, Ebu Lehep, Ebu Cehil Mekke’nin hâkimleri. Para onda, güç onda dolayısıyla söz hakkı onda. Bilaller, Zeyitler köle olarak satılıyor pazarlarda. Manzara bu... Yalnız Arap yarımadasında değil durum genel olarak böyle.

Böyle insanların insanlıklarını yitirdikleri bir çağda Resulullah’ın dünyaya teşrifi, Allah’ın yine insanlığa merhamet elini uzatmasıdır.

Allah daha evvelki kavimleri inançsızlıklarından, imansızlıklarından ve adaletsizliklerinden mütevellit helak etti. Nuh kavmini, Ud kavmini helak etti, tarihte dolu bunlar. O dileyseydi yine helak ederdi ama habibinin en çok sevdiğinin hizmet etmesini, el koymasını istedi. Neden en çok sevdiğinin hizmet etmesini istiyor? Başkası taşıyamaz da onun için. Çünkü o çağda, öyle bir ortamda hizmet alacak olan babayığitte mangal gibi yürek ister. Yoksa taşıyamaz. Ancak sevgililer sevgililerinden aldıkları görevi taşıyabilirler. Halkın bütün zulmüne rağmen sevgili uğruna o hizmet taşınır. Sevgilinden bir hizmet alırsan ne kadar güç olursa olsun, ne kadar zor şartlar beklerse beklesin seni, canını ortaya koyar o hizmeti yapmaya gayret edersin. Neden? Çünkü sevdiğinden aldın o hizmeti. Allah boşuna ona “*Sen benim Habibimsin demedi*” O da ona “*Sen de benim mahbubumsun*” dedi.

Ona beşeri hayatı da tanıttı. Ona açlığı, yoksulluğu, yetimliği, öksüzlüğü hepsini beşeri hayatın bu yönlerini de gösterdi. Kırk yaşına kadar saraylarda büyümedi. Çünkü ona öyle bir görev yükleyecek ki o görevi taşımak, icra etmek, o hizmette bulunabilmek için insanüstü bir gayret lazım. Kız çocuğunu kuma gömen bu anlayışa yeni bir çığır açtıracak.

Biz bugün uzay çağında doğruyu, hakikati zor anlatıyoruz. Kıyamet kopuyor.

Bu nedenle o muazzez insan, o mukaddes insan, o Allah'ın habibim dediği insan kendisine Cebeli Nur da hizmet verildiği zaman kemiklerimin çatırdadığını hissettim diyor. Neden? Çünkü yükleneceği görevin ağırlığını, kendisini nasıl bir zorluğun beklediğini biliyor. Kırk yaşına kadar o halkın içinde yaşadı, görüyor neredeler ne yapıyorlar. Göğüs kafesimin çatırdadığını hissettim diyor. Böyle bir görevi Allah en çok sevdiğine yükledi.

“Sen olmasaydın, sen olmasaydın âlemleri yaratmazdım” O halde âlemler Muhammedî aşktan, Muhammed'e olan sevgiden, Muhammedine olan muhabbetten zuhura geldi. Bunları ben senin için yarattım o halde bunlara sen öğretmen de olacaksın.

Senin için yaratılmış olanları sen ikaz edeceksin. Hadi bakalım şimdi beşeriyete nüzul et bu görevi yüklen. Bu insanlığın sana ihtiyacı var. Çünkü bu insanlık senin için var oldu. Bir anlamda bu çıkıyor karşımıza. Ama o insanlık Habibullah için Muhammed Resulullah için halk olduğunu bilmiyor ki. Onu bilecek olgunlukta olsa zaten zifiri karanlıkta dolaşmaz. Kâinat Muhammed'in ümmetidir. Mademki onun için yaratıldı âlemi cihan, her zerre onun ümmeti oldu. Bilsin bilmesin, kabul etsin etmesin her zerre onun ümmetidir.

İşte ilahi bir nurun, bir meşalenin yanışı gibi insanlığa beşeriyette bir aydınlık. Beşeriyetteki Muhammedin aldığı bu görev, insanlığı düşmüş olduğu o en alt boyuttan beşeri anlamda olgunlaştırıp ona bir yön tayin etmek, o beşeri münasebetleri düzenlemek için bir ışık. Din adı verilen yeni bir ilahi kanun ve sistem, yani şeriatı getirdi.

“Hayır, kız çocukları ne günah işledi?” dedi. Köleliğe el attı. Zahirde hep tek başına. Muhamme’dül Emin lakabını takan Mekkeliler “Ben Allah’ın Resulüyüm bana iman edin” deyince kabullenemediler. O kendisini nelerin beklediğini bildiği için görevi alınca göğüs kafesim çatırdadı dedi.

Yılmadan usanmadan “Ben seni âlemlere rahmet peygamberi olarak gönderdim” hitabına layık olmaya çalıştı. O kendisini değil Allah’ı temsilen bulundu. Peygamber halife demektir halife de kendi namına bulunmayandır. İşte beşeriyette o kandili yaktı ve aydınlattı. Ne ile aydınlattı? Mecazi bir ışıkla mı? Hayır. Meşale olan o muhabettullahla aydınlattı. Zahir kandillerde minarelerde yanan ışık aydınlanmaya işaretidir. İnsanın karanlıklardan, zulmetten nura doğru aydınlanmasının alametidir.

İnsanlık da Resulü Ekrem’in beşeriyetteki tenezzülüyle karanlıklardan nura doğru aydınlanmaya başladı. İnsana layık olan sistemi yani insan hakları beyannamesini getirdi. Zulmü ve adaletsizliği kaldırırsan yerine merhameti ve adaleti koyarsın, insana yakışanda budur. İşte beşeriyetteki Muhammed’in doğumu. Onun yapmış olduğu mesainin insanlığı nura doğru götürüşünün bir kesiti.

Beşeriyetteki Muhammed’in getirdiği bu şeriat seni düştüğün siccinden alır insan olma boyutuna getirir. Şimdi bu insanın hakikati görme vakti geldi demektir. Ama bu sistemin içerisinde yoğrulmadan kumarhaneden birisini alır hakikati bildirirsen, o hakikati alır kumarhanede kullanmaya başlar. Esrar içene hakikati bildirirsen alır orada kullanır. İşte bu nedenle şeriat çok lazımdır. O düştüğümüz hayvaniyet boyutundan bizi temizleyip paklayacak şey şerattir.

Kişinin hakikati tahsil zamanı gelmiştir. Sen benim şeriatımla amel ettin hakikati hak ettin diyen Muhammet’tir.

Şeriat-ı Muhammediye'yi bildiren şimdi Hakika-i Muhammediye'yi bildirmek için davet ediyor. Sahip çıkan yine kendisi başkası değil. Ne diyor Süleyman Çelebi:

*Amine Abdullah'tan oldu hamile
Ol sedeften doğdu ol dürdanesi*

Burada özetle Abdullah mürşidi kâmile işarettir. Allah'ın kulu kâmilî temsil ediyor. Âmine de iman eden demektir ve salike işarettir. Abdullah'tan kaldı hamile yani Muhammedî sır, Muhammedî hakikat Amine'ye ilka oldu. Kalp hanesi idrak-ı Muhammediyeyle döllenecek hamile kalacak. Hamile olması ne demek bir sırrı, bir gerçeği taşır hale gelmek.

Doğdu ol saatte sultanı din

Bu yolculukta üç meratibin sonunda salık öyle bir kemalata gelir ki mürşidi tarafından onun kalbine ilka edilen, döllenen Hakikat-i Muhammediye onun idrak âleminde tecelli eder. Mananın Muhammedi de bu şekilde doğar. Hu

Kâinat, Bu Sırrullah İle Yazıldı

*“Kâinat,
Kendisine muhabbet edecek muhabbetçisini,
O idrak, irfan sahibini bekliyor.”*

Allah kendisine ait ne varsa nakşetti bu âleme. Mademki *“Bilinmekliğimi murat ettim”* dedi o halde bu âleme de kendisini nakşetti. Bu nedenle nereye dönerseniz dönün benim yüzümdür diyor. Hikmetullah sergilendi eşya ile. Kâinat okunulacak bir kitap ama bu kitabı okuyacak birisi yoksa eğer hiç bir değeri yok. Bu nedenle en son Âdem yaratıldı.

Âdemin yaratılış bahsinde dünyadan toprağını aldılar deniyor. Öyleyse oluşum başka bir boyutta değil her şey burada oluyor. Âdem başka bir boyutta yaratılmışta dünyaya ışınlanmış değil. *“Onu iki elimin arasında yoğurdum”* diyor yoğurttum demiyor. Başkasını karıştırmıyor işin içine. Çok enteresan bunlar.

“Onu suretimde halk ettim”

diyor. Yani kendime benzettim demek istiyor. Buradaki yoğurma da benzetme de mecazi bir benzetme ve yoğurma değil. Mana mecazla anlatılır. Ama bu mecaza mana verecek birisi lazım.

Mesela menkıbeler mecazdır, kıssalar anlatılırken mecazî terimler kullanılır. Ama kişi bu mecazî terimlerle anlatılan manayı görecek.

Yıkıldı kalayı fikrim. Buradaki kale ne yıkılmasından maksat ne? Niyazi sultan da mecazî terimler kullanıyor başka nasıl anlatsın manayı. Mana misallendirme yoluyla anlatılır başka türlü anlatılamaz. Kur'an'daki mecazî terimler, kıssalar, menkıbeler hepsi manayı anlatmak içindir. İşte bunların ne anlatmak istediğini mana eri olan anlıyor.

Kime o ilim irfaniyet verildiyse o anlıyor. Yoksa yüzeysel bakmakla ayetleri anlamak mümkün değildir.

Âdem bahsine geri dönüp biraz daha genişletirsek; “*Ben Âdem’in toprağını dünyadan aldırırım*” diyor. Mikail gitti toprak zikirdeydi dedi alamadı, İsrail ve Cebrail de aynısını söyledi. Azrail’e “*Al gel*” dedi, O bir avuç toprağı aldı hak katına getirdi. Diğerleri “*İşitmedin mi ki o toprak zikirdeydi?*” diye sordular. İşittim dedi Azrail. Madem işittin peki nasıl aldın dediklerinde; “*Siz rabbinizin emrini işitmediniz mi? Al diyor. O zikredip zikretmediğini bilmiyor mu?*” dedi. Bundan dolayı canı alma görevini Azrail’e verdi diyorlar.

Burada toprağın zikretmesi, dünyadan alınması nedir? Şimdi ben gözlerimi kapayıp gözümün önüne bir avuç toprak getirirsem olmaz. Girersin hayal âlemine sonra çık işin içinden çıkabilirsen. O toprağı bir rivayete göre kırk gün, başka bir rivayete göre kırk sene berzahta bekletti diyor. Toprak soğuk, sıcak, fırtına gördü. Neden diye sorulduğunda; çünkü o toprak dünyadayken içine bir sürü böcek sızmıştı berzahta bekletti ki toprakta olan o haşarat topraktan arınsın ve geriye safi toprak kalsın.

Arındıktan sonra yoğurdu. Eğer hemen yoğursaydı bu haşaratla birlikte yoğrulmuş olacaktı sonra bunlar baş gösterecekti diyor. Bu onun şanına yakışmazdı. İşin başında bekletilince ondaki o ahlak ve tabiatlar arınır, yoksa sonra o çıkan solucanları temizlemeye uğraşırısın. Gelen talip o ahlak ve tabiatlardan arınınca yoğrulursa biçimlendikten sonra onlar çıkmaz bir daha.

Tevrat'ta da geniş yer verilen bu Âdem'in oluşumu hikmet tahtındadır. Bir meydanı, mürit mürşit ilişkisini ve münasebetini anlatıyor. Toprak dünyada yani zevki, arayışı, talebi, istekleri dünya ile kayıtlı. Bunun dışında manevi alanda yok ama dünyada var. Toprak dünyadan, masivadan çekilip alınıp bir meydana getiriliyor. Ne ile geliyor bir meydana kendisine senelerce yuvalanan bir sürü ahlak, tabiat ve huyla.

Manada henüz diri olmayan bu toprak o meydanda mürşidi kâmilin nefhasıyla dirilecek. Bazıları bir şeyler öğrendikten sonra mürşidi bir kenara atıp kendisini ispata çalışır. Peki, seni manada dirilten, ruhlandırın, sana manada o anlayışı sunan kim? Bunu sen nasıl yok farz edersin? İnsan maneviyata yakın oldukça mürşidini daha iyi görmeye başlar. Ama maneviyata yakın olduğunu iddia edenler mürşitlerinden uzaklaşıyorlar. Nasıl bir yakınlıksa bu tam tersi oluyor. Tahsil ettiği ilim ve irfanıyla Hakk'ı bulması gerekirken kendisini ispata çalıştı. Zaten kendisini ispata çalıştığı için mürşidini yok etmeye başladı.

Toprağımız dünyadan alındı. Dünyaya olan meyil yani eşyaya olan tutku, muhabbet, hırs ve ihtirastan, dünyaya bağlılıktan kopartıldı. Toprak tabî ki zikirdeydi çünkü eşya Allah'ı zikretmek için halk olundu. Ama *“Onlar zikrederler lakin zikirleri bana ulaşmaz”* diyor. Her zerre zikirde ama zikirleri Allah'a ulaşmaz.

Burada zikir, Allah'a ulaşan zikir ve Allah'a ulaşmayan zikir diye ikiye ayrılıyor. Peki, Allah'a ulaşan zikir ne demek? İlimsiz, irfanıyetsiz, bilinçsiz ve şuursuzca bir zikir Allah'a ulaşmıyor. Ne zaman ki bir bilinç, şuur, ilim ve irfana ulaşıyor o zaman o zikir Allah'a ulaşıyor. Cümle tecellide onu var görmeye başlıyorsun işte Allah'a ulaştı zikrin.

Kâinata sırullah oluştuğuna göre her zerre bir ayet. Çünkü kâinatı bilinmekliğim için var ettim diyor. Bilinmekliği için bu âlemi var ettiğine göre bilinmek murad-ı ilahi tahakkuk etmeden evvel Âdem de yoktu. *“Ben vardım benimle beraber bir şey yoktu”* diyor. Eşya yaratılmadı daha. Bilinmekliğimi murat ettimden sonra kâinat, varlık zuhura geliyor. Neredeydi bu eşya daha evvel? Allah'ın ilmindeydi. Muradı ilahi neydi? *“Küntü kenzi mahfiyyun”* gizli bir hazineydim bilinmezdim bilinmekliğimi murat ettim. Öyleyse bilinmekliğini murat eden bir ayna var edecek ve o aynaya bakacak, tecelli edecek. İşte aynanın yaradılışındaki hikmet bu. Peki, kendisi bilinsin istiyor mu? O halde onun mevcudiyetinden başka bir mevcudiyetin olmaması lazım. Eğer olursa o mu bu mu demeye başlarım ben.

Onun mevcudiyetinden başka bir mevcut da yoksa bilinmekliğimi istedim diyenin mevcudiyeti var. Başka bir şeyin mevcudu hakikisi asla yoktur. Ama burada eşyaya Allah'tır diyemezsin, Allah'tan ayrıdır da diyemezsin. Burası çok kritik yerdir. Buradaki sırrı manayı göremezsen eşyaya Allah demeye başlarsın. Çünkü akıl manayı bulamazsa somut bir şey aramaya başlar. Ya da eşyayı ondan ayırarak Allah demeye başlar.

Aynadan aynaya bakan görünür. Aynanın kendi görüntüsü mü o? Ben aynaya baktım gözüküyorum oradan ayna ben mi oldu? Ben o aynadan tecelli ettim. Aynadan ayrı değilim ama ayna ben de değil. Burayı iyi anlamak lazım.

Hazreti Niyazi burada “*Ko sureti mana bula gör*” diyor. Maksat o eşyada tecelli edeni görmektir. Bunun için de orada bir idrakin oluşması gerekir yoksa Allah nedir dediğim zaman bana ağacı gösterir. Eşyanın yaradılış sebebi ve hikmeti de budur. Bir hadisi kutside ki hadisi kutsi Resulullah’ın hususiyetindeki vardığı zevk ve idrakten çıkan kelimelerdir, “*Gizli bir hazineydim bilinmezdim bilinmek istedim bu murat üzere kâinatı halk ettim*” diyor. Bir diğer hadisinde ise “*Ya rabbi bana eşyanın hakikatini göster*” dedi diyor. Eşyayı göster demiyor. İşte anlatmak istediğimiz yer burası.

Ayna yokluktur. Aynanın kendisine ait hiçbir görüntüsü ve mevcudiyeti yoktur. Aynayı tuz buz yaparsın ayna yok olur ama aynaya tecelli eden yok olmaz. Her zerreden Hak zahir ve mütecelli. Eşyanın hakikatini bildir bana yani bu eşyada fail, mevsuf, mevcut kimdir? Rabbi ona eşyanın kendisine ait bir mevcudu hakikisi yoktur diyor. Yani eşya yokluktur benim varlığımla kaimdir, vardır diyor. Benim varlığımdan müstakil bir mevcudiyeti bir hakikati yoktur diyor. Olmadığını nereden anlıyoruz? O kendi varidatını eşyadan çektiği an geriye kalan bir et kemik yığını. O halde eşyaya nazar ederken onun şekline, suretine, cismaniyetine yani yok olucu yönüne değil oradaki hakikatine nazar etmek gerekiyor. O zaman gördüğün mutlak, gördüğün Hak, gördüğün Cemalullah olur.

İşte kâinat bu sırullah ile yazıldı. Yani zatı ulûhiyet sahibi olan Allah zatı ulûhiyetine ait ne özellik varsa kâinata nakşetti. Mademki bilinmekliğini istiyor bilinmekliğini isteyen neden saklansın? Nereye dönerseniz benim yüzüm oradadır ayeti bu yazılanlara delildir. Nakşetti kâinata kendi güzelliğini, kendi sırrını, kendi hakikatini ama adına kuş, çiçek, ağaç, insan denildi. Bunlar adlandırılmak için birer esma giydi.

Yani ağaç derken sen hakikatte Allah'ı zikrediyorsun. Ama ağaç derken gözünün önüne dal, yaprak geliyorsa onu zikretmiyorsun. O kişi esmada kalmıştır müsemmadan haberi yoktur daha.

Mademki bilinmekliğini isteyen bir kudretullah, bir mevcudu hakiki böyle murat etti öyleyse bu âlemi kendisi için var etti. Kâinat programlandı, her şey tamam ilahi güzellik, kudretullah, yani ona ait ne varsa bütün özellik ve nitelikler bu eşyaya nakşolundu. Onun için diyoruz ki her zerre ayettir, bu kâinat kitabullahtır.

*Âdeme kâinatı okuttu
Ona nice sırlar dokuttu
Gülü, laleyi, sümbülü kokuttu
Âdem'e gel sen de Âdem'e
Âdemliğini bilmek için er bu deme*

Şimdi bu kâinat kitabında, bu sırullaha, bu gerçeğe, bu güzele muhatap yok neye yarar. Maşuk en son aşıkını da var edecek. Kâinat kendisine muhabbet edecek muhabbetçisini, o idrak, irfan sahibini bekliyor.

*Muhammed gelmesi oldu yakın, Anda çok alametler belirdi
gelmeden*

O muhabbetçisini bekliyor kâinat. Çünkü senin bu kâinata muhabbetinle o değer bulacak. Oradaki değer o zaman anlaşılacak. Dağın içinde kalmış elmas neye yarar. Sen çıkartacaksın o elması meydana ve değer vereceksin.

İşte o idrak ve irfan sahibi, o kemalat sahibi bu kâinatın taşıdığı sırullahı aşikâr edecek muhabbet edecek ona. Eşyanın suretine değil hakikatine muhabbetçi lazım. İşte Âdem bu gerçek için halk olundu.

Sen bu âlemin taşıdığı, sırrı gerçeği bu âlemin hakikatini keşfedip ona muhabbet eder hale geldiğin zaman bu âlemde sana muhabbet eder. Çiçek de eder, taş da eder...

İşte Allah'a ulaşan zikir. Dedik ya, yaş ve kuru hiçbir şey yok ki Allah'ı zikretmemiş olsun. Ama Allah, onların zikirleri bana ulaşmaz diyor. Âdem'deki zikir o değil. Bizim zikrimiz de ulaşmıyordu bir meydana girmeden, ilim irfana ermeden evvel. İdrak oluştukça, bilinçlendikçe o zikir Allah'a ulaşmaya başlıyor. Allah'a ulaşması ne demek; onu var görebilmek. İşte ben bütün esmaları Âdem'e tahsil ettirdim, bildirdim. Buradaki esmadan maksat Allah'ın isimleridir. Peki, isim müsemmasız olur mu? Olmaz. Mesela rahman ismi kimin Allah'ın yani bu esmanın müsemması Allah. Öyleyse rahman bir özellik ve nitelik. Bu özellik ve nitelikte kimi var görüyor Âdem, Allah'ı. Yani esmasıyla müsemmasını bir yerde buldu. Âdem kâinat kitabını okumaya başladı. Sen ne duruyorsun sen de oku!

Allah kendisine ait bütün özellik, nitelik ve güzellikleri eşyaya nakşetti. Bu nedenle eşya mazhar-ı billahtır yani Allah mazhariyetinde yaratılmıştır. Hilmi Dede Baba burada diyor ki *“Zatından zatına tecelli etti eşya koydu ad”* Zatından zatına diyor yani arada başkası yok. *“Semme vechullahı görmek için anda nazırın”* yani Allah batından zahire kendisini çıkarttı kendisini görmek, kendisini seyretmek için. İnsan aynaya niçin bakar? Kendisini görmek için. Allah da böyle istedi. Ayna yok, sen şimdi ben *“Nasıl birisiyim acaba?”* diyorsun. Bir ayna lazım sen seni görmek için.

Allah da kendi güzelliğini, gücünü, kuvvetini, ilmini, kendine ait ne varsa seyretmek için bu âlemi yarattı. *Gören kim görülen kim bu vahdet hanede ey Hilmi, Gören de görülen de zatullahtır, cemalullahtır sanma gayrиси ola.*

Nerede bu idraki, bu irfaniyeti oluşturduysa, ancak orası bu nazarla, bu zevkle, bu muhabbetle bakabilir. Aksi mümkün değil. Âdem kendine mahsus yokluktur. Çünkü Allah Âdem’i diledi ve kendisine seçti. Toprağını dünyadan aldirdim, yoğurdum, biçimlendirdim, ona ruhumdan ruh verdim, onu kendi zatı ulûhiyetimle zinetledim diyor. Ziyetlemekten maksat ona kendi görmemden görme, işitmemden işitme, ilimimden ilim verdim kendime ait ne varsa tüm özelliklerimi onda oluşturduğum demektir ve onu yeryüzünde halife ilan ettim, beni temsilen bulunacaksın dedim diyor. Âdem öyle bir yokluk ki onda Hak cemali zuhur etti. Allah’a muhabbet etmesini bilmeyen Allah’ı muhabbet edemez.

Allah’a muhabbet nedir, nasıl edilir? Bu kâinattaki her zerre ile âşık maşukuna muhabbet eder. Bu şuna benzer seven sevdiğinin bir mendilini bile görse oradan ona yine sevdiği muhabbet eder. Ama o mendilin sevgilisinin mendili olduğunu bilirse. “*Yaratılanı severim yaratandan ötürü*” derken Hz Yunus bunu kastediyor. Her zerrede maşukundan bir iz bir alamet gören âşık kime, neye kem nazarla bakacak? Kimi hakir görecek? Eşya mazharı billâhtır yani Allah mazhariyetinde yaratılmıştır.

Ama bir özelliğine mazhar düştü, künhüne değil. Allah’ın bir özelliğini aşıkâr etmekte. Bu aşıkâr edişiyile Allah’ı zikretmiş oluyor. Eşyanın zikirde oluşunun hikmeti budur. Ama bu tek tek esmaya mazhar düşüşü sen bir bütüne koyacaksın. Âdem bütün esmaya cami olarak yaratıldı. O nedenle mazharı zattır, mazharı sıfat veya mazharı esma denilmiyor. Zat her şeyi kendisinde toplayan demektir. Âdem bütün esmayı ilahiyeye arif olduğu için, kâmil olduğu için, her şeyi kendisinde topladığı için mazharı zat oldu.

Zat-ı Hak’ta mahremi irfan olan anlar bizi

Hız Niyazi Zat-ı sıfatta demiyor Zat-ı Hak'ta mahremi irfan alan anlar bizi yani o gizli olan irfanıyeti alan, tahsil eden anlar çözer bizi diyor. Fail, mevsuf ve mevcut olan doktorda safi esması tecellide olduğu için o yüzle görünüyor.

Bir başka yerde fail, mevsuf, mevcut o esmanın gereğinde çalışıyor. Bunun gibi her eşya bir mazharı billâhtır. Cemde o birliği, vahdaniyeti gördükten sonra tafsilata, halkiyete çıktığı zaman orada halkı görür ama böyle görür. Halkı Hak'tan müstakil olarak görmez Hak ile beraber görür. O zaman halk Hakk'ın hakikatteki yüzü olur. Orada eşyaya arif olarak bulunur.

Mesela soba bir esmadır. Bu esma neyi anlatıyor sana? Soba deyince o dört köşe sacı mı göreceksin yoksa oradaki işlevin adı mı soba? Tabî ki işlevin adıdır soba. Eşyanın hakikatini görmek oradaki esmanın özelliğini görmektir. Bütün kâinat esmayı ilahidir. Allah'ın esmaları bütün kâinata dağıtılmış. Her esma bir müsemmayı belirtmek anlatmak içindir. Arif olan bunu görür, anlar, okur. Bu nedenle, Âdem'de oluşan o sırrullah, idrak, zevk ve muhabbetullah ile kâinat şereflendi, değeri. Niyazi sultan bunun için "*Âdemliğini bilmeye Âdeme gel Âdeme*" diyor.

Âdem'e gelmek ben de Âdemim demek değildir. Âdem'e Âdem olmak için gelinir. O toprak yoğrulacak, işlemlerden geçecek, o alanda ilin, idrak verilecek, ziynetlendirilecek, o alanda ruhlanacak. Yoksa bu işlemde geçmeden toprağa Âdem denilmez. Testiye dönüşmeden toprağa testi denilmediği gibi. Bir işlemde geçtikten sonra o ismi alıyor. Sıradan bir topraktan testi, tuğla yapamazsın. O toprakta patlıcan, biber yetişir. Bu nedenle herkesi Âdem yapamazsın, Âdemliğe müsait toprağı olması gerekir. Bu meydanda biçimlendirilmeseydik, ruhlandırılmasaydık bu muhabbetleri ne ile anlayacaktık?

*Mürşit gerektir Hakk'ı hakkel yakın bildire
Mürşidi olmayanların bildikleri hep güman imiş*

Her şey anlatılamaz yaşanır. Onun için az, öz konuşmuşlar.
Çok fazla konuşan aklı, mantığı devreye sokmuştur. Aşkta fazla kelam olmaz. Hu

Marifettullah

***“Kendi hanende,
Külfet çekmeden
Hacı olma fırsatı verilmiş
Bu büyük bir nimettir bilene.”***

Önce gaybı iman gelir bu nedenle şeriat telkini çok önemlidir. Şeriat sistemi içerisinde Allah korkusu edinen insan kendisini vicdani muhakeme eder. *“Aman bana ait olmayan bir şeyi almayayım Allah beni her yerde görüyor”* der. Ama diğeri polis yoksa alır varsa almaz, oto kontrol sistemi yoktur onda. Bu nedenle çocuklarımıza şeriat bilgisini, eğitimini vermemiz çok önemlidir. Cenabı Resulullah o sistemi boşuna kurmadı. Çocuklarını bu eğitim ve bilgiden mahrum bırakan anne ve baba hak katında sorumludur bunun hesabını verecek. Çünkü Allah Kur’an’da *“Sürünüzden mesulsünüz”* diyor.

-Çocuğumu kurslara yolladım, üniversiteye hazırladım, doktor olsun avukat olsun istedim.

-Bana ait hangi eğitimi verdin? derse.

-Sana ait bir eğitime vakit bulamadım ya rabbi, mi diyeceksin?

Resulü Ekrem efendimize o sistemi kurduran da Allah. O kendiliğinden tek bir söz söylemedi. Dervişlik âşıklık sistemini kurduran da Allah. İkisi de noksansız. O sisteme dil uzatan o sistemle alay eden Allah ve resulüne dil uzatmış onlarla alay etmiştir.

“Benim şeriatımdan bir taş oynatan yerine bir baş koyar”
Bu sözü sıradan birisi değil Resulullah söyledi. Orada bulunanları tenkit etmek başka şey o makamı tenkit etmek başka şeydir. Hakikatte bulunanlar da tenkit ediliyor.

Orada bulunan da hakkını veremezse, layık değilse tenkit olur. Ben Ahmet’in yaptığı yayı beğenmem Ahmet’i tenkit ederim ama o sistemin kusuru yok ki. Orada iyi usta yoksa tabii ki yaylar öyle çıkacak.

Kur’an insanın kullanma kılavuzudur. Rabbin senin zahir batın nasıl olman gerektiğinin formüllerini veriyor. Sen onun dışında şu varlığı kullanmaya kalktığın zaman ne olacağı belli olmaz. Bir oluşumda Allah böyle istedi diyemezsin. Hayır, Allah öyle istemedi, sen emri ilahiye uymadın. Sen onun sistemine uymadın. Kendi eksikliğini örtbas etmek için noksanlıkları Allah’a yüklememelisin. Allah noksan sıfatlardan münezze, kemal sıfatlarıyla muttasıftır.

-Ne yaptın deveyi ya Ebu Bekir?

-Allah’a emanet ettim ya Resulullah.

-Nasıl?

-Çayıra saldım.

-Olmaz ya Ebu Bekir kulluğunu terk ettin. Git şimdi deveyi çulbırından tut bir kazığa ya da ağaca bağla ondan sonra Allah’a emanet et.

Sistem böyle çalışıyor Allah gelip senin devene çobanlık mı yapсын? Allah’a teslimiyet kulluğunun idrakine, bilincine ve şuuruna varmakla olur. Kırmızı lambada dur diyen var sana, sen durmazsan ve bir araba gelip çarparsa *“Allah böyle istedi”* diyemezsin. Sen kırmızı lambada dururken gelir birisi vurursa Allah böyle diledi de.

Allah kulunu ilahi vasıflarla, özelliklerle, güzelliklerle ziynetlemiş. İnsan boyutundan aşağıdaki canlılara bahşetmediği ilahi nimetlerle ziynetlemiş. İnsan, özellikleri itibariyle en üst zirvedir, insanın üzerinde bir canlı yok. Bir de akıl denilen nimet, ziynet koymuş ve kendisine muhatap kılmış. Mesela Musa peygamber de insandı ve Allah'la konuşuyordu.

Demek ki Allah insanı kendisine muhatap olacak özellikte yaratmış ve kendisine muhatap kılmış. İlahi özellikleri taşımak ben Allah oldum demek değildir. O ilahi özellikleri taşıdığını gören, o özelliklerde mutlak olan ancak sensin demeye başlar. İnsan gaye varlıktır sıradan bir varlık değildir. İnsan Allah'ın muradı ilahisidir. Allah kendisine bir dost, bir sevgili, bir muhabbetçi istedi. Muradı ilahi budur.

Hız. İbrahim'e Halilullah diyoruz. Halilullah Allah dostu demektir. Yapısı itibariyle o da insan bizden ne farkı var? O da annesinin karnına düştü, dokuz ay orada kaldı. Uzayda hazırlanıp gelmedi. Hız. Resulullah da Abdullah'tan düştü Amine'ye benim senin düştüğün gibi. Senin zahiri gelişiminle onun zahiri gelişimi aynı, hiç farkı yok. Bir fark var aramızda, birine Halilim dedi diğerine Habibim dedi. Peki, aramızdaki fark ne o halde?

Halilim; dostum demektir. Demek ki Allah insandan dost ediniyor. Bu da insanın Allah katında ne kadar değerli olduğunu gösteriyor. Hiçbir numune yok Allah'ın bir kediye bir köpeğe dostum dediği.

Allah'ın insanı ilahi özelliklerle donatıp beşeriyetteki en değerli varlık kılması ona çok değer verdiğinin alametidir. İnsanın üstünde bir değer de yaratmamış. Meleküt bile onun altında. Peki, insan bu taşıdığı değerlerin farkında mı? Bu oluşumunun farkında mı?

İnsan olarak yaratılma şerefının bilincinde mi? Hayır değil. Şu kısaca tespitler yapılmaya çalışılan alan üzerinde fikir yürütmeyen, şu sözlerin üzerinde durmayan, ne olup bittiğinin farkına varmayan “Ko ben insanım desin, ben acep ona insan der miyim”

“Yere göğe sığmadım lakin mümin kulumun kalbine sığdım” diyor. Mümin de insandan oluyor. Beşerî yönü insan Batınî yönü mümin. Peygamber de insan. Beşerî yönü insan Batınî yönü peygamberlik mertebesine erişmiş. Mevlana da benim gibi aynı kanaldan geldi, beşerîyönü insan. Peki, bunlar nasıl o makamlara erdiler? O alan, ilahi boyut onları cezbedti. Onların gönlüne mana sultanlarının aşkı, sevdası, muhabbeti düştü. Ve kendilerindeki ilahi özellikleri faaliyet alanına soktular. Onlara o ilahi yönlerini geliştirecek imkân verildi.

Beşeri alanda imkânlar sunuyoruz çocuklarımıza okusunlar doktor, avukat olsunlar, peki ilahi alanda hangi imkânları sunuyoruz çocuklarımıza Allah dostu, evliyullah, veliyullah olsunlar. Bu mu çocuk yetiştirmek! *“Ben çocuğumu çok seviyorum”* Hayır, sen çocuğunu hiç sevmiyorsun. Sen onlara en büyük düşmanlığı yapıyorsun. Böyle sevgi mi olur!

Allah’ın insana yüklediği o özellikler o hak dostlarda faaliyete geçmiş. Atıl olmaktan, devre dışı olmaktan çıkmış bir işlerlik kazanmış. Harekete geçirecek zemini ve araçları kullanmışlar. Ziyetlendikleri o ilahi özellikleri yani ulvi yönlerini bir tevhit bilincine, şuuruna ve tevhit imanına ulaştırmışlar. İşte Allah o boyuta ulaşmış insana Halilullah diyor. Bu kişi Allah dostudur diyor. O kişi oraya yatarken ulaşmadı oraya, gökten zembille de inmedi veya sihirli değnekte değmedi. Bir hizmet, bir gayret sonucunda oraya ulaşılır.

Şu beşerî yaşantımıza verdiğimiz gayrete, hizmete, mücadeleye bakalım. Bu hizmetin yüzde kaçını manevi yönümüze veriyoruz? Haftada sadece iki üç saat sohbet dinlemekle nasıl tekâmül edilecek? Altı gün yalnız nefsin için çalış, çabala, uğraş haftanın iki saatini ilahi yönüne ayır. Böyle tekâmül olduğu görülmemiş. Verdiğimiz hizmet gayret bu işe ne kadar değer verdiğimizle doğru orantılıdır. Biz henüz paçamızı o beşerî yaşamın cazibesinden kurtaramadık. Orası daha ağır basıyor. O gönülde aşk, seveda, muhabbet nasıl oluşacak?

İşi aksatalım, işe gitmeyelim, dükkânları açmayalım demiyoruz. Tabii ki beşeri ihtiyaçlar için mücadele verilecek. Ama akşam olduğu zaman kendimize, manevi yönümüze ayıracağımız bir zaman da olmalı. Sizin üzerinizden bazı yükleri kaldırdık ama başıboş kalıp nefsinizin size hâkim olmasını istemedik. Sunulan nimeti ve imkânı nefsimize uydurmayalım. Başıboş bırakılırsa nefsin talepleri biner ensene, gece gündüz sana kendisini muhabbet ettirmeye başlar. Ömrümüzü nefsimizin isteklerinin peşinde tüketip gitmeyelim.

Sohbetlere gitmemek için yorgunluğunu bahane edenler gerçekte âşık değiller. O yorgunluğu bahane eden de kişinin nefsidir. O kişi nefsin tuzağında haberi yok. Allah muhabbeti insanın yorgunluğunu alır. Aşık muhabbet külfet gelir mi? Geliyorsa ben bu işin aşığı, dervişi, sevdalısı değilim o zaman. Ama kişi muhabbetten zevk almıyorsa gelmemek için yüzlerce kılıf bulur kendisine. Bu tuzaklara düşmeye başladığımız zaman artık bunların sonu gelmez.

Dünyada hiçbir davayı kaybetmeyen avukat nefistir, seni daima beraat ettirir. Öyle geçerli sebepler bulur ki kazanamayacağı hiçbir dava yoktur.

On kişi öldürmüşe bile geçerli sebepler bulur. “*Saddam binlerce kişiyi öldürdü sen ne üzülüyorsun zaten hak etmişlerdi*” der.

Kişi kendisine “*Beni sohbetten, muhabbetten, sevdadan uzaklaştıran nedir?*” diye soracak ve hemen onun kökünü kazıyacak. O arzu, o istek ve sevda içeride oluştuğu zaman artık ferman dinlemez. Ama o muhabbet sevdası oluşmadıysa insanlar kendilerine bir sürü kılıflar bulur.

İnsan hem ilahi özelliklerle ziynetlenmiş hem de beşeri özelliklerle ziynetlenmiş yaratılmışlık âleminde en şereflili kılınmış mahlûkattır. İlahi takdir, muradı ilahi böyle istemiş. Bizi insan olarak getiren o ilahi takdir fare olarak da getirebilirdi. İnsan olarak gelmeyi biz istemedik birisini insan birisini fare getiren ilahi takdirdir. Değil diğer şeyler için şükretmek, kişi insan olarak yaratılmanın şükürünü bile rabbine gereğince yapamaz.

Ama insan olarak yaratılmanın değerini ve anlamını bilirse tabî. İnsan olarak yaratılmak Allah katında bir mükâfat değil mi? Bundan büyük mükâfat ve nimet olur mu? İnsan olarak yaratılmanın Allah katındaki sorumluluğu ve mükellefiyeti nedir? Şükrü nedir, hamdı nedir? Bunları düşünmeyen, şu tespitlerin üzerinde durmayan düşünce adamı değildir, mütefekkir olamaz. O ancak hazırlanmış bilgiyi alıp ezberleyen taklitçilerden olur. Taklitte kişiyi hiç bir yere götürmez. Bir başkasının imanını taklit etmek senin iman sahibi olman demek değildir. Verilen temel üzerine kişi tahkik ve araştırma sonucunda bir imana ulaşacak.

La faile illallah tarif olundu. “*Neden acaba fail Allah da başkası değil?*” diye kişinin kendisine sorması lazım. Allah’tan başka fail yoktur imanına nasıl erdin? Öyle dediler iman ettim. Hayır, olmaz yeterli değil.

O senin imanının olmaz. Sen bunu tahkik edeceksin araştırman sonucunda göreceksin ki hakikatten Allah'tan başka fail yokmuş. Tefekkürün seni oraya getirecek. İnanırım ve iman ettim ki Allah'tan başka fail yokmuş dediğin an iman sahibi oldun. Kişi bunu araştırıp keşfedip bulmadıysa başkasının telkinini ezberledi. O kendi imanını değil telkini veren kişinin imanındır.

Din; kul ile Allah arasındaki sistemin adıdır. İman; kul ile rab arasındaki görüşmenin, bilişmenin, sevişmenin adıdır. O sistemin içerisinde bir iman oluşacak; imanı mutlak.

Örneğin; bir mobilyacı kapı, çerçeve, masa, sandalye meydana getirebilmek için bir atölye kurmuş. Bıçkısı, keseri, testeresi... ne lazımsa hazırlamış. Bu atölye dindir. Şimdi bu atölyede hizmet edecek bıçkıyla ne olur, testereyle ne olur bilen atölyeyi tanıyan birisi lazım. Bu sistemin eğitimini alacak, bıçkı nedir ne işe yerer vs. Ondandan sonra al bakalım bir çam kütüğü bana şu ebatta bir kapı, çerçeve yapıver. Kişi şimdi o sistemin içerisinde çalışmaya başladı. Kesiyor, biçiyor, ölçüyor, ekliyor. Bir imanî faaliyet başladı o dinin içerisinde. Bu dinle amel etmesi bir iman oluşturmaya başladı.

O sistemin içerisinde hizmet eden, amel eden bir anlayış olan iman çıktı meydana. Ve o dinle imanın birbirine muhabbetinden kapı çerçeve çıktı meydana. İşte ispata çıktı. İman bir şeyi ispat edecek o sistemin içerisinde. Ve meydana çıkan o şeye iman âşık olacak.

Bu alt tespitler bizde bir şeyleri uyandırmak içindir. Allah bir sistem kurmuş adına din demiş. Bu sisteme tâbi olanlara da Müslüman denilmiş. Ve buradan bir sonuca varanlara da mümin denilmiş. Kişi o sistemle muradını maksudunu hâsıl edecek.

Aynı sistemin içerisinde birisi gaflet ve delaletiyle bulunuyor, bir diğeri irfaniyetiyle bulunuyor ve o sistemle maşukunu zuhura çıkartıyor. Nasıl mı? Şöyle:

Şimdi hac mevsimi. Ne olup bitiyor acaba? Hac dini sistemin içerisinde hem bedenen hem manen çok ayrı özelliği olan bir ibadet biçimidir. Namaz mı kılmak istiyorsun evinde dön kibleye kıl. Ama hac öyle değil. Hac ibadeti sanki ahiret gününün, mahşerin, sırat köprüsünün, Allah'ın huzuruna çıkışın, Allah'a dost olmanın Allah'a sevdalanmanın provası gibi. Bu nedenle hac ibadetinin dini sistemin içerisinde apayrı bir özelliği ve yeri vardır. Çok manalar gizli içerisinde. Bazılarını sayalım.

Daha evden çıkışla başlıyor. En çok sevdiklerini bırakıyorsun geride çoluğunu, çocuğunu, malını, mülkünü işini her şeyini ne varsa. Nereye gitmek istiyorsun? Beytullahı, haremi şerife, arafata, müjdelifeye, minaya, Merve sefaya ben bu yerlere gitmek istiyorum diyorsun. Davet aldım ben rabbimden bu davet üzere çıktım yola. Çünkü *“Allahümme lebbeyk”* derken,

“Ya rabbi sen huzuruna davet ettin ben geldim” diyorsun.
“Leke lebbeyk la şerike lek innel hamde vel nimete le kevel mülk”

şeriki olmayan ya rabbi hamd senin zatına mahsus, nimetinde sahibisin, sen evvelsin, sen ezelsin, senin davetin üzere huzuruna geldim.

Hacca gitmeye niyet eden evvela gidiyor ihramını hazırlıyor. En yakınlarıyla helalleşiyor yani daha kapıdan çıkmadan bir nevi terki dünya oluyor. Zahirî ahkâmda sisteme konmuş olan tüm bu şekli boyut manayı hakikati anlatmak içindir. Başka nasıl ne ile anlatacağız manayı? O halde suret siret

için var. Peki, bir değeri yok mu suretin? Bir şeyi sembolize ettiği için, bizim idrakimize bir şeyi sunduğu için, bize gerçekleri buldurduğu için o da çok değerli. Yoksa ne ile bulacaktık suretsiz siret olur mu? Siretsiz de suret olmaz. Biri mukayyet biri mutlak. Suret geçicidir ama siret mutlaktır. O halde eşya dış görünümüyle bize manayı hakikati buluşturmak için var. Suretin aslı görevi sirette olanı meydana çıkartmaktır. Çünkü siret kendisini suretle sırlamıştır. O halde eşya dediğimiz kâinat manayı, sireti ve hakikati ilan ve ispat etmektedir. Çünkü fakir görmek istediğini bu âlemle gördü, işitmek istediğini bu âlemle işitti, sevmek istediğini bu âlemle sevdi, âşık olmak istediğine bu âlemle âşık oldu.

Bize bildirilen Allah yedi kat gökyüzünde oturan bir Allah değil bu âlemle bir bütün olmuş olan Allah'tır. Bize bu âlemi bir kenara bırakarak gökyüzünde bir Allah arattırmadılar. Böyle bir iman telkin olunmadı. Şu kâinatta aradığını bulacaksın, onunla bu boyutta sevişeceksin dediler. Bizde ne aldısak onu bildiriyoruz.

Hac yolculuğunun manayı hakikatte karşılığının ne olduğunu anlatıyoruz. O halde bu zahir ahkâm hak erenlerine manayı görmeye ışık tutmuş. Öyle bir sistem öyle bir ahkâm kurulmuş ki aynı hakikat. Ama kimin için? Tabî ki ehli hakikat için. Ehli hakikat olmayan ne yaptığını, nereye gittiğini, ne olup bittiğini fark etmeden dönecek ve bir daha nasip olsa da gitsem diyecek. Hiçbir manaya tanık olmadan taş toprak görüp geldi. Hâlbuki o sistem, o ahkâm bir manayı görmen bir hakikati keşfetmen içindi. Parmak bir yeri işaret ediyor. Sen parmakta kaldın işaret ettiği yere bakmadın parmak gördün geldin. *“İstersen bin kez hacca var hocam hepsinden iyicesi bir gönle girmektir”* bunun için söylenmiştir.

Allah Resulüne “*Hac nedir ya Resulullah?*” diye sorulduğunda üç keresinde de “*Arafattır*” diyor. Neden tavaftır, müjdelifedir, minadır, Merve sefadır demiyor acaba? Neden her defasında arafattır diyor? Çünkü Arafat marifetullah makamıdır. Bir insan marifetullaha ermedikçe oraların ne anlam taşıdığını, hakikatini hiç bir zaman göremez.

İnsanın hac ibadetini kendi varlığında yaşaması lazım. Oraları seni sana bildirmek için semboldür. Eğer oraları seni sana bildirmiyorsa sen devenin hacca gittiği gibi gittin geldin. Eskiden develerle gidilirmiş hacca. Mekke’ye, arafata, müjdelifeye, minaya deve ile gidilirmiş. Ama deve Bursa’ya yine deve olarak döner hacı olarak değil.

Hacı olarak dönmek ne manadır acaba? O hac ibadetini yerine getirmiş onu başarmış demektir. O nasıl bir ibadettir. O uruçtur, yükseliştir. İlahi boyuta, manevi esrara ve sırra mazhar oluştur. Hac ibadetinin verdiği mesaj mülkün sahibi ile tanışmaktır. Kişinin hiçliğini bulup mutlak olan kudretullaha mazhar oluşudur. Mülkün sahibine mal da senin, mülk de senin, evladı hıyal de senin, ben de seninim ya rabbi demektir. Yaşamda kendi namına bulunmaktan feragattir. Çünkü yaşam da Allah’ındır. Allahü lailahe illa hüvvel hayy.

Yaşamın sahibini tanımayan, onu Hakk’a veremeyen elimden gidecek diye korkar. Yaşamını kiminle daim kıydın, oluşturdu? Yaşamının merkezine kimi koydun? Kendimizi yaşamın merkezine koyduysak ölmekten korkarız. Çünkü ölümü inkâr da edemiyoruz hazım da edemiyoruz. Neden çünkü yaşamı sahiplendik. Çocuğu, malı mülkü sahiplendiğimiz için elimizden alıverirler korkusunu endişesini taşıyoruz. İman bunun neresinde?

Hac ibadeti bir nevi her türlü nispetten, benlikten ve her türlü sahiplenışten feragattir. Mülkün sahibiyle tanışıp *“Davet ettin ey rabbim, davetine icabet ettim, malımı mülkümü en çok sevdiğilerimi geride bıraktım ve senin huzuruna geldim”* dedin. Surette oraya gitmek gerekmeden bu gün burada bunları kafamızda gerçekleştirip hacı olalım. O idraki, o şuuru oluşturup, o gerçeği görmeye başlayalım. Giy o ihramı batınına. Kendi namına bulunmaktan feragat edip mülkü sahibine verip mülk senindir ya rabbi diyebilmektir. Yaşama sahip çıkmaktan geçip hiç olmak yok olmaktır ihramı batınına giymek. İhramın içerisine hiçbir şey giyilmez, üryan anadan doğma bulunulur. Dışındakileri terk ettin içindikileri de terk et. Huzura öyle bir çıktın ki yarın mahşer gününde ilahi huzura çıkmış gibi; nispetsiz, enaniyetsiz, bembeyaz pak. *“Ya rabbi, halilim dediğin o dostunun oluşturduğu bu ilahi sırları keşfetmeye geldim. Ta ki beni de dostluğuna kabul edesin”* Allah'ın halilim dediği Hz İbrahim aleyhisselama yaptırdığı o kutsal yerlere dost olmak. Gerçekte oralar rumuzdur. Ama bu rumuzlar ve semboller hakikatte bir şey anlatıyor. Hüner, ne anlattığının şuurunu ve zevkini oluşturmaktır.

Oraları bir suret olduğu gibi sen de beşeri görüntü itibarıyla bir suretsin. Sen de manada bir şey anlatıyorsun. Sen seni tanırsan göreceksin ki bu surette tanınmak isteyen, bilinmek isteyen birisi sende de var.

*Cümle âlemde dolanan bir cemal
Bir cemali bunca elvan eylemiş
Anlayınca zatı hakkı zevk ile
Bu Niyazi nice seyran eylemiş*

Hac nedir diye sorulduğunda Allah resulü her seferinde *“Arafattır”* diye cevap vermiştir. Neden Arafat çünkü Arafat marifetullah makamıdır.

Bir insan marifete ulaşıp o marifet ilmini tahsil etmeden orada kurulmuş olan hiçbir sistemin hakikatte, yaşamda neyi temsil ettiğini göremez.

Marifettullah makamına arafattır demesindeki maksat; bir insanın iç âlemi ilahi davete muhatap ve mazhar olduysa o artık kendisini aydınlatacak, irşat edecek bir mürşid-i kâmil aramaya başlar. Birisi gitti diye değil kendisine lazım olduğu için bir kâmil aramaya başlar. Komşum gitmiş ben de gidivereyim değil bu iş. Komşun hacca gitmiş sen de gitsene. Ama yedi buçuk milyar bir kişi kıyabilir misin? Burası bedava, komşu gitmiş sohbeta bende gidivereyim. O kadar ucuz pazar değil. İnsan oralara şekil suret görmeye o kadar para veriyor, çektiği külfet de cabası. Kendi hanende, külfet çekmeden hacı olma fırsatı verilmiş bu büyük bir nimettir bilene.

Kelamın değerini bilmezsen o kelam seni değerli kılmaz. Çünkü kelimullahın, sırrullahın değerini anlayabilecek kapasiten yoksa sen o kelamı alır çelik çomak oynarsın onunla. Bak bende var sende de var mı dersin. Ama verilen sırrullahın, yapılan muhabbetullahın değerini bilecek kapasitedeysen, o cevher sende varsa sen o çıkacak kelimla arşı alaya fırlarsın her muhabbette.

O marifetullahta (arafatta) güneş doğumundan güneş batımına kadar bulunma mecburiyeti var. Arafatın sınırı vardır, o sınırın dışında bulunursan hacı olamazsın. Hasta da olsa, topal da olsa ölüm hastası değilse sedyeyle getiriyorlar Arafat sınırının içine. Arafat sınırı telle çevrilmiş büyük bir alan. Resulullah çizmiş o sınırı, marifettullah sınırı. O sınırın dışında kalanlar sırrı esrara varamaz, hacı olamazlar ve kendileri kaybeder.

Arafat zahirde Uludağ gibi üstü düzlük bir dağ. Orası Âdem'le Hava'nın affolunduğu tekrar Allah dostluğuna döndüğü yer olarak gösteriliyor.

Neden orada buluştu, affolundu Âdem'le Havva? Çünkü orası marifetullah makamıdır, marifetullah bir şeyleri barıştırır. Nefsiyle davacı herkese haddini bildiriyor. Bir marifetullahda nefis de ruh da haddini bilir. Marifetullahda eren kâinatla barışır. *“Biz gelmedik dava için, bizim işimiz sevi için”* Marifetullah sırrını tahsil edende hasat, buğuz, kin, kibir, riya, inat, tamah olmaz. Çünkü sırrullahı tahsil eden her türlü benliğinden arınır. Mülkün sahibini tanır. Hangi mülke sahip çıkacak. Görmenin sahibi de sen değilsin, işitmenin sahibi de sen değilsin, gücün kudretin yaşamın sahibi de sen değilsin. Neden sahiplendin sen bunları? Bu anlayış ikilik hâsil etmedi mi? Şeriki olmayan Allah'a bir şerik hâsil etmedin mi bu anlayışınla?

Bu sırrı tahsil eden, bu gerçeğe ulaşan, marifetullah kapısında bu esrara yakın olan bir insanın davası kalır mı? Cümle âlemle barışır, neden, çünkü ona eşyanın hakikati bildirildi. Ona eşyadaki ilahi sır, ilahi güzellik açılmaya başlar. *“Fe Semme vecullah”* nereye dönerseniz benim yüzüm oradadır sırrı açılır. Eşyadaki zıtlığı değil ahengi görmeye başlar. Eşyadaki uyumsuzluğu değil birbirini tamamlayıcı yönünü görmeye başlar. O kâinat kitabını okumaya başlar. Artık oradan müjdelifeye müjdelenir o. *“Müjdelers olsun sen o sırra, o gerçeğe, o esrara marifetullah kapısından erdin”* Bir güneş doğdu. Arafatta yeni bir güneş. Yeni bir idrak, uyanış.

Doğdu ol hakikat güneşi bir dahi dolanmaz

Yeni bir idrak, yeni bir zevk, yeni bir nazar, yeni bir lisan. Cümle âlemle barış. Dava yok, kin, kavga yok. Hoş görü, tevazu, tenezzül var.

Mülkün sahibi Allah'tır biz onun kulluktaki hizmetkârıyız. Sahiplenerek konuşmaz artık. Sahiplenerek düşünmez artık. Onun hizmetkârı, kölesidir. Allah namına al Allah namına ver. Kendi namına değil. Hu.

Edeb-i Resulullah

*“Allah’ın mülkünde oturuyoruz
Ama O’nu tanımıyoruz.”*

Değirmeni çalışanın haznesine buğday düşer. Değirmeni çalışmayanın haznesine buğday konsada olmaz. Değirmen çalışacak ki taşların arasına buğday düşecek taşlar onu ezecek un olacak. Sonra o unla ekmek yaparsın, çörek yaparsın karnın doyar.

Eşyadaki bütün icatlara baktığımız zaman arkasında bir düşünce insanı, bir mütefekkir var. Zahir batın düşünce insanları bir şeyleri keşfetmişler. Tefekkür âleminde fişi Allah’ın prizine takarsın ve o kanaldan gönle neler yağmaya başlar. Hayranlıkla ve hayretle okuduğumuz o sözleri nereden söylemişler.

Edebin iki yüzü vardır. Zahiri edep Batınî edep. Yani Tafsilat-ı Muhammediye’deki edep, Hakikat-i Muhammediye’deki edep. Tafsilat-ı Muhammediye’deki edep küçüklerine sevgi, büyüklerine saygı çerçevesinde olan edeptir. Oturmasını kalkmasını bilmek vs. ama bir de Hakikat-i Muhammediye’de olan edep vardır. Halk için olan edep bir de Hak için olan edep. Hakikat-i Muhammediye’deki edep huzuru Hak’ta bulunmaktır. Huzuru Hak’tan gafil olan edepsizdir, hayâsızdır. Tafsilat-ı Muhammediye’de edepli çok insan buluruz. O kişiye bakalım Hakikat-i Muhammediye’de de o edebi gösteriyor mu? Orada hepsini edepsiz buluruz.

Her iki edebi de üzerinde bulunduran aliyyülâlâdır. Elimizden geldiğince iki edebide oluşturmaya çalışmalıyız. Her şey Hak ile kaim. Sen de Hak ile kaimsin de Hak'ta değilsin. Bu âlemde bilinsin bilinmesin, anlaşılın anlaşılmasın, görülsün görülmesin onun olmadığı yer yok. *“Nerede anarsanız oradayım. Her yerde hazır ve nazırım”* diyor. Öyleyse kâinat Hak ile kaim. Eşyanın Hak'tan müstakil ayrı bir mevcudiyeti yok. Ama Hak ile olduğunun farkında değil. O bilinçte o şuurda değil.

*Ben sanırdım dost gayrıdır ben gayrıyam
Beni bu hayale salan ancak sıfatı mahlûk imiş*

Mahlûk sıfatı tevhit görmemiş, aşî olmamış sıfattır. Görmesi, işitmesi, ilmi, konuşması aşî olmadı. Büyüklerimiz sorarlardı *“Anandan doğduğun gibi mi duruyorsun yoksa ikinci doğumu gerçekleştirdin mi?”* İki sefer doğmayan mahlûk olarak gider.

Bu doğum nasıl bir doğum acaba?

İki doğum iki ölüm gibi sözler tasavvufta hakikate, manaya ait sözlerdir. Bu kelimeler önce ezberlenir, sonra taşıdığı mananın aranması gerekir.

Her şey Hak ile kaim ama kişi Hak ile kaim olduğunu bilmezse kendisini Hak'tan ayrı bir varlık olarak lanse eder. Neden? Tevhit görüp o fark verilmediği için. Yani aşılınmadığı için.

Birisi bir yere misafir olmuş gece sohbet ederlerken ev sahibi *“Armut var yer misin?”* demiş. Adam yerim deyince *“Allah armudu mu istersin Muhammed armudu mu?”* diye sormuş. Adam *“Tabî ki Allah armudu”* demiş. Ev sahibi bir tepsi alfat armudu getirmiş.

Ormanlarda, dağlarda yetişen mahlûkatın bile yiyemediği diş geçmez taş gibi bir armut. Adam bir ısırılmaya çalışmış neredeyse dişi kırılacak yiyememiş ve “*Nasıl Allah armudu bu?*” diye sormuş. Ev sahibi “*Allah’tan yaratıldığı gibi kalmış bu armut, eğer Muhammed armudu isteseydin o farklıydı*” demiş. Adam “*Getir o zaman*” deyince ev sahibi bir tepsi Göksulu aşî armudu getirmiş.

Adam bir ısırılmış armut ağzında eriyor. Ev sahibi “*Ne anladın?*” diye sormuş adama, adam “*Anladım, sert olan benim, aşılı olan sensin*” demiş. “*Evet*” demiş ev sahibi “*Sen Allah’tan yaratıldığın gibi kaldın aynı bu kendi başına biten armut gibi. Ben de öyleyim ama bak bir aşî yaptılar benim ağaca o halde olan armut bu hale döndü*” demiş.

İşte o aşîdan sonra kişinin gördüğü, işittiği, düşündüğü, konuştuğu değişir. Aşî bazen tutar bazen tutmaz. Bazı ağaç aşîyı kabul etmez boğar. Bir dala yaparsın aşîyı aynı daldan kendi sürgününü yapar o aşîyı boğar öldürür. Aşîya su vermez yine kendi sürgününü besler. Bu durum enaniyeti, gururu, benliği fazla olanlarda olur. Allah muhafaza. Dedğim dedik olan kişilerde aşî bir türlü tutmaz. O nedenle yapısını görmek için daha meydana almadan evvel bir takım imtihanlardan geçirmişler insanları. Hak ile kaim olmasına rağmen Hak’tan gafil olmak, hakikatte en büyük edepsizliktir.

Bir gün Kemal Efendi dervişleriyle zahir namazı eda için camiye giderken bir adam görmüş ve ağlamaya başlamış. Dervişan da ne olduğunu çok merak etmiş ama anlayamamışlar. Namazdan sonra Kemal Efendi “*Neden ağladığının hikmetini anlatayım*” demiş. “*Adama karşıdan gelirken nazar ettim yüzünde sakalı şerif; Resulullah’ın sünnetini taşıyorum diyor. Başında beyaz bir dolak; ben düşünce âlemimi akladım, doladım, sırladım diyor.*”

Sırtında bir beyaz cübbe; ben ölmezden evvel öldüm diyor. Elinde tespih; ben zikri daime ulaştım diyor. Suretine bir baktım haza evliya. Suretinde bütün alametler var. Bir de içine girip bakayım dedim ne göreyim içi kâfir. Ne başını aklayabilmiş, ne ölmezden evvel ölmüş, ne de zikri daime ermiş. O zaman rabbime, pirime, yoluma şükürüm niyazım o kadar galebe çaldı ki ağlamaya başladım. Ya bu fakiri de böyle suret ehli bırakaydınız ne olurdu halim dedim ona ağladım” demiş. Melamiler suretleriyle uğraşmadıkları için tanınmazlar. Melami’yi ancak Melami tanır. Her şey hak ile kaim olduğu için soracak “Ben seninleydim sen kiminleydin” diye. Şeriattaki de tevhit ama tevhidin bir de irfaniyet bölümü vardır.

Bu gelen ilmi ledün sultanıdır

Bu gelen tevhide irfan kanıdır

Yani tevhidin irfaniyet boyutundandır demek istiyor Süleyman Çelebi. Hz Niyazi de bir beyitinde; “*Bekle maarif kapısını, yüz göstere irfan sana*” diyor. O irfaniyet sana yüz gösterebilir diyor ama nereden, hoca kapısından demiyor. Marifet kapısından diyor. Marifetullaha ulaşmış olan yer ancak sana irfaniyetiyle yüz gösterebilir.

“*Bu gelen tevhide irfan kanıdır*” Muhammedî idrakin, zevkin, bilginin, edep ve erkânın yüz gösterdiği kapıyı bulursan oraya sıkı sıkı sarıl bekle ki o kapıdan irfaniyet yüz gösterebilir sana. O irfaniyeti tahsil ettiğimiz zaman Hak ile kaim olduğunuzu görmeye başlıyoruz. O irfaniyetin dışındaki bilgiler, veriler hayalde, gayıpta bir Allah’ı zikrettirir. Yani şirk imanında bırakır ki o imanda “*Allah ayrı ben ayrı*” anlayışı vardır. Gerçek tevhit imanında o ayrı ben ayrı yoktur.

Hz Niyazi de eskiden hocaydı. Mısır'da zahir medrese ilimlerini eksiksiz tahsil etti. O zahir ilim ona aradığını buldurmamış olacak ki Ümmi Sinan hazretlerinin kapısına kul oldu. Bir aradığı bir talebi olduğu için o zahir kapıda kalmadı, geldi mana kapısında kul oldu. Bir evvelki Niyazi o ilmi mutlak zannediyordu.

Ama o ilim, o amel onu “*Sanırdım dost gayrıdır ben gayrırım*” da bıraktı. Maarif kapısını bekledi ve Ümmi Sinan da ona irfanıyetiyle yüz gösterince “*Ben seni taşrada arar idim, ol can içinde canan imiş*” demeye başladı. Neden “*Beni bu hayale salan ancak sıfatı mahlûk imiş*” diyor? Çünkü mahlûk sıfatı aşî görmedik, birinci yaradılışın sıfatıdır. Hz Niyazi tevhidin irfan boyutunu tahsil edip o irfanıyete erince söylediği sözler hep farklı olmaya başladı.

*Cihan içre senden bir nişan arar idim
Ahir seni bildim ki cihan sen imişsin*

Her şey Hak ile kaimin sırrı ve zevki açılmaya başladı. Gördüğü işittiği hak oldu. İşte o zaman gerçek edebe ulaştı. Bu Edeb-i Resulullahtır. Resulullah neden “*Beni bana bırakma*” dedi. Çünkü o zaman ben kendimi görürüm, ben kendimi bir daha görmeyeyim, cümle oluşumda seni göreyim demek istedi.

Yunus da öyle diyor “*Al götür benim benliğimi, getir senin senliğini*” Nasıl gidecek o benlik? Nispet e’falinden ifna, nispet sıfatından ifna, nispet vücudundan ifna. Ölmezden evvel ölüm tahakkuk etti. Orası makamı evliyadır. Ölenin dili, görmesi, işitmesi olur mu? Meğer hakikatte ben yok imişim, olan ol kendisiymiş, gören ol kendisiymiş. O zaman ne oldu “*Tecelli tecelli edenle bir vücut haline geldi*” işte evliyalar bu nazarla bu zevkle bulunmuşlar.

Eğer Hak ile olursan cümle tecelliyi Hak'tan görürsün ve faili hakiki ancak sensin dersin. İşte marifet bunu diyebilmek bunun seyrini sefasını sürebilmektir. Lafi çok kolaydır ama haliyle hâllenmek demek onun o yaşantısının, o zevkinin senden tecelli etmesi demektir. Aksi takdirde haliyle değil ilmiyle hallenmiş olursun. Allah katında en büyük günahın şirk olduğu Kur'anî kati bir hükümdür. Allah bütün günahları affederim ama bana ortak koşanı asla affetmem diyor. Bir insan nasıl gerçek manada şirkten kurtulur? Ancak sülük ü tevhit ve o alanda ilim irfana mazhar olmakla kurtulur. Hocalar da diyor “*Şeriki yok*” diye, Yunus Emre hocalara sesleniyor; *Şeriki yok dersin hocam, günde yüz bin şerik edersin*

Hangi düşünce, hangi anlayış şerikini çıkartır. Adam gecede on bin tespih çekiyor ama müşrik dolaşiyor haberi yok. Zan ve vehminde bir Allah'a iman ediyor. Onun şeriki yok diyor ama tanımıyor ki. İnsan tanımadığına eş koşup koşmadığının mukayesesini nasıl yapabilir. Salikin şirki tevhide zatın tahakkukundan sonra biter. Ef'ali, sıfatı, vücudu kendisine nispetle gördüğü için şirk ediyordu. Bu üç cihetle Allah ayrı ben ayrıyım diyordu. Kişi buradan geçebilmesi için evvela ikilikte olduğunu kabul edecek ki birliğe talip olsun. Nimetlerimi niçin yalanlarsınız beyanındaki “Yalanlamayı” nasıl anlamak gerekir? Yalanlamak bizi görmesi, işitmesi, kirpiği, kaşı... Vs. bi tamam tanzim ve terkip eden Hak'tan gafil yaşamaktır. Bu çok büyük edepsizlik ve ahlaksızlıktır. Yuh Baba o nedenle ölümlere yuh çekermiş. Allah'ın mülkünde oturuyoruz ama onu tanımıyoruz. Bundan daha büyük edepsizlik, hayasızlık, ihanet olur mu? İnsan zahirde birisinin evinde kiracı olarak otursa ev sahibini tanır. Hep onun eşyasıyla (çoluk, çocuk, ev, araba, kariyer... vs) hem dem oluyoruz da, o eşyanın da sahibi olan Allah'la ömür geçiremiyoruz. O zaman yazdır mezar taşına “*Yaşamadan öldü*” diye.

Melami'ye gösterilen seyri sülük bir şeyin esmasına değil müsemmasına ait olan kısımdır. Bunun dışındaki bütün tarikatlar talim-i esmayı telkin eder. Varlığın aslını, hakikatini muhabbet olan talim-i müsemma Melamilige mahsustur. Bu sebeple Hazreti Pire “*Hangi tarikata mensupsunuz efendim?*” diye sorduklarında, “*Biz tarikat değil hakikatiz*” demişlerdir. Biz talim-i esmada değil zevk-i müsemmadayız demek istemişlerdir.

Mürşid-i kâmil ve meydan seni o çok sevdiğinle bir vücut edeceği için, muradına, maksuduna ulaştıracağı için çok değerlidir. Ya bir değeri fark edince sevdalanırsın veya da sevdalandığın yerde, alanda bir değer bulursun. İkisi de çok güzeldir. Ama bileceğiz ki bizi oraya bir değer sevdalandırıyor.

Altın, yakut, zümrüt insanlar arasında değerlidir çünkü her kapıyı açar. Araba, ev... vs ne istersen alabilirsin. Sana nasıl mutluluklar zevkler sunacağını bildiğin için değerlidir. Bir tenekeyle bu ihtiyaçlarını göremezsin, zevke sefaya ulaşamazsın. Peki, manada aldığın zümrütler, yakutlar sana nasıl bir zevk sefa yaptıracak. Onun değerini bilmezsen o alanda ne bir gayretin olur ne de bir hizmet yaparsın. Belirli bir müddet sonra ilim verilmediği zaman çeker gidersin.

Allah katında en büyük ibadet tefekkür ibadetidir. Mesela Kur'an derki “*Onlar namaz kılarlar*” dikkat edersek kılmazlar demiyor, “*Onlar namaz kılarlar lakin kıldıkları namazdan gafildirler, yazıklar olsun onlara*” diyor. Bir şeyden gafil olmak onun ne olduğunu bilmemek demektir. Yani namazın ne olduğunu bilmiyor sadece bedenini yatırıp kaldırıyor. Secde nedir desek alnını yere koymaktır diyecek. Evet, şekli o ama hakikati nedir secdenin, sen gerçekte secde ettin mi acaba. Hangi secde? Secde de ikidir; *Şeriatın secdesi şekli sücuttur, Hakikatın secdesi mahfi vücuttur.*

Mevlana'yı herkes meth ediyor, o halde bu sözüne de itibar edin, dinleyin bakalım ne diyor. Mevlana'yı anlamak külahı takip dönmek değildir. Kaç kişiyi hakikatin secdesinde amelde buluruz.

Namazda Allah'ı Ekber dedik onun birliğine bağlandık, tâbi olduk. Ellerin tekbir alırken kulağa kalkmasının manası "işit" demektir. Şimdi Allah'ın birliği sana muhabbet edilecek. Elimiz ayağımız bağlandı dinliyoruz o bize Fatiha'yı okuyacak. Mevlana da diyor "*İşit neyden çıkan sesi bak sana neler anlatır*" "İşit" Hazreti Muhammed'e "oku" dedi işit demedi. Bir muhabbet meydanında bulunuyorsan muhabbet erinin sözlerini iyi işit. Anlamaya kavramaya çalış bak sana neler der. Sırrullahı muhabbet eder.

Bir gün birisiyle karşılaştım elinde sigara, önünde çay oturuyordu. Selamın aleyküm dedim selamımı almadı. Hâlbuki şeran selam vermek sünnet ama almak farzdır. Yan masaya oturdum dedim herhalde namazda. Yarım saat sonra aleyküm selam hoş geldin dedi. Selam verdiğinde namazdaydım alamadım dedi. Nasıl namazdaydın eğilip doğrulmuyordun dedim. Anlatayım dedi;

Tefekkür boyutunda âlem-i manaya girdim Bismillahirrahmanirrahim dedim kapıyı açtım. Karşıma elhamdülillahir rabbil âlemin kapısı çıktı o kapıdan içeriye girdim. Başladım muhabbete. Hamd yani övgü zatına mahsustur. Bir şeyi övmek, methetmek için bir güzellik görmek gerekir. Bir güç, kudret görmen lazım. Ben de besmeleyle o elhamdülillahi rabbil âlemin kapısından girdim o kudret sahibini, o her şeye güzelliğini nakşetmiş ilahi güzeli orada seyre daldım.

Muhteşem. Bütün âlemlerin rabbi olan, halk eden, besleyen o rab sıfatı da orada nasıl hamd etmeyeyim. O kapıdan girince övülecek, hamd edilecek başkası kalmadı ki.

Her şeyin aslı, geçeği, hakikati o olduğuna göre kim övülecek Ahmet'i Mehmet'i mi öveceğiz. Bunlar surette bir esma giymiş eşya. Övülecek olan O'dur. Sonra errahmanirrahim kapısını açtım. Bir baktım orada o rahman ve rahim olan Allah bütün güzelliğiyle ne işler yapıyor. Allah Allah her an bir şanda. Sonra maliki yevmiddin kapısını açtım. Destur dedim girdim. Bütün haşmetiyle bütün güzelliğiyle Allah hoş geldin demez mi! Gel bakalım bir kucaklaşalım. Şimdi bu muhterem mi namazda yoksa o yuvarlananlar mı?

İşte idrak namazı, oturduğun yerde namazdasın. Namazda Allah'la olunur işte Allah'tasın. Ama seni onların kıldığı şekilde görmezlerse namazsız derler. Kim bilir senin namazda olduğunu?

Maliki yevmiddin kapısından sonra iyya kenabüdü ancak sana ibadet eder, ancak sana sığınır, ancak sana muhabbet ederim der. Artık bir daha ya rabbi bu fakiri dosdoğru yoldan ayırma, gaflete delalete düşürme der. Artık acziyet ve kulluk muhtacız. Hu

Gönül Dili

*“ Gönül diliyle söylenmiş sözleri
Anlamak için yalnız bir bilgi değil o alanda
Bir gönül oluşturmak gerekir ki O sözler bize yüz gösterebilir.”*

Can yine bülbül oldu
Har açılıp gül oldu
Göz kulak oldu her yer
Her ne kim var ol oldu

Gönül o bahre daldı
Dilim tutuldu kaldı
Girdim anın zikrine
Azalarım dil oldu

Ferhat bu gün ben oldum
Varlık dağıtı deldim
Şirinime varmaya
Her canibim yol oldu

Geç ak ile karadan
Halkı çıkar aradan
Niyazi dön buradan
Durma sana gel oldu

Hız Niyazi her yer göz kulak oldu derken; ben görmek istediğimi bu âlemlerle gördüm, işitmek istediğimi bu âlemlerle işittim demek istiyorum.

Nelerle anlatmışlar, anlatmak istediklerini hep bir şeylere bürümüşler anlatırken. Bülbülle anlatmışlar, gülle anlatmışlar. Can yine bülbül oldu diyor neden karga, serçe oldu demiyor. Çünkü herkes bülbülün ötüşünü çok sever. Ama kargayla anlatılan yerler de var. Nuh as kargayı gemiden saldı karayı bulsun diye ama karga geri dönmedi. Sonra güvercini uçurdu O ayağında zeytin dalı ile geri döndü. Karaya geldiklerinde Nuh karga ne yapıyor diye inip baktığında onu bir leş bulmuş yerken buldu. O zaman öyleyse senin mekânların çöplük olsun dedi. O gün bu gündür çöplükler karga doludur. Hiç çöplükte bülbül gördünüz mü, onlar hep gül bahçesinde dirler. Bu beyitteki bülbül hakikati Muhammediye'nin muhabbetçisi anlamındadır. Sırrı muhabbet edene bülbül demişler.

Bahçesinde gül olmayanın dalına bülbül konmaz.

Girdim anın zikrine azalarım dil oldu, o anın yani tecellide zuhurda olanın zikrine girince her şeyi sırrı muhabbet eder halde buldum diyor Hz Niyazi. Öyle bir ayette vardır *“Yaş ve kuru her ne var ise her şey Allah'ı tespih üzere yaratılmıştır”* Ama bütün bunları har açılınca gördü. Har burada perde manasında kullanılmıştır. O sırrullahı, o güzelliği örten perde açılınca, kalkınca gül oldu her taraf sırrullah ile doldu. O ilahi güzellik aşikâr oldu.

Gül üzerinde iki özelliği birden taşır, hem güzellik, hem koku. Hem ilahi bir güzellik vardır katmer katmer, hem de koku vardır. Hem ilahi güzelliği remz eder hem de sırrullahı remz eder. Harın açılması önemli. Har açılıp gül oldu yani her yer Hakikat-i Muhammediye ile doldu demek istiyor. Gül Hakikat-i Muhammediye'ye işarettir. Gül kokusunu ve güzelliğini Hz Muhammed'den aldı derler ya. İlahi güzelliği örten perde açılınca her yer onun güzelliğiyle doldu. O zaman girdim anın zikrine azalarım dil oldu.

Bunlar gönül diliyle söylenmiş sözlerdir. O sözleri anlamak için yalnız bir bilgi değil o alanda bir gönül oluşturmak gerekir ki o sözler bize yüz gösterebilir. Bir gönül oluşturmazsak o beyitler bize sırrını açmaz, bu namahrem ben buna açılmam der. Mürekkeple yazılan yazı da güzeldir ama bir müddet sonra silinir. Dört yüz elli sene olmuş Hz Niyazi cemale yürüyeli ama meydanlarda hala onun dediklerinin üzerinde duruluyor.

Eğer bu yukarıda söylediklerimin zevkini, neşesini oluşturmak istiyorsanız “geçin ak ile karadan, halkı çıkartın aradan” diyor. Yani halktan Hakk’a urucu, seferiliği anlatıyor. Siz de bu seferiliği gerçekleştirin, madem bir meydana er oldunuz, size durma sana gel oldu denildi o zaman bu seyri sülükü, bu tevhidi görün diyor. Bu seyri sülükte başarılı olun ki yukarıda söylediğim sözler size de açılsın diyor. Onunla bağlıyor. Bu bağlama ayrı bir üsluptur herkesin yapabileceği bir tarz değildir.

Tasavvufun dili, gönül dili aşağı yukarı birdir. Ayrıntılar olabilir ama öz asla değişmez. Mısri Niyazi’yi sıksan Yunus Emre, Yunus Emre’yi sıksan Mısri Niyazi çıkar. Yol bir tarif bir. Afrika’ya da gitsen eğer bir Melami müşşidiyse sana aynı tarifi verecek. Melamiyse hayır bu tarif yanlış al tespahi demez.

Allah resulü ben rabbimden üç ilim tahsil ettim diyor. Birincisini herkese bildirmem emrolundu, ikinci ilmi isteyenlere bildir denildi, üçüncü ilmi istediğine bildir denildi diyor. Bu üç ilmi şöyle tasnif edebiliriz;

Birinci bilgi esma bilgisi, şariat. İkincisi sıfat bilgisi. İstedisine bildir dediği üçüncüsü ise zat bilgisi. İlm-i Ledun denilen zat ilmidir. O zat ilmini tahsil edecek kişinin o alanda bir istidada sahip olması gerekir.

Çoğunluk şeri hükümleri ne yaptığını bilmesine de yerine getirir. Kolay çünkü, mesela sabah namazını şeri yönden eda etmek insanın yarım saatini almaz. Birde sabah namazını Hasan Fehmi Hz'nin dilinden ele alalım bakalım;

Sabah namazına hazır olanlar, onlardır ef'ali Hakk'a verenler

Fail Allah deyip gezerler, yalvar kul Allah'a yalvar

Sabah namazını tevhide ef'ale koymuş. Yarım saatte olacak iş değil bu. Aynı sabah namazının hakikatiyle amel edeyim dersen kaç yılını alır kim bilir. Hasan Fehmi Hz. şeriat hakikat boyutunda değerlendirmiş. Fail Allah deyip gezmeyi kaç senede başarırız acaba. Şeriatteki iman taklidi iman, hakikatteki iman şuhudî yani görerek imandır. Hz Ali “Görmediğim Allah'a iman etmedim” diyor. İman etmedim derken, imanın şuhudunun Hakk'a ulaşınca gerçekleştiğini dile getirmeye çalışıyor. Namaz nedir? Allah'ta olmaktadır. Allah'ta olmanın yeri, mekânı, zamanı, saati olmaz. Allah belirli bir zamana ve mekâna kayıtlanamaz.

O mübarek şeriat ahkâmını kurmuş. Kaç kişiye anlatabilirdi o devirde bu işin hakikatini. Bin beş yüz sene evvelki bedevilerin halini bir düşünün. Başlangıç olarak şeriatla talim ettiriyor onları. Çünkü hakikat gönül işi, sevda işi, aşk ve muhabbet işidir. Yunus Emre'nin “*Şeriat tarikat yoldur varana hakikat meyvesi andan içeri*” dediği gibi.

Abece ilkokulda öğrenilir. İnsan üniversiteye abece öğrenmeye gitmez. Üniversitenin bir bölümüne de ilkokul açalım abece öğretilim olmaz yakışık almaz. İnsan bir hakikat meydanına dâhil olup da orada ilkokul dersleri aramaya kalkarsa o nereye geldiğinin farkında değildir daha. Yirmi dokuz harfi ilkokul öğretmeni öğretir. Orada o harflerle “*Ali topu tut*” okur ve yazar, mahsuru da yoktur.

Ama aynı yirmi dokuz harfî üniversitede atomda, cebirde, fizikte, kimyada, edebiyatta kullanır.

Hasan Fehmi Hz almış sabah namazını yani abeceyi getirmiş üniversitede tevhidi ef'ale işaretler demiş, öğlen namazı tevhidi sifata, ikindi namazı tevhidi zata, akşam namazı ceme, yatsı namazı hazrete, selati vitir de kabe kavseyn'e işaretler diyor. Resulullah bu altı meratibi beş vakit namaz olarak (altıncısı selati vitir) koymuştur diyor. İşte bunu herkes böyle kabul edemez, o nedenle gönül işidir denilmiş.

Mesela zahirde ikindiyle akşam namazı arasında sünnet yoktur. İkindinin farzını edip akşamın farzına girersin. Çünkü orası tevhidi zat ile cem makamıdır, zatından zatınadır. Selati vitir kabe kavseyn'e işaretler çünkü orada iki rekâtta sonra tekrar Allahu ekber denir yani tekbir alınır, o ikiyi bir eder orası.

Bu meratip ve makamlar bir meydanın bir seyr-i sülükün tadili erkânıdır. Terzilik yapmanın bile bir tadil-i erkânı vardır. Terzilik ne ile yapılır? Metre, sabun, makas vs... dervişlik, âşıklık, ariflik yapmanın da bir tadili erkânı vardır. Bu meratip ve makamlar da tadil-i erkândır ve kişi bunlarla aradığına mazhar olur. Hiç bunlar olmadan toptan muhabbetle de olur ama anlaması, kavraması, bulması biraz zor olur.

Süleyman Çelebi Hz de Mirac bahsinde “*Her birinden geçer iken ileri, Emrolurdu ya Muhammed gel beri*” diyor. Mübarek burada yoldan, erkândan bahsediyor, meratip ve makamlardan geçer iken ileri diyor. Mirac manevi bir yolculuktur, daha açığı idrak yolculuğudur. Bu yolculuk bir yerlerden geçerek olur. Merdiven bile koysan basamaklara basa basa çıkıyorsun. Yine aynı basamaklara basarak iniyorsun yoksa düşersin.

Bu tamamen yeni bir anlayıştır. O anlayış, o kavrayış olmazsa zevk de olmaz. Eskiden arabalardaki debriyaj pedalına kavrama pedalı deniliyordu. Kavrama pedalı bozursa vites atamaz arabayı da götüremezsin. Bu zevk her toprakta yetişmez.

Meydanlarda Allah'a ait birçok özellikler, güzellikler vasf ediliyor. Allah'a vasıl olmuş Hak erenleri vardıkları o yerlerden dile gelebilenleri anlatmışlar.

Bu sözleri duymak ruhumuzun hoşuna gidiyor. Çünkü ruh orayı, manayı talep ediyor. Eğer kişide bu zevk alma oluşuyorsa demek ki o alana ait bir irtibatı var. Yoksa hoşlanamaz. Ama bu yeterli değildir. Sen de onların bulduğunu bulursan aslında ne demek istediklerini anlayacaksın. Yoksa onların vardıkları yere varmadan, onların gördüklerini görmeden o sözleri değerlendirmeye kalkarsan değerlendirmen, yorumun çok hata ile olur. Mademki o alanın sözlerinden sen hoşnutsun, ruhuna neşe veriyor o halde sen de onların gördüğünü görmenin, bulduğunu bulmanın, onların ulaştığı yerlere ulaşmanın azmi ve gayreti içerisinde ol, istenilen budur. Onların sözlerini ezberleyip satmaya çalışma!

Yol ona denir ki Hakk'a vara. Yol Hakk'a varmak için vardır. Oralardan zevk açılmasının nedeni bizi heveslendirmek, bizi oralara talip kılmak, bize o demi devranı arattırmak içindir. Biraz zevk açılmazsa insan duymadığı şeye nasıl talep olur? Bu bir dükkânın ufak bir vitrinine benzer. Vitrine içerideki maldan birer cins konur, sen de geçerken bakarsın. Vitrindeki ayakkabı sana olmayabilir, ama içeride sana olacak boyutta olanı vardır. Önemli olan senin ayakkabıyı beğenip beğenmemen.

Kişinin ne aradığını bilmesi çok önemlidir. Ne aradığımızı bilmezsek bulup bulmadığımızı anlayamayız. Ne arıyorsun? Allah'ı. Peki, karşına çıksa tanır mısın? Eğer bir ölçü alırsan birisinden karşına çıkınca sen Allah'sın diyebilirsin. Yoksa Hızır'ı arayan adamın işine benzer işimiz, karşımıza çıksa tanıyamayız hatta ölçüyü bozdun diye kızarız.

Bütün Evliyayı kiram hakikatleri kıssa ve menkıbelerle anlatmıştır. Ninelerimizin bize küçükken anlattıklarına masal denir. Oysaki onun ilk çıkışı, asıl adı misaldir. Masal; aslı astarı olmayan anlamsız sözler, misal; ibret alınacak sözler demektir. Menkıbeler ve kıssalar da Kur'an'daki müteşabih ayetler gibi müteşabihtir. Hakikat, sır onlarla anlatılmıştır. Gülle, bülbülle, bahçeyle, bostanla, cevizle ...

*Çıktım erik dalına anda yedim üzümü
Bostan ıssı kakıyıp der ne yersin kozumu
Kerpiç koydum kazana poyrazla kaynattım
Nedir diye sorana bandım verdim özünü*

gibi. Ama bu bir kuşdilidir mührü Süleyman olan anlar diyorlar. Böyle örtülü anlatmalarının sebebi sana bir şeyler arattırıp buldurmak. Yoksa bu budur da diyebilirlerdi ama o zaman sen bir şey aramazdın. Şeriattaki ibadet ve taatlerin de hepsi rumuzdur, onlar da bir şey anlatıyor. Hakkı Baba da “Niçin izzet etmedin mümine, çün kalbi Beytullah değil miydi” diyor. Demek ki Beytullah da bir şeyi remz edip bir hakikati anlatmak için orada bulunmaktadır. Bana bir şeyi buldurduğu için değer veriyorum ben ona yoksa taş olduğu için değil. Hz. İbrahim'e “Benim yeryüzünde evimi yap” dedi. Hangi evi? Her şeyin iki yüzü vardır. İşte her şeyin iki yüzü olduğunu kabul etmek, öbür yüzünü de tanımaya çalışmak er kişinin işi. Ben her şeyi çift yarattım diyor Allah; zahir, batın. O zaman orucun da iki yüzü var. Hakikatteki oruç nedir?

Zahir yüzüne ulema arif ama öbür yüzüdür mutlak olan, o yüzüne arif olabilmektir hüner. Dil bir ama iki dudak arasından çıkıyor, onun da iki yönü var.

Resulullah'a birisi geliyor ve geçinemiyorum diyor. O mübarekte nikâhlan o zaman diyor. Adam evli olduğu halde bir eş daha alıyor. Bir müddet sonra gelip yine geçinemiyorum diyor. Allah resulü yine nikâhlan o zaman diyor. Adam bir eş daha alıyor. Tekrar geliyor ve geçinemiyorum ya Resulullah diyor. O zaman Resulullah "Ya Ömer götür bunun dilini kes" diyor. Ömer hayhay diyor ve adamı götürüyor. Yolda İmam Ali efendimizle karşılaşıyor. "Hayrola bu telaş nedir ya Ömer?" diye soruyor imam. Ömer de durumu anlatıp dilini kesmeye götürdüklerini söylüyor. Fakat Ömer kelamın tek tarafına vakıf. İmam Ali efendimiz iki yüzüne de arif. Zülfıkar'ın her iki tarafının da keskin olması onun ilmin iki yüzüne de yani zahir ve batın yönlerine de arif olduğunun göstergesidir.

Hz. Ali "Beytül malin anahtarı sende değil mi ya Ömer, git buna biraz erzak ver dili kesilsin demek istemiş Allah resulü" diyor.

O mübarek hep bir söyledi ama iki anlamı vardı. O bir anlamını zahir ulemalar biliyor fakat öbür anlamı nedir dersek ulemadan orada kimseyi bulamayız. Kurulan ahkâm-ı şeriat halk için lazım olan boyuttur ve orada her şey rumuzdur. Ama o şeriatın bir de âşıklar, sıddıklar, sadıklar için olan yüzü vardır. Oranın varlığını bilen yok ki talibi olsun. Bu sebepten konuları hep çift taraflı ele almak lazım.

Oruç var mesela, zahir batın. Hakikatteki oruç nedir? Ben her şeyi çift yarattım diyor Allah. Ulema zahir yüzüne arif ama mutlak olan öbür yüzüdür. Hüner o yüzüne arif olabilmektir.

Dil bir ama iki dudak arasından çıkıyor, iki yönü var onun da. Artık oyuncularla olmuyor bu iş, orada iman farklı seyrediyor. Bana seni gerek seni diyor. Allah kul ilişkisi farklı olmaya başlıyor, korku bitiyor yerine edep, haya geliyor, üzerim kırarım endişesi geliyor. İman olgunlaşmaya başladıkça anlayış da olgunlaşmaya başlıyor.

Yunus Emre Hz konuşmuş ama kırk sene çile doldurmuş Taptuk kapısında. Efendisi “Konuş Yunusum konuş” deyince konuştu Yunus. Peki, Yunus hiç mürşitlik yaptı mı? Hayır, asla, o kendisi mürşit değildi, o Taptuğunun dili oldu. Onun kendi dili yoktu. Bir yerde iki dil olmaz. Taptuğun dili olduysa nasıl ben mürşidim diyecek diyemez. “Baba Taptuk manisini saçtık elhamdülillah” dedi.

Hız Şems’in dili de Mevlana oldu, onun da kendi dili yoktu. Eğer kendi dili olursa Firavun çıktı demektir. Peki, Hz Muhammed kimin diliydi? Allah’ın diliydi. Hep rabbim dedi ki dedi, ben dedim ki demedi.

Taptuk Yunus’a dil oldu kulak oldu, el oldu, ayak oldu, Yunus gitti orası Taptuk oldu. “Ne oldu gözlerine şeyhim” dedi Yunus. “Sana verdiğimden beri ben bir şey göremez oldum” dedi. Yunus manevi bir tokat yedi, “Demek ben görmek istediğimi şeyhimin gözleriyle görmüşüm kendi gözlerimle değil” dedi. O halde, mürşit sende kendisini oluşturuyor.

İkinci Kabe Hz İbrahim’e emrolunuyor. Hz İbrahim “Ya Rabbi senin evini nereye yapayım?” diyor. Adem’in toprağının alındığı yere, Adem’in Beytullah’ı yaptığı yere yapmasını istiyor Allah. Ama Adem’in yaptığı beytullahtan eser yok, yıkılmış yerle bir olmuş. “Temeli duruyordur onu bul” diyor.

Aynı yere yapılmasını istiyor başka yere değil, hakikat birdir o nedenle aynı yere yapılmasını istiyor. Öz, cevher bir, hep aynı yere yapılır o bina başka yere olmaz.

Ebrehe Yemende başka yere yaptı. Öyle bir beytullah yaptı ki yakuttan, zümrütten. Ticaret merkezini oraya çekmek istiyordu. Zahirde Beytullah ticaret merkeziydi. Her taraftan kervanlar geliyor, büyük alışverişler oluyordu. Ebrehe'nin yaptığı beytullahı gidip bir gördüler ondan sonra da bir daha da hiç kimse gitmedi. Şu beytullahı yıkayım da benim yaptığım beytullaha gelsin insanlar diye düşündü. Fillerle Mekke'ye beytullahı yıkmaya geliyorlar, fillerin başında da en büyük fil Mamut.

O beytullah'ın sahibi Allah'tır. Hz Resulullah'ın dedesi Ebu Muttalip fillerin karşısına çıktı Ebrehe'ya “Şu benim gaspettiğin develerimi geri ver” dedi. “Ben senin beytullahını yıkmaya geldim, sen üç beş devenin mi hesabındasın” dedi. “Develerin sahibi benim lakin beytullahın sahibi Allah. Allah onu kurur, sen benim develerimi ver” dedi. “Verin şunun develerini” dedi. Bütün Mekke halkı dağlara kaçtılar. Ebabel kuşları birer tane cehennem taşı aldılar ayaklarına ve yukarıdan bomba yağdırdılar. Mekke'deki beytullah emr-i ilahi ile yapılmış beytullah, Ebrehe'ninki kendi nispetiyle mamur ettiği beytullah, emr-i ilahi yok orada. Yakuttan da yapsan, zümrütten de yapsan cezbetmez hükmü yok.

Her ruh kutsal değildir, kutsiyeti olan ruh ayrıdır. Hz Resulullah miraca nereden çıktı? Ruhul kudusten. Her şeyi yerli yerine koyarak birbirine karıştırmadan anlamak ve kavramak önemli. Kime nefa-i ilahi üflendiyse, kime sırrullah üflendiyse orada olur ruhul kuds. Yoksa ona ruh denmez, eşekte de var o can. Canlılık farklı şeydir, ruh farklı şeydir.

Ruhunu Allah'a ulaştıracaksın, canını Allah'a ulaştıracaksın demiyor. Nasıl ki insan ve Âdem aynı şey değilse can ve ruh da aynı şeyler değillerdir. Allah Âdem'e ruhundan üflemiş, ben de Âdem'in çocuklarındım o halde bende de var o ruh diyor. Ana karnında kırk günde ruh veriliyor derler rumuzdur. Hangi ana karnı, hangi kırk gün? Zahir yüzünü alırsa bende de var ruh diyecek. Ama bu söylenilenin zahir yüzü değil mana yüzünü anlattığını anlarsa bu güne kadar ruhsuz bir âlemde yaşadığını o zaman anlayacak.

Âdem yaratılmadan evvel cihan ruhsuz bir ceset idi deniliyor. Âdem bu ruhsuz cesede ruh oldu, kâinat onunla güzelleşti. Ne anlatıyor? Seni anlatıyor, sen de bir âlem değil misin? Bu sözleri iyi kavramak lazım.

Sana bildirilenle sen Allah'a uruc edeceksin. Ruhunu Allah'a ulaştırmaktaki maksat o. Sana telkin edilenler seni o alanda ruhlandırarak. O alanda sana bildirilenlerle ruhlanabilirsen vasıl olursun Allah'a. Zaten insan olmaktan, kul olmaktan, Allah'a iman ettim demekten murat Allah'a ulaşmaktır. Allah'a ulaşmayı murat etmezseniz veya Allah'a ulaşmayı yalanlarsanız and oldun ki hüsrandasınız diyor. Hüsrân ne demek? Yaşantısı da sonu da hüsrân. Her şeyin, umutların tükenip bittiği, mahvoldum dediği yerdir hüsrân.

Yaradılış sistemini, kâinatı tanzim ve terkip eden kudretullah ilm-i ezelde, ezel iradesinde neyi murat ediyor? Bütün ehl-i mutasavvufun ittifakla buluştuğu yer "*Âlemi cihanın varlık sebebi, taktir-i ilahi, murad-ı ilahi bilinmeklik istedi*" hiçbir şey tesadüfi yaratılmadı. Bir sivrisinek bile bir ilahi programdan çıktı. Bakıyorsun üflesen uçup gidecek kadar cılız bir canlı olan sivrisinek mandanın derisine bir sıvı salıyor, o sıvıyla deriyi deliyor ve kanını emiyor. Allah allah, nasıl bir kudret koymuş oraya. Hiçbir şey tesadüfi değil. Her zerre ilahi takdirin programı, dizaynı dâhilindedir.

Öyle kendi bildiğine mantar gibi bitmedi hiçbir şey. Bir arabanın imalatında bile rast gele bir cıvata yok. Kâinatın imalatında rast gele olur mu hiç! İnkâr edenle, Müslümanın arasında fark yoktur. Birisi Allah'ı inkâr ediyor neyi inkâr ettiğini bilmeden, birisi camide beş vakit namaz kılıyor neyi inkâr ettiğini bilmeden. İki de aynıdır.

Uzaya bir mekik yollamak için senelerce uğraşıyorlar. Atmosferi geçerken erir mi, nasıl bir şeyle kaplayalım ki o sıcaklık onu eritmesin, nasıl bir sürat verelim ki yerçekiminden kurtulsun? Bunlar hep hesap işi, Allah'ın kuluna koyduğu küçücük akılla neler oluyor. Ya aklı-kül sahibi! Nasıl anlatırız onu. Bizdeki çalışan ufacak kudretiyle neler yapıyoruz. Ya küllî kudret sahibi ne yapmaz!

O kendisinde olan özellikleri kâinata remzetmiş, nakşetmiş. Bizde bulunuşu cüz onda bulunuşu kül. Sakıp Sabancı bana harçlık olarak yüz milyar verdi, onda ne yüz milyarlar var daha. Bendeki yüz milyar ona göre cüz. Kendisindeki özelliklerle vasvetmiş her zerreyi, karıncada da onun kudreti çalışıyor, orada da fail Allah ama karıncaya göre kudret çalışıyor orada. Yeşil bir ota dokunsan kırılır ama kendisine göre tonlarca ağırlıkta olan toprağı yarıp çıkabiliyor gün yüzüne.

Ol! Diyor oradaki tohuma. Kün! O artık toprak moprak dinlemez yarıp çıkar, yeter ki “**ol**” desin!

Ol dedi var oldu cihan, olma derse mahvolur heman

diyor Süleyman Çelbi Hz. Her şey nizam ve intizam içerisinde. Bu kadar tafsilat-ı ilahî ile neyi murat etti kudretullah? Göklere bak, nasıl bir ahenk! Güneş sistemi, yıldızlar, ay Allah Allah. Ben sizin için gökleri süsledim diyor ayette.

Kaldırın başınızı bir bakın diyor. Bakın bakalım bir eksiklik, bir yanlışlık, bir gedik bulabilecek misiniz? Sonra başınızı indirin yerlere bakın bir eksik, bir gedik, bir yanlış bulabilecek misiniz? Sonra ikisinin arasındakilere bakın bir eksik, bir gedik, bir yanlış bulabilecek misiniz? İstesenez de arasanız de bulamayacaksınız. Gözleriniz yorgun düşüp kendinize döndürüleceksiniz.

“Kendinize döndürüleceksiniz” ne demek? Benim noksan görüşümmüş meğer, benim yanlış anlayışımınmış meğer, her şey bulunduğu yerde fevkaladeymiş, her şey ilahi güzelliği aksettiriyormuş. Ben kendime dönünce, kendimi tanıyınca, eksikliklerimi anlayınca çözdüm yerlerin ve göklerin ilahi güzelliğini demeye başlayacaksınız. Hak cümlemize nasip etsin. Lafı kolay lakin temaşası kolay değil.

Bunun adına Tafsilat-ı Muhammediye demişlerdir. Bu Tafsilat-ı Muhammediye’de Hakikat-i Muhammediye gizli. O nedenle

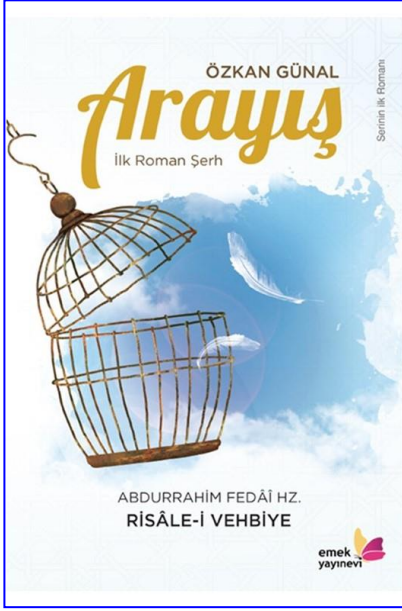
“Ya rabbi bana eşyanın hakikatini bildir. Eşya denilen sen misin senden gayri midir?” dedi. Rabbi hitap ediyor. *“Eşyanın kendisine müstakil, kendisine malik bir mevcudiyeti bir hakikisi yoktur ey habibim. Ancak benim varlığımla vardır”*

Yani Allah eşyada fail, mevsuf ve mevcut ancak benim diyor. Niçin böyle bir tafsilat-ı ilahi? Öyle zengin ki kendisine ait özelliklerin ne kadarını tek bir yerde yansıtabilirdi. Onda özellikler namütenahi. Bu kadar çok tafsilat-ı ilahi, bu kadar çokluk yine o biri anlatabilmek için. O birin çokluğudur, tafsilatıdır. Kendisindeki ilahi güzelliği, ilahi özellikleri idraklere sunabilmek için bunca tafsilat-ı ilahi.

“Küntü kenzi mahfiyyun, gizli bir hazineydim bilinmezdim, bilinmekliğimi murat ettim, bilinmekliğim için âlem-i cihanı var ettim”

Bütün mutasavvıflar burada ittifakla şapka çıkartmışlardır. Âlem-i cihanın, insan da dâhil bunun içine, yaratılışındaki gaye ancak o bilinsin istedi. İşte insanı diğer canlılardan ayıran bu sırra, bu güzelliğe muhatap ve mazhar oluşudur. Olmadıysan eşekten farkın yok. Hu

*Yazarın
Diğer
Kitapları*

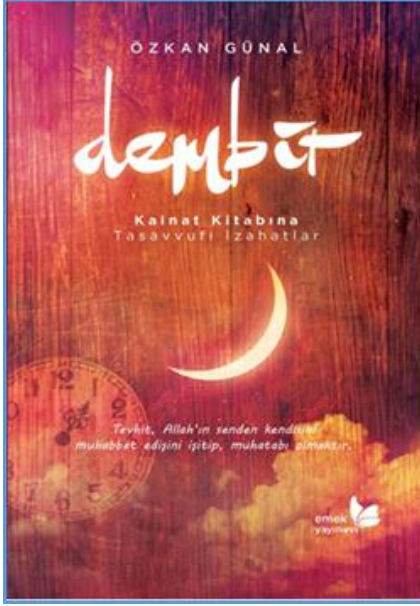

Okumaya başladığınız bu eserde, üçüncü devre Melami Piri Seyyid Pîr Muhammed Nurûl-Arabi Hz'nin damadı ve halifesi, Hacı Abdurrahim Fedâî Hz'nin yazmış olduğu VEHBİYE risâlesinin şerhini bulacaksınız. Bu şerh, şair ve yazar olan Özkan Günal'ın güçlü kalemiyle okumaya doyamayacağınız bir kurguyla hakikat romanına dönüştürülmüştür.

Elinizdeki eser, Türk tasavvuf edebiyatında “İlk

defa kurgu ile yapılmış şerh” eseri olma özelliği taşımaktadır.

“Bu eser, Zâhir babasını kaybettikten sonra boşluğa düşen, çoğumuz gibi aradığının ne olduğunu bilmeden, aslında kendisini arayan kahramanımızı ve bir nebze olsun bu boşluğu doldurmak için babasından kalan içinde Risâle-i Vehbiye şerhi, üzerinde “SANA” yazılı bir dosyayı okumaya başlamasıyla kendisine doğru çıktığı yolculuğu anlatmaktadır. Kendisini tanımaya başlaması üzerine kurulan bir kurgu ile risâlenin gönlümüzde yeşerttiği mana zevklerini içermektedir.

Allah, sınırı olmayan, evveli Kendisi, ahiri Kendisi, zahiri Kendisi, batını Kendisi, olandır. Sınır, yaratılmışlıkta vardır, yaratanda sınır olmaz. O, zaman ve mekândan münezzehe iken zaman ve mekânla zahir olandır. Kendisinde sınır ve son olmayanın Kendisini tanıttığı ilimde nasıl son olabilir.

Allah, kalıplara sığmaz, Allah'a varmak için kendi kalıplarımızı kırmalı,

kalıpsız kalmalıyız. Kalıpsız, şartsız şurtsuz, yargısız kalmak, Allah'ta fena bulmak sonucu Allah'a uruç etmektir. Bu ise bilgi boyutunda kalmak ile gerçekleşmez. Bilgi aracına aşk binerse Maşuk Allah'a götürür, Nefis binerse gayrıya götürür. Unutmamalıyız ki, tevhit kendi insanlığımıza ulaşma sonucu Abduhu hitabındaki Allah'ın kulu olmaktır. Tevhit, Peygamber efendimizin,

“Nefsine arif olan Rabbine arif olur.”

beyanındaki kendimizden Rabbimize arif olmaktır. Tevhit, kendisi bilinsin diye bizi var eden Allah'ı yine kendimizde bilmektir. Tevhit, derviş olmaktır. Kişiyi derviş yapan ne kadar çok bildiği değil, ne kadar hâllendiğidir.

**Yaşam,
Allah'ın Kendisini
Muhabbet edişdir,
Eşya bu muhabbette kelimdir,
İnsan muhabbeti olandır.**

Okumaya başlayarak gireceğimiz bu bahçe, umarım bakmadığımız için dağa dönüşen varlığımızı bahçeye çevirmemize, gelmiş olduğumuz dünyevi boyutta yaşam karmaşasından dolayı unuttuğumuz değerlerimize ve maneviyatımıza ağırlık vermemiz gerektiğini anlayıp, istememize ve bu istekte samimi olup, isteğimiz doğrultusunda gayret içerisinde olmamıza olanak sağlar.

Hamd olsun hamd ettiren Allah'a. O ki âlemlerde kendi Zatını tasvir ile Ehadiyetini, Vahidiyet olarak izhar etti. Zatiyla da zahiriyle de bir olan yine O. Evvel ne idiye şimdi de öyle.

Kalemimizle Hakikat üzerine düşen damla kendi özümüzdeki hakikatimizin üzerinden kaldırılan perdeler nispetindedir ve hizmetimiz halkı âlemin yaratılışlarındaki hikmete mebni olduğundan Hakk'a racidir.

Ey Sevgili Canan!
Tur dağında
Musa ile konuşan,
Güzelliğinin tecellisiyle
Varlık bırakmayansın.
Kendilerinden geçerler
Cemalini görenler.

Gidiyorsun, beni ve her şeyi ardında bırakıp. Zordur insanın severken gitmesi bilirim. Yüreğini almadan uzaklaşmak hayatından... Bağına bastığın taş, can yakar, konuşamazsın. Bir elveda bile demeden gidişler hep bu yüzden. Gidiyorsun, tebessüm edişim acını hafifletmek için, yoksa senden farklı değilim.

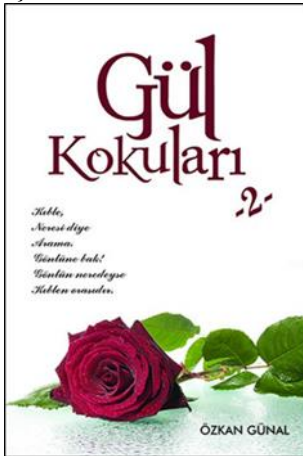

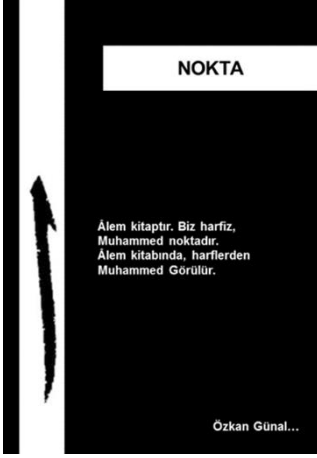
Okumaya başlayacağınız bu kitapta, insan olmanın ve iman üzere bulunmanın getirisi olan sözler bulacaksınız. Okuyacağınız bu sözler, bazılarımız için misal, bazılarımız için nasihat ve bazılarımız için hayatımızı düzenlememizde, vesile olacaktır. İslam dini Tevhit dinidir. Tevhit birmek manasına gelir ki, biremimiz gereken kendimiz dışında bir ikilik değildir. Esası, Tevhit bizim kendi ikiliğimizi

birmek ve bu sayede Tevhit imanını oluşturmaktır. Aksi halde bizler ikiliğimiz ile bulunduğumuz sürece her ne kadar iman ehli gibi görünsek de hakikatinde şirk ehliyizdir.

Okumaya başlayacağınız bu kitapta, insan olmanın ve iman üzere bulunmanın getirisi olan sözler bulacaksınız. Okuyacağınız bu sözler, bazılarımız için misal, bazılarımız için nasihat ve bazılarımız için hayatımızı düzenlememizde,

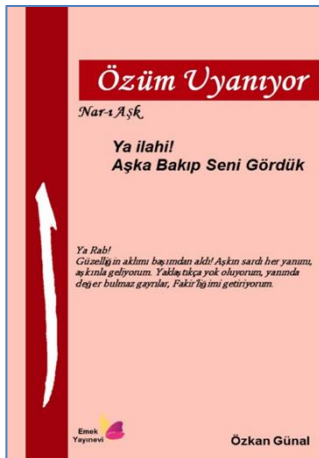

vesile olacaktır. İslam dini Tevhit dinidir. Tevhit birmek manasına gelir ki, biremimiz gereken kendimiz dışında bir ikilik değildir. Esası, Tevhit bizim kendi ikiliğimizi birmek ve bu sayede Tevhit imanını oluşturmaktır. Aksi halde bizler ikiliğimiz ile bulunduğumuz sürece her ne kadar iman ehli gibi görünsek de hakikatinde şirk ehliyizdir.

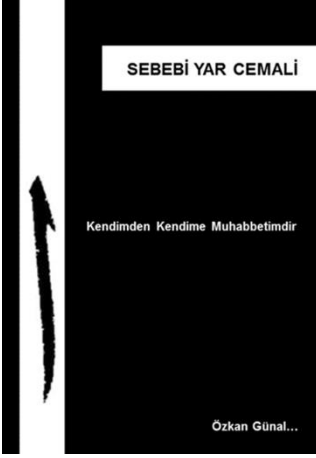

Okumaya başladığınız bu eserde, Sayın Mustafa Tatçı'nın yazmış olduğu NOKTA şiirini ve bu şiirin gönlümüzde yeşerttiği mana zevklerini bulacaksınız. Bizlerin, biz diyerek kendimize nispet ettiğimiz varlığın ne olduğunu idrak edip, nispetimize tövbe etmek sonucu emanetlere zulmetmeyi bırakmamızın vesilesi olacaktır.

Gayıpla tevhit edip, gayıpta zikrettiğimiz Allah'ın, bize nasıl şah damarımızdan daha yakın olduğunu, her nereye bakarsak bakalım gördüğümüzün, nasıl kendisi olduğunu anlamamızın vesilesi olacaktır. Vahdet deryasında seyre başlayıp, hayretimizin artmasının, her görüşte ihsan almamızın vesilesi olacaktır.

Ya Rab!
Güzelliğın aklımı başımdan aldı!
Aşkın sardı her yanıımı, aşkınlıa geliyorum. Yaklaştıkça yok oluyorum, yanında değer bulmaz gayrılar, Fakirliğimi getiriyorum.

Hız. Âdem As'na edilen secde Âdem elbisesinden Hız. Muhammed'e yapılan secdedir. İşte bu ruh, inancın imana dönmesi ile bizlerden de tecelliye gelir. Buna insan olmak, iman sahibi olmak, mümin olmak denir. İşte bu ruh, Risalet olarak anılır ki, Ehlibeyt efendilerimiz ile devam ede gelmektedir.

Ehlibeytin olmadığı İslam, ruhsuz ceset olarak kalmaya mahkûmdur. İslam'ın olması ama tevhidin bulunmaması, İslam'ın, Tevhit olan Ehlibeytten uzak olmasındandır. Ehlibeyti hayatında en çok sevdiği en değer verdiği yapamayanlar, ruhsuz ceset mesafesindedirler.

Kırık bir kalp kaldı elimde, güneşin tüm kızılıyla gündüzden gidişi gibi. Geçici bir güzellik bırakır ardında,

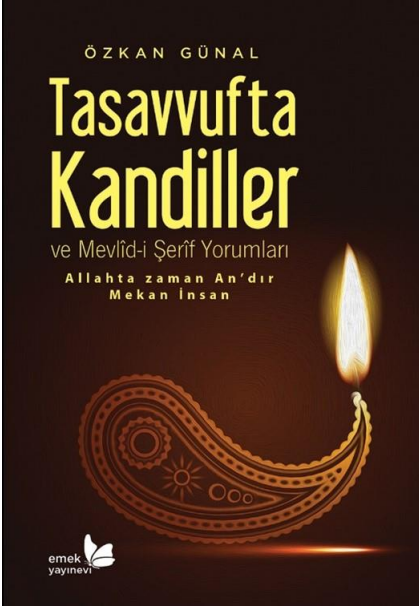
kendine benzetir değdiği yeri, her yer kızıl. Hayran olursun batışına, kapılırsın mehtabına, âşık olursun. Düşünemezsin gerisini, bu güzelliğin geçiciliğini, birazdan gecenin geleceğini, üzerine karanlığın ineceğini unutturur sana. İşte son buseye kapıldı kalbim, kendime geldim, Sen gitmişsin.

Bu kitapta, Gönüller Sultanı Niyâzî-i Mısri Hazretlerinin ilahî aşkından, kelimeler olarak dile gelmiş olup ruhlara temas eden ve gönül bahçelerinde mana zevklerinin yeşermesine sebep olan beyitlerinin, Fakir’de oluşturduğu mana zevklerini bulacaksınız.

Mısri-i Niyâzî Hazretlerinin beyitleri, Kur’an’ı Kerim’deki Hak kelâmı ayetlerinin ve Cenabı Resulullah Efendimiz Hazreti Muhammed Mustafa’nın hadislerinin açıklımıdır. Yapmaya çalıştığımız şerhlerde, beyitlerin gönlümüze düşürdüğü ayet-i kerime ve hadisleri göreceksiniz. Bu şerhler, Fakir’in kendi mana âlemine doğan mana zevklerinin, ayetler ve hadisler yardımıyla ifadesi olup ilk ve son değildir.

Nasıl ki ibadetlerin hem zahir hem de batın yönü varsa kandillerin de hem zahir hem batın yönü vardır. İmanın iki boyutu olan bu değerler kendi alanlarında mesuliyet yüklerler. Şeriatın ibadetleri şeriata göre, hakikatin ibadetleri hakikate göredir, ibadet bitmez. Namaz hakikate göre, oruç hakikate göre, hac hakikate göre, kelimeyi şehadet hakikate göre, zekât hakikate göre olacak, namazsız, oruçsuz, zekâtsız, haçsız, şehadetsiz kalınmayacak.

Tasavvufî yönüyle kandiller halktan Hakk'a uruç ve Hak'tan halka nüzul olan seyri sülûk yolculuğumuzun bütünlüğünü oluşturmaktadır. Kandillerin bizde tecelliye gelmeyişi zahir boyutunda kaldığımızın, kandillerin taşıdığı manaya kendi varlığımızda şahit olmadığımızın göstergesidir.

Şahit olmak yani görmek, görmek istediğimizin kendimizde tecelliye gelmesiyle mümkündür.

DAMPERLİ İBRAHİM EFENDİ

ONA RUHUMDAN ÜFLEDİM

HAZIRLAYANLAR

ÖZKAN GÜNAL ve EMİNE AYTÜL EROL

Din bir bedense, tasavvuf onun içinde ruhtur. Ruhsuz cesedin nasıl bir hükmü yoksa tasavvufsuz dinin de hiçbir hükmü yoktur.

Dini yaşatan, gönüllere nakşeden, gönüllere işleyen hep tasavvuf büyükleri olmuştur. Gittikleri beldelerde insanları akın akın Allah yoluna sevk edenler hep o gönül adamları olmuştur. Hacı Bektaşî Veliler, Hacı Bayram Veliler, Mevlanalar, Yunus Emreler hep gönül adamları, bu mübarekler insanlara Allah'ı sevdirmişler, Allah'a yöneltmişlerdir.

«Ve Âdem, Allah'ın vücuduyla vücutlandı, Allah'ın ruhuyla ruhlandı, Allah'ın ilmi ile malumat sahibi oldu, Allah'ın zikriyle bezendi. Âdem vücudlanıp doğrulunca Allah'ın ona muhabbeti tamam olunca, Âdem de kendisine muhabbet edene muhabbet etmeye başladı. Allah ve Âdem muhabbettulahı Allah'ın demi oldu. Bu muhabbet aşkı oluşturdu. Ve Âdem kendisini kendi varlığıyla var eden halikine âşık oldu.»

www.emekyayinevi.com

Gönlümüz, Gönüller sultanı,
Melami Mürşid-i Kamil'i Namı Damperli,
Halil İbrahim Bakı Hz. ile birlikte dir.